ޔައުމިއްޔާ ނަންބަރު: 86/2019

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީސް

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ޔައުމިއްޔާ

19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 66 ވަނަ ޖަލްސާ

٢٠ رَبِيْعُ الأوَّل ١٤٤١

17 ނޮވެންބަރު 2019

(އާދިއްތަ ދުވަސް)

ޖަލްސާ ފެށުނު ގަޑި: 9:05

ޖަލްސާ ނިމުނު ގަޑި: 14:28

(ރިޕޯޓަރުގެ އިންނޯޓު؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)

19 ވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ފަސްދޮޅަސް ހަވަނަ ޖަލްސާ

17 ނޮވެންބަރު 2019 (އާދިއްތަ ދުވަސް)

---

1. ހަމްދު ސަލަވާތް

ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލުން:

بسم الله الرّحمن الرّحيم، الحمد لله والصّلاة والسّلام على رسول الله وعلى آله وصحبه ومن والاه. މަޖިލީސް ފުރަނީ.

2. ޙާޟިރީ

ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލުން:

މިއަދަކީ 17 ނޮވެންބަރު 2019 ވީ އާދިއްތަ ދުވަސް. ނޮރަ ނަކަތުން 4 ވަނަ ދުވަސް. 1441 ވަނަ އަހަރުގެ ރަބީޢުލްއައްވަލް މަހުން 20 ވަނަ ދުވަސް. އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު އިރުސަދު މިތިބީ، ނަވާރަވަނަ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ 66ވަނަ ޖަލްސާގައި. މި ވަގުތު ޖަލްސާއަށް ޙާޟިރުވެވަޑައިގެން ތިއްބެވީ 24 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން. ސަލާމުގައި 4 އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަ ތިއްބެވި. ރަސްމީ ދަތުރުފުޅުގައި ދެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން އެބަވޭ.

3. އެޖެންޑާ އިއުލާންކުރުން

ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލުން:

މިއަދުގެ އެޖެންޑާއަކީ އޖ/2019/66.

4. ރިޔާސަތުން އަންގާ އެންގުން

ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލުން:

ރިޕޯޓުން އަންގައިދޭގޮތުން، އެޖެންޑާ ނަންބަރު 4 ގައި މިއަދު އަޅުގަނޑު ކުރަން ބޭނުންވާ އެއް މަސައްކަތަކީ،

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ފޮނުއްވާފައި އެބަވޭ މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ މިހުންނަނީ ގެއްލިފައިވާ

މީހުންގެ މައްސަލަތައް ތަޙްޤީޤުކުރާ ކޮމިޝަނުން އެކުލަވައިލާފައިވާ، ޑރ. އަފްރާޝީމް އަލީގެ މަރުގެ މައްސަލައިގެ

ރިޕޯޓު. މި ރިޕޯޓު އަޅުގަނޑަށް ލިބުމުން، އަޅުގަނޑު މި ރިޕޯޓު ކިޔައިފިން. ކޮމިޝަނުން މަސައްކަތްކުރައްވާފައިވާ

ގައިގަނޑު މިސްރާބު ރިޕޯޓުގެ 1.6 ގައި ބަޔާންކޮށްފައިވޭ. 1.6- ތަޢާރުފު މިސްރާބު. ޑރ. އަފްރާޝީމް ކުރި

މިހުންނައި، ޑރ.އަފްރާޝީމް އެ ބައްދަލު ބޭނުންވި ސަބަބު ހޯދުމަށާއި، އެކަމަށް ހަރަދުކުރި ފަރާތް ހޯދުމަށްޓަކައި

ކޮމިޝަނުގެ ފަރާތުން މި ތަޙްޤީޤް ކުރިއަށްގެންދިޔައީ މި ވަގުތަށް ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައި ހުރި ހެކިތަކާއި ގަރީނާތަކުގެ

އަލީގައި ތިރީގައި މި ވާ 4 މިސްރާބަކަށް އަމާޒުކޮށްގެން، އޭގެތެރެއިން ޚާއްޞަކޮށް ކޮބައިކަން ދެނެގަތުމަށް. އެ

މިސްރާބުތަކަކީ؛ (ހ)- އޭނާ އަށް ސަރުކާރާ އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ބައިވަރު އަކީގައި ތިބޭގޮތް ސިޔާސީ މަޤާސިދުތަކަށް

ކުރިމަތިވި ކަމެއްތަކާ ގުޅޭ ގޮތުން ވިސްނުން ހިންގުން. (ނ)- އަމިއްލަ ފޯނުގެ އެޕްތަކުގެ ސިޔާސީ ވާދަވެރިކަމުގެ

ސަބަބުން ހިންގުން އަމަލެއްތޯ ބެލުން. (ރ)- 2013 ގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބާ އާދުގެ އިދިކޮޅު ސިޔާސީ ފަރާތްތަކަށް

ގާތިލުބޮޑިޔަޑިދުގެ މަޤްސަދުގައި ކުރުވުނު ކަމެއްތޯ ބެލުން. (ބ)- ދީނީ ގޮތުން ޖިހާދު ތަފާތުވުން. މި ރިޕޯޓަށް،

ވަރަށް ފުރިހަމަ ރިޕޯޓެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެނީ. ރިޕޯޓު އެކުލަވައިލުމުގައި މަސައްކަތްކުރެއްވި އެންމެހައި

ބޭފުޅުންނަށް އަދި ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ކޮމިޝަނުގެ ރައީސް އަލްއުސްތާޛް ހުސްނުއްސުޢޫދަށް އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން.

ހަމަ އެއާއެކުގައި މި ރިޕޯޓު މިގޮތަށް ނެރުމަށް ޖެހިލުންނުވައި، އަދި އެ މަސައްކަތް މިނިވަންކަމާ އެކުގައި ކުރުމުގެ

ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދެއްވައި، އަދި ރިޕޯޓު އެކުލަވައިލުމަށްފަހުގައި އެ ރިޕޯޓް ދުވަ ގޮތުން އާއްމުކުރުމަށް ފުރުސަތު

ފުރިހަމަ ގޮތް ހިފެހެއްޓި ކަމަށްޓަކައި، ކުރައްވާފައިވާތީވެ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް

އަޅުގަނޑުގެ ފަރާތުން ޝުކުރު ދަންނަވަން. ކޮމިޝަނުގެ ރިޕޯޓު ބުނާ ގޮތުގައި ޑރ. އަފްރާޝީމް އަވަހާރަކުރެވިފައި

ވަނީ، ރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންގެންދާ ޖިހާދީ ފިކުރު ޖަމާޢަތުން ރާވައި ހިންގައިގެން. ކޮމިޝަން ރިޕޯޓުގެ 8.37ގައި

ވަނީ، ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިވާ ހެކިތަކާއި ގަރީނާތަކުން ބަލާއިރު، ޑރ. އަފްރާޝީމް އަވަހާރަކުރެއްވީ ވަނީ، ރާއްޖޭގައި

ހިންގަމުންގެންދާ ޖިހާދީ ފިކުރުގެ ޖަމާޢަތުން ރާވައިގެން ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ. އަދި ކޮމިޝަނަށް ލިބިފައިވާ ހެކިތަކާއި

ގަރީނާތަކުން ބަލާއިރު، ރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންގެންދާ ޖިހާދީ ފިކުރުގެ މި ޖަމާޢަތް ހިންގުމުގައި އިސްވެރިޔަކީ، މާލެ

ދަފްތަރު ނަންބަރު 471، މުޙައްމަދު މަ ޖޫރީ ގ. އާމަދު އަލިވޭ، ސާމިރު މުޙައްމަދުގެ. ލިބިފައިވާ ހެކިތަކާއި

ގަރީނާތަކުން ބަލާއިރު ޑރ. އަފްރާޝީމް މަރާލުމުގެ އަމަލީ މަސައްކަތުގައި ހިންގުމުގެ އިސް މީހަކީ، ސ.ހިތަދޫ، އަޒީމް

ރައްދު ކަމަށް ގަބޫލުކުރެވެއެވެ. ސ.ފޭދޫ، ހުސައިން ހަމީދު އަޙްމަދު މުހާޖިރު ސަރަޙައްދުގައި ކުރަން

ތިބެފައިވާ ބޭރުންނާއި، ދެން ވާ އަބަރު މީހާގެ ނަން އަޅުގަނޑަށް ދަންނަވާލަން ބޭނުމެވެ، އެ ނަން ކާރުފައިވާ ބަދަލު

އެނާއަކީ އިހުރުނދުވަ ކުރިޔަށް ވާނީ. އަދި ކޮމިޝަނަށް މަޢުލޫމާތުދީފައިވާ، މި މަސައްކަތުގައި އުޅުނުގޮތް ހިތާން

ދީފައިވާ ބަޔާންތަކުން، ޑރ.އަޒްރާ ޝަރީފް އާއި އަލްއުސްތާޛާ ފާޠިމަތު ޝަރީފްގެ ތަޙުލީލުތަކުގައި އަޅުގަނޑު ބަރުހަނާ ބަރޯސާވާ
އެއްގޮތަކަށް ގޮތުގެ މަތިން، ޑރ. އަޒްރާ ޝަރީފް އާއި ޙުސައިން ހިލްމީ އަބްދުލްމަޖީދު، ސ.ހިތަދޫ، އާއި ޝާހީން އަދި ދޮން
މިދަންނަވާ ކުރެވުނު ހިސާބުތަކެވެ. މި ކޮމިޝަނުން ލިޔުއްވާ ގޮތުގައި ގުރުއާނުގެ ބަޔާނުއިރު، ޑރ. އަޒްރާ ޝަރީފް އާއި
މަރުޙޫމް އަދަބީ މުސްލިމުގައި ސ. ހިތަދޫ، އަޒްހަރު ބަހުރުވައި، ސ. ފޭދޫ، ޙުސައިން ޙާމިދު އަބްދުލްމަޖީދު، ސ.
ކުރިޔާ، އާއި ޝާހީނާއި، ދޮން އަދި އެކުލަވާލި މިދަންނަވާ ކުރެވުނު އިލްހާމް، އެކަން ބަޔާނު އަށް މުސްލިމުގައި
އަދަބީ ގޮތުން ބަލައިލާއިރު ކަމަށް ބޭނުމުން ނަމަވެސް، އަށް މިދެން ޑރ.އަޒްރާ ޝަރީފްގެ މަގުގެ ހުރިހާ ވާހަކަ
ހާސިލްވެން ބޭނުން ހަމަގޮތަކަށް ގޮތުގައިވާ ކަމެއްވެސް، މި މައްސަލަ އިލްމަކީ ޢިލްމީގޮތުން ދަރިވަރުން ވެސް ކަމަށް
ކޮމިޝަނަށް ފުރަތަމަ ހުށަހެޅީ ކިޔަވައި ހާސިލު ދަރުމަތަކީ ބަހުގެ ހަރުފު ތަރުތީބު ދަޢުވާކުރުމަކީ ލިޔުމާ ބަހާ ގޮތް ބަލައިލުމަށް،
ވަކިން ސުވާލުތައް ބަދަލުކުރުވައިދޭ. ރިޕޯޓުގައި ދަޢުވާކުރި؛ ހަރުކަށި ބަހާއި ފުރަތަމަ ދަޢުވާކުރި ހާސިލުގައި ކުރިއަށް ސުވާލު
ހިސާބުން އެކަމަށް ސަމާލުކަންދޭ ކުރިމަތިވުމަށް އެއްވެސް ގޮތަކަށް އެ މިހުންނަ. ހާސިލުވުން ހިސާބު އަލަށްއިތުރު ދަރުމަތު
އޮންނަނީ ކުރި ސަމާލުކަން ބަހައްޓާފައި. ސަމާލުކަން އޮންނަނީ އާ، ވީ، ސީ، ޓ މިގޮތުން އަދަބުން ކަނޑައަޅާފައެވެ.
ސަޤާ އާގައި ހިޔާ ބަޔަކަށް، ސަޤާ ވީގައި ހިޔާނީ ކޮންބައެއްކަން ނޭނގޭނެއެވެ. ކޮންމެ ސަމާލުކަން ހުންނަނީ އަހުރަނު
ކަނޑައަޅާފައެވެ. އެ ސަމާލުކަން ދަރުމަތުގައި ހުރީ ސަޤާގެ އަހުރު. ދަރިވަރުންގެ މިސާލުތައް ސަމާލުކަ
ހަވާލާދާރަށް، އެ ސަމާގައި ހިމެނޭ އެއްގޮތް ނުގެނެވުނެވެ. ގެނުވުނީ އެ ސަމާގެ އަހުރު ނުވަތަ އެ ސަމާގެ ދަރުމަ
ފޮނުވާލެވުނެވެ. 2014ގެ ރަމަޟާނުގެ ކުރިން ދަރުމަތުގައި އެކަށައަޅާފައިވާ ގޮތުގެ ގޮތުގައި އާދޭ، އަލަށްއިތުރެވެ.
ނަމަވެސް، 2014ގެ ރަމަޟާނުގެ ތެރޭގައި އަތުޕައްރު އަލުބައްދަލު ހަފުތާގެ އިޙްތިރާމްކުރުމުގައި، ދަރުމަތުގައި އެއް
އަލަށްއިތުރު ދަރުމަތުގެ ދިރާސާއެއް ބައިބައިވެގެން، އަލަށްއިތުރު ދަރުމަތުގެ އެގޮތުގެ ސަމާލުކަން ދަރުމަތުގައި ބައިވެއި އެއް
ގޮތަކީ؛ 1- ދަށުވަތަން ވަކި ބައެއް. 2- ފުރަތަމަ ވަކި ބައެއް. 3- ދެން ހުރި ހުރިހާ ކަމަކަށް ވަކި ބައެއް،
މިގޮތަށް. ދަރުވަތުގެ ކަންތައްތައް ހުރި މިހެން އެއްވެސް ފުރިހަމަކޮށް ނުކުރެވުނެވެ. މާނައަކީ ހައިދުވެގެން
ނުލިބުނެވެ. ފުރަތަމަ ބައިގެ ވަސް މިސަން ހިސާ ބައެކެވެ. އެ މިހެން ފުރިހަމަކޮށް ނުގެނެވެ. އެ މިހެން
ހަބޭނުމާ ގޮތުގައި މިސާލަކަށް ރަމަޟާނުހޭ ކަފޫރުނެވެ. އެ މިހެންގެ ފުރާއި މުދާ ހާމަކުރެވުނެވެ. ކަފުރެއްގެ ރާ
ނުއަހުރުވައި ނަގާ މުދާއި ފައިސާއެ ފައިސަ ލިބޭ އެއްޗެކެވެ. ފައިސާ ނަގާ މިހެން ލިބޭ ސަބަބު ފުރިހަމަކޮށް
ނަގައިގެންނެވެ. އެ މިހެން ތަޅުގެ ދިގުކަންފައި ނުހުންނާނެއެވެ. ތަޅުގެ ހުއްޓަސް ހުންނަނީ ވަރަށް ކަޝުއަލްކޮންނެވެ.
ބަސްމުޅުންތެރިކަން ވަސް ހުންނަނީ ވަރަށް ކަޝުއަލްކޮންނެވެ. ފުރަން ވާހަކައަކާއިރު ސަލާމް ވަސް ނުގެވެނެވެ.
މި ބައިން ދައްވާފައިވަނީ، ސިއްރު ހެއްކެއް. އަދުގަނޑަށް ފަހަގަކުރުވާ ތިންވަނަ ކަނޑައަށް. މި ހާދިސާއާ ގުޅުގެން
އެމް.ޑީ.ޕީ ބަދަލުކުރުމަށް އިޔާދަ ސިޔާސީ ފަރާތްތަކުން ކޮށްފައިވާ ގޮތެއް؛ ކަންކޮޅަކާއިވާ ގޮތުން، އަދި އާރުގެ ފުޅުސް
ޢާއިލާގެ މިކަން އެއްގެމިބައިގެ ބަޔާނުގެ ފަރާތުން ރަށްރަށުގެ ރިޕޯޓުން ވަކިން ސުވާލުތަކުގެ ފުރިހަމަ އިބަރާތް. އެމެރިކާ

އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނަން، ރިޕޯޓުގެ 2.18، 4 ޑިސެންބަރު 2012 ގައި ކޮމިޝަނަރ އޮފް ޕޮލިސް ޢަބްދުﷲ ރިޔާޒް ދެއްވި ނިއުސްކޮންފަރެންސްގައި ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ޑރ. އަފްރާޝީމްގެ މަރަކީ ދީނީ ގޮތުން ހިޔާލު ތަފާތުވާ މީހުންގެ ފަރާތުން އައި ކަމެއް ކަމުގެ އެއްވެސް ހެއްކެއް ނެތް ކަމަށާއި، ޑރ. އަފްރާޝީމް މަރާލީ ހަތަރު މިލިއަން ރުފިޔާ ދީގެން ސިޔާސީ ބޭނުމެއްގައި ކަމަށެވެ. ޑރ. އަފްރާޝީމާ ގުޅޭ ތުހުމަތުވެރިޔަކަށް އުޖޫރައިގައި ބަހައްޓާފައިވާ ގޮތަށް ވާހަކަދައްކާފައިވާ މީސްމީޑިއާ ވަރަށް ގިނަ. އެގޮތުގައި މި ރިޕޯޓުގައި ހުށަހަޅާ ގޮތުގައި ސަރުކާރު ޖަމާޢަތް ފަރާތްތަކުން.

އަދި އޭގެއިތުރުން، ހަބޫސް ޖޫރީގެ ނަމުގައި 2011 ވަނަ އަހަރު ޤާޟީއުބު ޖެހިގައި އުފެއްދި ކަމަށްފަހު ޑރ. އަފްރާޝީމަކީ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި މީހެއްގެ ގޮތުގައި ސިފަކޮށްފައިވެއެވެ. ޝަރުޢީ ޙުކުމް އިންސާފުގައި އޮތް މީހެއްގެ ގޮތުގައި ބެލުމަށް މިފަދަ ގޮތް ޑރ. އަފްރާޝީމް ދެކޮޅަށް ހިނގި ޕްރޮޕެގެންޑާ ކެމްޕެއިނަކީ ބޮޑެތި ކަންތައްތަކެއް. ޑރ. އަފްރާޝީމްގެ ހާލަތަށް ފާހަގަކޮށް ވިދާޅުވެ އެ ކަމުގެ މައްސަލަތަކާ ގުޅިގެން ވަގުތުން ދެކޮޅު ހަދައިގެން ވިދާޅުވިއެވެ. ޑރ. އަފްރާޝީމުގެ ވާހަކަތައް ހިމެނޭ ގޮތަށް ދެކޮޅު މި ދީނީ ހަރަކާތްތެރިންގެ ޝަރުޢީ އިންސާނުންގެ މަސައްކަތް ބަހައްޓާ ހިސާބުން މަސައްކަތްކުރަމުން އައި، އަދި ވަކިން ދެކޮޅު ހަދައިފައިވާ ވާހަކަ ދައްކަނީ މި ދީނީ ސިޔާސީ ކަންތައްތަކެވެ. އަޅުގަނޑު މި ދީނީ ފިކުރުތަކާ ދެކޮޅު ބަޔަކު ނުކުތްތަނީ ޑރ. އަފްރާޝީމް ދެކޮޅަށް ހިނގި ވާހަކަތަކަށް. ޑރ. އަފްރާޝީމާއި ދެކޮޅު ވިދާޅުވެފައިވާ ބަޔަކު ނިޔާވުމުން މިނިސްޓަރުން ހިސާބަށް ފާހަގަކޮށް ބައެއް ފަރާތްތަކާ ގުޅިގެން ދެކޮޅު ހަދާ ވާހަކަ. އަދި ގައުމީ ގޮތުން ދީނުގެ ބާރުލިބިގެން ކަސްޓަމް ވާހަކަ، ސަރުކާރުގެ އިސްވެރިން، ގައުމު ދީނީ ގޮތުން ދެއްކެވި ވާހަކަ، ކުރީގެ ވާހަކަތައް ޑރ. އަފްރާޝީމް ދެކޮޅަށް ކަމަށް ދައްކާ ވާހަކަ ޑރ. އަފްރާޝީމް ވިސްނާވާލާފައިވާނެ. 2012 ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރު މަހުގެ ދެކޮޅުގައި އިސްލާމިކު މިނިސްޓްރީން ސްކޮލަރުން ޖައިލުގެ ނަމުގައި ބައްލަވާ ބައްދަލުވުމުން، ޑރ. އަފްރާޝީމާއި ދެކޮޅު ބައެއް ފަރާތްތަކުން ހިތްހަމަނުޖެހުން ހުށަހެޅުން ކުރެވިގެން ސަލާމަތުވިއެވެ. އަދި އެ ހިތާމަ ފާޅުކުރުމަށް ދައުލަތުގެ ނިޔާކުރެއްވުމަށް، ވަގުތު ޑރ. އަފްރާޝީމް ދެކޮޅަށް ސަރަހައްދުގެ ގާތުން ފަސް ބަސް ދަސްކުރި. އިސްލާމީ ދީނުގެ ޑރ. އަފްރާޝީމާ ދެކޮޅު، ގައުމީ ޖަމާޢަތެއް ހިތްހަމަ ދިފާޢުކުރި މީހުން ގުޅިގެން ކުރިއަށްދިޔަ ބަސް ގޮތުން ހިތްހަމަ. މަސައްކަތެއް ކުރީގެ ދެކޮޅު ޑރ. އަފްރާޝީމުގެ ތަޢުލީމީ ޝަރުޢީ ވަޒީފާއެއް ހިއްސާކުރުމުން އިސްލާމީ ދީނުގެ ބަހުން ދެކޮޅު ކަމެއް ކުރީގެ ހިތްހަމަ ދުށްކުރެވޭ މީހުން. ސަރަހައްދު، ޑރ. އަފްރާޝީމް މަޖިލީހުގެ ފިޔަވަޅު އިސްލާމީ ދެކޮޅު ގޮތުން. އެކަމަކު، ފިކުރުގެ ބޭނުމަކާ ހުރިހާ ބަހުން. ސަރަހައްދު ވިސްނުމުން އުސޫލުތަކެއް އެކަށީގެން ހިމެނޭ މި ދީނުގެ ފަރާތުގެ ކުރިމަތިވާ ޑރ. އަފްރާޝީމް ކުރީގެ ފިކުރު، ފަސޭހަކަމެއް ފަސް ވިދާޅުވެ. ޑރ. އަފްރާޝީމުގެ ރިޕޯޓު ސަރަހައްދު ދެކޮޅު ކަމަށް. އެހެނިހެން ފަހަރަކު މަސައްކަތް ޑރ. އަފްރާޝީމް ދެއްކެވި ގާނޫނީ، މުސްލިމުން ކިޔަވާދިނުމުގެ މަސައްކަތް ބާއްވައި ކުރަމުން އެއްކޮށް ސަރަހައްދުން ބޮޑުވުން ދިމާވި އިސްލާމީ ދެކޮޅު ހާލަތެއް. އިސްލާމީ ކަސްކަސް ދިރިއުޅުމުގެ ކަސްކަސް އިސްލާމިކް، ރަށު ކަސްކަސް ދެކޮޅުހަދާ މަސައްކަތްތަކާ ގުޅޭ ހާލަތު، އަދި ހިތް ސިޔާސީ ދެކޮޅުވެރިކަމުގެ ދީނީ ކަމަށް ބަލާ ކަމެއް

ރިޕޯޓުން ފާހަގަވޭ. އެ ފަރާތްތަކަކީ ކޮބައިކަން ރިޕޯޓުން ފާހަގަކޮށްނުދޭ. ޑރ. އަފްރާޝިމް މަރައިލާފައި ވަނީ، ވަކި ހުއްޖަތަ ވާހަކަތައް ދައްކާތީ ކަމުގައި ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންވޭ. މިގޮތުގެމަތިން؛ އެ ވާހަކަތަކުގެ ތެރޭގައި، ޑރ. އަފްރާޝިމް ވިދާޅުވީ، ދީނީ އިލްމުވެރިއެއްގެ ގޮތުގައި ކަމަކާ ގުޅޭ ހުކުމްތަކާމެދުވެސް އުޅުއްވާތީ ނަމަ، އެއީ ކަނޑައެޅިގެން ވާޖިބެ، ބިދުޢަ ނުވަތަ ކަނޑައެޅިގެން ދީނުން ބޭރުވާ ވަރުގެ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅައިނުލެވޭ ކަމަށާއި، އެ ފަދަ މައްސަލަތަކަކީ ކަނޑައަޅައިގެން ވަކި ގޮތެއް ނިންމާނެ މައްސަލަތަކެއް ނޫން ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން، އެފަދަ މައްސަލަތަކުގައި މުސްލިމު އުންމަތުގެ ތެރޭގައި ބަޔަކަށް ޖަމާޢަތްތަކުން، އެއްބަސްނުވުމެއް ހުރިކަމު އެއްބަސްނުވުމެއް ނެތި ކަނޑައެޅޭ ކަމެއް ނޫން. ރިޕޯޓުގައި މައުލޫމާތު ބަޔާންކުރެވޭ ގޮތުގައި ޑރ. އަފްރާޝިމް މަރާލުމުގެ ކުރީގައި ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަރީފު އަލީ ސައީދު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ބޭނުމެއްގައި ބުނެފައި ވަނީ، ޑރ. އަފްރާޝިމް ހުރިހާ ދިވެހިން އިތުބާރުކުރަން ނަމަ، އެ ދެސްވެރި ފަނޑިޔާރު ބަދަލު ޑރ. އަފްރާޝިމް ދެކެ ދުޝްމަނުން ހުރިކަން، އަޙްމަދު އަސްލަމް. މި ދެސްވެރި ޑރ. ޝަރީފުމަން ފަނޑިޔާރު ފަރާތުން އެ ބަޔާން ކުލަބު ސިޔާސީ ޕާޓީތަކުގެ ނުފޫ. އަދި ކުރީ ސިޔާސީ ބޭނުން ގޮތް ގުޅިގެން، ޑރ. ޝަރީފު ކުރީ ސިޔާސީ ހިޔާލުތަކާ މެދު ދިފާޢުކޮށް ދެކޭ. ކުރީ ސިޔާސީ ރިޕޯޓުގެ 5.30 ގައި، 28 ޖުލައި 2019 ގައި ޑރ. ޝަރީފު ކުރީ ސިޔާސީ ލިޔުމުގެ ރަސްމީ ފާއިދާ މަޢުލޫމާތުގައި، ލިޔުމުން ރަސްމީ ފާއިދާ މަޢުލޫމާތުގައި 1 އޮކްޓޫބަރު 2012 ވަނަ ދުވަހު ޑރ. އަފްރާޝިމް، ޑރ. ޝަރީފާ ބައްދަލުކުރައްވާން އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއަށް ވަޑައިގެންނެވި އެއްވުމެއް ވަރަށް ކުރީގެ ޑރ. ޝަރީފު އެދިވަޑައިގެން ނޫން ކަމަށް ވިދާޅުވި ނަމަވެސް، ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި އެ ދުވަހު އެސް.އެމް.އެސް ބައްދަލުކުރުމުގެ މެސެޖެއްކަން ބަލާއިރު، 1 އޮކްޓޫބަރު 2012 ވަނަ ދުވަހުގެ މެންދުރު 1 ޖަހާއިރަކަށް އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީއަށް ޑރ. އަފްރާޝިމް ވަޑައިގަތުމަށް ދެންނެވީ މިނިސްޓަރ ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަރީފު އަލީ ސައީދު ކަމާއި، ޑރ. އަފްރާޝިމް ޗެކް ޕޮއިންޓުގައި އެ ބާ ސިފަ އަނދުން އެތެރެވުމާއި އެކަން އެނގޭ ޕްރެޒިޑެންޓު ކޯޓުން ތަޙްޤީޤުކުރާ އެކަމާ ބެހޭ ރިޕޯޓުގައި ހިމެނޭ ކަމާއި ބަޔާންވެއެވެ ނުވާ ޑރ. ޝަރީފު ވިދާޅުވީ، ޑރ. އަފްރާޝިމް މިނިސްޓްރީގެ ބައްދަލުވުމަށް ދެންނެވީ ޗެކް ޕޮއިންޓުގެ ފަރާތުން ދިމާވި ކަމާއި، ޕޮއިންޓުގެ ފަރާތުން އެ ބައްދަލުވުމަށް ފަހު ޑރ. ޝަރީފު ބުނި ކަމެވެ. ޑރ. އަފްރާޝިމް ޕާރޓީތަކުގެ ފަރާތުން ބައްދަލުކުރުމަކީ ޑރ. ޝަރީފު ވިދާޅުވި ކަމާއި ކުރީގެ ޑރ. ޝަރީފު ބޭނުންކުރެއްވި ރަސްމީ ހުށަހެޅުން ކަމާއި، ޑރ. އަފްރާޝިމް މިނިސްޓްރީގެ ތެރެއިން ފެށިގެން ނިންމާލި ކަމެވެ. ކުރީގެ ޑރ. ޝަރީފު ބަޔާން ކުރެއްވިކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ޑރ. ޝަރީފު ވިދާޅުވީ، ޑރ. އަފްރާޝިމް އެ ބައްދަލުވުމަށް ފަހު އިސްލާމިކް މިނިސްޓްރީގެ ތެރޭގައި ހުރިއިރު ފޯނުކޯލެއް ލިބުނު ކަމާއި، ބޭރުގެ ފަރާތެއްގެ ފަރާތުން 5.31- ވީމާ، އެ ބައްދަލުވުމަށް ފަހު ދެ ފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ގޮސް ނުވެގެން ސީދާ ބޭރަށް ނުކުމެވަޑައިގަތީ، ޑރ. ޝަރީފު ވިދާޅުވި ކަމެވެ.

ބޭނުންވި ހިއްވެގެން ކަމުގެ ނޫނީގެ ކަމަށް ވިދާޅުވި، ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަހީމް އަލީ ސަޢީދު ކޮމިޝަނަށް ދެއްވާފައިވާ
މީޑިއާގެ ތެދު މުސްތަޤްބަލުގެ ނަންބަރަށް އެނގޭ. 5.32- ޑރ. އަފްރާޝީމް އަނބުރާ ގެއަށް ނުކުތުމާއެކު ވަޑައިގަތީ
ހާމަކުރައްވާފައިވާ ބަޔާނުގައި ވިދާޅުވަނީ، ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަހީމް އަލީ ސަޢީދު ކަމަށް ބުނެ، ޑރ. އަފްރާޝީމް ވިދާޅުވި
ޚިޔާލުފާޅުކުރައްވާ ޖަލްސާގައި، ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަހީމް އަލީ ސަޢީދު 12 ސެޕްޓެންބަރު 2012 ގައި ޑރ. އަފްރާޝީމްގެ
ޚުޠުބާތަކުގައި ވާހަކަ، އެ ޖަލްސާ ޑރ. މުޙައްމަދު ޝަހީމް އަލީ ސަޢީދު ޓީވީގައި ކުރެއްވި ތަޤްރީރުތަކުން ސާފުކޮށްދެނީ
ކޮށްދެއްވާފައިވާ ވާހަކަ، އެ ޖަލްސާ ޑރ. ޝަހީމް ވިދާޅުވެފައިވަނީ، ޑރ. ޝަހީމް ޓީވީގައި ކުރެއްވި ޚުޠުބާތަކުން
ނުކުތް ކަމަށް. 2 އޮކްޓޯބަރުގައި؛ ޑރ. އަފްރާޝީމް، 1 އޮކްޓޯބަރުގެ ރޭ މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި، 2 އޮކްޓޯބަރުގައި ބަޔާން
ދީފައިވަނީ. ޓީވީ ޝޯގެ ރެކޯޑިންގައިވެސް، 2 އޮކްޓޯބަރު 2012 ވަނަ ދުވަހު ހެނދުނު މާލެއިން ގެންދިޔަ ފުރަތަމަ
QR381 ފްލައިޓުން ސީރިއާއަށް ސަފަރުކުރި ގދ. ވާދޫ ޖަވާހިރުގޭ ޢަބްދުﷲ އިބްރާހީމާއި، ތ. ގާދޫ މުޙައްމަދު
ނަސީމްގެ އިތުރުން ފަހު އަހަރު ހަމަ މިހުރިހާ، ޢަބްދުﷲ ބަޝީރު ގއ. ވިލިގިލި. އަޙްމަދު ރަޝީދު
މުޙައްމަދު ޝަރީފް، ގ. ވިހަރޭވިލާ. މުޙައްމަދު ޝަފީޤް، ހއ. ދިއްދޫ. މުޙައްމަދު ޖަސީމް ގ.
ސިހަރާވާ 2. އާދަމް ނަޒީހާ އަބްދުލްޖަލީލް، ވ. މަތަރަށް. އިބްރާހީމް އުސާމާ، އޮލިމްބޯރި، ގދ. ތިނަދޫ. މިޒްރާބް
މުޙައްމަދު، ބީޗްރެސްޓް، ހހ. ހިމަންދޫ. މި އެންމެންނަކީ ފެށި މާލޭ ދަރުބާރު 471 މުޙައްމަދު މަޖީދީ ޕީ. އޭމަދު
ޢަލީގެ ސާމިލް މުޙައްމަދު އިސްލާމިކް ހިންގާ ޖިހާދީ ފިކުރުގެ ޖަމާޢަތެއް ޕޮލިހުންނަށް، މި ޖަމާޢަތެއް މާލޭގައި
ހިންގާފައިވާ އޮޕަރޭޝަން ހަރަކާތްތަކުގައި ބައިވެރިވެފައިވާ މީހުންނެވެ. އިއްޔެއްދެވި ފެންބަރުން؛ 2 އޮކްޓޯބަރުގައި ދުވަސް
ފުރާވަގުތުގައި އަނގައި ބުނުއްވި، ޑރ. ޝަހީމް. ރިޕޯޓުގައި ފުލުހުންނަށްވާ އިތުރަށް؛ ފުރުސަތު ޢާއިލާގައިވާ ބައެއް
ޕޮލިސް ޓީވީ ޝޯރަށް ނުކުތުމާއި ކަށިބޮޑުވާ ކަމެއް. 1.5 ގައި ޕޮލިސް ދެއްކުމުގެ ފުރަތަމަ އިންޓަރވިއުގެ ފެށުމުގައި
ރިޕޯޓުގައި ފުލުހުންގެ ބަޔާނެއް؛ މެދުވެރިކޮށް ޖުރިމެއް ސަރުކާރުން ހުރަސް އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަށް ގެނބުނު ތަފާސީލު
ސީ.ސީ.ޓީ.ވީ ފުޓޭޖުގައި، އިންވެސްޓިގޭޝަން މަޢުލޫމާތުގައި، ކޮށް ގޮތުގެ ޕޮލިހުން ބައެއް ޕޮލިސް ނަޒާރަތެއް މި ޓީވީ ޝޯގައި
އެދުވަހު އެވީ ހުރިހާ ކަމަށް، ގެންގުޅުއްވި ކަމަށް. އަޅުގަނޑަށް ދެން ފުރަތަމަ ނަފްސާނީ، ރިޕޯޓުގައި ފުލުހުން
ވާހަކަ ދެއްކެވިފައިވޭ. ޑރ. އަފްރާޝީމް މަޤާމުގެ ކޮންމެ ބަޔާނެއް ހަމަ މިއަދުގައި ނަފްސާގައި 6 މިނިޓުން ގުޅުންހުރިކަން
ކަމަށް ރިޕޯޓުން ފުރަތަމަ. މި ފުރުސަތު ދެއްވާފައިވާ މަގުމަތި އިތުރަށް ޕޮލިސް ޓީވީ ޝޯތަކުގެ ބޮޑުބޮޑު ސަރަޙައްދުތަކާ ވަރަށް ބޮޑު. މި
މަސްއޫލިއްޔަތު، މަސްއޫލިއްޔަތު އަޅުގަނޑަށް ފުރުސަތު ގޮތުގައި މުޙާރަބާ ކުރަންޖެހޭ ބައެއް ފުރުސަތަކަށް ހިނގާފައި
މަސްއޫލިއްޔަތު. ރިޕޯޓުގައި ނަން ބަޔާންކުރެވިފައިވާ މީހުންގެ އިތުރުން، ޑރ. އަފްރާޝީމް އަމާޒުކޮށްފައިވާ ހިތްހުރިހާ
ބައެއް ބައިވެރިވެފައިވާ ކަމަށް ރިޕޯޓުން މި ސަރުކާރު ޤާނޫނީ. ޑރ. އަފްރާޝީމް މަޤާމުދަށުވުމުން، އެ ގޮތުގެ ކަމުގައި
އިތުރު ބައެއް އުޅުނުކަމާއި، އަދި ޑރ. އަފްރާޝީމްގެ ގޭ ކައިރިގައި ހުރިހާ ކޮށްފާ ރަށްޖެހެ ފަހުރިއްޖެހުގައި ފުރާވަގުތުގައި
ކުރުމާ އަމަލެއްގެން ގިނަ ގިނަ މީހުން ގިނަ ކަމަށް ރިޕޯޓުގައި އެބަ ބަޔާންކުރޭ. މި މީހުންނަކީ ކޮބައިކަމާއި، އެ މީހުން

ކުރި ކަމެއް އަދި ތަފުސީލުކޮށް އެނގެންޖެހޭ. މި ރިޕޯޓުގެ [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] މި ރިޕޯޓުގައި [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]، އަދި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ރިޕޯޓުގެ [illegible] [illegible] [illegible]. ޝުކުރިއްޔާ.

5. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

އަޅުގަނޑު އެޖެންޑާ އައިޓަމް 5، ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތް. ނުނިމި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 96ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގައިވާ ގޮތުގެ މަތިން، 2020 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހަޅާ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގެ ބަހުސް ކުރިއަށްގެންދިއުން. މިހާތަނަށް 54 އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުން ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރައްވާފައިވޭ. މިހާރު ފުރުސަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައި އަދި 18 އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރުން އެބަތިއްބެވި. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތު އަރުވަނީ، އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެމްބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް.

އައްޑޫ މީދޫ ދާއިރާގެ މެމްބަރު ރޮޒައިނާ އާދަމް ފާހަގަކުރެއްވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2020ގެ ބަޖެޓަކީ، ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދުން ފުރިގެންވާ ބަޖެޓެއް. އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަމަށް ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ބަލާފައިވާ ބަޖެޓެއް. ސިއްޙީ [illegible] ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ބަލާފައިވާ ބަޖެޓެއް. [illegible] [illegible] ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ބަލާފައިވާ ބަޖެޓެއް. އަދި ޚާއްޞަކޮށް، ރައްޔިތުންގެ [illegible] ހަރުދަނާކަމާއި އިންސާފު [illegible] ޚާއްޞަ ނަޒަރަކުން ބަލާފައިވާ ބަޖެޓެއް. އަޅުގަނޑު [illegible] އިޖުތިމާޢީ [illegible]، މި ބަޖެޓަކީ މިހާތަނަށް އެންމެ ބޮޑު [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ބަޖެޓު. ބަޖެޓުގައި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 523 މިލިއަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި ބަޖެޓުން [illegible] [illegible]. [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

މި ބަދަލުތަކުން މުޖުތަމަޢުގައި އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީކުރުމުގައި ކަމެއް، ވާހަކައެއް؛ އިޖުތިމާޢީ ޖަމްޢިއްޔާތަކާއި، އަންހެނުން

ބާރުވެރިކުރުމާއި، ކުޑަކުދިންގެ ހައްޤުތައް ހިމާޔަތްކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި އެކަށީގެންވާ މިންވަރަކަށް ފައިސާ

ޚަރަދުކުރެވޭނެ ކަމަށް އެކުލެވިފައިވާކަން. އެހެންނަމަވެސް، މި ފަރާތް ފާރަވެރިކަމެއްނުލިބޭ، މި ކަންކަމަށް ހުއްޓުމެއް ނަޒަރުކުރެވެން މި

ބަޖެޓުގައި ބަލާފައިވާކަން. ޖެންޑަރ މިނިސްޓްރީގެ ބަޖެޓް ވަރަށް ބޮޑުތަނުން އިތުރުކުރެވުން ގޮސްފައިވާކަން. އަދި

އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުކުރުން ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވްކުރުމުގެ ފަރާތް ތަރައްޤީކުރުމުގައި، އަންހެނުންނާއި މުސާވާތުކަމުގެ

ނުކުތާތަކުގައި އެންމެ ބޮޑު ހުރަހަކީ ގަވާއިދުތަކުގެ، ބިލާއި ފުށުއަރާ ޤަވާޢިދު ނުލިބުމާއި، ހިތްވަރު ޖެންޑަރ

ސެންސިޓިވް ބަޖެޓްތަކާ ހަމައަށް ފުރިހަމަކޮށް ފައިސާ ލިބެނީ ކަމަށް ހިމެނޭ ކަމެއް، އަދި ބިލުގެ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ބަޖެޓުގެ

ޖެންޑަރ ސެންސިޓިވް ބަޖެޓް މި ދާއިރާގައި. ޚާއްޞަކޮށް ޖެންޑަރ ބަޖެޓުކުރުމުގެ މިންވަރު ބޮޑުވެގެންދާ ގޮތުން، ޖެންޑަރ ބަޖެޓް

މިންވަރު ރިޕޯޓުކުރެވޭ، އެ މިންވަރު ބަލަހައްޓާ ފައިދާތައް ބަލައިގެން ޚަރަދުގެ ނަތީޖާ މަސައްކަތުގެ ކުރިއެރުމުގެ

ނަތީޖާ. އެހެންނަމަވެސް، މިކަމަށް ޚާއްޞަ އިސްކަންދީ ދިރާސާ މި ބަޖެޓުގައި ފާހަގަ ކުރެވިފައިވާނީ. އަދި ހަމަ ޢާއިލީގައި

ޖެންޑަރ ވަޒީފާގައި ޖިންސީ ފަރާތް ޖެންޑަރއަށް މުސާވާތް ގެންނަ ތަރައްޤީ ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްޤީ ޖެންޑަރ ރިޕޯޓިންގ

ސެންސިޓިވް ކުރިއެރުމާ ވަސީލަތް ގެނައުމުގައި، އަދި ހަމަ ޢާއިލީގައި ޖެންޑަރ ޕްރޮސެސިންގ ސެންސިޓިވް ޖެންޑަރ

ރިޕޯޓުތަކާއި ހިންގުމުގެ ޤާނޫނުތަކާއި ހިސާބުތަކުގެ ގައިޑްލައިނުތަކުން މި ބަޖެޓުގައި އިސްކަން ދިނުމުގެ ތެރޭގައި ކަމެއް. މިގެ

ބައެއް މުސާވާތްތަކަށް މިނިސްޓްރީ މި ސަރުކާރު އަދި ފަރާތް ފިޔަވަޅު ހިންގުމުގެ މުސާވާތް ދިރާސާ. އެހެންނަމަވެސް

ބަޔާންކުރުމުގައި ވަސީލަ ޗެކްލިސްޓް ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމުގެ އިޤްތިޞާދު ދިރާސާ. ޚާއްޞަ ބަޖެޓުގައި ސްޓޭޓަސް ނިޔަމަ

ކުރިއަށް ގެންގޮސް ރެކޯމެންޑޭޝަން ސެންސިޓިވް ޗެކްލިސްޓް ބަޖެޓުގެ މުސާވާތް ކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން

މިއީ އަޅުގަނޑު ފަރާތް އިޖުރާއާތު ކަމެއް. ގޮތުގެ ޕްރޮގްރާމް ސެންޓަރ އޮފް ބަޖެޓް ދާއިރާއާ އަޅުގަނޑު ޚާއްޞަ

އަހަރަށް ތަރައްޤީކުރުން އަދި ދާއިރާއެއް. އެހެންނަމަވެސް، މިފަހަރު ފިނޭންސް ފަހަރަށް، ގެންދި އަސާސީ ހުރިހާ ބޮޑުތަކެއް ގޮތުން

ގޮތްތަކަށް އަދިވެސް ފިނޭންސް ފަހަރަށް ބަޖެޓް ޗެކްލިސްޓް ފޯމެޓް ރެކޯމެންޑޭޝަން އިއުލާނާ ބަޔަކާއި ބަޔަކަށް. މިއީ އެ

ގޮތުގައި ބަޖެޓް ޗެކްލިސްޓް، ތަރައްޤީގެ މަޤުސަދު ހާސިލުކުރުމަށް ކުރިއަރަމުންދާ ކަމެއް. މި ފާހަގަ ޗެކްލިސްޓް އަހަރަށް

ތަރައްޤީކުރުމަށް ފައި، އެއްބާރު ފަހަރަށް އެ ބޭނުންކުރެވޭ ބަޖެޓުތަކަށް ފުރުސަތުތައް ދީފައިވާ، އޮފީސް އާއިލާގެ ފަރާތްތަކަށް، މި

އަހަރު ފިނޭންސް ރެކޯމެންޑޭޝަން ރިޕޯޓް ފައިސާ ބަޖެޓް ޗެކްލިސްޓް ބަޖެޓުތަކަށް ދައުރުތަކެއް ދެވިފައިވާކަން. މިއީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް

ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކުރެވޭ ވަރަށް މުހިއްމު ކަމެއް. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ތަރައްޤީވާނެ ބަޖެޓްތަކާއި ބިލްތަކާ ނަތީޖާ

ރަނގަޅުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ދެވިފައި މިވާ މުހިއްމު ކަމަކީ، ޒަމާނުގައި ތަރައްޤީވެމުންދާ ވަރަށްވުރެ ބޮޑަށް މި

ވަޒީފާ ބަޖެޓުތަކަށް ކުރިއަށް. ފަހެ ޕްރޮގްރާމް ފަހެ ސަރުކާރުތަކުގައި އުފެދޭ ވަރަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީވާނެ އެހީ

އިންޑެކްސް ބަޖެޓަށް ކަމަށް ވަނީ، މިހާރު މާލޭގެ އައި.ޕީ.އެމް.އޭ ރިޕޯޓްތަކަށް ރިޕޯޓުގެ އެކި ކަންކަމުގައި އަންނަ

ހިސާބު ތަރައްޤީވާނެ ޕްރޮގްރާމް ވަރަށްވުރެ ދެ ބާރު ބޭނުން. އެހެން ޤާނޫނީ ސަރުކާރުތަކުން ނަތީޖާ މި ހުރިހާ،

ޗޮކްލެޓުން ނުތިބޭނެއް ވެސް ނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އޮފިޝަލްކޮށްކަން ނިންމާފައި ބޯއްވާން އެނގެއް ނުތިބޭނެ.
އެހެންވީމާ، މި ހިސާބަށް ގެސްޓްހައުސްތަކުގައި، ދަރިދަރުގައި ތިބޭ މީހުންނަށް މާލެ އަހަރެ އެތައް ބޮޑު ތަކުލީފެއް
އުފުލައިގެން، އެތައް ހަރުދަނާ ކޮށްގެން، ތިންތިން ކުއްތާ ހިފިއްޖެ ފެށިގެން ޗާއިނާ ހެދުމާއި ކުރުން ގޮތެއް ކުރަން
ވަރަށް ދަތިކަމެއް. މާ ކުރިއަށްދާ ވެސް އަލުގަނޑުމެން ކުރު ނިންމަވަންޖެހިފައި އޮތް ކަމެއް މި ކަމަކީ.
އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިކަން ހިމެނިފައި ކުރިއަށްދާކަން މިއީ އަލުގަނޑުމެން އުފާކުރާ ކަމެއް. އަހަރު
ސްކީމަކީ ރައްޔިތުގެ އެންމެ 2 ވަނައަހަރު އާބާދީ ބޮޑު ސްކީ ކަމަށް ވާއިރުގައި، އަލުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ މިދިޔަ 5
އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަހަރު ސްކީގައި ހޮސްޕިޓަލް ހަދަން ކަމަށް ބޭނުން، ރަށްރަށުގެ ނަރުހުން ބޮޑުވެގެން ޖުއްސަވާއި ކޮށް،
ބޮޑުވެގެން ގެއްލުމުގެ ދިރުމާވާ ތަން. އެތަނުގައި ހުރި ކޮންފެންސަން ސެންޓަރު ހޮސްޕިޓަލް ބަދަލުކުރަންޏާ
ކިޔާފައި، ހޮސްޕިޓަލުގެ އެއްވެސް ސިފައިގެ ނުތަ ތަނަކަށް އެތައްއެތައް މީހަކަށް ދުވާލާއި ހަރުދަނާކަމުގެން، މާ
ހޮސްޕިޓަލް އަދާނު ފައިސާއަށް ވިދާ ފައިސާ ހަރުދަނާކަމުގެން އެ ހާލުގައި ހުރި ހަމަގެ ސަރަހައްދު، އަދިވެސް މި
އުމުރު އަހަރު ސްކީގައި އެ ހެދުމާއި ދާން ނަގުދިގެން. ސްކީ ސްޓާފް މެޝިނާއި، އެމް.އާރު.އައި މެޝިނާއި، ހުރިހާ
މެޝިނުތަކެއް އަހަރުދަން ފަރުވާދިނުމަށް ބަލައިދޭއިރު މިއަދު އެއްވެސް އެއްކަމެއް އެއިން ތަކެއް ވެއްދުން ގެތެރެ ނުހެ.
އަދިން ސްޓްރޯކަށް އެއްކޮށް ބަދަލުކުރަންގެން ތަންތަން ތަފާތުގޮތުން ވައްދަންޖެހުނު. ބޭސްއަރާ ކޮށްދީފައި އެއްޗެ
ވައްދަން ބަދަލުކުރުމުގައި ދުރު ހުރި ސަރަޖަން ސްޕެޝަލިސް އެނގޭ ވައްދާވަރު ނުވެ. އެނދު ބަހައްޓަންޖެހެނި
ކޮޓަރިގެ ބޭނުމައި. އެހެންވީމާ، މި ހާލަތު ގެންވައިދީފައި މި ވަނީ، ރަށްރަށުގެ އެތައް މީހާއަށް ދުވާލާއި
ބޭނުންކުރެވިފައި މިދިޔަ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި. ރައީސް މަޢުމޫނުގެ ދައުރުން ފެށިގެން އަހަރު ސްކީގައި ހޮސްޕިޓަލް
ހުރިމަސައްކަތް ބިމެއް ކަނޑާލައި އެބަހެއް. މި ބިމަށް ފެއިސާ އެމް.ޑީ.ޕީގެ ފުރަތަމަ ސަރުކާރުން ފެށިގެންކުރިތަ، ރައީސް
ވަޙީދުގެ ސަރުކާރުން ފެށިގެންކުރިތަ ޔާމީނުގެ ސަރުކާރުގެ ބޭއްޖެހުމާ ހަމައަށް އައިއިރު ވެސް މި ފައިސާ އެއް.
އެހެންނަމަވެސް، ރައީސް ޔާމީން ގެސްޓްހައުސް އަހަރު ރަށްރަށުގެ ޖެއްސުމަށް ކުރަމުން ބޭކާރު މި ބިމުގައި މާ
ހޮސްޕިޓަލް ހެދުމުގެ ބަޖެޓުގައި ކޮންފެންސަން ސެންޓަރު އެމް.ޑީ.ޕީ ސަރުކާރުން ހަދާފައިހުރި ތަނެއް ކަމަށް ވާނީ،
އެތަނުގެ ނަން ފުރުޖަހުގެ ބޭނުމުގައި އެތަން އަނބުރާ ހޮސްޕިޓަލް ހަދަން. މިއީ ރަޙްމަތްތެރި މި ވަގުތު އަހަރު
ސްކީއަށް ޖެހިފައި އޮތް އެންމެ ބޮޑު އެއް އުނދަގޫ. އަލުގަނޑުމެންނަށް މި އުމުރު މި ހޮސްޕިޓަލުގެ މަސައްކަތް ހާލަތަށް
ޖެއްސާފައި ހުރި އުނދަގޫތައް ފުރުމަތިކުރަން ފަރާތްތަކަށް ކުރިއަށްދިޔަ. ޢާމްފުޅުން ފަހަރެއްގެ ކުރިއަށްދާފައިވާގޮތުގައި ސްކީ ސްޓާފް
މެޝިނާ އެއްކޮށް ބޯހިޖެހުނުއިރުގައި ވެސް އަލުގަނޑުމެންނަށް މި އުމުރު މި ވަޒަށް ހިލާއިން ސަރަޙައްދުތަކެއް މި
މަސައްކަތް ނުކުރެވިގެން. އެހެންވީމާ، ހުރިއަށް އެއް 5 އަހަރަކީ، އަލުގަނޑު ދަރިންނަށް ރަޙްމަތްތެރިކަމުގައި ވެސް
ބޮޑުވެގެން ވަރަށް ބޮޑު އުފާވެރިކަމާއެކު ގެންސާޓްރީ 5 އަހަރު. މި ބަޖެޓު ފުރަތަމަ ބަދަލުވާނުގައި އިޝާރާތްކުރާ
ބައިސް، އަލުގަނޑު ދަރަ އެންމެ ބޮޑު ފާހަގަކުރާ ކަމަކީ، ހަމަހަމަކަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭ ފުރުސަތު. އެއްގޮތަކަށްވެސް ވަކި

މެންބަރަކު ވަނީ ތަނެއްގައި ހުރިޕީވެ ވަނީ ދޮތަކަށް ހަރުދި، ވަނީ ޕްރޮޖެކްޓްގައި ވަނީ މެންބަރަކު ހުރިޕީ ވަނީ ދޮތަކަށް އަމަލުކުރެވޭ، މިހެން ކަންތައްތައް ކޮށްދެއްވުން. އަޅުގަނޑު ހަމަ ގާނޫނުގަވާއިދުން، މިދިޔަ 5 އަހަރުދުވަހު އަދި މީދޫ ގައިދާއަށް ޖުމުލަ ދިވެހި ކަނޑު ނުކުރޭ. ރައީސް ހާލަތުގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއްގަމު ދުވަހު، 5 އަހަރު ނިމުނުއިރު ދިޔަ ދިވެހި ކަނޑު ކުރުމުވީ. ނުވާވަނީ ކުރުމަށް އަހަރުދުވަހު ބަޖެޓުގައި ބޭނުން އެކިކަމު ތަރައްޤީގެ، ރައީސް ހާލަތުގެ ފިޔަވަޅު ނިމުނުއިރުގައި ބަޖެޓުގައި ޖުމުލަ ސަރުކާރުގެ ދިރާސާ ހަރުދަނާ ކަރުދާހު 1 ޖޫރީގެ ހިތްވަރުން ކުރިޔަށް ދިއުމަށް މަސައްކަތް ކުރަމުން ދެއްކި ގޮތަށް މިހާރުގެ ގާއިމުވާ، މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު މިދިޔަ ގައިދާއަށް، ނިޔަތްތެރި ގައިދާއަށް އަދި މިފަދަ މި ފަދައިން މިނިސްޓްރީ އެހެން ޕީ.ޕީ.އެމް ދުންބަރުގެ ގައިދާއަށް ފަސް އެއް ހަރަގަ ކަނަގަޓަށްގައި، އެ ޕްރޮޖެކްޓް ފުރިހަމަ ކުރުމަށް ދިވެހިން ތަރައްޤީގެ ޕޮއިންޓް ހަގަރަގަ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވިދާނެ ބަޖެޓު. އަޅުގަނޑު ގާނޫނީ ކަންތައްތަކާއި، އަޅުގަނޑު މިދިޔަ ގައިދާ ގައިގެ އަހަރު ފަރާ މަސްރޫއުތަކުގެ ގޮތުގައި، ސް. މިދިޔަ އިޖުތިމާއީ މަރުކަޒު ހުރިން އެބައޮތް. އަދި އެހާރަގައި މިސްކިތެއް ބިނާކުރުން އެބައޮތް. މިއީ އަރިން ފާހަގަ 2 މަސްރޫއުތަކުގެ ގޮތުގައި އޮތުމުގައި، މި ވަގުތު ފަސް ބިނާކުރުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް އެބަދޭ، މިދިޔައި މަރުދަނާކުރު 2 ރަށްގައި ފަސް. އަދި ހަމަ އެއާއިގައި ގޮތުގެ ހިލާރަށް ކުރުމުގެ މަސްރޫއު ފަސް ސަރުވާ ކުރިއަށް ދަމަހައްޓާ މަސްރޫއު. ހާގައި ހިދުމަތް، ސް. މަރުދަނާކުރުގައި އިދާރީގޮތުން ސަރުކާރުގެ ދާއިރާތަކުގެ ގޮތަށް ހުރިމަސްހަލަ މިގޮތަށް އަދިން ފާހަގަ މަސްރޫއުތަކުގެ ގޮތުގައި ކުރިއަށް މަސްރޫއު އެބައޮތް. މިގައިދާކުރީން، މި އަދި ސްޓޭޓް ބަޔަކާއި ގަޑިއެއްގައި މަރުދަނާ ކުރެއްވި މިހާރު ފަސް ހިއްސާ ގޮތުން، ބަންޑުކޮށް ހުރީ، ގަވާ ހުރިހުރި، ފުރާގެ ނަރުދަނާގެ މަސައްކަތް ނިންމާ، މި ކަންތައް މިއީ ވާއިރު އަދި ސްޓޭޓް ކުރި މަސްރޫއުތައް. މިހެން ފާހަގަކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ގާނޫނުގަވާއިދުން، ނިޔަތްތެރި ގައިދާގެ ބަޖެޓް ބަޔާނާކުރިގައި ފަސް އަރިން ފާހަގަ 5 މަސްރޫއު އެބައޮތް. ބޭނުންކުރުގައި ކުރިއަށް 3 މަސްރޫއުތައް އެބައޮތް. އެގޮތުން ކުރުވާ 2 މަސްރޫއު އެބައޮތް. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު މިއީ އަޅުގަނޑު ދަނޑުވެރި ވަރަށް ހިދުމަތްތެރިކަމާ އެކުގައި ތަރައްޤީ ކުރުމަށްވެފައި ބަޖެޓު. ރައީސް ހިތްވަރު ދެއްވައިދީ ސްޓޭބިލް އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖޭގެ ސަލާމަތް އަދި ފަރުދު ފާރަވެރިކަން ފަރާތަށް އުފެދުން ތަރައްޤީ ހިންގާ ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކަށް ރައީސް. ތަރައްޤީގެ ވަރަށް ބޮޑު އެއްޗީ މިނިސްޓްރީތަކާ އެ ކޮންމެ ފަރާތަކާ ވާނީ ދެކެވޭ. އެކި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ބަޔަކުން ކަމެއް މަސައްކަތްތަކެއް މިފަދަ ބޮޑު ނާޒުކު ކަމެއް ފަރާތަކުން ވެއްޖެއްނަމަވެސް، ސިޔާސީ އެ މަރުހަލާގެ ޕްރޮޖެކްޓް ތަރައްޤީގެ މަޖިލީހުން 65 ގޮތަށް ތަރައްޤީން ދިރޭ މި ވަނީ ފަރާތާ ވަޒީފާ ހުރިހާއެއްޗެއް ސަރުކާރުން ރައީސް ނޫނީ އެ ވަޒީފާ ހުރިހާ ކަމަކާއި ތަރައްޤީގެ މަޖިލީހުގެ ބެހޭ ކުރަން ކަންކަން އަޅުގަނޑުމެންނާ ތަރައްޤީން ރަށްރަށް މި ވަނީ، އަޅުގަނޑުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެ މަސައްކަތް އެކު ފުރިހަމަކަން ކާމިޔާބުކަމުގެ އުފާވެރި ލިބިގެން. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފުރުޞަތު މި ދާ ބަޖެޓު އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކޮށްދެއްވުމަށް ކުރިއަށް އޮތް ދުވަސްތަކުގެ ބޭނުމުގައި

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައްޔިތުންނަށް ވެވަޑައިގެންފައިވާ ވައުދުތަށް، އަޅުގަނޑުމެން މަޖިލިސް މެންބަރުންގެ ހައިސިއްޔަތުން ރައްޔިތުންނަށް ވެފައިވާ ވައުދުތަށް ފުރިގެންދާނެކަމީ އަޅުގަނޑު ހަމަ އެއްގޮތަކަށްވެސް ޝައްކެއް ކުރާ ކަމެއް ނޫން. ހަމަ އެއާއެކުގައި ނިންމާލުމުގެ ކުރިން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ތަޢާރަފުވެގެން މިހާރުސާބަށް އައިއިރުވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު އެގޮތަށް މަސައްކަތްކުރަމުންދާ ތަނެއް ނުފެނޭ. ބަޔަކަށް ވެސް މިދޭ ކުރީގައި މިކަން ފުރިހަމަވިއްޔާ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދަކީ ބަޖެޓު، ވަރަށް ބޮޑު އަދަދުތަކެއް ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމުގެ ދަށުން ކައުންސިލުތަކަށް ހިންގައި، ކައުންސިލުތަކަށް ބާރުވެރިކުރުވުމަށް ހިމެނިފައިވާ ފަހަރެއް. ގަރާރުކޮށްދީފައިވާ އިޖާބަދެވޭނެ ރައްޔިތަކު. މި ފަހަރަކީ، އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާހުކުރެވިފައިވާ ކައުންސިލުތަކުން ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ދެމެހެއްޓުމާއި ހިންގުމުގެ ފުރުސަތު ދިނުމުގައި އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތި، ސަރުކާރުގެ ފުރަތަމަ އެއްބަރުދަލާ އެކުގައި އެ ހިންގުމަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ފަހަރެއްގެ ގޮތުގައި. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ހަމަ ނިންމާލަމުން ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން، އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ ރައްޔިތުންނާ ދެމެހެއްޓުމަށް ހަމަހަމަކަމާ އެކުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ވިސްނުމެއްގައި ގެންދަވާތީ. އަދި ބަޖެޓުގައި ޖަހައިލި އެއްޗެއް ހަމަކަށަވަރު އެހެނިހެން ސިޓީތަކާއި އަތޮޅުތަކުގެ ކައުންސިލުތަކުގައި ފުރިހަމައަށް ތަކެތި މިދިޔަ އަހަރު ވެސް ހަމަދުވަސްތަކާއި ފުރިހަމަކުރުމަށް. ހިންގުމުގެ ފުރުސަތު ރައްޔިތުންނާ އަޅުގަނޑުމެން ހުރިހާ އެންމެން ވެސް މި އެއްބަސްވުމާއި ކަމާގުޅޭ ދިރިއުޅުން އަޅުގަނޑުމެން މި ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތުން، މި ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ މަސައްކަތުން ލިބިގެންދާނެ. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (މަޖިލީހުގެ ނައިބު ރައީސް އީވާ އަބްދުﷲ ރިޔާސަތަށް ހާޒިރުވެވަޑައިގަތުން) ކެންދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލީ ހުސައިން.

ކެންދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2020 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓާ ގުޅޭ ގޮތުން ވާހަކަދެއްކުމުގައި އަޅުގަނޑު ފުރަތަމަ ހުށަހެޅުން ވެސް ދާދި ސަރުކާރުން ބޭނުންވަނީ، ދައުލަތުގެ ބޭނުމަކީ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަކީ އަބަދުވެސް ރައްޔިތުންނަށް ލުއި ފަސޭހަކަމާއި، އުފާވެރިކަމާއި، މަސައްކަތްކަން މިލަކައި ދިރިއުޅުން ގޮތުގައި ރައްޔިތުންނަށް ފަހިކޮށްދިނުން. ޙަޤީޤަތުގައި މިއަދު ދިވެހި ރައްޔިތުން، އަދި މާލޭގައި ވެސް ދިވެހި ރައްޔިތުން ގަވައިދުނުލަފާ އެ މީހުންގެ ޖީބުން ބޭނުންތަކަށް. ރައްޔިތުން އެދުމުންދެއް، ރައްޔިތުން އެ މީހުން ދިރި ރަށްއެއް ދިރިއުޅުން ގޮތުގައި ފަހިކޮށްދިނުމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ދިވެހި

ރައްޔިތުންނަކީ މާލިއްޔަތުން ގޮސް ހުސްވެފައިވާ ޚަރަދުގެ ނުވަތަ ފައިސާގެ އަދަދުތައް ނޫން. ދިވެހި ރައްޔިތުން މިއަދު ވެސް އެ ދިޔަ، ބައެއް ރަށްރަށުގައި އަދިވެސް އެ ދިޔަ، ހާއްސަކޮށް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ގިނަ ރަށްރަށުގައި މިހެން އެ ދިޔަ އަރައިފައިވާ ގޮތެއް ނެތިގެ. އެހެންވީމާ، ދިވެހި ރައްޔިތުން ކޮންމެހެން ބޭނުންވަނީ، ކޮންމެ ދުވަހަކު އެ މީހުންގެ ޖީބަށް އިތުރުކުރާނެ މާ ގިނަ ޚަރަދުތަކެއް ވަންނާނެ ނޫން. ރައްޔިތުން އެދިގެންވަނީ، އެ މީހުންގެ ރަށަށް ފަސޭހައިން އަރައިފައިވާ ގޮތެއް ހެދުން. ރައްޔިތުން އެދިގެންވަނީ، ސާފު ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އަވަސްކަމާ އެކުގައި އަގުގައި، ހަމަޖެހިފައިވާ ދިރިއުޅުމެއް ދުވަހަކަށް. ހަމަ އެއާއެކުގައި ރައްޔިތުން އެދިގެންވަނީ، ބިޔަ ޕްރޮޖެކްޓުތައް، ބިނާކުރުމާއި ތަރައްގީކުރުން. އިޤްތިޞާދީ ދައުރު. އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓަކީ ސިޔާސީ އޮއްޕޮޒިޝަން ބަޖެޓެއް ފެށިފައިވާ ބަޖެޓެއް. ރައްޔިތުން ކުރާ އުއްމީދަކީ އަޅުގަނޑު ކުރިން ދެކޭ ގޮތުގައި މި ދައުލަތުގެ ގޮތުން؛ އާދެ، ކުރިއަށް މިހެން ކުރާ އުއްމީދަކީ ކުރިއަށް އަރައިފައިވާ ގޮތެއް. އާދެ، ބަޖެޓަށް. އަދި، ހަމަ އެ ގޮތުން ކުރިއަށް މީހުންގެ އުއްމީދަކީ، އެ މީހުންގެ ރަށުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ އެދިގެންވެއްޖެން. މި އުއްމީދަށް ވާސިލުވުމަށްޓަކައި މި ބަޖެޓުގައި އެބައިން ޕްރޮޖެކްޓުތައް ބަޖެޓަށް ހިމެނިފައިވޭ. އެ ޕްރޮޖެކްޓު، ފުރަތަމަ ޕްރޮޖެކްޓު އަޅުގަނޑު ދަންނަވާނީ، މި ބަޖެޓުގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ޕްރޮޖެކްޓު، ތިރީސް ފިރިހެން ޕްރޮޖެކްޓު. އިޤްތިޞާދީ ކަންކަމުގެ ރިޕޯޓް ވެސް މި ބަޖެޓުގެ އެންމެ ފުރަތަމަ ބާބަކީ؛ ހަމަ އެ ބާބު ފާހަގަ ކުރަނީ. އެހެނީ އިޤްތިޞާދީ ކޮމިޓީ ދިރާސާ. ބަޖެޓަކީ ކުރިއަށް ކުރިއަށްދާ ޕްރޮޖެކްޓު، ކުރިއަށް ދާނޭ ދިފާއީ ދަގަލުގެ ހިދުމަތްތައް ބޭނުން އެކަމަށް. މީހުން އެކި ހިސާބުތަކުގެ ވަސީލަތް އާއި އެކި ރަށްރަށަށް، ދެކޭ ގޮތް އެބަ ބުނާނެ. ކޮންމެ އެ ދަރަނިން ހުރި ކަންބޮޑުވުމެއް ހުރެއްޖެ؛ އެ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފައިސާ މި ބާރަށް ވާހަކައެއް. ކޮންމެ ހިދުމަތެއް މި ގައުމުގެ ތަރައްގީ ހުރިހާ ކަމެއްގައި ފަރާތްތަކެއް ބަލަހައްޓަން ޖެހޭ ދުވަސް. ކުރިއަށް ދާނެ ގޮތް ތަކެތި، ކޮންމެ ފަރާތެއް ފެނުނު ނަތީޖާ އާއި ބަޖެޓުގެ ޚިދުމަތް އިޤްތިޞާދު ތަރައްގީ. މީގެ ކުރިން އެއްވެސް ބަޖެޓެއްގައި ހިމެނިފައިވާ ހިދުމަތްތަކެއް ކުރިއަށް ނެތް. ހަމަ އެހެންމެ ވަސީލަތް ބަލާއިރު، ބަޖެޓުގައި ހިދުމަތްތަކާއި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ ހުރިހާ ކަމެއް ބޮޑު އަދަދަކަށް. ހަމަ އެއާއެކު ހުރިހާ ކަމެއް ވަރަށް އޮތް ބަޖެޓުގައި ހުރިހާ ކަމެއް ބޮޑު. ހުރިހާ ކަމެއް ހިމަނާ ސަރުކާރުގެ 2 ކުރިއަށް ތިބި ރާއްޖޭގެ ތަރައްގީ ބަޖެޓުގައި ފެށިގެން ހިދުމަތްތަކެއް ފޯރުކޮށްދީ، އިޤްތިޞާދީ ދައުރު. މި ބަރާބަރު ޤާނޫނުއަސާސީ 5 ވަނަ މާއްދާގެ ޤާނޫނު ކަނޑައަޅާ ކޮންމެ ރަށެއްގައި ހިދުމަތް ދޭނެ ހަމަ ކޮށްދޭނެ ތަފާތު ހިދުމަތްތައް ހިމަނައި ކިހިނެއް؟ ފޯރުކޮށްދިނުން ކޮންމެ ރަށަކަށް ނޫން. ސަރުކާރު ދާއިރާތަކުން ކޮންމެ ރަށަކަށް ނޫން. ސަރުކާރު ކޮށްދޭން ވާނީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަމެއް ނެތުން. ނަމަވެސް، މިފަދަ ކަމަކީ އެ އަމުރެއް ނޫން. އަޅުގަނޑުގެ ކޮންމެ ހިދުމަތް އެ އަމުރު ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، އިޤްތިޞާދީ ކަންކަން، ބަޖެޓުގައި ރައްޔިތުންނަށް ކަމަކީ ކޮންމެ ދުވަހަކު މި ބަޖެޓުން ފަރާތް ސަރުކާރު ފުރިހަމަ ހިދުމަތް. އަޅުގަނޑުމެން

ރަށްގައި އޮންނަ ދެން އަނެއް ރަށަކީ، ދޮންފަން. ދޮންފަންގައި ވެސް ޖަޒީރާތަކުގައި ބަނދަރު އޮތީ ވަރަށް ބޮޑުމިން ހާލަތުގަ. ދުވަހަކު ވެސް ދައުލަތްތަކުން، ސަރުކާރުތަކުން ދޮންފަންގައި ބަނދަރެއް ހަދައިދީފައެއް ނެތް. އަދި، ދޮންފަންގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު އިންތިޒާމު ބޭނުންވާ ގޮތަށް އެ މީހުން. އެހެން ރަށްރަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެންނަނީ، މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ދޮންފަންގެ ވާހަކަ ވެސް އެ އޮޅި ސަރުކާރު ބާރުންނަށް ނުދެވޭ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މި ބަޖެޓް ސިޔާސީ ގުޅޭ ގޮތުން އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، މި ބަޖެޓުގައި ވާހަކަފުޅުދެއްކެވިއިރުގައި ދެއްކެވި އެއް ވާހަކައެއް އަޅުގަނޑުގެ ކަންފަތުގައި އަޑުވިސް އެބަހުރި. އެއީ މި ބަޖެޓުން އެބަ ސަރުކާރު މަގުން، ޕާސްކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ތަން އެބަފެނޭ. އެއީ، އެ މީހުން ބޭނުން ރައީސް، އިޤްތިޞާދީ ރައީސް ފެނިގެން ވެސް ހަމަ މިކަހަލަ ގޮތަކަށް، އެމީހުން ބޭނުން ރައީސް ގޮތް ހަމަޖެހިގެންދިޔަ ދެކޭގޮތުން ގޮތަކަށް ބަޖެޓް މި އޮތީ ފަރުމާކުރެވިފަ. އެއީ އަޅުގަނޑު ގޮތުގައި ކަޑައެޅިފައިވާ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން މި ރާއްޖެ ބަޖެޓު ފާސްކުރަނީ ނިޒާމު ދެކޭ ގޮތަށް. ފާސްކުރަނީ ނިޒާމު ދެއިކޮށް ޑޮންފަންގައި ވެސް އެބަ އަންނަނީ ފާއިތު ނިޒާމު. ކަލޭގައި އަންނަނީ ވަރަށް ވާހަކަ ފާހަގަ ކުރަން. ކަލޭގައި ކިހާހިސާބެއް ދެކުނީ ކަލޭގައި މިހުން ގޮތުން އެކަން ވެފައި ހުރި ކަލޭގައި ރިޔާސީ އެ އިންތިޚާބު ފާހަގަ ކުރަނީ. ކަހަ އެކަމަށް ކާރިސާ ދައުރުގެ ފާހަގަ ބަޔަކަށް ތަނބު ވެސް ފާހަގަކުރަން ދަނީ ފަރާތްތަކުގެ ރައްޔިތުންގެ ސިޔާސީ ގާއިމުވެފައި އޮތްގޮތް. ކަހަ އެޖެންޑާ ކާރުދު ފާއިތުގެ އެނގޭ ބޮޑު 2 ރަހަލް، ކަށަވަރުވާ ދަރަޖަނދުރާ ކަމަށް ވިދާޅުވި، އަދި ވަކިން ހާރު ސަރުކާރު ދަރަޖަނދުރުގައި މި ވަގުތު ވެސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެ އެހެރިޔާސަތުން ދުވާލަށް 18 ފުލުހުން އެނގޭ މަދުވެގެން ޖަމާވިހާގައި، ފާހަގަ ސަރުކާރާ ނުލިބިފައި އިއްޔެއާއި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން އެކަމާ ދޮރުދޮރުގައި ތަރުތީބުން ކަނޑާ. އެހެންނަމަވެސް، ދޮން އިސްލާހުތަކާއި ދަރަޖަނދުގެ މީހުން ވެސް އެކަމަށް އިޖުރާތު ސަޤާފީ ހަރަކާތްތަކުން. ފާހަގަ ސަރުކާރު އާދަކަށް ސަޤާފީ ހަރަކާތްތަކުން. ކަހަ އެޖެންޑާ ކާރުދު ރައްޔިތުން ވެސް ފާހަގަ ސަރުކާރު އާދަކަށް ސަޤާފީ ހަރަކާތްތަކުން. އަޅުގަނޑު ހަނދާން އެބަހުރި މިއަދުގެ ރައީސް ޞާލިޙުގެ ދައުރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށަށް 2018ގެ ރިޔާސީ އިންތިޚާބުގައި ވަޢުދުވެވަޑައިގެން ވިދާޅުވި އެއް ވާހަކަ. ގޮތެއްގައި ހުރި ރަށްތަކުގައި ވެސް ވިދާޅުވި އެއް ވާހަކައެއް އެންމެން. އެއީ، އަސާސީ ހުކުމްތަކެއް ހޯދާނެ ދިވެހި ރައްޔިތުން ސަޤާފީ ހަރަކާތްތަކުން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ކަލޭގެ ވާހަކަ ބޮޑުވަގެ، ވާހަކައެއް ބޮޑުވަގެ، އެ ވާހަކައެއް ހަމަ ޖަޒީރާތަކުގައި ވެސް މިންޖުރާއިރުން އުޅޭ މަނިކުފާނު އަޅުގަނޑަށް މި ފެންނަނީ މި ބަޖެޓުން. އެހެންވީ އަޅުގަނޑު މި ދުންނަވީ، ޕްރޮގްރެސިވްކަން ބޮޑުކަން، ޕްރޮގްރެސިވްކަމުގެ ނިޔަތް ބޮޑުކަން. ކަންކަން ރައްޔިތުންނަށް ކުރިއެރުންތައް ބޭނުންވާކަން މި ބަޖެޓުން ވަރަށް ސާފުކޮށް ފެންނަން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭ ކަންތައްތަކާ ކުރަން ފެށީ ކަންތައްތަކާ ނުވާ ވެސް ހިނގައިދާން. އަޅުގަނޑުމެން އެނގޭ 2019ގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް ކާމިޔާބުގެ ސަރުކާރާއި، މާލީ ކަރަމަވާ! ކާމިޔާބު ދޮންފަންގައި ކުރިއަށް ބަނދަރުގެ ވާހަކަ އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، އެ ކަންތަކާއި ނުވި. އެހެންނަމަވެސް، އެއް ކަލޭގެ އެބަހުރި. ސަރުކާރުން ބޭނުންވީ، އެއްވެސް އަދަދަކު ހަމަ ބަނދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި އެ ކަންތައްތައް ކުރަން. އެ މަސައްކަތް ނިންމަން.

އެހެންވެގެން އާދަމް ފަރުދެއް އުފެއްދި އެ ބަރަކާތްތެރި މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރާ ގޮތަށް ބަޔާންކޮށްދެއްވީ. އެހެންނަމަވެސް،
ކަންތައްތައް ދިމާކުރި ގޮތުން، އަދިގަނޑުގައި މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ ގޮތުގައި މި މަރު އާދެވޭ މިންވަރެއް އޮންނާނެ. އަދި
އެ މިންވަރަށް ބަޔާންކޮށްގައި މި ރަސްރަސްކަލުގެ ބަސްދަރު ބޭނުން ގޮތުން ހުރި ފަރާތާ ވެސް ހަމަޖެހިގެންދާނެ. ހަމަ
އެއާއެކީގައި ކަންތައްތައް އަވަހަށް ކުރަން އުޅޭކަމުގެ އިންސާނުގޮތަށް ނިޔަތް އޮނިގަނޑު، ކަންދޮރުތައް ދަރަވަރުންގެ ފެނާއި
ނަރުދަރާގެ ވާހަކަ ވެސް އޮތީ މިދިޔަ އަހަރުގެ ބައެއްގައި ވެސް ޖަހާފަ. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ހަމައަށް އަދިވެސް
ވެސް އިންޖީލާގެ އެޖެނޑާ ބޭނުންކޮށް އެ ދޮރު ހަމަޖެހިގެން ހުއްޓެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބޭރުގެ ދޮރުން ކަންތައްތައް
ކުރާ ގޮތަށް ބަޔާންގައި ޖަހާނީ ކަންތައްތައް އަވަސްކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ކަންތައްތައް ދިމާވާ ގޮތުން ތަސްލީމުކުރި
އަދިގަނޑުގެ ރަށްރަށުން ވެސް، އަދިގަނޑުގެ ކަންތަކުން ވެސް ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ކަމެއްތެރިކަން ވެސް ހުންނަނީ ޖެހިގެން
ކަންކަން. ރަށްރަށުން އެ މިހާ ކަމެއްނުވެގެން މިހާރު. އެހެންވީމާ، ރަށްރަށުން ކަމެއްނުވެގެން މިހާރު، ހަމަ އެއާއެކީގައި ރާއްޖެ
އިންތިޒާމުގައި ފެނާއި ނަރުދަރާއާއި އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކަށް ސަރުކާރުން ޖަހަންޖެހޭނެ ކަމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
ވިދާޅުވެފައިވޭތޯ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވެސް އެ ވަޢުދުގެ ހިތުގައި އޮތްކަމަށް ބެލެވޭ އިންސާނިއްޔަތުގެ ބަޔާނެއް ހަމަ
ސަރުކާރު ދައުލަތުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޔާން މި އޮތީ ދިޔަ. ބަޔާން މި އޮތީ އަދިގަނޑުގެ ބޭނުންވާ ގޮތަށް،
ފޮނުވާލަނީ ނިޔާމަތް ފެނާއި ގޮތަށް ދިޔަ. ބަޔާން މި އަދި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ކައުންސިލްތަކަށް ވެސް އެ ހިމެނޭ
ބޭނުންވާ އިދާރީ މަސްއޫލިއްޔަތު ކުރުމަށްޓަކައި ވަރަށް ބޮޑު ތަފާތު ބަޔާންގައި އެކުލަވާލާފައިވާ މިންވަރު މި އޮތީ،
އިތުރުކުރެވިދާނެ. ހަމައެކަނި އިޖުތިމާޢީ އަދާލަތު އެއީ މި ބަޔާން ފެނަށް އަދި ސިއްޙީ. އިޖުތިމާޢީ އަދާލަތުގެ
ވާސިލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ކަންކަމެއް މި ބަޔާނުގައި ގޮތުގެ ސިފަކޮށް ހިމެނިފައި އެބައޮތް. ކުރެވިދާނެ، އެ
ކުރިން ސަރުކާރު ދައުލަތުގައި ނަސޭހަތް ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ މި ބަޔާން ކަނޑައެޅިފައި. މައިންބަފައިން ކުރެވިދާނެ ދުވަސްތަކުގައި
ނުވަތަ މައިންބަފައިން މަސްއޫލިއްޔަތުކުރާ ކަމަށް ވަނީ ޖަވާބުދާރީ ސަލާމަތް ހާސިލުކޮށް ޝަރުޢީ ހުކުމްތަކުން މި ބަޔާން
ތަޞްދީގުކުރަނީ. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ޤާނޫނުތަކާއި ވަކިން ތަފާތު ކަންކަންތަކުގެ ބޭނުންވާ ރަށްރަށުގެ ކައުންސިލްތައް ހުށަހަޅާފައި
ގޮތުގެ ވެސް މި ބަޔާނުގައި އެކުލަވާލުމަށް ތަރުތީބުކޮށް. ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ހައުސްގައި އެބައޮތް ބޭނުންވާ ކުރިންނަށް
އަދި ޖަލްސާ ރިޕޯޓުކުރުމަށް، އަދި ހަމަ އިއްޒަތްތެރި ސަރުކާރު ކުރިން؛ ކުރެވޭ ބޭނުންވާ ކުރިން، މަތީ ބަޔާނުގެ
ހާސިލުކުރެވޭ ބޭނުންވާ ލިބޭނެ ދަރަނި މި ބަޔާނުގައި ލިޔުމުގައި އެބަހުރި. ޚާއްސަކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެންމެ ބޮޑު
އެއް މަސްއޫލިއްޔަތު ކަމަކީ ތަރައްޤީކޮށް ކަމަށް، ޖެހިގެންފައި ބަޔާނުގައި. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޔާނަކީ ބޮޑެތި
ކަމަކީ ވަރަށް އަދިގަނޑުގެ ފެނާއި، ބަޔާނުގެ ފަރާތުގައި އެންމެހައި މަސްއަލަ ވަނީ ހާސިލުކުރުން
ދިވެހިރާއްޖޭ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރުގައި ކަމުގެ ބޭނުންތަކުން ރައްޔިތުން މި ބަޔާން އަދިގަނޑުގެ ބޭނުންވާ ސަލާމަތް
ފެނުން އެބައޮތް. ސިޔާސަތު؛ ފުރިހަމަ ސިޔާސަތު ހެދުމަށް އަދި ސިޔާސީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ ރައްޔިތުން ކުރިން
ދިވެހި ރަށްރަށުން މާލެ ގެންދަ ގޮތަށް ނުން ބަޔާން ފަރުމާކުރެވުނު މި އޮތީ. އެހެންވެގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަސް

ސަރަހައްދުގައި ރަނގަޅު ފެންވަރުގެ ފަސް ހާސް ފްލެޓް ގާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުން ނިންމާފައި މި އޮތީ. ހަމަ އާއިލާގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާނެ ގެދޮރުގެ ދަތިކަން ޙައްލުކޮށްދިނުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެންގެ އަމާޒަކީ ފަސް އަހަރުތެރޭ ގާތްގަނޑަކަށް އެއް ހާސް ގެދޮރު ދިނުމަށް، މި ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކޮށް ލިބިފައި އެބައޮތް. އެހެންނަމަވެސް، ދެން މި އޮތީ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު މަސައްކަތް. އެއީ މި ބަޖެޓް ތަންފީޒުކުރުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި، އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރާ ހަމަހަމަކަމާ، އިސްލާމީ ސަޤާފަތާއި އެކަމުގެ ބެލެހެއްޓުން ލިބިގެން ފަސޭހައިގައި ޖާގަދޭ ވަޒީފާ ވިޔަ އަމުރުގެ ޖާގަދޭނެ ފަހިކުރުވާނެ. އަޅުގަނޑު މި ގޮވާލަނީ މި ސަރުކާރަށް ވެސް، އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވެސް، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހުރި ހުރިހާ މިނިސްޓްރީތަކަށް ވަޒީފާދޭނެކަމަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ވަޒީފާދެނީ ކަމަށް ވާނަމަ، ކޮންމެ ފަސް އަހަރު ބޭފުޅަކު ވެސް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ހަވާލުގެ ހަވާލުވެވޭ. ހަވާލުވެވައި، އެއީ ކޮންމެ މިނިސްޓްރީއަކަށް ވީއިރު އެންމެ ދަށް މަސައްކަތްކުރާނީ ކުރިއެރުން މިނިސްޓަރު ހަމައަށް ބައްދަލުކުރެއްވި ވަޒީފާތަކެއްވާނެ، މި ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި މަސައްކަތްތަކެއް ކުރާނެ. އެންމެ ހާލަތުގައި މިހާރުން ފެށިގެން އެންމެ މަތީގައި ހުރި މިހާ ފަސް މި ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރަން މަސައްކަތްތެރިންނާއި ހަރަކާތްތެރިވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ސިޓީތަ ސަރުކާރުން ސަރުކާރުގެ އަދި ދައުލަތުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ހުރިހާ އެންމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކާއި، ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް. ރައްޔިތުންނަށް އިންސާފު ލިބޭނީ ރައްޔިތުންނަށް ބަރާބަރަށް މިންވަރަށް ބަޖެޓުގައި ލިބިދީފައި ހުރުން، ބަޖެޓުގައި ލިބިދީފައި މިންވަރަށް ޚަރަދުކުރަމުން. އަހަރެމެން، އެކަން ކުރަން ޖެހޭ ބަޔަކު، ބަޖެޓުގައި ދައުލަތުގެ މުއައްސަސާތަކުން. އަހަރެމެން، ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރަމުން ދާއިރު ހަމަހަމަކަން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ބޮޑުގައި އެދިފައިވާ ޖެހިލުމެއް ނެތް. ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރުމަށް، ކޮންމެ މިނިސްޓަރެއްގެ ބޮޑުގައި އެދިފައިވާ ޖެހިލުމެއް. ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރުމަށް، ކޮންމެ ސްޓާފް މިނިސްޓަރާއި އަދި ދެފުށް މިނިސްޓަރާއި، އާދެ ދަރުން ސަރުކާރުގެ ޒިންމާ ސިޔާސީ އެންމެންނާއި އަދި އެމްޑީގައި ތިބި ސިޓީ ސަރުވަޝުކުރުމުގެ، އަދި ޖުމުލަކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ހުރިހާ ކުރުމަށް މިހާ ދައުލަތުގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންގެ ފަސް ޖެހިލުމެއް. އެ ޖެހިލުމާ އެންމެން ފަސް އަދާކުރެވޭން ނުޖެހޭ، ކޮންމެ ދެވަނަ ފަހަރު ފަސް، ކޮންމެ ހަތަރުވަނަ ފަސް، ކޮންމެ މަހަކު ފަސް މިހާރު ކުރިމަށް މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުގައިވާ ކަންތައްތައް ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި ކުރިމަގު ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކާއި ބޭނުން ބޮޑުކަން ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރުމަށް މި އޮތީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާން މި އެއް ފަހަރު އިތުރަށް، ބަޖެޓް ހަމަ ހަމަގޮތުގައި، އަދި ދެކޮޅުކޮށްލަނީކީ މި ފުރުޞަތު ބަޖެޓްގެ ރައްޔިތުންނާއި ތަފާތު ބައިތަކުން މިހާރު ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދޭން. އެއީ ކަންތައްތައް ވެފައި ވެސް. އަހަރެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެޓު ރައްޔިތުންނަށް ތަފާތުކަން؛ މި ބަޖެޓު، ބަޖެޓުގައި ފަސް ތަފާތު، ބަޖެޓުގައި މި އޮތް ނިޔަތް، އިޖްތިމާޢީ ސަލާމަތާއި ބަޖެޓު ތަންފީޒުކުރުމަށް މި އޮތް ނިޔަތް މިހާރު އޮތީކަން އެބަޖެޓު ރައްޔިތުންނަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން އެބަޖެޓު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ

އުނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް، އަހަރުން އަހަރަށް މި ދަނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނީގެ ނިސްބަތް، ދަރަނިވެފައިވާ މިންވަރު މި ދަނީ ބޮޑުވަމުން. އެހެންނަމަވެސް، މިއާއިއެކު އަޅުގަނޑުމެން ޙަޤީޤަތުގައި ކަމަކީ، ދައުލަތުގެ އުފެއްދުންތެރިކަން ނުވަތަ ޖީ.ޑީ.ޕީ ނުވަތަ ގްރޮސް ޑޮމެސްޓިކް ޕްރޮޑަކްޓް ނުވަތަ ދައުލަތުގެ އުފެއްދުންތެރިކަން އިތުރުވާ މިންވަރު އެބަޖެހޭ ދަރަނި އިތުރުވާ މިންވަރަށްވުރެ މަތިކުރަން. މިހެން ހަދަން މި ބުނީ، ދަރަނި އެއް ދުވަހުން އަންނަ ދުވަހަށް އިތުރުވަމުން، އިތުރުވަމުންދާނަމަ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިނގައިދާނެ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދަރަނި މެނޭޖުނުކުރެވިއްޖެ ކަމަށް ވަންޏާ، މި ޤައުމުގެ މިނިވަންކަން ގެއްލި ހިސާބަށް ހިނގައިދާނެ. އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެހޭ ބަލައި ޤައުމުތަކުގެ ތަޖުރިބާތައް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަޖެހޭ ބަލައި ޤައުމުތަކުގެ އެއަރޕޯޓުތައް އެ ދަރަނި ދޫކުރި ފަރާތަށް ދޭ މަންޒަރު. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު މި ގޮވާލަނީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން އަޅުގަނޑު މި ގޮވާލަނީ، ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރާ ގޮތަށް މި ޤައުމު މިނިވަންކަމާ އެކީގައި އޮތުމަށްޓަކައި އަދި ރަނގަޅު މަސަލަސް ދިރިއުޅުމަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ބަދަލުވުމަށްޓަކައި އެބަޖެހޭ ދަރަނި އިތުރުވާ މިންވަރަކީ އެއީ ޤައުމުގެ ދަރަނި އިތުރުވާ މިންވަރަށްވުރެ ދަށް މިންވަރަކަށް ހަދަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބޭ އާމްދަނީ އިތުރުން ދަސްކުރަން އެބަޖެހޭ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ޚަރަދުތަކަށް، ހާލަތު ނުވަތަ ޚަރަދު ކަންކަން ކުޑަކުރަން ފިޔަވައި އިތުރު އެއްވެސް ކަމަކަށް ދަރަނި ނުނަގާ ބަޔަކަށް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ވާން އެބަޖެހޭ. އެގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކޮށްގެން ނޫނީ އަޅުގަނޑުމެން ދަންނަވާލީ، އަޅުގަނޑުމެން މި ބޭނުންވާ ގޮތަށް ގެނެސްދޭ ގޮތެއް ޖާގައިގެން މިނިވަންކަމާ އެކީގައި، ފަޚުރުވެރިކަމާ އެކީގައި އުޅޭ ބަޔެއް ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން އުޅުނީމަ އެގޮތަށް އުޅެވޭނެ. ދައުލަ ފުރުޞަތުތަކާއި...

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު. ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ އިޙްތިރާމްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު.

<u>ފުވައްމުލަކު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ރަޝީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސް. މިއީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލި ވަރަށް އުއްމީދީ ބަޖެޓެކޭ. މިފަދަ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުއްވީތީ ކަމަށްޓަކައި ރާއްޖޭގެ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއާއި މިއަދުގެ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް ޚާއްޞަ ޝުކުރިއްޔާ ދަންނަވަން. އާދެ، 2020 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައި މި ވާ ބަޖެޓަށް ބަލައިލާއިރު އަޅުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވިޔޭ. ޖީޑީޕީ މުޅިފަސްކޮޅުގައި ހިސާބު މުޅިންވެ ފަސް ވައްތަރު ވަރަށް ފުރިހަމައަށް ބަސްކިޔުއްވާ ގޮތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓެއްގެ ގޮތުގައި. އެގޮތުން، 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓު ބާނިފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ނޫ

އިޤްތިޞާދަށް 4.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވޭ. އާމްދަނީ ސަރުކާރަށް 12.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިފައިވާއިރު، ފަރުދުވެރި އާއިލާއަށް 3.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ޤަރުޟާ ދިރިއުޅުމަށް 5.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ހޯދާ ވޯރިކަމަށް 11.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އިއްތިސޯޕާ ދަޢުސާ. 2020 ވަނަ އަހަރަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ބަޖެޓުގެ ޖުމްލަ އަދަދަކީ، 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިގޮތުގައިން، ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ހިނގާނެ ކަމަށް ބެލެވޭ، 35.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެއީ ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި 22.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި 10.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެނިހެން ކެޕިޓަލް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި 5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާއިރު، ދައުލަތުގެ ދަރަނި އަދާކުރުމަށް 1.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. އިއްތިސޯޕާ ދަޢުސާ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމްލަ އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ 29.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. މިގޮތުން ޓެކްސްގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ، 17.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި ޓެކްސް ނޫން ގޮތުގައި 6.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަދި ޓެކްސް ނޫން ގޮތުގައި 6.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވިފައިވާއިރު، ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 5.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ. އެހެންކަމުން، ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓް 5.2 ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް އަރާނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ. މިއީ ޖީ.ޑީ.ޕީގެ ނިސްބަތުން 5.8%. 2020 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ދައުލަތުގެ ޖުމްލަ ދަރަނި، ދައުލަތުން ގެރެންޓީ ދީފައިވާ ފަރާތްތަކުގެ ނުހިމަނައި ހުންނާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ 57 ބިލިއަން ރުފިޔާގައި. މިއީ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން 54.8% ކަން ފާހަގަކުރެވޭ. މިގޮތުން 28.6 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ އެތެރޭގެ ދަރަނިކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި 28.4 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ބޭރުގެ ދަރަނިކަން ފާހަގަކުރެވޭ. 2020 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު ދައުލަތުގެ ގެރެންޓީ ދީފައިވާ ލޯންތައް ހިމަނައިގެން ދައުލަތުގެ ޖުމްލަ ދަރަނި ހުންނާނީ މިންވަރުން ބަޖެޓުން ސާފުނުވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ވީމާ، 2020 ވަނަ އަހަރު ވެސް ފާއިތުވި ތިން އަހަރާ އެއްގޮތަށް، އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތުން ދައުލަތުގެ ޖުމްލަ ދަރަނި، ދައުލަތުގެ ޚަރަދަށް ޖެނެރަލް ގާނޫނުގައިވާ މިންގަނޑު ކުރިމަތިވާ 60%ގައި ނުހިފެހެއްޓޭނެކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އިއްތިސޯޕާ ދަޢުސާ. މީހުނާ 2019 ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު 5.7% އަށް ކުރިއެރުން ލިބުނު ތަފާތު ނަމަވެސް، މި ބަޖެޓްއާއި 2020 ވަނަ އަހަރު އިޤްތިޞާދީ ދުވެލި ހުންނާނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ، 7.5% ގައި. މިއާއި ދައުލަތުގެ ރަސްމީ ރިޒާވު 2019 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު 637 މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުން 2020 ވަނަ އަހަރު ނިމޭއިރު 819 މިލިއަން ޑޮލަރަށް އިތުރުވާނެކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އަދި 2023 ވަނަ އަހަރު ނިމުނުއިރަށް 1 ބިލިއަން ޑޮލަރަށް ދައުލަތުގެ ރިޒާވު އިތުރުކުރުމަށް އަމާޒު ހިފައިގެންވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވޭ. އިއްތިސޯޕާ ދަޢުސާ. ޕޮލިސީ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ފާހަގަކުރެވޭ ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި، މި ޚިދުމަތް މުހިއްމު ބޭނުންވެފައިވާ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސިޔާސަތަކީ ކަމަށްވާ، އިންސާނީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބޮޑު އިސްކަމެއް ދީފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އެގޮތުން، ސްކޮލަރޝިޕް ޕްރޮގްރާމް، ފަސޭހަ ލޯނު ދިނުން ހިމެނޭ، ސްކޫލްތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވޭ. އެބައެއް. މިގޮތުން ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ

ނަމަވެސް، އަދުގަނޑުވެރިންނަށް މިހާތަނަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ސްޓޫޑެންޓް ލޯނާއި އެހެނިހެން ސްކޮލަރޝިޕްތައް ދެވުމުންދަނީ ރާއްޖޭއަށް އެންމެ މުހިންމު ދާއިރާތަކަށް އިސްކަންދީގެން، އެ ދާއިރާތަކަށް އިސްކަންދީގެންވާ ތަރުތީބުކުރެވުނު އެއީ އަދުގަނޑުވެރިން އުފައްދާ ސްކިލްސް. އަދުގަނޑަށް ފެންނަނީ، މިގޮތަށް ދެވޭ ހަމަ ތަޢުލީމުގެ ފުރުސަތުތައް ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެންމެ މުހިންމު ދާއިރާތަކަށް އިސްކަންދީގެން ދޭތީ ކަކަށް ގޮތަކަށް ތަޢުލީމުދޭފަދައި އޮންނަން.

އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް ކުރާ އިންވެސްޓްމަންޓްތަކުގެ ވެފުރު އަރައަށް ކުރާ އިންވެސްޓްމަންޓް ބޭނުން މި ބަޖެޓުން ފާހަގަކުރެވޭ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް ހަރަދުވަނީ ތަރަން ވާއިރު، ތަނަށް ކުރެވޭ ހަރަދު ކުރުމުގެ ގޮތުން ޓީޗަރުން އުނގެނުމަށް ކުރާ އިންވެސްޓްމަންޓް ދަށްކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ވުމުގެ ސަރުކާރުގެ ދިރާސާގެ ބަދަލުގައި ސާރވޭތަކުން އިންވެސްޓްމަންޓުން މުރާލިޔަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ޕްރޮޑަކްޓިވިޓީ އުފެއްދުމުން، މަސްވެރިކަމާއި ދަތުރުވެރިކަމަށް އިސްކަންދީފައިވާ މިންވަރު ކުރެވެން ބަޖެޓުގައި ފާހަގަކުރެވޭ. އެއީ ޓެކްސް ގެއްލުމެއްގައި ވެސް އެ ގެއްލުމަކަށް އަސާސީ ދިރިއުޅުން އެއް ކަމަކީ، އެ ގެއްލުމެއްގެ ދުވަސް ސިޔާސަތުތަކަށް. އުނދަގޫތަކެއް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދަރިވަރުކަން އެކި ބަޖެޓު ކުރިއެރުން ކަމަކަށް މި ބަޖެޓު ބަޖެޓުކުރުމުގައި އަދުގަނޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ދައުލަތުގެ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭ ޑިވިޑެންޓު މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭ. އޭގެތެރެއިން، ރާއްޖޭގައި 33 ކުންފުނިތަކެއްގައި ޑިވިޑެންޓު ގޮތުގައި ދައުލަތަށް ހޯދަނީ މި ލިބޭ 11 ކުންފުނިންކަން.

ބާކީ ހުރި ކުންފުނިތަކުގެ ހިންގުމުގެ ހަރަދު، ހިންގުމުގެ ނުބާދު ހަރުދަނާކަން، އިތުރަށް ފައިސާ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭނެ ގޮތް ހަދަން އެބަޖެހޭ. ރާއްޖެއިތުރަށް އެ ކުންފުނިތައް ތަނަވަސް ކުރުމަށް ނުހިނގާ ކަމަށް ވަނީ މާލިއްޔަތު އެ ކުންފުނިތައް ޕްރައިވެޓައިޒްކުރުމަށް ވެސް އަދުގަނޑަށް ފެނޭ. ކުންފުނިތަކަށް ދައުލަތުން ފޯކަސް ކުރުމުގެ ކުންފުނިތަކުން ލިބޭ ޑިވިޑެންޓު މަދުކަން ފާހަގަކުރެވޭ. ނަތީޖާ ނުލިބުމާ ގިނަ މިނިވަން މުއައްސަސާތަކާއި ކޮމިޝަންތަކުގެ ހަރަދަށް ފާހަގަކުރެވޭ. ސަބްސިޑީއާއި އާސަންދަ މިހާރުވެސް ހަރުދަނާކޮށް، ސީދާ އެހަމަ ބޭނުންވާ ހިސާބަކަށް ވާހަކަދައްކާނަން ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ދަރީން ގޮތްތަކުގެ ހަރަދުތަކެއް ބެލެވޭ. ކަމުގެ ބޮޑު މާލީ ބޮޑުބައިގެ ސަބްސިޑީ ދިނުމަކީ ހަރަދު ކުރެވޭ އުސޫލު ހަރުދަނާކުރުމަށް ބޭނުންވާ ދަނޑިވަޅުގައި ތަކެތީ ބޭނުން ބާރުކުރުމެއް ކަމަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އިންސާފު ބޭނުން ހަރަދު ސަބަބުތަކާއި ސީދާ ސަބްސިޑީގެ ހައްޤުވާ ފަރާތްތަކަށް ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ހަދަން ވަނީ. އެހެންކަމުން ސީދާ ބޮޑު

ސަބްސިޑީތަކުގެ ހަރަދުތަކުން މުހިންމު ހަދަން އަދުގަނޑު ފާހަގަކުރެވޭއިރު. މި ބަޖެޓުގައި އަހަރު މުހިންމު އެއް ހަދަން، ސިއްޚީ ގޮތުން ތަފާތުކުރުމަށް ނުލި، ހަމަ ދާއިރާތަކާއި އެއް ހަދަމުންގައި ބަޖެޓު ބޮޑު ފައިދާވާކަން. ވަރަށް ގިނަ ރައްޔިތުން ފާހަގަކުރޭ، 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި ހިމެނިފައިވާ ގިނަ މަޝްރޫޢުތަކުގެ ނުހިންގިފައިވާކަން. ސަރުކާރު ކަމުގައި އަދުގަނޑު ދެކެނީ، 2019 ވަނަ އަހަރު ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި ޚަރަދުކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި އަންދާޒާކުރެވިފައިވާ ހަރަދު ބާކީވެފައިވާ ނަމަވެސް، އެކަށީގެންވާ އަންދާޒާކުރެވި ނޫން 2019 ވަނަ އަހަރު ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ގޮތުގައި ހަރަދުކުރެވިފައިނުވާ. އެއީ، އެ ޕްރޮޖެކްޓުތައް ނިންމާނެ އަންދާޒާ ނޫން

ގިނަ ފަހަރު ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި ޖެހިފައިވޭ. އެގޮތުން ސަބަބުން އަހަރުގެ ކުރީ ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ނުފޫޒު، އަހަރުގެ ފުރުޞަތުން ޕްރޮޖެކްޓުތަކުގެ ޖެހިސަންޖެހުން އެންމެ ބޮޑު ސަބަބަކީ، ޖެހިގެން އަންނަ އަހަރުތަކުގައި ބާކީ އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކަށް ބަޖެޓުން ފައިސާ ހިމަނައިގެން އާ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ކުރިއަށްގެންދިއުން. އިސްލާހުކޮށް ބަދަލުވެ ނަޒަރުތަކަށް ބަލާއިރު، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ކުރުވާ ކެޕިޓަލް ހަރަދުތަކުގެ ކުރިއަށްގެންދާނީ ކުރު އަދި މެދު މުއްދަތުގައި ބަޖެޓަށް އާމްދަނީ ހޯދުން ގޮތުގެ ބަދަލުގައި ކަމަށް އަދި ދަރަނި ދައްކާ. ސަބަބަކީ، ކުރިއަށް އޮތް 3 އަހަރުގެ ލޯނުގައި ބޮޑުގެ ދަރަނި ދެއްކުމަށް ބަޖެޓުން 19 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރަން ޖެހިފައިވުން. ވިޔަފާރި ކުރުމުގެ ސިޔާސަތު ކުރިއަށް މިނިވަން ޖީ.ޕީ.އެސް.ޖީ ސަރުކާރުން ބަޖެޓުން ފުރާނަ ކުރުވާ. ސަބަބަކީ ކަރަންޓް ވެރިން ޖީ.ޕީ.އެސް ކޮމްޕެނީތަކުން އިންޝުއަރަންސް ހުރުން. ކަރަންޓް ސަބްސިޑީ ކަރަންޓް ފަރާތުން އާމްދަނީއާއި ހަރަދުކުރާ ގޮތުގެ ތަފާސް ބަޔާން، ކޮންމެ ކަރަންޓް ސަޕްލައިގެ ބަޖެޓު ވަކިން އިންތިޒާމް ފުރިހަމަ ކުރުމުގެ މިންވަރު ދެކޭ. ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތުގައި ހާސިލްވާގި، އެކަމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނައިފައިވާ ކަރަންޓް ފެން ފާހަގަ. އިސްތިސްނާ ނަމަވެސް. މިއީ ކަރަންޓް ސަޕްލައި މާލީ ގޮތުން ބަދަލުކުރުމުގައި ހިދުމަތް އަދި ގޮތުގައި ފައިސާ ކަނޑައެޅިފައިވާ ބަޖެޓެވެ. މިގޮތުން، ބަޖެޓުގައި ޖުމްލަ އާމްދަނީގެ 5%ގެ އިތުރުން، ބިމާއި، ރަށްރަށާއި، ފަޅާއި، ފަޅު ފަޅަ ކަންކަމުގެ ލިބޭ އާމްދަނީގެ 40% ސީލިން ކަރަންޓް ސަޕްލައިއަށް ބަދަލު ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައިވާ. އަދި މިގޮތުން އެ ރަށްރަށާއި އެ ރަށްރަށުގެ ވަރަށްގިނަ 700 މިލިއަނުގައިވާ ހުރިހާ ކަނޑުން ލިބޭ އާމްދަނީ ސީލިން އެ ރަށްރަށުގެ ކަރަންޓް ސަޕްލައި ލިބޭ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައިވޭ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަރަންޓް ސަޕްލައި ދިނުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ. ނަމަވެސް، 2019 ވަނަ އަހަރު މިއަށްވުރެ 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ; މިއީ 2019 ވަނަ އަހަރު އަލަށް ބަލާއިރު 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިތުރު އަދަދެއް. 2019ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުން ކަރަންޓް ސަޕްލައިގެ ދީފައިވާ، 656 މިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ ގެޓްވެއަރ 2.4 ގުނަ އިތުރު އަދަދެއް ކުރަގެންދޭ. އިއްޔެގެ ރަށްތަކުގެ. 2020 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ އަދި ކަރަންޓް ސަޕްލައި އަހަރު ދައުލަތަށް 2.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ. މިގޮތުން، ރިއާޔަތް މަސައްކަތު ކުރުމުގެ އެކިފަދަ ބިދޭސީންގެ އަދަދު ކުޑަ ޕީއޭގެ ގޮތުގައި ކުރަމުން ބޭރު ބިދޭސީއަކު އަދަދު 2 ހާސް ރުފިޔާ ނަގަމުން، ފަރުދުންގެ ޓީ 250 ރުފިޔާއިން 350 ރުފިޔާއަށް އިތުރުކުރަން ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ 714 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނޭ. އަދި ފަރުދުންގެ އާމްދަނީން ޓެކްސް ނަގައިގެން 606 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވޭ. ނަމަވެސް ޓެކްސް ބެހެއްޓުން ގެންވާ ބަދަލުކުރެވުނު މި އަދަދު ފަހަރުތަކުގައި ނުލިބުމަކީ އާދަކާދަ ކަމެއް. 558 މިލިއަން ރުފިޔާ ކަސްޓަމްސް ޑިއުޓީއާއި އިމްޕޯޓް ޖީއެސްޓީއަށް ހުށަހަޅާ ބަދަލުތަކުން ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ. މިގޮތުން ހުއްޓާ ގޮތެއްގައި ފާހަގަކުރެވޭ ސިންގަޕޫރުން ނަގާ 2 ރުފިޔާގެ ބަދަލުގައި ކޮންމެ ސިންގަޕޫރުން މިހާރު 3 ރުފިޔާ ނަގަމުން ހުށަހަޅާފައިވޭ. އެއަރޕޯޓް ސަރވިސް ޗާޖާއި އެއަރޕޯޓް ޑިވެލޮޕްމަންޓް ފީއަށް ބަދަލުގެނައުމުން 329މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވޭ. މިގޮތުން ގެންވާ

ބަދަލުގެ ތެރޭގައި އެއަރޕޯޓް ސަރވިސް ޗާޖު އުވާލުމަށްފަހު، ޖީއެސްޓީ ބޮޑުކުރުމާއި ތަޢާރަފުކުރުން ހިމެނޭ. އެގޮތުން އިކޮނޮމީ ކްލާސްގައި ދަތުރުކުރާ ކޮންމެ ދިވެއްސަކާއި ބޭރު މީހެއްގެ އަތުން މިހާރު އެމެރިކަން 12 ޑޮލަރު. އަދި ކޮންމެ ބިޒްނަސް ކްލާސްގައި ދަތުރުކުރާ ކޮންމެ ބޭރު މީހަކާއި ދިވެއްސެއްގެ އަތުން 60 ޑޮލަރު. އަދި ފަސްޓް ކްލާސްގައި ދަތުރުކުރާ ކޮންމެ ދިވެއްސަކާއި ބޭރު މީހެއްގެ އަތުން 90 ޑޮލަރު ނެގުމަށް ހަމަޖެހިފައިވޭ. ރިސޯޓް ގެދޮރުން، އަހަރަކު ދުވާލަކަށް 290 މިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް ލަފާކުރެވިފައިވޭ. ނަމަވެސް، މިހާރުވެސް ދިރާސާތަކުގައިވާ ދިނަ ބަޖެޓަށް ނުހަދިވާއިރު، އިތުރު ޓެކްސްތަކާއި ދިރާސާކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ބަޖެޓުން އިތުރު އާމްދަނީ ލިބިގެން ކަމަށް އަންދާޒާކުރަން ލަފާކުރެވޭ. އިޤްތިޞާދީ ރިލީފް. މިއީ ރާއްޖޭގައި މިހާތަނަށް ހިންގި އެންމެ ބޮޑު ޕަބްލިކް ސެކްޓަރ އިންވެސްޓްމަންޓް ޕްރޮގްރާމް ހިންގުމަށް ހުރަހެއް ބަޖެޓް. މާލީ ދިމާވެފައިވާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަޝްރޫޢުތަކަށް 5 ސަރަހައްދުގައި 5 އަތޮޅުން ސެންޓަރ ގާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަދި އެގޮތުން، އެ 5 ސަރަހައްދުގައި 5 ބޭސްއިރު ހޮސްޕިޓަލް އެޅުމަށް ފަސް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް އިޖުތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމުގެ ގޮތުން 4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. އެގޮތުން، އާސަންދަ ސްކީމަށް 951 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. ތަކެތި ނުވަތަ ޚިދުމަތުގެ އަގު ހެޔޮކުރުމަށް 445 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވޭ. ކަރަންޓުގެ ސަބްސިޑީއަށް 350 މިލިއަން ރުފިޔާ. ކާބޯތަކެތި އަގު ހެޔޮކުރުމަށް 254 މިލިއަން ރުފިޔާ. ހާއްސަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް 216 މިލިއަން ރުފިޔާ. އެކަނިވެރި މައިން ނުވަތަ ބައްޕައިންނަށް 53 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވޭ. އިޤްތިޞާދީ ރިލީފް. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ބަލާއިރު، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް މިނިސްޓްރީ ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް ހަރަދުކުރެވޭ އެންމެ ބޮޑު ބަޖެޓް. ތަޢުލީމީ ދާއިރާއިން 4.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވޭ. އެގޮތުން، ސްކޫލުތަކުގައި ތަޢުލީމީ އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގާއިމުކުރުމަށް 330 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވޭ. މީގެތެރޭގައި ފުޅާކުރުމާއި އެމް.ޖީ.އެސް ސްކޫލުގެ 16 ކްލާސްރޫމާއި ކޮމްޕިއުޓަރ ލެބް އަދި މަލްޓިޕަރޕަސް ހޯލް އިމާރާތްކުރުން ހިމެނޭ. ޖީ. ސްކޫލުގައި 16 ކްލާސްރޫމުގެ 3 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ހިމެނޭ. ށ. އަތޮޅު ތަޢުލީމީ މަރުކަޒުގެ 16 ކްލާސްރޫމް ހިމެނޭ. ފުވައްމުލަކު ސްކޫލުގެ މަލްޓިޕަރޕަސް ހޯލް ހިމެނުނުކަން އަތުގަނޑު ފުވައްމުލަކު ޖާގަކުރުން. އަދި މީގެއިތުރުން ދަރުމަވަންތަ ސްކޫލުގެ އަދި އިމާރާތަށް 65 މިލިއަން ރުފިޔާ. ހުޅުމާލޭގައި އިމާރާތްކުރާ އަދި ސްކޫލަށް 54 މިލިއަން ރުފިޔާ. ދެވަނަ ސްކޫލް ގާއިމުކުރުމަށް 35 މިލިއަން ރުފިޔާ. ސ.ހިތަދޫގެ 8 ބުރީގެ ކްލާސްރޫމް އިމާރާތްކުރުމަށް 22 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަދި ޓެކްނިކަލް ތަޢުލީމު ދޭ ޖާގަ ފުޅާކުރުމަށް ހިންގާ ޕްރޮގްރާމްތައް ބަޖެޓް، އެންމެ ބޮޑު ޕޮލިސީ ޓެކްނިކަލް އިންސްޓިޓިއުޝަން ފުވައްމުލަކުގައި މާލެ ސިޓީގައި ގާއިމުކުރުމަށް 27 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވޭ. މީގެތެރެއިން ސަރުކާރު...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ކޮމިޓީ ރިޕޯޓަށްފަހު އަދި އިއްޒަތްތެރި ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ވެސް 7 މިނެޓު ލިބިވަޑައިގަންނަވާނެ ވާހަކަފުޅުދެއްކެވުމަށް. އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަހީދު.

އުނގޫފާރު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ވަހީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މީގެ ބަރާބަރު 1 އަހަރު ކުރިން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މި ދުވަހަކީ ރާއްޖޭގެ މުޅި ތާރީޚުގައި ވެސް އެންމެ ގިނަ ބަޔަކު ވަރަށް އުފާވެރިކަމާއި ވަރަށް އުއްމީދާއެކު ނަތީޖާދިނީ، ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނިޒާމު، ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހޮވުމުގެ ދެވަނަ ބުރުގައި ބައިވެރިވި ފަރާތް ދުވަސް. އެ ދުވަހުގެ ހަވީރު ގަޑީގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ގޯނޑިއަށް ހޮވުނު ޕާޓީގެ ދިވެހި ...

ރައްޔިތުންގެ ކައިރިން ލިބޭނެ ގޮތް މަގުފަހިކޮށްދޭނެ ބައެއް ކަމުގައި ވެސް ދެކެވެން. ބިރުވެރިކަން ރައްޔިތުންނަށް ކަރަވަރުކޮށްދިނުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ބާރަށް ތަންފީޛުވާން ފަދަ، ބިރުވެރިކަމުގެ ބައެއް ކަމުގައި ވެސް ދެކެވެން. މިއީ ފުރުސަތު ރަނގަޅު ވަޒީފާ ތަޢުލީމީ ނިޒާމް ލިބޭނެ ބަޔަކަށް. މިއީ ތަޢުލީމާއި ހުނަރު ހޯދުމުގެ ފުރުސަތު އިންޑިޔާއަށް ފަރާތްތަކުން ބަޔަކަށް. މުޖުތަމަޢުގެ އަމާޒުތަކަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކަށް ދަތުރުކުރުމުން ފުރުސަތުތަކުންނާއި ޒިންމާތަކަށް ފުރާނަ ދިރުމަށްޓަކައި ބަޔަކަށް. އެދުގަނޑުމިން ހަމައެޅުން ވަރުގަދަކުރުން އަދި ފުރުސަތުތައް ހޯދައިދީފައިވާ ބޭނުންކުރުން އެއްވެރިވަރުން ބަޔަކަށް، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޔަކީ. ސާފު ހަކަތައަށް ބަދަލުވުން އިޤުތިޞާދު، އަމިއްލަ ފަރާތްތަކާއި ސަރުކާރާ ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ މި ރާއްޖެއަށް ގެނައުމަށް އަމާޒު ހިފެހެއްޓުން ބަޔަކަށް. ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ޚިދުމަތްތަކާއި ތަރައްޤީގެ ކަންކަން ފާހަގަކުރެވޭނެ، އެއްވެސް ރައްޔިތަކު ބާކީނުވާނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީ ގެންދިއުމުގެ މަގުފަހިކޮށްދޭން ބަޔަކަށް އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި މި ބަޔަކީ. އިޤުތިޞާދީ ދާއިރާ އިޤުތިޞާދު، ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުސަތު މަޤާމު، ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީ ތަނަވަސްކުރުމަށް ބާރުއަޅާ ފުރިހަމަ ދުނިޔޭގެ ނިޒާމް ގާއިމުކުރުމުގެ ބައި މަސްއޫލިއްޔަތު ތަންފީޛުކުރަން ވެސް ފުރިހަމަކޮށް ބަޔަކަށް މި ބަޔަކީ. އިޖުތިމާޢީ ރައީސް. މި ސަރުކާރަށް ވަޒީފާ، ވަޒީރު ފުލުހުން ސަރުކާރުގެ. އަދިވަސް ހޯދުމަށް ރައްޔިތުންނަށް ހުރަހެ ފެނިފެސްޓިގައިވާ ވަޒީރުންގެ ފުރުސަތު ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކާއި އާއިލީވިޔަފާރި، އާ ކަންކަން ތަރައްޤީކުރަން ގޮތް ތަރައްޤީކުރުން، ރައްޔިތުންނާ ހަމައަށް 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެކަންކަން ވާސިލްކޮށްދޭން ގޮތުގެ ޚުދުތަ ވަނީ ހާމަކޮށްފި. މި ބަޔަކީ، 2020 ވަނަ އަހަރަށް ސަރުކާރުން ކަނޑައެޅި ކަންކަން ޢިލްމާދުރު ގޮތުގައި ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިސާބުކުރުވައިފާ ގޮތް ދައުލަތުގައިދީ ބަޔަކީ. މި ދައުލަތުގެ ބަޔަކުގެ 11% ހަރަދުކުރާނީ އަދުގަނޑުމިންގެ ނޫ އިޤުތިޞާދީ ސިޔާސަތުތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް. މިގޮތުގައި މަސްވެރިކަމާއި، ދަނޑުވެރިކަމާއި، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތުތައް ހިމެނޭ، އަދި ވަޒީފާގެ ފުރުސަތުތައް އިޤުތިޞާދާއި ކުދި އަދި މެދު ފަންތީގެ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުވުމަށް ވެސް ވަނީ ބަޔަކުޑިކުރުވައިކަން އުފާ އެކިގައި ފާހަގަކުރަން. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤުތިޞާދު އެންމެ ބޮޑު ގެދޮރުވެރިން ވެލާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ސިވިލް ތަރައްޤީއަށް. އެގޮތުން ރާއްޖޭގެ ޖާގަ ފަތުރުވެރިން އިޤުތިޞާދުކުރާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެމްޑީއެން ބޭރުކުރުން ގެދޮރުވެރިން ވެލާ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓް ސިވިލްގެ ތަރައްޤީއާ ކަމުން ކުރިއަށް އެއް އަހަރުގެ ބަޔަކުގައި މިފަދަ ފުރިހަމަ އުޅަނދު ވަސީލަތްތަށް ގާއިމްކުރުމަށް ހިމަނާފައިވޭ، ހުޅުލެ ގޮތުގައި ގެދޮރު ޖެޓީ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ނަތީޖާއަކީ ރާއްޖެއަށް މުދާ އިމްޕޯޓް، ގެންނަކަށް ގެންގުޅުމުގެ ވަރުބަދަލުއަށް އިންގިލާބީ ބަދަލެއް އައުންހަމަގައި ފާހަގަކުރަން. ކަނޑުފަތި ނަފާ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ހޯދުމަށް ޖަލްސާ ބިޒްނަސްގެ ބޭނުންކުރާނެ ފެލިއާ އެޗްކުރުމުގެ ގޮތުން ރާއްޖޭގެ އާދި ހިސާބުތަކުގައި ގޮޑުދ ވަސީލަތްތަކާއި އިންވެސްޓްމަންޓްކުރުމުގެ ބަޔަކުގެ ފުރުސަތުތައް ފާހަގަކުރަން. ވަސީލަތް ބާރު ވަސް ފަސޭހަކަމާއެކު ހިލޭފައިސާ ވަނީ މަޝްރޫޢުތަކުގެ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޔަކުގައި މިފަދަ، ކުދިދީ އަދި

ކަނޑުއޮތިރީގެ ކެޕޭސިޓީ އިތުރުކޮށް، ވަސީލަތްތަކާއި އިތުރުކުރުން ހިމެނިފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ރާއްޖޭގެ އިގްތިސާދުގެ އެންމެ މުހިންމު ބައެއް ދައުރުކުޅުގައާ ފަތުރުވެރިކަން އިސްތިހާރުކުރުމަށް އަންނަ އަހަރު 154 މިލިއަން ޑޮލަރު ހިމަނާފައިވާއިރު، ރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަން ދުރު ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި އިސްތިހާރު ވެގެންދާނީ ލޯކަލް ޓޫރިޒަމާއި ގެސްޓްހައުސް މާކެޓަށް ވެސް އެކަމަށް އެކަށީގެންވާ އެކޮސިސްޓަމާ ދިގު ޑޮލަރުތަކެއް އަލުގަނޑުވުން އުއްމީދު އެކުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިގްތިސާދީ ކުރިއެރުމަށް އެންމެ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ، ކުރި އަހަރު ހުރި ފަންނީގެ ވިޔަފާރިތަކުން ފަދަ މާބަނޑުވެ ގައިމުކުރެވުނު ކަމެއް ކުރާ ވަސީލަތްތަކުގައި، މިގޮތުން ކުރާ އިންވެސްޓްމަންޓް އަންނަ އަހަރު އިތުރުކުރެވޭއިރު، މިފަދަ ވިޔަފާރިތައް ކުރިއެރުވުމަށް 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 400 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ލާރި ދޫކުރެވޭނެކަން ވެސް އުފާވެރިކަމާއެކު ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު ތެރޭގައި އެންމެ ބޮޑު ހަރުދަނާކޮށް، ހިދުމަތްތަކުގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ ބައެއް ދާއިރާތަކަށް، ސިއްޙީ ދާއިރާތަކާއި މުއާސަލާތީ ދާއިރާއާ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ފެންވަރު ރަނގަޅު ސިއްޙީ ފަރުވާގެ ހިދުމަތް ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ސަރަހައްދެއްގައި ލިބޭނެ މަގު ފަހިކުރުމަށް އަތޮޅުތަކުގައި 5 ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް ގާއިމުކުރުމަށާއި، އަދިއެގޮތުގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ އުނދަގޫތަކުގައި އޭގެ 1 ހޮސްޕިޓަލް ތަރައްޤީކުރުމާއި އެއް އެގޮތުން ނަރުހުން ރިހާބިލިޓޭޝަނާ ދާއިރާގައި އަދި ސަރުކާރުން ޝިފާޔާ ދަނޑުވާ ކަމެއް. އެމް.އާރް.އައި.ގެ ހިދުމަތްތައް އިތުރަށް ދޫކުރުމުގައި ތަޢާރަފުކުރުމަށް، ސިޓީ ސްކޭން ކުރުމާއި، ކާޑިއޮލޮޖީ، އިސް.އެންޓް އަދި ކަރީގެ ބޭނުމަށް ހިދުމަތްތަކުން މި 5 ހޮސްޕިޓަލުން ލިބޭނެކަމަށް ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ވަރަށް ބޮޑު އުފާވެރި ހަބަރަކަށް ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށް އަތޮޅުތަކުގެ ގޮވާލެވެއެވެ. ވަޒީފާ ތަޢުލީމީ ނިޒާމްގެ ގާއިމުކުރުމަށް އެއް ދަރަޖައިގެ ސްކޫލްތަކެއް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޖަނަރަލް ސްކޫލްގެ މުނިސިޕަލް ސިޔާސަތެއް. މިގޮތުން، ސިޓީގެ ސެކަންޑް ސްކޫލްތަކާއި ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ އިންތިޒާމްތަކާއި ގާއިމުކުރުމަށް 130 ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިންގަން 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވަނީ ހިމަނާފަ. މިގޮތުން 471 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޖަމާއީ ބިނާކުރުމުގެ ބަދަލުން ފުރިހަމަ ގޮތެއްގައި ތަޢުލީމީ ދާއިރާގައި ހިފައި، ޕްރޮޖެކްޓް ފޮތްތަކުން ކުރިން ތަރުޖަމާ ހެދިފައިވާ ކުރެވުނު، އިންޖިނިއަރިންގ ޖާގަ ތަރައްޤީކުރުމުގެ މަސައްކަތް އަންނަ އަހަރު ތަރައްޤީކުރެވޭނެކަން ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިޖްތިމާޢީ ރައްކާ. މިވާހަކަ ދައްކާއިރު ކުރީން ޚާއްޞަ ދެރި އަހަރު ދިރާސާކުރުމާއި ދާއިރު ދަރިވަރުންނަށް ހަމަޖެހޭ ޖާގަ ޖާގަ ސްކޫލް ފައިސާ ވަކި ފުރުސަތު މިހާރުވެސް ކުރިއަށް ގެންދާ ކުރިން ކުރީގެ ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެކަން އުފާވެރިކަމާއި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އެކުގައި ވަޒީފާ މެދު ކުރީގެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގައި ކުރިން ނަރުހުން މިހާރުވެސް ތަޢުލީމީ ފައިސާ ވެސް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ޕްރޮޖެކްޓް ޑިޕާރޓް ހިލޭ ކިޔަވައިދޭ ޕްރޮގްރާމް ސިޔާސަތު އަދި ދަރިވަރުންގެ ލޯނު ޕްރޮގްރާމް ޖުމުލަ 750 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ތަޢުލީމަށް މި ބަޖެޓުގެ 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓުގެ 12% ތަޢުލީމަށް ހަރަދުކުރެވޭތީ އެކުގައިވެސް ނުހަނު އުފާވެރި ފާހަގަކުރެވޭ ކަމެއް. އަދި

އިޤްތިޞާދީ ރައްކާތެރިކަން ގާއިމުކުރުމަށް ޖުމްލަ 3.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އާސަންދަ ސްކީމް އަދި ރައްޔިތުންގެ ބޭސްފަރުވާއަށް 951 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާއިރު، ކަރަންޓު، ކާބޯތަކެތި އަދި ހިދުމަތްތަކުގެ އަގުހެޔޮކުރުމަށް 1.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ޚާއްޞަ އެހީއަށް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާއި އެކަނިވެރި މައިން، ބަޔަކުންނަށް 269 މިލިއަން ހިމެނިފައިވާކަމީ، ހިތްހަމަޖެހުމެއް. ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދު އެންމެ ބޭނުން ބޭނުންވެފައިވާ އެއް ކަމަކީ ބިނާވެރިކަން. މިކަން ފުރިހަމަކުރުމަށް ބޭރުގެ މަސައްކަތްތެރިންނާއި މި އަހަރު ފެށި ފުރި، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ފުރުޞަތު ދޫކުރަން ފަށާނެކަން އުފާވެރިކަމާއެކު ފާހަގަކުރަން. މި ސިޔާސަތުގެ ތަންފީޛުކުރުމަށް ބަޖެޓުގެ 10% ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ބިނާވެރިކަން ކަށަވަރުކުރުމަށް 20000 ސޯޝަލް ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަޝްރޫޢު 2020 ވަނަ އަހަރަށް އިސްކުރީގެ ގޮތުގައި 600 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނައި، ސަރުކާރުގެ އަމާޒެއްގެ ގޮތުން އެންނަ އަހަރު 10000 ހައުސިންގ ޔުނިޓުގެ މަސައްކަތް ފެށުން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އިޖްތިމާޢީ ރައީސް. ޖަވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ކުދިކުދި މުސްކުޅިންގެ އުނދަގޫ ވަސީލަތްތަކާއި ހިދުމަތްތަކަށް 446 މިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައަޅައިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. މިގޮތުގައި ޖުވެނައިލްގެ މަރުކަޒުތައް ބިނާކުރުމާއި، ފުޓްބޯޅަ ދަނޑުތަކާއި، ފުޓްސަލް ދަނޑުތަކާއި، ބީޗް، ނެޓްބޯޅަ ކޯޓުތައް އަދި އައުޓްޑޯ ޖިމް ފަދަ ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކުރުމަށް ވެސް ބޮޑު އަދަދެއް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ޖަވާނުންނަށް ވަޒީފާގެ ފުރުޞަތު ފަހިކޮށްދިނުމަށް ޖުމްލަ ސްޓާޓަޕް ހިދުމަތް ތަފާތު ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ވެސް ފާހަގަކުރަން. މާލީ ގޮތުން ކުއްލި ސިއްޙީ ބަނޑުފަރިވާއިރު 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑު ގުޅުންތަކުގެ ގޮތުގައި ހިމެނިފައި، އަދި ދަށް ދަރަޖައިގެ ފަރާތަށް ވެސް މި 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އަދި ދަރަޖައިގެ ދަރަނި ޖުމްލަ 3 ބިލިއަން 18.2 މިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑު ގުޅުންތަކުގެ ގޮތުގައި. މިއީ މިދިޔަ އަހަރާ އަޅާ ބަލާއިރު ގޮތުގައި ހިމެނޭކަން 3 ގުނަ އިތުރު އަދަދެއް ކަމުގައި ވެސް ފާހަގަކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތްތައް ހަރުދަނާކުރާ ބިނާކުރާ މިންވަރު މަދުކޮށް، އިސްލާހު ކުރެވުނުމާ ގުޅޭ މަސްއޫލިއްޔަތު ޖުމްލަ 275.8 މިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައަޅާފައިވާ، ރައްކާތެރިކަމާއެކު ކަނޑު ނަމްބަރު ދެންނެވުނު ގޮތަށް 20 މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ގަވާއިދު ހިމާޔަތްކުރުމުގެ 44 މަސްއޫލިއްޔަތު 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި، ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކީ ވެރިކަމުގެ 3 އަހަރުގެ ތެރޭގައި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ރަށެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ފެށުންކަން ފާހަގަކުރަން. އެގޮތުން، ހަމައެކަނި 2020 ވަނަ އަހަރު ޖުމްލަ 143 ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވޭ. ސަރަހައްދީ ތަރައްޤީ ދެމެހެއްޓެނިވި ގޮތުން ބޭނުންވާ އެންމެ މުހިންމު އެއް ވަސީލަތަކީ ފެންވަރު ރަނގަޅު ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމެއް. ދަތުރުފަތުރުގެ ދާއިރާއަށް ޖުމްލަ 3.2 ބިލިއަން ހިމެނިފައިވާއިރު، ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އެންމެ މުހިންމު އެއް ސިޔާސަތަކީ، އިތުބާރުހުރި ފެރީ ނިޒާމެއް ޤާއިމުކުރުން. ސަރަހައްދީ ނިޒާމެއް ގެއްލުނުކަމަށް ހިމަނައި، ގުޅިފައިވާ ބަދަލު ފާހަގަކުރަން. ވަށާފަށުގެ، ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހޮޅުދޫ ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު ގެއްލުނުކަމަށް ފުރުމަށް 150 މިލިއަން

ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ތަފާތު ރާއްޖޭގެ ކަންކަން ހައްލުކުރުމަށާއި ބަނދަރުތަކުގެ ހުރިހާ 45 ރަށެއްގައި ހިމެނިފައިވޭ. މަޝްރޫޢުތަކުގެ 44 މަޝްރޫޢަކަށް ޖުމްލަ 575 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. މިފަދަ ކަމުގެ އެންމެ މުހިންމު ވައްޓަރާ، އިންސާފު ގާއިމުކޮށްދިނުން، ސަލާމަތީ ދާއިރާއާއި، މުއައްސަސާތަކާއި، ދައުލަތުގެ ހިންގުން އިސްލާހުކުރުން. އިންސާފު ލިބިގަތުމަށް ހުރި ހުރަސްތައް ނައްތާލައި އިންސާފުވެރި ނިޒާމެއް ގާއިމުކުރުން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޢަދުލުއިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށް ޖުމްލަ 738 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މި ބަޖެޓުގައި އަތޮޅުކައުންސިލްގެ ދާއިރާގައި ހިމެނޭ 3 ރަށް، އެއަރޕޯޓު، ހުޅުދޫއެއާޕޯޓު، އަދި މާލެރަށަށް ވަނަ ގިނަ ކަންތައްތައް ހިމަނައިދީފައިވާކަން ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު ފާހަގަކުރަން. 2020 އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެއަރޕޯޓް ރީޖަނަލް ހޮސްޕިޓަލް ޖާސަޖީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރުމަށް ޖުމްލަ 168 މިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނައިދީފައިވާކަން ފާހަގަކޮށް، އަދި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަދި އެއަރޕޯޓުގެ ބިން ހިއްކުމާއި، ނަރު ބަނދަރުކުރުމާއި، އަދިވެސް ކުރަންޖެހޭ މަޝްރޫޢުތައް ހިމެނުމަށް ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު ފާހަގަކުރަން. އަދި ހުޅުދޫއެއާޕޯޓުގެ މަގު ހުރުމާއި 12 ކިލޯމީޓަރު އެތުމާއި، ގިރާ ސަރަހައްދު ހިމާޔަތްކުރުމާއި، ސިޓީ މަރުކަޒު ބޭނުންކުރަން ފަދަ ކަންތައް ކަމެއް ހިމަނައިދީފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. އަދި މާލެއަށް ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ހުރުމާއި، ސްކޫލް ދެބައި އިމާރާތާއި، ބަނދަރު ބޭނުންކުރުމާއި، ސްޕޯޓްސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ގާއިމުކުރުން ފަދަ، ރައްޔިތުން ނުހަނު އެދޭ ގިނަ ކަންކަން ހިމަނައިދީފައިވާކަމީ ކޮންމެހެން އަދި ސަރުކާރާއި ރައްޔިތުން އިތުބާރު މަރުކަޒު ސިޔާސަތު އަޑުއަހާ ޝުކުރު ދަންނަވާ ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މި ބަޖެޓު ކަންތައް ވެސް އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. ބޭނުމެއް ނަތީޖާއެއް ނިކުތް، ތަރައްޤީގެ އިންސާފުވެރި ބަދަލުތަކެއް ގެނައުން ބަޖެޓެއް. ދެކުނުގެ ވެސް، ރައްޔިތުންގެ މަސްދޫޙައްގެ ހައިސިއްޔަތުން މި ބަޖެޓު ދެކި ފާހަގަކޮށްދީގެ ނަޒަރުކަށް ވެސް ދެކެން ކަމީ އެއް ކަމެއް. އަހުރެން ޖިންސާއި ދީނާ ކަމަށް މިޔާ މި މަޖިލީހު ތެރޭގައި މަސައްކަތްކުރާ ވާހަކަ ނަމަވެސް، އަތޮޅުކައުންސިލު ހިކަން ވެސް މަސްލަހަތުގައި އެއް ކަމަށް އަތޮޅުކައުންސިލު ދެކެން. މިހެނެވެސް ވަރަކަ ނިންމާފައިވާ ކަރެއްގައި އަތޮޅުކައުންސިލަށް ފާހަގަވާ ދެކެން ނުކުތާއެއް ފާހަގަކޮށްލަން. ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމަށް ބޮޑު އިންސާފެއް ބަދަލުތަކެއް ގެނައުމަށް ތަޢާރުފުވެވުނު ގާނޫނު، ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ އެންމެހައި ކަންކަން ވެސް މި ވަގުތު މިއަށްވުރެ ބޮޑަށް ތަރައްގީވާނެކަމީ ކަމަށް އަތޮޅުކައުންސިލު ދެކެން. ބަޖެޓު ތަފާސްހިސާބުގައި ލާމަރުކަޒީ ދާއިރާތަކުގެ އާމްދަނީއާއި ހަރަދުތަކުގެ ޗާޓްތަކެއް ވަކިވަކިން ފެންނަ ތަފާސްހިސާބު އިތުރުކުރުން ވަރަށް ބޮޑަށް ބޭނުންތެރިކަމެއް ކަމުގައި އަތޮޅުކައުންސިލް ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަދި ހަމަ މިގޮތަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ތަރައްޤީގެ ބަޖެޓުތަކަށް ހުރިހާ މިފަދަ މަސްދޫޙަތަކާއި މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާ، މި ހެދީ މަސްދޫޙަތަކާ ހިންގާނީ ތަރައްޤީ ބަޖެޓުގައި މިހާރުކަމަށް ހަދައިދިނި އިންތިޒާމުތަކާއި ކުރިމަތިލާން ގެންދިޔުން، މި ހެދީ ކަމެއް އެއްގޮތަށް ރަނގަޅު ގޮތުގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުން ދަނޑުވެރިޔާ ކަމަށް އަތޮޅުކައުންސިލު ފެންނަ ކަމަށް ދަންނަވަން. މިގޮތުން، މިހާރު މިނިސްޓްރީ އޮފް ފައިނޭންސްގެ ދަށުގައިވާ ނޭޝަނަލް

ބޮންގަރ ބޭޖު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ޖަވާބުދާރީވާ މިނިވަން ޕްރޮފެޝަނަލް ކޮމިޝަނެއްގެ ގޮތުގައި އުފައްދާފައިވޭ، ބީރަށްތަކުގެ ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކެއް ގާއިމުކޮށް، އެ ކޮމިޝަނުގެ އެޕޮއިންޓުކުރާ ކޮންމެ ފަރުދަކީ އިތުބާރުހުރި ލިބޭ ގޮތް ހަމަޖެއްސުމަށް، އަހަރު ނިމުމުން އެ އަހަރު ހިންގުނު މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ރިޕޯޓެއް ތަފްސީލު ވަކިވަކިން އާންމުކުރަމުންގެންދިއުން އެއީ މުހިންމު ކަމެއް ކަމަށް ވާތީ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ވާހަކަ ދަންނަވަން. ސަބަބަކީ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ ހަރުދަނާކުރުން އާންމުންނަށް އެނގުން. މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުގެ އެކިއެކި ބައިބައިން ވަކިވަކިން ހިންގާފައި ހުރި ހަރަދު އެނގުން. މަސްއޫލިއްޔަތުގެ ބަޖެޓު ނުވަތަ ޕުރޮގްރާމްގެ އަގަށްވުރެ މަސްއޫލިއްޔަތު ނިންމި އަގުބޮޑުވި ވަގުތު، ބަޖެޓު ސަބަބު އެނގުން. އެހެންވީމާ، ދެން އަންނަ އަހަރު މަސްއޫލިއްޔަތު ބަޖެޓުކުރުމުގައި، ޕްރޮގްރާމްތަކުގައި އެކަމަށް އިތުރުކުރާ ގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން ގޮތް ވެސް. އެފަދަ މަސްއޫލިއްޔަތު ހިންގާ އަދި ރައްޔިތުންނަށް މާ ބޮޑަށް ހާމަވުމަށްޓަކައިން. މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން އަހަރީ ރިޕޯޓުގައި މަސްއޫލިއްޔަތު ދެމެހެއްޓުން ފަހުން މާ ބޮޑަށް ހުއްޓާން. އަދި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙު ދަނޑުވެރިކަމާ ފެށުން، ކަންކަން ހާމަކުރުވުމުގެ، ހެއްދެވި ފިހާރަކަށް ހިންގުމުގެ ވަޒީފާގައިގެން ހުންނަވާ ބޭނުމެއް. އެބޭފުޅާ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވަޒީފާ ވިޔަފާރިއާއި މި ވަގުތު، މިކަމަށް އިތުރަށް ސަމާލުކަން ދެއްވާ މިކަންކަން ކުރިއަށްގެންދިއުން. މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ވައުދަކީ ކޮރަޕްޝަން ހުއްޓުވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވަޒީރުވިދާ ސަރުކާރުން ވައްކަންކުރަން، ކޮރަޕްޝަން ހިންގަން ބޭނުންކުރި އެންމެ ބޮޑު ވަސީލަތަކީ ގާޒީއާއި މުސާރަދެވޭ ގޮތައް ދިނުމެވެ. ބަޖެޓުކުރުމުގެ ބަދަލު ނުކުރި، އަދި އެއްވެސް ފާރަވެރިކަމެއް، ހަމައެއްކަހަލައެއް ނެތި ބޭސްކޮށްގެ ކަމަކާ، ބަދަލު ބަދަލު މަސްއޫލިއްޔަތު ހަވާލުކުރުވޭ ގަވާއިދު ގޮތަކަށް ދިނުމެވެ. އަދިވެސް އެ ޝުކުރު ހަމަ އެއްގޮތް. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ބަދަލުކުރަންޖެހޭނެ ކަމަށް ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ހަމައެއާއެކު ނުހަނު އަނދިރިގައި ހިންގުމުން، ކޮރަޕްޝަނުގެ ހާލަތްތަކެއް ފާހަގަކުރެވޭ އަދި ސަރުކާރުގެ ކޮންޓްރެކްޓްތަކަށް ލިބޭ އާމްދަނީއާއި ކާރު ހަރަދުގެ ތަފްސީލު ވެސް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމަކީ ކޮރަޕްޝަނާ ޖެހޭ ބޮޑުވަރު ސަބަބު އެކަން ބަދަލުކުރަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ވަޒީރުވެގެން އަދި ބައެއްގެ ހައިސިއްޔަތުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭނީ ކަމެއް ކަމުގައި ވެސް ގަބޫލުކުރަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ކޮމިޓީ މަޖިލީހުގައި މިކަންކަން ރިޢާޔަތްކުރެވިގެންދާނެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ސޯލިޙުގެ ހުށަހެޅުއްވި އެއްގަމުން 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިހިރަ ހުރިހާ ކަންކަމެއްގެ މަންފާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ ކަމަށް. ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑުމެން މެދުކަނޑާލާފައި ދެން 11 ޖަހާއިރު ފަށާނީ، އަނެއްކާވެސް ބަޖެޓު ބަހުސާއެކު.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 10:31 އިން 11:09 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ: މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ﷺ. އަޅުގަނޑުމެން އިންތިޒާރުކުރަނީ ބަޖެޓުގެ ބަހުސާއިގައި ކުރިއަށް މި ދަނީ. މިހާރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިމްއަށް.

ތިނަދޫ އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ޝާހިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ﷽. އާދެ! މުޅިން އައު ސަރުކާރުގެ އަދިއްލަތަށް އެކުލަވައިލެވުނު ފުރަތަމަ ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރަން ފުރުޞަތު ލިބުނީމަ އުފާކުރާ ހާލު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ނޫނީ އިޤްތިޞާދުގެ ވަރުދަ ފުއްދުން، ޖަޒީރާވަންތަ ދިރިއުޅުމަކަށް މަގުފަހިކުރުމުގެ 2020 ގެ ބަޖެޓަށް ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި ބަޖެޓަކީ ވަރުދުވެރިން، ވަރުދުތައް ފުއްދުމަށް ހުރަސްއެޅިގެންދާ ބަޖެޓެއް ކަމަށް. މި ބަޖެޓަކީ މި ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ރައްޔިތަކަށް ވެސް ބަލައިލުމުން ލިބެނީއަށް، ޝައްޤު ލިބެނިވި ރަނގަޅު ލިބުމެއް ކޮންކަމެއްކަން، ކާމިޔާބުކުރެވޭނެކަން އެނގިގެންދާ ތަފްސީލު ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަކީ ކޮންމެ ދާއިރާއަކަށް ވެސް އެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންނަކަށް ފޮނުވިފައިވާ، އެ ދާއިރާއެއްގައި ހުރި ރައްޔިތުން ބޭނުން ކޮންމެއެއްޗެއްގެ ތަރައްޤީ އިސްކޮށްފައިވާ ތަރުތީބުން ތަރައްޤީއަށް އިސްކަންދީގެން، އެއްލިމާލުގައި ދެކުނު ރަނގަޅު ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްދޭނެ ބަޖެޓެއް. އެގޮތުން، އަޅުގަނޑުގެ ރަށްރަށަކަށް އެންމެ ބޭނުންތެރިކަމާ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ 143 މަޝްރޫޢު ރައްޔިތުންގެ އެދުމާ އެއްގޮތަށް ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކޮޅުތަކުގައި މި ބަޖެޓުން ފެށިގެންދާނެ. އާދެ! މިއީ މުޅި ރާއްޖޭގެ ތާރީޚުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މިހާ ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ހިމެނޭ ފުރަތަމަ ބަޖެޓު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓުން ރަށްރަށުގެ އެންމެ ބޭނުންތެރިކަމާ މަޝްރޫޢުތައް ހިންގުމަށް އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ނުލިބި ސަމާލުކަން، އެ ރަށްރަށުގައި އުޅެމުންދާ މީހުން މާލެއަށް ހިޖުރަކުރާ ފަރާތްތަކަށް މާލެ އަދި ބަދަލުގައި، ޖަޒީރާވަންތަ ދިރިއުޅުމުގައި އެ ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅުމުގެ މަގު ފަހިވެގެންދާނެ. އެންމެ ބޭނުންތެރި ރަށްރަށުގައި ދިރާސާކުރުމާއި ތަރުތީބުކުރުމުގެ ދިޔައިން ހައްލުކުރުމަށް ބަޖެޓުކޮށްދޭނެ. އެ ރަށަށާ އެކަށީގެންވާ ބަޖެޓު ހުރިހާ މަޝްރޫޢެއް މި ބަޖެޓުގައި ފޮނުވިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއާއެކު ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅުމާ ރަށްދަނޑުތަކުގެ މަސައްކަތްތަކާއި ތިމާވެށީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި މި ބަޖެޓުން ދުވަސްތަކުގެ މަސައްކަތް

ފެނިގެންދާނެ. އެހެންކަމުން، މި ބަޖެޓަކީ ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާ އެތައް ގޮތަކުން ދުރުވެފައިވާ، ބަޔަކު
މީހުން ކަފުންކޮށް ވަގުތަށް ތަޢާރުފުކޮށްފައިވާ މި ދިވެހިރާއްޖޭ އަސާސީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނޭ ފުރިހަމަ
ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ޒުވާނުންނަކީ ޤައުމުގެ އެންމެ މުހިންމު ރައުސުލްމާލުކަމުގައި ވީހިނދު، ދިވެހި
ޒުވާނުން ކުޅިވަރުކުޅުމާއި މުނިފޫހިފިލުވުމަށް، ޒާތީ ބަޔާން އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށުގެ ޒުވާނުންނަށް ލިބޭ ހުނަރުވެރިކުރުމުގައި
ކުޅިވަރުކުޅޭނޭ ރަނގަޅު ވަސީލަތްތައް ގާއިމުކޮށްދިނުމަށް ހިތްވަރުދެއްވާ ގޮތުން ބަޖެޓުން ބަހާލައިފައިވާތީ ޝުކުރު. އެހެންކަމުން،
ޒުވާނުންނަށް ބޭނުންވާ ކުޅިވަރުކުޅޭ، މުނިފޫހިފިލުވުމުގެ ވަސީލަތްތަކެއް ގާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުން އިސްކަމެއް
ދިނުމަށްޓަކައި ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެގޮތުން، މި ވަސީލަތްތަކަށް ގާއިމުކުރެވުމުން، މުޅި ރަށުގައި ދިރުން، ބަލިވާ ހަރަކާތްތަކުން
ކަސްރަތުކުރުމާ އިސްތިޢުމާލުކުރެވޭނެ ލޮބުން ކަމަށްވާ ކުޅިއަރާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިގޮތުން، މި ބަޔަ ރައްޔިތުންގެ
އިޖުތިމާޢީ ދިރިއުޅުމަށް ގެނެސްދޭ 2020 ގެ ބަޖެޓުން އަތުވެސްދޭ ފައިދާ، ދިވެހިރާއްޖޭ ފަސް ވިޔަފާރި
ކުންފުނިތަކާއި ހިންގުންތަކަށް އަތުވެސްދޭ ފުރުސަތުކުރަން. އާދެ! އެ ކަމަށްޓަކައި އިންތިޒާމަށް އުފާކޮށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ދިވެހި ސަރުކާރަށް ޝުކުރު އިހުސާސްތެރިކަމާއެކު ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އަދި، އާސަންދަ ބެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތު ތަފާސްހިސާބު އަދާކުރަން ފުރުސަތުލިބުނީ. އެގޮތުން، ތިނަދޫއަށް
ދިރާސާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ތަރައްޤީގެ މަރުކަޒު ފުރުޞަތު، ރަށަށް އުފެއްދުމުގެ ސަބަބުން ލިބިދާނެ ގެއްލުންތައް
ކަނޑުދަނޑުގެ މަސައްކަތް މި ބަޖެޓުން ފުރިހަމަކުރުމުގައި އަދި ތިނަދޫގެ ދޮންވެލި އެންމެހައި ރައްޔިތުން
ޝުކުރުވެރިކަމާއެކު ބަލައިގަންނަން ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫގައި ފުރުޞަތުތަކުގެ ސަބަބުން ތިނަދޫގެ
ރައްޔިތުންނާ އަދި ތިނަދޫއަށް އައިސްފައިވާ އަތޮޅުތެރޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ނަގަން ބޭނުމުގެ ގެއްލުންތަކާއި ދެރަވެ
ދަނޑު ކުރިމަތިވެފައި. ހަމަ އެގޮތަށް ތިނަދޫއަށް އުފައްދާ ވަގުތުތަކުގައި ރަށުތެރޭއަށް ދޮންވަރު އެރުވުގެ އިތުރުން،
ބަނދަރުގައި އަޅާފައި ހުންނަ ޢާރިދުފަހަރަށް ދަނޑު އަމިއްލަކޮށް ފަހަރު ބޮޑުވި ގެއްލުންތައް ވަމުން. އެހެންކަމުން،
އަތޮޅުގެ އެކިއެކި ވިޔަފާރި އަމަލަށް މި ބަޖެޓުން އެ ކުންފުނީތަކުން ފުރިހަމަވާނެ. އަދި، އެކަމުން ލިބިގެން މަސްވެރި
ވިޔަފާރި އަމަލަށް ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ތިނަދޫގެ ދޮންވެލި ރައްޔިތުންގެ އުއްމީދުތަކާއި،
ހުސްބިމަށް ތިނަދޫގައި އަމަލު ޒަމާނީ ހަރުދަނާ ފަރުމާއިން ހުޅުދޫގެ އެންމެ ބޮޑު އުއްމީދަކީ ގުޅިފައިވާ އެއްވެ
މުނިފޫ ކަމަށް، ތިނަދޫގައި އަމަލު ހިލޭފައިވާ ބިމުން ގޮތުހުރިކަން ލިބޭ، އެތަނުގައި އަޅުއްވާ ތާރީޚު ދިރިއުޅުމުގެ
އުޅުމުގެ އުއްމީދު. މި އުއްމީދު ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި މި ބިމުގައި ބިނާވެފައިވާ ގައިދުކުރަށްޓަކައި ބޭނުންވާ އަސާސީ
ވަސީލަތްތައް ގާއިމުވާނީ ދެވަނަކަން އެ ޒުވާނުން ވަސީ ކާމިޔާބުވާނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން، މި ކަމަށް
ވިޔަފާރި އަމަލަކަށް ކުރިއެރުވުމަށްޓަކައި ކަމެއް ކަމުގައި އަތުވެސް ދެކޭން. އަދި، މި ބަޖެޓުން މިކަން ކުރިމަތިކޮށްކަމަށް
3 އަހަރަށް ބަޔާންވެސް ހިމެނި ބިން ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިމާޔަތާ މަސައްކަތް ވިޔަފާރި ކުރުމަށް، މި އަހަރު އަހަރުގެ

ތުރުކީގައި އެ މަޝްހޫރުގެ ބޮޑު ބައެއް ނިންމުންތައް ގޮތަކަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ބަލާއިރު ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުން އެދުން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބިލް ތަރައްޤީވެ، މި ބިލުގައި ދިރިއުޅުމުގެ ފުރުސަތުތައް އަޅުގަނޑު ބުނަން ބޭނުންވަނީ، މިނިސްޓަރަށް ވިޔަފާރިއާއި ތަރައްޤީއަށް އިސްކަންދޭ، އުސޫލުން މަސައްކަތްކޮށްދޭ ރައްޔިތުންގެ ދިރިއުޅޭ ރަށެއްކަން. އަދި، އެކަން ފޮނުވުމަށް ސަލާމަތަކަށް އަހަރުގެ ތުރުކީގައި މިނިސްޓަރު ރައްޔިތުން ވަކި ސަލާމަތްކުރެއްވި. އެހެނީ ޗައިނީސް ގޮތަކަށް މިނިސްޓަރު ފުރުޞަތުތައް އަދިން ބޭނުންވާ މިނިސްޓަރު ރައްޔިތުންގެ ބޭނުންތައް ކުރިއަރުވާ ތަރައްޤީއެއް އަދި ވިޔަފާރިއާއި ފުރުޞަތުގެ ސަލާމަތްކަން. އެހެންކަމުން، އަޅުގަނޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ކުރި އަދި ބޭނުން ވިޔަފާރިވެރިންނަށް ގޮވާލަން، މިނިސްޓްރީގެ އިންވެސްޓްމަންޓް އަލަށް ފަށައިގަތުމަށް. އެހެން، މިނިސްޓަރު ކުރިމަގުގެ އެކު ވިޔަފާރީގެ ފުރަތަމަ ދިމާވާ އަނިޔާ ކަނޑައެޅުމަށް ވަނީ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންކަމުން މިނިސްޓަރު ފުރުޞަތު ކުރިއަރުވައި ބޭނުންވާ އެކަމުގެ ބޭނުން ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުން ގާނޫނުގެ ބައެއް ކަންކަން ހޯދުމަށް އަވަސް ފަސޭހަކަމާއެކު މިނިސްޓަރުގެ އެކުލެވޭ ތަފާތު ސަރުކާރުގެ ވަކިން ބަޔާންކޮށްފައި. މި ކަމަށް ވިޔަފާރިއާއި މިނިސްޓަރު އެކަން ބޭނުންތަކަށް އެއް ބޭނުން އަސާސީ ފުރުޞަތު ތަރައްޤީގެ. ކުރިއަރުވަނީ ދުރު ރަށް.

ތަރައްޤީކޮށްދިން ބޭނުން، ބައެއް ކަންކަމުގެ ފުރުޞަތު އެކުލެވޭ ހަމަޖެހިފައިވާ އެކަމުގެ ބައެއް ޢިއްޒަތްތެރި ކަނޑައަޅާ 2020ގެ މި ބަޖެޓުން މިނިސްޓަރު ކުރި އަސާސީ ތަރައްޤީކޮށްދިނުމަށް ތަފާތު ފުރުޞަތުތަކަށް، ވިޔަފާރީގެ ކުރިއެރުމަށް ޗައިނާގެ ބަޔާންކޮށްފައި އެކަމުގެ އެއް ދިރިއުޅުމަށް ގެންނަން މިނިސްޓަރު ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތަށް ބަދަލުގެނެސްދެވޭނެ. އަދި، މި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގާނޫނުގެ ވަސީލަތް ދިމާވާ މަސައްކަތްކޮށް އަވަސް ފަސޭހަކުރުމަށް ތަރައްޤީ ބަޔާންކޮށް މި ބަޖެޓުގެ އުފެދިފައިވާ ފަސޭހަކުރުވަމުން. އެހެނަސް، ކުރި ތަރައްޤީގެ ކަންތައްތައް ފުރުޞަތު ތަފާތު ކުރުމަށް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގޮތުގެ ސަރުކާރުން ސަލާމަތް އަދި އެއްބަސްވެވުނު ގޮތުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޚާއްޞަ ބަޖެޓުން ކަންތައްތަކުން މަސައްކަތް ފަރާތުން ވަސީލަތްތަކަށް. ހަމައެއާއެކު ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަސައްކަތް ކުރި ގޮތުގެ ބަހުން ގޮތް ފުރުޞަތު ދިރިއުޅުމަށް ކަމެއް. ޖުމްހޫރިއްޔާ ވަކި ސަރުކާރުތަކުގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް ސިޔާސަތުގެ ބަދަލުގައި، ކުރި ގޮތުގެ ހަމަ ދިރާސާކުރުމަށް ޖުމްހޫރީ ފުރުޞަތުދޭން އެންމެންގެ ކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެބަޔަކު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކުލެވޭ ބޮޑު އެކަށް ކުރެވިދާނެ، ހުރިހާ އެކަށީގެން ޖުމްހޫރީ މަސައްކަތްކޮށް އަދި ކަންތައްތައް ދޫކުރަންޖެހޭ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި، މި ކަމަށް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ފުރުޞަތެއް ކުރިއެރުމަށް ކަމުގެ އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު ދޭކަށް. މިނިސްޓަރު ފަރާތުން ތަފާތު ގޮތުގައި ތިބި މަސައްކަތްކުރާ ބަދަލުތައް ފުރުޞަތު ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބޭނުމަށް އެކު ބަލައިދީ ކުރުމަށް ތަރައްޤީކުރުމުގެ ބަދަލު ދެކެން، އަމާޒުކޮށްފައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އަދި، އެ ބަދަލުގެ ކުރުމަށް ގަބޫލު ކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތްތަކާ ދެ ތަރައްޤީކުރުމަށް، ދާއިރާތަކުގެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިކުރުމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެކު

އެންމެ ބޮޑު އަތޮޅު އަދި އެންމެ މަތީ ފެންވަރުގެ ރިސޯޓުތައް އެ އަތޮޅެއްގައި ހުރި ހުވަދޫ އަތޮޅުގައި އަގާސްލެވި
ދޫކޮށްލެވިފައިވާ ގާދޫއްދޫ އެއާޕޯޓު ތަރައްޤީކުރެވި، ރަސްމީކޮށް ހުޅުވާލުމަށް ކުރިޔަށް ވަޑައިގެންނަވާ އެއްގަމުން ގާދޫއްދޫ
އެއާޕޯޓް، އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއާޕޯޓަކަށް ބަދަލުކުރެވޭނެކަމަށް ދެކި ހުވަދޫ އަތޮޅު ތަރައްޤީވުން ނުހަނު އެކު ކަމެއް.
އަދި، އެ ކަމަށް ހުވަދޫ އަތޮޅުގައި ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ވިޔަފާރިއާއި މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތަށް ބޮޑު ތަރުހީބު ކުރެއްވުމަށް
ބޭނުމި މި އަތޮޅަށް ނުހަނު ބޮޑުތަރައްޤީވެދާނެ ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އާދެ، ތިޔަދޫ އާބާދީ ސިޔާސަތުތަކަށް، އަތޮޅުގެ
މައި ހަބްތަކުގައި ވެގެންދާއިރު ތިޔަދޫއާ ވިޔަފާރި ކުރިއަށް އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއާޕޯޓާ އަތޮޅުވަރު، އިޤްތިޞާދީ
ބޮޑުވެގެން އަދި މާލޭ ބޮޑުން ރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިން ތަށްވެއްޖެ. ތިޔަދޫގައި ސަރުކާރުން ބޭނުންކުރެވޭ
ގައިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައި އަތޮޅަށް ބޮޑު ނުވަތަ އަތޮޅުގެ ތަރައްޤީ ގެނެސް ދެވޭ ކަމެއް. އަދި އެ ބަނދަރުގެ
މަސައްކަތް ނިމި، ފަތުރުވެރިން އަވަހަށް ބަނދަރުގެ ބޭނުންކުރުމުގެ މަގު ތަރައްޤީކުރެވުނުއިރު އަތޮޅަށް، ތިޔަދޫގެ އަދި
އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ނުހަނު ބޮޑު ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ރައްކާ. ތިޔަދޫގައި ގައިމުކުރެވިފައިވާ ހޮސްޕިޓަލް
ކޮންމެހެން މި ބަޖެޓުން 2 އިލެކްޓޯރަލް އިމާރާތްތަކުން ވަރަށް ފުރިހަމަ ހިދުމަތް. އަދި މިކަމަށް އަތޮޅުގައި ފުރިހަމަ ދިނުމަށް
ކަމެއް. ހަމައެކަނި، ތިޔަދޫ ކޮލެޖެއް ސޮފްޓް އެސެމްބްލީ ބަޖެޓްކުރުމުގެ ދަރިވަރުންގެ ހުރިހާ ބަޖެޓެއް މި ބަޖެޓުން
އިމާރާތްކުރެވޭނެ. ތިޔަދޫއަކީ ހުވަދޫ ހޮސްޕިޓަލް ކޮލެޖެއް ގައިމުވެ، ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކަމުގެ ވަރުގަދަ އަތޮޅުގެ
ދަރިވަރުން ހޮސްޕިޓަލް ތިޔަދޫގެ ގައުމީ ދާއިރާގެ ހޮސްޕިޓަލްއަށް ތިޔަދޫ ރަނގަޅު ކުރިން، ހިނގާ އިސްލާމީ އެހީތެރި ބަޖެޓުން
ބޮޑުކުރެވޭ ގައުމީ ފެންވަރުގެ ސިޓީތަކަށް ބޭނުންވާ ކަމެއް. މިއަދަކީ ތިޔަދޫ ކޮލެޖެއް އިސްލާމީ ޔުނިވަރސިޓީ ފަރުމާކުރެވޭ
މަގުފަރުމާކުރެވޭނެ. އަދި ރާއްޖޭގެ އެކި ކަންކަމުގެ ދަރިވަރުންނަށް ތިޔަދޫގެ ކޮލެޖަށް ހިންގާ ޔުނިވަރސިޓީގެ
ބައިވެރިވުމަށް އިސްލާމީ ފުރުޞަތު ލިބޭ، އަދި އެކަމުގައި ބައިވެރިވުމަށް އަތޮޅުގައި މަސައްކަތް. އިޤްތިޞާދީ ރައްކާ.
ހަމަމިއާއެކު ގޮތުގެ ތިޔަދޫ ބޭނުންކުރެވޭ ތަޢުލީމީ ހޯދުމުގެ އެކި ދަރިވަރުންނަށް، މަސައްކަތް ތަރައްޤީވާ ޕްރޮގްރާމް ހުޅުވާލެވޭ
ބަޔަކު، ޖަމާޢަތް އިސްލާމީ ޝަރުޢީ ގައިމުކުރުމުގެ އަތޮޅުގައި ބޮޑު މަސައްކަތް. އެހެން ހުވަދޫ އަތޮޅަކީ، ދިނަ އަތޮޅުގެ
ޖަމާޢަތް މަތީ ތަޢުލީމު ނުލިބި ތިޔަދޫ ޔުނިވަރސިޓީ އަތޮޅުގައި ވަރަށް ހިތްވަރުދޭނެ ފުރުޞަތުލިބޭނެ.
އިޤްތިޞާދީ ރައްކާ. ތިޔަދޫގެ ހުރިހާ ދަރިވަރުންނަށް ބަޔަކު ބޮޑުތަން ބޭނުން ފުރިހަމަ ތާ ބަލިޔާ، ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތު
ޖަމާޢަތް ޒުވާނަކަށް ވިދިޔާ، ފަހު ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވޭ ވިދާޅު، އެކަމަކަށް ފުރިހަމަ ދިނަ ތަޢުލީމީ ފުރުޞަތު ޖަމާޢަތް
ފުރުޞަތު ހޯދުމަށް ބަޔަކު ތިޔަދޫގައި މިހާ ބަރަކާތް ވަސީ ވިޔަފާރީގެ ރައްކާތެރިކަން އަތޮޅުގައި އުފެދުނު ފުރުޞަތު ވާނެ. އަދި
އެކަމަކަށް ހިސާބުތަކުގައި އަތޮޅުގައި ހަމަ ފުރުޞަތު ފުރިހަމަވާނެ. އިޤްތިޞާދީ ރައްކާ. އެހެން ކަންކަމަށް ފަރުމާ އެއްގަމަށް
ފަރުމާކުރުމުގެ އުޅަނދުފަހަރު މި ރާއްޖޭ ހިންގުމަށްޓަކައި މިއަދު ގެންނަން ހުރިހާ ފާސްޓްފަދަ ވަރަކު ދެމިހުރެ ބަދަލުކުރެވެން
ފުރުޞަތު ހޯދުން. ހަމައެކަނި، ކައުންސިލްތަކުގެ ދަށުން 5 އަހަރަށް ބަދަލުކުރުމުން އިންތިޚާބު ބޭއްވުމަށް ކުރަނީ ހަރަދު
ބޮޑުކުރުން ކުރުވާ، ކައުންސިލްތަކާއި ވަސީ ޖަމާޢަތްތަކުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ރަނގަޅު ފުރުޞަތު ދޭން. އަދި ކައުންސިލް

ބާރުވެރިކުރުވުމަށް ގޮތްތެރިކަމާއި ހިމާޔަތްދިނުމުން، ދައުލަތުގެ ހިންގުމުގައި ކުއްލިބަދަލުތަކުން ހުރި ދަރަޖައިގެ މަސްއޫލިއްޔަތު
ރާވައި އެކަށައަޅުއްވަން އެކަށީގެންވާ ވަގުތު ދިމާ، ރަނގަޅު ތަރައްޤީގެ ވަގުތުތަކަށް ދާން ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެއެވެ.
އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް. އަދި ޓޫރިޒަމްގެ ހަމައެކަނި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބޭނުންވާ މާލީ ތަރައްޤީކުރުމަށް ސިނާޢަތް
ޓޫރިޒަމްގެ ތަރައްޤީއަށް ގެނެސްދޭ އަޅުގަނޑުގެ ފިކުރުތަކާ ގުޅުންހުރި ކުރިއެރުމުގެ ބޭނުން ހޯދަން ހިއްސާ ކުރިއަށްގެންދާ
އެންމެ މުހިންމު ކަންތައްތަކުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ހަމައެއާއެކު އަޅުގަނޑު ޓޫރިޒަމްގެ ފުރުޞަތު، މި ފިޔަވަޅު
އާދަޔާގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ރިސޯޓްތަކުގެ، ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީއާއި މުއައްސަސާތަކާއި ބޭނުންތެރިކަން
ގުޅިގެން އަންނަ ބަދަލުތަކަށް ބޭނުންތެރިކަމެއް. ރަށްރަށުގެ ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ އިޖުތިމާޢީ
ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދޭން އަޅުގަނޑު ދެކެން. ރާއްޖެއަށް ވަރަށް ގިނަ ފަތުރުވެރިން ޒިޔާރަތްކުރާ ސިނާޢަތް
ތަރައްޤީކުރުމަށް ބޭނުންވާ ވަސީލަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފުރުޞަތު މި ސިނާޢަތުގެ ތަރައްޤީއާ ގުޅިގެން ހިއްސާވާ ޝަރުތުތަކާއި
ސަރުކާރުން ދޭން. އިޖުތިމާޢީ ތަރައްޤީ. އަދި މިކަމުން ސިނާޢަތުގެ ހިއްސާ ބަދަލުކޮށްލާފައި މުއައްސަސާތަކުގެ
ސަރުކާރުގެ ހިންގުންތެރިކަމުގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެއެވެ. އަދި މި ފަރާތްތަކުން ހިސާބުތަކާއި
އެއްބާރުލުން ދިނުމަށް ސިފަކޮށް ސަރުކާރުން މުއައްސަސާތަކާއި އެކުލަވާލާ އަޅުގަނޑު ދެކެން. އިޤްތިޞާދީ ހަމަހަމަކަމާއި
ރިޔާސީ ދައުރުތަކުގެ ފުރުޞަތު، މުހިންމު މި ސިނާޢަތުން އެކަށީގެން ފަތުރުވެރިކަމާއި ހިއްސާ އެބަހުރި. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް.
ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު 2020 ގައި 7.5% އިން ކުރިއަރާނެކަމަށް ލަފާކުރެއެވެ. އަދި މިއަހަރުގެ ރިޕޯޓު އަށަރުން
މުއައްސަސާތަކުގެ ސިނާޢަތުގައި ސަރުކާރުގެ ކުރިއެރުމަށް ހިއްސާ ބޭނުންކޮށްގެން. އިޤްތިޞާދު ތަރައްޤީކުރުމުގައި އިޤްތިޞާދު
ކުރިއަރާ ދުނިޔޭގެ، ރާއްޖޭގެ ދަރަނީގެ ދުނިޔޭގެ ބާޒާރުތަކުގައި މިހާރުގެ ހިސާބުތަކުން ބޭނުމެވެ. އެކަން ކުރިއެރުން ބަދަލުވާ
އިންވެސްޓްމަންޓް ދިއުމުގެ ސިނާޢަތް ބޭނުންވެ. އަދި އެ އިންވެސްޓްމަންޓްތައް ނަގާ ލިބޭނެ
އިންވެސްޓްމަންޓްތަކަށް ހުރިހާ ބަރާބަރު ސަރުކާރުން ދައުލަތުގެ އިންވެސްޓްމަންޓް ކުރުމަށް އިސްކަންދިނުމަށް
އަޅުގަނޑު ދެކެން. އަދި އެކަމަށް ދިމާވާ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރެއެވެ. އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް. ދައުލަތުގެ
ސިނާޢަތް ކުރި ކޮށްދޭ ހަރަދުތަކަށް ފަސޭ އިޤްތިޞާދުގައި ޖީޑީޕީ މިންވަރު އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ކުރިއަށް، އެކަމުން
އިޤްތިޞާދު ސަލާމަތް އިންތިޚާބުތަކާ ގުޅިގެން ބޭރުގެ ސަރުކާރުތަކާއި ދިނުމާއި އިންތިޚާބުތަކުގެ ކަމުގެ ނަތީޖާ ދިމާވެ. އާދެ!
އަޅުގަނޑު ނިންމާލަމުން ދަންނަވާލަން އޮތީ، މި ސިނާޢަތް އެއްކަލަ ސިނާޢަތްކަން. ތަރައްޤީގެ އެހީތެރިކަން
ގެންގުޅުން ސިނާޢަތްކަން. ދުނިޔޭގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ހަރަކާތް އާ ހުރިހާ ގޮތްތަކުގެ ސިނާޢަތްކަން. އެހެންކަމުން،
މި ސިނާޢަތް ފިޔަވަޅު އަޅައިގެން ރާއްޖެއަށް، މި ސިނާޢަތުގެ ކުރިއެރުމާ ފިޔަވަޅު އަޅައިގެން ތަރައްޤީގެ ބޭނުންތަކުގެ
އަޅުގަނޑު ދެކެން. ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ހަރަކާތް.

ރިސާލަތުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޒާއަށް.

<u>ގުރައިދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހީމް ރިޒާ ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

بسم الله الرحمن الرحيم. بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله الصلاة والسلام على رسول الله وعلى آله وصحبه أجمعين. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! 2020 ވަނަ އަހަރަށް ލަފާކުރާ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމާއެކު އަޅުގަނޑުމެން އަވަސްވެގެންނަން މި ޖެހުނީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންނަށް މި ބަޖެޓުން ލިބޭނީ ކޮންކޮން ކަންތައްތަކެއްތޯ. އާދެ! ދައުލަތުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނާ ގޮތުން ދައުލަތް ހިންގުމަށްބޭނުންވާއި އަދި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތް ދިނުމަށްބޭނުންވާ އާމްދަނީ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އެ އަހަރު ނިމުމުގެ ކުރިން ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ބަޖެޓް ފާސްކުރަން. އެގޮތުގެ މަތީން ދައުލަތުން މި ހުށަހަޅުއްވާ ބަޖެޓަކީ އަޅުގަނޑު ވެސް ތާއީދުކުރާ ބަޖެޓެއް ކަމުގައި ދަންނަވާލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިބަޖެޓުގައި ހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާއިރު، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރަށްތަކަށް ލިބޭންހުރި ކަންތައްތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ފުރަގަސްދޭން ބޭނުންވޭ، އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ހިމެނޭ އެންމެ ކުޑަ ރަށަކީ ގުޅީގައި ވިހާސް، އެންމެގައި ވެސް ގިނަ އަދަދެއްގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅެމުން. އެރަށުގައި މިހާރަށް، މި ފޯމުލިއުތަ ދިދާ ތޮރިގައި، ފެންބޮޑުގެ ހިދުމަތްތަކަށް ހިއްސާ ދޭ ބަޔަކަށް ވުރެން ދިރިއުޅެ ބަންޑުކުރާތީވެ ހިދުމަތެއް. އަދި އެ ހިދުމަތް ނުލިބުމުގެ ސަބަބުން ވަރަށް ބޮޑު އުނދަގޫތަކެއް ކުރިމަތިވާނެއޭ. ހާއްސަކޮށް ފެން ތަޣައްޔަރުވެ، ފެން ބޮންއުނުވާ ގޮތް ނުވުމުގެ ސަބަބުން، އެ ރަށުގެ އާބާދީގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ތަފާތު އެކިއެކި ބަލިތަކާ ޖެހެމުންދޭ. އާދެ! އެގޮތުން އަޅުގަނޑު 2009 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މި މަޖިލީހުގައި ހުށަހަޅަމުންދާ 3 ދައުރުގައި ވެސް ގުޅީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ވާހަކަ ކޮންމެ އަހަރަކު ވެސް އަޅުގަނޑު ބަޖެޓު ހުށަހެޅުމުން އެ ވާހަކަ ދައްކާފައިވާނެ. އާދެ! މިދިޔަ އަހަރުގެ ތަނާވަގައި ބަޖެޓުގައި ގުޅީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ހިދުމަތްތަކުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެން ކުރުވިފައިވާ މަސައްކަތްތަކަށް ބަލައިލާއިރުގައި، ޖެހޭއިރުގެ މަސައްކަތް ވެސް ނިމިދޭ. ހަމަ އެއާއެކުގައި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގުޅީގެ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޕްރޮޖެކްޓް މަސައްކަތް ފެށުން ކުރަން، އަދި ފެށި މަސްރޫޢުގެ ތަނުގައި ހިމެނިގެން، އަދި މިހާރު ވަރަށް ބޮޑަށް ހަމަޖެހިލިކަން. އެކަމަށްޓަކައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިހުލާސްތެރިކަމާ އެއްކޮށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. މި ބަޖެޓު ނިމިގެން، މިހާރު ފެށިގެންދާ މަސައްކަތް އަވަސް ގޮތެއްގައި ނިމިއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، ގުޅީގެ ރައްޔިތުންނަށް އެކަމުން ވަރަށް ބޮޑު ލުއިތަކެއް މަންފާއެއް ލިބިގެންދާނެ. އާދެ! ސްކޫލުގެ އިމާރާތުގެ ދަށްކަމާ އަޅުގަނޑުގެ މި ދާއިރާގެ 3 ރަށުގައި ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ހިމެނިފައިވާ ކަމެއް. މިފަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގުޅީގައި ސްކޫލުގައި ހެދުމާ އެކުގައި 6 ކްލާސްރޫމުގެ ހިމެނިފައިވާކަން އުފާވެރިކަމާ ފާހަގަކުރަން. ހަމަ އެއާއެކުގައި މާފުށީގައި އަލަށް ސްކޫލެއް އިމާރާތްކުރާ ވާހަކަ ބަޔާންކޮށްފައިވޭ.

އާދައިގޮތުން، ދުނިޔޭގައި 8 ކްލާސްރޫމުގައި ހިސާބުކުރެވިފައިވާނެ ފަސޭހަކަމުން. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. މިގޮތަށް އަޅުގަނޑު
ގެންގުޅުނު ގޮތުގައި 6 ކުލާހުން، 3 ކުލާހުން، 8 ކުލާހުން މިގޮތަށް ހުރިހާ ބަދަލުތަކައި ދިމިފައިވާ ކުޅެ ބިނާކުރެ
ތެރޭގައި ތަންކޮޅެއް ދަނޑުވެ ގޮތަކަށް ޕާޓީތަކުގެ ސިޔާސީ ޕާޓީކުރުމުގައި ވެސްވެ، ދިޔު ގުޅުމަކަށް އަޅުގަނޑުގެން
އެތަން ބޭނުންކުރަން ދިބިގެންދާން. ކަންކަމު އަހަރަކު ފަސް 2 ކްލާސް، 3 ކްލާސް މިކަހަލަ ގޮތަކަށް އައުމުން، އެއީ
ވަރަށް ބޮޑު ދަތިކަމެއް. އެ ދަތިކަން ޚަރަދުވެގެންދޭ. ހަމައެއާއެކު މިއާދު ފަސް ދެ ދަންފަދައިކަން މިއާދުފަސް
ކުރަމުންދިޔަދުވަހު. އަސްލު ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކީ އެއް ދަންފަދައިން ބަދަލުކޮށް، ސިޔާސީގޮތުން ހިންގުމުގައި ވިދާޅު،
މި ދަންނަވާލަން ކްލާސްރޫމްގެކުގެ އަދަދު މަދުކަމާ އެކުގައި ނޫޅޭ އެގޮތަކަށް އެއް ދަންފަދައިން ބަދަލުކުރުމުގެން
ހިންގުމަށް. އެހެންމީހާ، ސަރުކާރުގެ އަމާޒަކީ އެއް ދަންފަދައިން ބަދަލުކުރުން ހިންގުންތައްގައި ވެސްވެ، ސިޔާސީ
އިމާރާތް ތަންކުރެއް ރައްޔިތު ގޮތަކަށް ޕާޓީތަކުގެން އިމާރާތްކުރުމަށްޓަކާ ކަމަށް އަޅުގަނޑަށް ގެންގުޅުނުވަނީ.
އެހެންމީހާ، މާލޭގައި އަދަށް އިމާރާތްކުރާ އިމާރާތް އަޅުގަނޑު ގެންގުޅުނު ގޮތުގައި ވަރަށް ރައްޔިތު ޕާޓީތައް ދަށުން
ހިންގާނެ ކަމަށް ގެންގުޅުނުވަނީ. އެގޮތަށް އެ ބިނާކުރުމުގެ ތެރޭގައި އެއް އިމާރާތް ހަދައި، ތަންކޮޅެއް ރައްޔިތު ގޮތަކަށް
މިކަން ކުރިއަށްގެންދިޔުމުގައި ވެސްވެ، ދިޔު ތާރީޚަކަށް ސިޔާސީ އިމާރާތުގެ ދަތިކަން ފޮރުވައިގެންދާން. ގުޅުމާއި ދާއިރާގައި ފަސް
މިއާދުފަސް އަދި ގުޅޭގައި ފަސް މިއާދުފަސް، ހަމަ މާލޭގައި ފަސް 3 ރަށްގައި ފަސް މިއާދުފަސް މި ދަންނަވާލަން
ސިޔާސީ އިމާރާތް ހުޅުމުގެ ސަރަޙައްދު ވަރަށް ދަތިކަން އިހުސާސްވޭ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ، މި ބިނާ ރަށްރަށް ފަސް
ބިމުގެ ދަތިކަން ވަރަށް ބޮޑު ބޭނުންކުރުމަށް ރައްޔިތުންގެ ހިތްވަރުދިނުމަށް 3 ރަށްތަކުގައި ވެއްޓުގައި، މިދިޔަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު؛ މިއަހަރު
ނިމުނުން މި ނޫ ބަޖެޓުގައި ގުޅޭ ފަސް، ލާރިގެ ފަސް އަދި ގުޅުމާއިގެ ފަސް ބިން ހިއްސާ ހިންގިފައިވާ.
އެހެންނަމަވެސް، މި އަހަރު ހުރަހެޅުން ބަޖެޓުގައި ގުޅޭ ބިން ހިއްސާކުރުގެ މަޝްރޫޢު ނިމުނީ ފާހަގަކުރެވެން.
އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީގެ އަދިހެން އަޅުގަނޑު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭން ބަޖެޓުގެ ކޮޅުބޮޑު ކުރުބަފާ ނިމިގެން އަންނައިރުގައި
ގުޅޭ ބިމުގެ މައްސަލަ ޙައްލުކޮށް ގެންދަވާ ބަޖެޓުގައި ހިމެނިގެންދާން ކަމަށް. އެކަން ކުރެއްވުމަށް އަޅުގަނޑު
އިޤްތިޞާދީ ތަރައްސަކުން ދަންނަވާލަން. ހަމަ އެއާއެކުގައި މިއާދު ގުޅުމާއި ފޮރުވާ ދެ ރަށުގެ ބިން ހިއްސާގެ
މަސައްކަތް ވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ.ޕީ ހަވާލުކުރީ. ދަންނަވާލަން ބޯހިޔާވަހިކަން، މިއާދު ހަވާލުކުރެވުނު އޮތްކަމުގައި ވިދާޅު،
މިއާދު ބިން ހިއްސާކުރުން ޕާޓީތަކުގެ ދެކެ ގޮތަށް ބިން ހިއްސާގެ ސަރަޙައްދު ރައްޔިތުންނަށް އެއިން މާ ބޮޑު
މަސްލަހަތު ނުކުރޭ. އެހެންމީހާ، ރައްޔިތުންނާ މަޝްވަރާކުރުމެއް ނެތި، ރައްޔިތުން ބޯހިޔާ ގޮތަކަށް ޕާޓީތަކުގެ ގެން
ބިން ހިއްސާގެ މަސައްކަތުގައި ވެސްވެ، އެއިން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި ވެގެންދާން. މިއާދު އެކި ދިމިދިމާއިން ތަންތަނުގެ
ހިއްސާ ގޮތަކަށް ޕާޓީތަކުގެ ބޮޑުބަދަލު، އެއިން ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާ މަސްހާއްލަ ހާސިލުވެގެންދާން.
ރައްޔިތުންނަށް މި ބޯހިޔާވަހި ބޭނުންފުޅަކަން އެ މިއްނަތު ނިމިބިނާ އެކަމުގެ ދަތިކަން މި ތަނަވަސް. އެހެންމީހާ،
ރަށް ގުޅުމާއިގެ ބިން ހިއްސާކުރުމުގައި ވެސްވެ، ގޮތް ދިހަލުގައި ވިދާޅު ނިޔަލަ ފުރުޞަތު އެދިވަޑައިގެން ވިދާޅު

ރައްޔިތުންނަށް ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ދަތިކަން ފިލުވައިދޭނަމޭ. އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ޖުޑީޝަލް ސަރވިސްއަށް އެއީ، އެކި
ދިމަދިމާއިން ތަންތަނުގައި ހިއްސާކުރެވިފައިވާ ވާހަކަ، އެކުވެރިން ކޮންމެ ކުލާސްއެއްގައި ވާހަކަ، އަދިވެސް ގަބޫލުކުރަން
ގޮތެއްގައި ރައްޔިތުންނަކީ އެއްވެސް ވާ ބާރު މަސްއޫލުވެ ހުށަހަޅާ. އާދެ! މާލޭގައި ހަމަޖެހިފައިވާ ވަރަށް ގިނަ
ރަށްރަށުގެ ދިރިއުޅުމަށް ރައްކާ. އެ ރަށްތަކުގެ ދިރިއުޅޭ އާބާދީގެ އިތުރުން، އެހެނިހެން ހަމަޖެހިފައިވާ ކަމުގެ
ދުވަހަކު ޖާގައަށްޓަކައި، އެހެންމެ ދިރިއުޅުމަށް އެބަދޭ. މާލެއަށް ބަދަލުވުމަކީ މާނަ، މާލޭގެ ގުޅުމުގެ އަނގައިން
ތަކުލީފު. އިޤްތިސާދީ ރައްޔިތު، މިއަދަށް ޚަރަދު ކުރާނެ ގޮތްތަކާއި ސަލާމަތީ ވަރަށް ބޮޑު އެއްކަލަ. މި
ދަނޑުވެރިންނަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ވަރަށް ބޮޑު ސިޔާސީ އެ ރަށްތަކުގެ ކޮޅަށް އެކަކު، އެ ރަށްތަކުގެ ގޮތުގައި ސަލާމަތީ
ދައްކާލުމުގެ ބަޔާނުގެ 2% ބޮޑުކަމަށް މިނިވަން ހަރަކާތް ހޯދުމުން އެބަ ދައްކާލަނީ ދެއްކެވި. ގެދޮރުން ބިނާކުރުމަށް، ބޭރު
ބިނާކުރުމަށް އަދިން އެކި ބޭނުންތަކަށް ބިނާކުރުމުގެ ފަހުރުން މާލޭގައި ވަރަށް ގިނަ ރަށްރަށުގެ ހިއްސާ ދައްކާލުމުގެ ބަޔާން
ހިފަން. އެހެންނަމަ، މި ދަނޑުވެރިން ދަރުމަވަންތަ ކަލަ ހިނގާ ބަޔަކުގެ ސަލާމަތް، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންގެ
އިތުރުން، ހަމަޖެހިފައިވާ ވެސް މިއަދުގައި ވަރަށް ބޮޑު ދަނޑުވަރުގެ ކުރިމަތިލާ. އަދިވެސް ދެ ނަމެއްގައި ހުރިގެން އެއަށް
ކާމިޔާބު އެހެން މިނިވަންކަމުގައި، އެކި ރަށްރަށުގައި ގަވާއިދުން ހަރަކާތްތެރި ވެސް. މިއަދު އަދިވެސް ގަބޫލުކުރަ
ގޮތެއްގައި އަދިވެސް ބޭނުންވާ މި ވެސް ރަށްރަށުގެ ބޮޑުއިން މާލޭގައި މި ދަނޑުވެރިން ވަރަށް ކުރިން ރަށެއް މިހާރު
މިހާރު ވެސް މަހުގެ ހަމައި، ޚަރަދުކުރުމުގައި ބޮޑުއަދަބު، ކުރިއެރުމެއް ފުރުޞަތުކަމެއް. އެއީ މި ދަނޑުވެރިން އެބަ
ބައިވެރި ހަމަޖެހިފައިވާ ދިރިއުޅުމަށް ރައްކާތެރި ވެރިޔާ، މާލޭގައި އެބައެ ބައިވެރި ހިއްސާކޮށްގެން ދައްކާލަމުގެ ބަޔާން
އެބަ ވެއްދުމާއި. އެހެންމެ، މާލޭގެ ރައްޔިތުން ފުރަތަމަ ބޭރު ސަރުކާރުން ދައްކާލަމުގެ ބަޔާން ވަރަށް
ބޮޑުބައި ދިރިއުޅުމަށް ދާކަމުގައި، އަދިވެސް އިޤްތިޞާދީ ރައްކާތެރި އަރަދުގެ އެދުން، މާލޭގެ ފަސޭހަކަމުގައި
ބޭނުންތެރިކަން ދުވަހަކު އަދިވެސް އިސްލާހީ ކުރުން ވަރަށް. ކަމަ އެއްގަލަގައި މާލެހެއް ގެދޮރުގައި ދެ ރަށްތަކުގެ
ސިޔާސީ މަޤާމެއް ބަޔާޒީގެ ގައި އެ ހުރިހާ ބޭނުންވާ ދަށް ހަމަ އަދިވެސްއެކަން ވާހަކަދެއްކު. މިހެން މި
ދަނޑުވަރު ސަލާމަތް، މާލޭގައި އެބަޔަކު ޖަރީ. ޖަހާން މިކަން ބޮޑުވާ ކާމިލް ފަހަރަކު އެބަ ގެންނަވާފައި މާލެއަށް. އޭގެ
ބައިބަޔަކު މާލޭގެ ސިޔާސީ މަޤާމާއި ހަރަކާތް ފަރާތުން ރައްކާތެރި ހަމަ ވާހަކަތަކުގައި ވަރަށް، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ
ރައްޔިތުންގެ އިތުރަށް، ޖަހާގައި ވެސް ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެބަހުރި، މާލޭގައި ހިފެހެއްޓުން ދިރިއުޅޭނެ. ހަމަ
އެއްގަލަގައި ކައިރިގައި ވަރަށްގެން ބައިވެރި ހިއްސާކޮށްގެން އެބަޔާއި ވެސް ހަމަ އެ ހިއްސާކުރުމުގެ ހަމަޖެހިފައިވާ ވެސް ބައިވެރިވުމާ
ހަމަޖެހޭގައި ކައިރި ރަށްތަކަށް އެބަ ދަންނަވަން. އެކުއެކީ މާލޭގައި ގެދޮރުގައި ދެ ރަށްތަކުގައި ހިއްސާކުރާ ގޮތުގެ ހަމަޖެހިފައިވާ
ކުރުގައި ވާހަކަ، މި ދަނޑުވަރު ކަންކަން ބައްލަވާގެންނެވެ. ހަމަ އެއްގަލަގައި ގެދޮރުގައި ހާލަތު އެހީތަން ބޭނުންވާ
މިހާރުގެ މަސައްކަތް އެބަހުރި. ދުވާލަކު އެކަމާ ބައިވެރި މިހާރުކަމާ އެބަ ހިއްސާކުރަން ގެންނަން އެކަށީގެންނެވެ.
ގެދޮރުގައި އެ ހިފުމަށް ދިރުވުން ނެތުމުން، މާލެއަށް ގެނެސް، ދައްކާލަމުގެ ރަށްތަކުގައި ގެނެސް މާލޭގެ އަރައިގެ.އެވް.އެހެންގައި

އެގްރިބިޒްނަސްތަކުން އެބަ ގެންދޭ. މިހާރު އެގްރިބިޒްނަސްފަރާތްތަކުގައި ވާނަމަ، އެ މިހާ ކައިރި އެ މިހާ ބޮޑުހާލުތަކުން ބަކައި
މުވައްޒަފުން ގެންނަން އެބަޖެހޭ. އެ މުވައްޒަފުން އައިސްފިލުގައި ވާނަމަ، އާންމުން އެވަރުބައިމީއި އަދި އާނަގެ
ހަރުމާއި ކާއުމުގެ ކަންތައްތައް ދަރުސްތަގެ ބަޖެހުން ކުރަންޖެހޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަން ހައްލުވެގެންދާން އަދުގަނޑު
ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި މާލޭބާއި ގުރައިދޫގެ ސިއްބި މަރުކަޒު ވަރުގަދަކަމެއް، އެތަނުގެ ހިދުމަތްތައް ހުސްފިޓުފައިގެ
ފުރުވަރުން ދިވެއްޖެ ކަމުގައި ވާނަމަ، މި ދަރުނަވާ ކަންތައްތައް ވަރަށް ބޮޑަށް ހައްލުވެގެންދާނެ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު
ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން މާލޭބާއި ގުރައިދޫގެ ސިއްބި މަރުކަޒުގެ ނިޒާމު ވަރުގަދަކަމެއް، އެ ދެތަން ހުސްފިޓުފައިގެ
ފުރުވަރުން ސަރުކާރުން ހައްދަވައިދެއްވުމަށް. މި ބަޖެހޭ ބަލައިލާއިރުގައި ގުރައިދޫގައި ސިއްބި މަރުކަޒެއް އަލަށް ފުރާ
ވާހަކަ އެބައޮތް ބަޖެޓުހަރަދުވާ. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު އެދެނީ މި ދަރުނަވާ ފުރުވަރުގައި އެތަން ވެގެންދާނެ ކަމަށް.
ހަމަ އާބާދީގައި މާފުށީގެ ބިއަދަނޑު އެއީ ވަރަށް ޖަމާވުއްޖެ ފުޅާބިޔަ ބިޔު ދަނޑުގައި ނުކުޅެވި، ޖަވާނުންތަކެއް
އެބައިބި. އެހެންވީމާ، ހަމައެކަނި މިހާރު ފުއްސަތު ދަނޑުގެ އޮޑުމުން، ފުއްސަތު މާފުށީގެ ޖަވާނުން ކުޅުމުންދަނީ. މި
ބަޖެޓުން އަދުގަނޑަށް އެބަފުން މާފުށީގައި ބިޔު ދަނޑު ތަރައްޤީކުރުމުންދާން ކަމަށް. އެހެންވީމާ، އަދުގަނޑު ވަރަށް
ބޭނުން އެބަ އެދެން އިއްޔަތެރި ރައީސް، މާފުށީގެ ފުއްސަތުދަނޑު އަވަސް؛ ވަރަށް އަވަހަށް މި ބަޖެޓު ފުސްވުމާ
ގުޅިގެން ޑިމާފުސް އަވަސް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި މާފުށީގެ ދަނޑު ތަރައްޤީކޮށްދެއްވުމަށް. ހަމަ އާބާދީގައި ގުރައިދޫގެ
ދަނޑަޔާ ފުސް މި ޖާގަގެ ފުރުވަރުން ފުޅުމްބޭގެ ދަނޑެއް ކަމަށް އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޖަތްތެރި ރައީސް.
ގުރައިދޫގައި މިހާރުފުސް ޒުވާނު ބޭފުޅުގައި، ސީނިއަރު ބޭފުޅުގައި އެބަބިޔު ގުރައިދޫގެ ދީ ކުޅުންތެރިން. އެހެންވީމާ، ހަމަ
އާބާދީގައި 15 އަހަރުން ދަށުގެ ބޭފުޅުގައި 3 ކުޅުންތެރިން އެބަ ގުރައިދޫ ކުދިން ތަމްސީލުކުރަމުން އެބަދޭ. އެހެންވީމާ،
ޒުވާނު ބޭފުޅުގެ 2 ފުޓުބޯޅަގައި 5 ކުދިން، 5 ކުޅުންތެރިން އެބަ ކުޅެމުންދޭ. އެހެންވީމާ، ގުރައިދޫގެ ދަނޑަޔާ ފުސް
ޖާގަގެ ފުރުވަރުން ތަޢާރަފުވެގެންދާން ދަނޑެއް ކަމުގައި އަދުގަނޑު އެދެން. އިއްޖަތްތެރި ރައީސް މިކަމުގައި ފުސް
ސަމާލުކަމެއް ދޭންވުން ވަރަށް ބޮޑަށް އެދޭ ފުރުސަތުވާދަން. ހަމަ އާބާދީގައި މާފުށީގެ އަމްބޫ ޖިމެއް ފުސް މި
ބަޖެޓުން އަދުގަނޑުގެ ނަންނަން އެބަފުސް. އެހެންވީމާ، މި ހިރި ކަންތައްތަކާ ހަމަ ބަޔަކަށްވެގެން ފުސް އަދުގަނޑުގެ
ދައިރާގެ ރަށްތަކުގެ ހައްޤުންނަން ވަރަށް ބޮޑަށް އުފާވެރިކަން ލިބިގެންދާން ބަޖެޓެއްކަން އަދުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން.
އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމުގައި ސަރުކާރުން ވަރަށް ބޮޑަށް އަހަރުމިއްރަތުކަން ދެއްވާ އަދުގަނޑު އިއްޖަތްތެރި
ރައީސްގެ ފުރިހަމަ އިއްޔަތެރި ގިނަ އަދުގަނޑުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލިހުގެ ރައީސަށް ވަރަށް އިޙްތިރާމްކުރާ ޝުކުރު
ޝުކުރު ދަންނަވާފަ. ހަމައެއާއެކު ގުރައިދޫގެ ގަބޫލުކުރާ މިހާރު ތަނެއް ފުރިޔާއި އެގެ ގަބޫލުކުރާ ކުރަން.
އިއްޔަތެރި ރައީސް. މި ވާ ގޮތަށް ހުރިހާ އިސްރާފު ބޮޑުމާ މިހުންގެ މަޖިލިހުން އެއަށް ބާރުކުރު އެބަ ނިޔާވާ. މިހާރު
ގުރައިދޫގެ ގަބޫލުކުރާ ބަޔާނުގެ ގޮތުގައި ގެލަސްޓަކަން 98% މިހުންނަށް، އެއާ ވަރުފުދިއަސް 98% އަޔި މިދަނޑުވާ
ހުރިހާ އިސްރާފު ބޮޑުމާ މިހުންގެ މަޖިލިހުން ވަރުމިއްޔަޔި ތިބި މިހުން. މިހާރު ބިމުގެ ދަތިކަން ބޮޑުވެފައި، އަދި

ގެބުރުސްޓޯން ފުރިފައި އޮތުމުގެ ސަބަބުން މިހާރު އެ މަރުކަޒުން ނިޔާވާ މީހުން ގެންނަނީ މާލެއަށް. އެހެންވީމާ، އެއީ ދަތުރުކުރުން ވަރަށް ބޮޑު ތަކުލީފުކަން ވެގެންދާން. ދަތުރުކުރުން ވަރަށް ބޮޑު އިތުރު ހަރަދުތަކެއް ކުރަންޖެހޭ ކަމަކަށް ވެގެންދާން. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑުމެން މިހާރު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ގުޅައިދޭ ގެބުރުސްޓޯންގެ ވަގާފުކު ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ލިބިފައިވޭ. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމަށް ވެސް އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ސަމާލުކަންދެއްވުން އަޅުގަނޑު އެދެން ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އެއީ އެހެންނޫނިއްޔާ ދަތުރުކުރުމުގެ ބަޖެޓް ވަރަށް ބޮޑު ބުރައެއް އުފުލަންޖެހެނީ. އެ ކަންކަން ރަށްރަށުގެ ކަމުގައި ވާނަމަ، ދަތުރުކުރާ ބަޖެޓް ލުއިކޮށްދޭން ކަމުގައި ވާނަމަ. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު ވެސް ވަރަށް ބޮޑަށް ތާއީދުކުރާ ބަޖެޓެއް މިއީ. އަޅުގަނޑު އެދެނީ މި ބަޖެޓް ހަމަ ވިދާޅުވެ އަދާހަމަކޮށް ފާސްކޮށް، މި ބަޖެޓުގައި ކަންތައްތައް އަވަހަށް ފުރިހަމަ ވުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ދައްކަ ފުރުސަތަށް ޓަކައި ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

__ރިޕޯސްޓަރުން ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ ދުވާފަރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިސްމާއީލް އަބްދުލްމަޖީދު.

__ދުވާފަރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިސްމާއީލް އަބްދުލްމަޖީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:__

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓު އަޅުގަނޑު ސިފަކުރެވެނީ މި ރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅުއްވާ ގިނަ ބޭފުޅ މީސްތަކުން ބައްލާ ގެންސްޓްރުން ބަޖެޓްއެއް ގޮތުގައި. އަދި އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓަށް ދޭހަވާ ނަމަކީ، ބައްލަ ބަޖެޓް. ބައްލަ، ރަށްރަށުގެ ދިރިއުޅުން ފަސޭހަކުރުން. ބައްލަ، ރަށްރަށުގެ އަތޮޅުތަކި ތަރައްގީކުރުން. މި ބަޖެޓުން މި ދެންނެވި ކަންކަން ފުރިހަމަވެގެން އެބަދޯ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ދިވެހިންގެ ޖަޒީރާވަންތަ ދިރިއުޅުމަށް ތާއީދުކުރާއިރު، އެ ފަހުރު ދިރިއުޅުމުގައި މަސައްކަތްކުރުމާއި، ދިވެހި ފަތުރުވެރިވެ، ބާއިލާތައް ތިޔާރީކުރާ އުފެއްދުންތެރިކަމާއި ދިރިއުޅުއްވަން މަގު ބަނަވަސްކުރުމަށް އިސްކަންދިނުމާއި، ނޫ އިގްތިޞާދީ ބިނާކުރުން އެއީ އިގްތިޞާދީ ތަނަވަސްކަމަށް ހުރި ފިޔަވަޅުތަކުގެ ބިނާ އެޅިގެންދާނެ ބަޖެޓެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ޤައުމުގެ ބަޖެޓަށް، ބައްލަ ބަޖެޓުގެ 63% ހުއްޓުވައިފައިވާ އިޖްތިމާޢީ ރައްކާތެރިކަން ދިނުމުގައި، ވަރުގަދަ ތަޢުލީމު ހަރުދަނާކުރުމާއި، ސިއްހީ ހިދުމަތުގެ ފެންވަރު މަތިކުރުމާއި، ރައްޔިތުންގެ ދުރުގައި ހަމަހަމަކަމާއި އިންސާފު ގާއިމުކުރުމަށް. މިއީ ރައްޔިތުންގެ ފުރުސަތު ވިޔަފާރީގެ އެކިއެކި ބާރުތަކާއި ހަމަޖެހިފައިވާ އެކިއެކި މުއައްސަސާތައް އެންމެ ހަރުދަނާކަމާއެކު ހިންގާނެކަން ކަށަވަރުކުރުމަށްޓަކައި އެކުލެވިގެންވާ ބަޖެޓު. މިއީ ކައުންސިލުތަކަށް މިނިވަން ދުވަހަކު ވެސް ބަރުވެރިވާ މިންވަރަށް ބަދަލުކުރުވައިދީފައިން ބަޖެޓް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިއީ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް އުފާވެރިކަން

ގެސްޓްހައުސް، ބަންދު ބަޖެޓު. މިއީ ދުވާލަކު ބޭއްވެނީ އެއްމިލިއަނެވެ ބަޔަކުމީހުން ގެސްޓްހައުސް ބަޖެޓު. އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް. ދުވާލަކަކީ އާބާދީގެ ގޮތުން މި ރާއްޖޭގައި ފަހަރުގަނޑުތަކަށް ބޭނުން ކުރެއެވެ. ރާއްޖޭގެ އެންމެ އާބާދީ ބޭނުން 10 ރަށުގެ
ތެރޭގައި ހިމެނޭ ރަށެއް. ދުވާލަކު ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރާ މީހުންނަށް ހައިސިއްޔަތުން އަމިއްލަ އުފާކުރާ އެއް ކަމެއް،
މި ބަޔަކު ބަޖެޓުގައި ދުވާލަކުގެ ކުރިއެރުމަށް ދެވިދާނެ އަހަރީމިންތަކެވެ. ދުވާލަކުގެ 11 ވަރަކަށް އަހަރުން މާލޭގައި
ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުން ދުވާލަކަށް ހުރި ސަރުކާރުގެ ހިންގާ މުދަލަށް މި ބަޔަކު ބަޖެޓުގައި ހުރި ސަރުކާރުގެ ހިންގާ މުދަލަށް
އުފެއްދުމުގެ ފެހިރާ ހުރިހާ ވަރުގައި ތަރައްޤީ ހަނުއްވާ ދުވާލަކުގެ އިދާރީ ކަންތައްތަކުގައި މި ބަޖެޓުގައި 200 މިލިއަނުގެ ބޮޑު ރަނގަޅު
ބޭނުގެ އަތޮޅުގެ ހިންގާ ސަރުކާރުގެ ހިންގާ މުދަލަށް ޚަރަދު ކުރެވޭނެ. މިއީ ދުވާލަކުގައި މުޅިން އާބާދީ ފަހުން ދުވާލަކުގެ މުޅި
މާލޭގައި ދުވާލަކަށް ހިންގާ ސަރުކާރުގެ އުފެއްދުން ވަސީ ބޭނުން އެއްޗެއް. އަމަލުކޮށްގެން އިއްޒަތްތެރި
ރައީސް ކުރުމަށް ދައުރުގެ ތެރޭގައި ވަރަށް އިސްރާފުކުރި ސަރުކާރު ދެންނެވީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދުވާލަކު ފަދަ އާބާދީ ބޭނުގެ
ރަށެއްގެ ހިސާބުން ކުރުދަނޑިވަޅުގެ ސަބަބުން އަމިއްލަ ގޮތުން އެންމެން ވަސް ގެބޫލުކުރެވޭ. އެއީ އަމަލު ވަސް ދުބައިސާރު
ކަމެއް ނޫން. އާމްދަނީގެ ބައިވެރިވުން، ރާއްޖޭގެ އާމްދަނީ ރަނގަޅުގެ ކާމިޔާބުކަމުގެ އެއްބޮޑު ދުވާލަކުގެ ކާމިޔާބު
ހިސާބުން ކުރިއަށްދާނެ އެންމެ ބޮޑު ދަރަޖަ ބަޖެޓު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ހިސާބު 2019 ވަނަ އަހަރު ދުވާލަކު
ކާމިޔާބު ހިސާބުން ކާމިޔާބު ފުރުސަތު 3.8 މިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ މުޅިއަހަރުން ދުވާލަކު ކާމިޔާބު ހިސާބުން
ވުޒާރާ އެންމެ ބޮޑު އަދަދު. އާމްދަނީގެ ބައިވެރިވުން، އަމިއްލަ ޤައުމުތަކުން އަމިއްލަ ކަމެއް، އެހެން ބޮޑު ގޮތުން ބަދަލު ކުރެވޭ ބޮޑު
އަދަދެއް މި އަހަރު އަހަރު، 2020 ގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އެބަހުރި. މިގެ ސަބަބުން ދުވާލަކު ކާމިޔާބުގެ
ހިސާބުތަކުގެ ފެންވަރު މަތިވެގެންދާނެ ކަމަށް އަމިއްލަ އުފެއްދުންތަކަށް. އަދި ކާމިޔާބުތަކަށް ބާރުއަޅާގޮތުން ބޭނުންކުރާނެ،
ދުވާލަކުގެ ތަރައްޤީއަށް އަމިއްލަ ކަމެއް އެކުލަވާލެވި، ރާއްޖޭ ހިސާބުގެ ޖާގަތަކުން ދުވާލަކު ކާމިޔާބުގައި ވަސް
އިތުރުވެގެންދާނެ އެއްޗެއް އިސްތިހާރު ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މުޅި ބަޖެޓުގެ 12% ތަރައްޤީގެ
ސަރުކާރުގެ ހިންގާ މުދަލަށް، ދުވާލަކުގެ ސިޔާސަތު ތަރައްޤީކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައިވާ އުފެއްދުން
ޚަރަދު ކުރެވޭނެ. މިގޮތުން، ދުވާލަކު ޕްރޮޖެކްޓް ސިޔާސަތު އެއް ދަނޑިވަޅެއް ބަދަލުކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި އިތުރު 4 ކޮލެޖް
އެބަހުރި މަގު އަހަރު އަހަރު ހަމަޖެހިގެންދާ ދުވާލަކުގެ ތަރައްޤީ ލިބޭ ކުރިއެރުމެވެ. އަދި ހ. އަތޮޅު މަރުކަޒާއި،
ދުވާލަކު ޕްރޮޖެކްޓް ސިޔާސަތު މި ފާއިތުވިދިޔަ 7 އަހަރު ތެރެއިން ހުރި ބޮޑެތި މަސައްކަތެއް މި ހިސާބު 2019 ވަނަ
އަހަރު ކުރިއަށްގެންދާ މި ޕްރޮޖެކްޓްގައި ފާހަގަކޮށް، އިއްޒަތްތެރި ރ. ސަރަހައްދު މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރު
ދަންނަވަން. އަދި އިތުރު މަސައްކަތެއް އެނބުރި އަހަރު ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ކުރިއަށްދާނެ ކަންތައްތަކުގެ އުފާވެރި ހަބަރުތަކެކެވެ،
އެކަމަށްޓަކައި ހާއްސަ ޝުކުރެއް ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓު ދުވާލަކުގެ ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ ކުރުމަށް
އެކަމަށް ސަބަބު، މިއީ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގެ ޖަމާލު މައްސަލަތަކުގެ ބަޖެޓު ގެސްޓްހައުސް ބަޖެޓުގެ ވާހަ.
އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު 19 ވަނަ މަޖިލީހުން ޕާސްކޮށްފައިވާ މަސްވެރިކަމުގެ ގާނޫނާއި މަސްވެރިކަމުގެ

ސިނާޢަތަކަށް ފަހިވެފައިވާ އިތުރު ފުރުޞަތުތަކެއް ކުރިއެރުވުމަށް ހެއްލު ބަޖެޓުގައި ބޭޖު ސަޕޯޓުކުރެއްވުމަށް ވަނީ ދެއްވާފަ.
އެގްރީން، ގާރޑު މަސްފޯކަޓަރީ އެވިއޭޝަން ފަދަ ކަންކަމަށް ތިނިއާލު ރޯޑުކޮށްދިނުމާއި، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މަސްވެރިން ފަރާތްތަކުގެ
ކޯޕްރޭޓް މަތީގެ، ކަނޑު މަހަށް ވަގުތުން ފަހިސަރުކާރަށް އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުން ހިމެނޭ. އަދި މަސްވެރިމަށް އިތުރު
ފަރާތްތަކަށް ހުރިވަހިކާމާތަކީ މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާޢަތުގައި މިހާރު އޮތް ޒަރޫރީ ނަތީޖާތައް، މަސްވެރިން
ބާރުވެރިކުރުމާ ކަމުއެކަން ތަޢާރަފް. މިއީ މަސްވެރި ދޭވަޅުގެ ޤައުމީ އިޤްތިޞާދު އެހެވެރި ހަރަކާތް. އިއްޔަތުތެރި ވައިސް.

ޓަރިފާ ވާއްޖޭވަނަތަކަށް ހިފެހެއްޓުމާއެކު، ޓަރިފާ ދިރިއުޅުން ކުރިއެރުވުމާއެކު، ރަނގަޅު ތަރައްޤީގެ ކަންކަން ވާތްވުމަށް
އަދުގަނޑުމަށް މިއަދު ގަބޫލުކުރަނިވި ހެދި ހަމަ. މިގޮތުން، ދައުލަތުގެ ގުދުރަތީ ދިރިކަރު ހިފެހެއްޓުމާއެކު، ދައުލަތުގެ
ޚުދުރަތީ ތަރައްޤީގެ ކަންކަން ޒާތީގޮތުން ސަރުކާރުގެ ދައުލަތުގެ ޤައުމީ އިޤްތިޞާދު އެހެރުވާ ކަމެއް. އިއްޔަތުތެރި ވައިސް. ޚުދުރަތީ
ތަރައްޤީގެ ފެއުމަށް ބަޔަކާރު އެއީ. އިއްޔަތުތެރި ވައިސް. ކުރިންވެސް ދެންނެވިފައިވާ ގޮތުން، ދައުލަތުގެ ބޭނުމަ އާބާދީއާ ގުޅޭ
ރައްޔިތުންގެ ފުރިހަ. ގިނަގޮތިފަހަ ގުޅިފުރިކަން ނިޒާމު ޤާއިމުކުރެއް ވާގޮތް ޕިލް. ރާއްޖޭގެ އެކުން ރަނގަޅުކުރުގެ ޤައުމީ ތަރައްޤީ
އެއްފަދައިން ދައުލަތު ޤައުމީ ސަރަޙައްދުން ވެސް އެދޭ ބައްލަވާ، ބިނާކުރަނިވި. އެފަދަ ރަޙްމަތްތެރި މި އަހަރު ޖެހިލުމުތަކާއި
އިސްލާމް ރުކުނު ދައުލަތުގެ ބިން ހިމާޔަތުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ނިންމުމަށް މި އަހަރަށް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވޭ. އަދި ހަމަޔާއިހާއިރު، ދައުލަތުގައި 301 ހަތްދަރު ތުނޑުގެ މަސްތޮޅުތައް ހިނގަމުން މި ބަޖެޓުގައި
ހިމެނިފައިވާނެ ދައުލަތަކަށް ދިރާސާކުރުވާ ބިނާކުރަނިވި މަޢުލޫމާތު ޖަމާ ބައްލަވާ ލިބިގެންދާނެ ކަމެއް.

ބިނާކުރުވުމަށް ޒަރޫރީ ފެންވަރަށް މަގުތަކާއި ހަރުމަތި ވަނީ ދައުލަތު ރަށްތަކުގެ އަދިމުދަކާ ބައްލަވާ. ދައުލަތަކީ
އެފަދަ ކަމާއެކު ހިތްހަމަޖެހިލިފައިވާ ދިރިއުޅުން އާރާސްތުކުރަން އެކަށަށް ދިރިއުޅޭ ހިދުމަތް ތަނަވަސް
ހުރިހާ ދައުލަތު ރަށްތަކުގެ އެއްފަހަރުއް. އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް، މިކަމުގެ ބައްލަ ބަޖެޓުކަމުގައި ދަރުސްތަށް.
އެގްރީން މިހާރު ހިސާބުންދޭ މަސައްކަތުގެ މަސްތޮޅު އަންނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ތެރެއިން އެއްކޮށް ނިންމައިލުމުގެ
ނަހަރުކަން ޚާއްޞަކުރުގައި ދަރުސްތަށް. އިއްޔަތުތެރި ވައިސް. ބައްލު ބަޖެޓަށް، ދައުލަތުގެ ޖަވާބުން ހައްސާލުދަން ބަޖެޓް.

މިއީ ދައުލަތުގެ ޖަވާބުގެ އެއްމިދުތަކަށް ބަޖެޓުކަން ހަމައިދު ބަޖެޓު. އިއްޔަތުތެރި ވައިސް. ޖަވާބުގެ ހުސްވަގުތު
އެއްވެ ތަނަވަސް ގޮތުގައި ހަދަހަރު ގޮތުތަކަށް ގާމުވެފައި ހުރުން މުހިންމު. އަދި އެ މީހުންގެ ޖިސްމާނީ އަދި
ނަފްސާނީ ދުޅަހެޔޮކަން ކުރިއެރުވުން ގޮތުތަކަށް ގާމުވެފައި ހުރުން މުހިންމު. ދައުލަތުގެ ޖަވާބުން ވެސް ބޭނުންވާ
ބައްލަވާ މިއީ. މިއީ ބައްލު ބަޖެޓު އަޑުގަނޑު ދަރުނަވާނުޖަހާ އެހެން ބޭނު ސަހަބު. އެއީ ދައުލަތުގެ ޖަވާނުންނަކީ
ދައުލަތުގެ ސްޕޯޓްސް ތަރައްޤީކަން، ދަރަޖަގައި ބޯޑު އެއްމުގެ މަސްތޮޅު މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަދި އިސްޓޭ
ކުޅިވަރުތަކު ކޮޅު، އިޖްތިމާޢީ ގޮތުންތަކު ހަމަހަމަގޮތުގައި ނަހަރުގެ މަރުކަޒު ދައުލަތުގައި ޖާގަދުކުރަން ވެސް މި
ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވޭ. އަދި މިހިނަ ކަންކަމުގެ އިތުރުން، ވަޒީފާ ފުރުޞަތުތަކަށް އިތުރުވެގެންދާނެކަމުގެ ތަޢުލީމީ
މި ބަޖެޓު ބިނާކުރަނިވި ދައުލަތުގެ ކުރިމަގަށް އަދުގަނޑުވާ ކުރަހައްޓަން އަހަރަ މަސްޖަރުގައި ބަޔާ

ކުރަންޖެހިގެންދާނޭކަން ދަންނަން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2020 ގެ ބަޖެޓުގެ އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ ބަލާލާ ފެނިގެންދާނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން މި އޮތީ ހުރި ބަދަލު ފެންނާން. ހަމައެއާއެކު، އަޅުގަނޑުމެންގެ ބޭނުމީ ވިސަ މައްސަލަތަކެއްގެ ހައްލު ލިބި، އުފާވެރިކަމާ ދުރުވެސްތަކުގެ އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ ލިބިގެންދާނެ. ޖުމުލަކޮށް މި ބަޖެޓް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ދެއްވި ފުރުސަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުސަތުއަރުވަނީ މަރަދޫ ދާއިރާގެ ޢިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމަށް.

މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު ޝިޔާމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދޭ! 2020 ވަނަ އަހަރަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު ހުށަހަޅައި އަދި އެ ބަޖެޓަށް މި ޢިއްޒަތްތެރި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުން ބަހުސްކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދެއްވުން، އަޅުގަނޑު މަރަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރުގެ ހައިސިއްޔަތުން މުޅި ޤައުމުގެ ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް ބެހޭ ގޮތުން އެއްކޮށް ދަންނަވާލުމުގެ ފުރުސަތުގައި އެދެން. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަކީ، މިއަހަރު ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ 37 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ބަޖެޓް ޚަރަދުގައި ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު ރައްޔިތުންނަށް އޮޅޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ދަރަނި ނުލާ ޑެފިސިޓަކީ 5 ބިލިއަން ރުފިޔާއާ ދެންނެވި ކަމަށް ވިޔަސް، މި ހިސާބު ރަނގަޅަށް ބަލާލާއިރު މި އަހަރު ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓް؛ ހުށަހަޅާފައިވާ ބަޖެޓުގެ ޑެފިސިޓަކީ 7.58 ބިލިއަން ރުފިޔާ. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެންމެ އާދައިގެ އެއް ހިސާބެއް ބަލާއިރުވެސް، މިދެންނެވި ހިސާބުތަކުން އަދަދެއް ނަގާނަން. ބަޖެޓުގައި ހަރަދުކުރާނެ 37 ބިލިއަން އާމްދަނީއާ، މުޅި ބަޖެޓަށް އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެކަމަށް ޖެހޭދޭހާ އަދަދަކީ 29.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެ ދެއަދަދުގެ ތަފާތުގެ ހިސާބަކީ 7.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ. އެހެންވީމާ، މިއީ 7.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ޑެފިސިޓް ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅައި ފާސްކުރުމަށް މި ދަނީ. އޭގެތެރޭގައި މިގޮތަށް ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް މިއީ ކޮންމެ ސަރުކާރަކުން ވިޔަސް ވިސްނަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު އަދި ރައްޔިތުންނަށް ވެސް އެންގެންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއް، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް މިފަހަރު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް، ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭނެ ކަމަށް ބަލާފައިވަނީ 5.2 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ތެރެއިން 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ، އެއް ޕްރޮޖެކްޓުން ދާ 300 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ވާހަކަ މި ދަންނަވަނީ. އެއްވެސް ޕްރޮޖެކްޓެއް ހަމަ ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދޭކަމުގައި ވާނަމަ، އޭގައި ފުރުޞަތުވާ ކަންބޮޑުވުމަކީ ކޮބައިތޯ އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ޖެހޭ އެނގެން. އަދި ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ ރައްޔިތުންނަށް 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ އިންޑިއާއިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދޭނެ، އޭގެ ބަދަލުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން ދޫކޮށްލަންޖެހެނީ

ޖީ.އެމް.އާރަށް އެގްރިމެންޓްތަކާއި، މިދަންނަވާ ހުށަހެޅި ތާރީޚުގައި، މީގެކުރިން ސަރުކާރުތަކުން ކުރައްވާފައިވާ އެއަރޕޯޓް ދިނުމާއި، މިހިރަ ކަންކަން ހިނގާފަ އުމީދާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދަންނަވަނީ، 4.6 ބިލިއަން ޑޮލަރާ އިންޑިޔާއިން ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދޭއިރު، އޭގެ ބަދަލުގައި ދުނިޔޭގެ އެހެން އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޔާން ފާސްކުރުމުގެ ކުރިން އެނގެން ބޭނުންވޭ. އަދި 4.6 ބިލިއަން ޑޮލަރު ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި ދޭއިރު، އެ ހިލޭ އެހީ މި ބަޖެޓުގައި ތަންފީޒުކުރާނެ ދާއިރާތަކާ ވަކިން ފާހަގަކޮށްދީފައެއް ވެސް އަޅުގަނޑުމެން ކަންބޮޑުވާ ކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ޗައިނާގެ ގޮތުގައި ދިވެހި ދައުލަތުގެ މި ދޭއިރު 17 ބިލިއަން ޑޮލަރު. އަދި ޗައިނާއިން ދޫކުރި ގޮތުގައި 6.8 ބިލިއަން ޑޮލަރު ދިނުމުގައި 37 ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ފާސްކުރެއްވުން، ދެން ޤައުމު މި ހާލަތު ދަތިކަމުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ ވިސްނަން. މި ސަރުކާރަކީ، ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރަކީ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބޭނުމުގައި ތަރައްޤީގެ ދާއިރާތަކުން ކަމަށް ވިޔަފާރި ވެރިކަމުގެ ފުރުޞަތު ހޯދަމުން އޮތް ސަރުކާރެއް. ރައީސް ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރުން ޒިންމާއާއި އަދި އެހެނިހެން ޒަމާނީ ތަރައްޤީގެ ކަންކަމާ، އެ ތަރައްޤީއަކީ ރާއްޖޭގެ ބޮޑުގައި، ތަރައްޤީގެ ތަރައްޤީއަށް އެއް ދާއިރާއަކަށް ކަމަށް ބަލާ މަޝްރޫޢުތަކާ އެއްވަރަށް، މިއަދު ރައީސް ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރުން ހިންގާ މަސައްކަތަކީ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް ވަޒީފާ އަތުވެދާނެ ކަމަށް ފެނިގެން ގައުމުތަކާއި ވަކިކޮށް ހުރިހާ ޖަޒީރާތަކުން ފަތުރާ ތަރައްޤީތަކާ ނުލާ ތަން އަޅުގަނޑުމެން ފެނިގެންދާނީ. ބިލިއަން ޑޮލަރުގެ ބަޖެޓުގައި، 4.6 ބިލިއަން ޑޮލަރު ތަރައްޤީގެ ގޮތުގައި މި ނުލަނީ. އިޤްތިޞާދީ ތަރައްޤީ. ދުވަހަ މި ބަޖެޓުގެ ދާއިރާތަކުގެ؛ ތަޢުލީމީ ދާއިރާއަށް އަޅުގަނޑު ނަޒަރު ހިންގައިލާއިރު، ތަޢުލީމީ ދާއިރާގެ މި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުން ތަރައްޤީކުރުމަށް ޖާގަ ބަޔާން ކަންކަން ރަނގަޅަށް ހިންގާކަން ފެންނަ އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން. އޮތޯރިޓީގައި ހިލޭ ޖެހޭ ފީގެ ދަރަޖަކަން ކުރިންނަށް ތަޢުލީމު ދިރާސީ ސިޔާސަތުތަކާ ތަރައްޤީކުރުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން. ނަރުސުން ފީދަރަޖަކު މި ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާގެ ދާއިރާ ތަރައްޤީކުރުމަކީ ހިނގަމުންދާއިރު، އެ ފީދަރަޖަގެ ޢަދަދު ދިމާ ނިޔަލަށް ކުރިންނަށް ދިމާވި. އެކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. ނަމަވެސް، އެ ފީދަރަޖަކަށް ޢަދަދު އޭގެ ނަތީޖާ ދޮރުތައް ހުޅުވާލުމަށް ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. މިހާރު ސްކޮލަރޝިޕްގައި ނަރުހުން ނަގާ ކުރިން، 30 ކުރިން ދިމާ ކުރާއްގައި 10 ކުރިންނަށް މަދުވެއްޖެ. މި ހިސާ ސަބަބުން ވެސް އެ ފީދަރަޖައް ކޮންމެ ހިސާބަކުން ދާއިރު މިއީ ބަލަންޖެހޭ ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު މި ދަންނަވަނީ، ހަމަ ހިނގަމުންދާ ކަމެއް. 30 ކުރިންގެ ތެރެއިން 10 ކުރިން ހުސްވުމު ނަރުހުން ނަގާ ގޮތަށް ބަދަލުވެގެންދާއިރު ދުވަސް އެ ފީދަރަޖަވަން އަންނަ ބަދަލުތައް ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ ދިރާސާކުރަން. ހަގީގަތަކީ، ޕީއެޗްޑީ ބޯހެއް 20 ކުރިން ނަރުހުން ނުނަގާ މި ދަނީ. މިއީ ވެސް ބަލަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި އޭގެ ކުރިން ކަންތައްތައް ހަމަޖެހިގެންދިޔަ ދުވަސް ބޯހެއް 20 ކުރިންގެ ހިސާބުތައް އެ ކަންތައްތަކަށް ރަނގަޅުކުރުމުގެ ޗާޓްތައް، އަދި ވަސީލަތްތަކުގެ ގޮތުގައި އެކަށައަޅާފައިވާ މަރުކަޒުތައް މަޢުލޫމާތު ގޮތުގައި ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އެބަޖެހޭ މި ފީދަރަޖަ ތެރެއިން ބަދަލުކުރަން. ނަރުހުން ފީދަރަޖަ ތެރޭގައި ރަނގަޅު ކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ދެކެނީ ވަރަށް ނިކަމެތި،

ވަރަށް ދެރަވަރުގެ ވަރަށް ހިތާމަވެރިކަން ތިބީ ޢާއިލާތަކުގެ ކުދިން ސްކޫލުތަކަށް އެބަދޭ. އެ ކުދިންނަށް އެ ޚިދުމަތްދެމުން ފައިދާތަކެއް ލިބިގެންދާނެ. އަދި އަޅުގަނޑު އެދެނީ އެ ޚިދުމަތްދޭ އެންމެ ރަނގަޅުވާނީ ވެސް މި ދެންނެވި ކުދިން، ސްކޫލުތަކުގެ ޕްރިންސިޕަލުންނަށް އެނގޭނެ މި ދެންނެވި ކުދިން. އެ ކުދިންނަށް ހާއްސަކޮށް ވަކިން އެ ކުދިންނަށް އެ ޚިދުމަތުގެ އެހީތެރިކަން ލިބޭނެ ގޮތެއް ހުރިއްޖެއްޔާ ސަރުކާރުގެ މި ދެންނެވި ސިޔާސަތު ރަނގަޅަށް ތަންފީޒުވެގެންދާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، ޓޫރިޒަމްގެ ދާއިރާއަށް، އިޤްތިޞާދީ؛ ޓޫރިޒަމަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދުގެ 25.2% ހިއްސާކުރާ ދާއިރާ. ޓޫރިޒަމްގެ ދާއިރާގެ ހާއްސަކޮށް ޗައިނާ މާކެޓް، ހަމައެކަނި ބައިނަލްއަޤުވާމީ ޓޫރިޒަމް ދާއިރާގެ ހިއްސާކުރަނީ ޗައިނާ މާކެޓުން. އަޅުގަނޑު ކުރިންވެސް ވަރަށް ގިނަ ފަހަރަކު ފާހަގަކުރިން އަޅުގަނޑުމެން ޓޫރިޒަމްގެ ދާއިރާގެ މާކެޓަށް އަންނަ ބަދަލުތައް ދިރާސާކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ނެތިގެން ނުވަތަ ދިރާސާނުކުރެވިގެންދާ ވާހަކަ. އެއީ ކޮންމެހެން މި ސަރުކާރެއް ނޫން. ހުރިހާ ސަރުކާރުތަކުން. ޗައިނާގެ މާކެޓު 2014، 15، 16، 17 ހިސާބުގައި ދަށްވެގެންދިޔައިރު، އެ މާކެޓުގެ އެންމެ ވަރުގަދަ ސޯޝަލްމީޑިއާ ޕްލެޓްފޯމުތަކުގައި ޗައިނާގެ މާކެޓު ދަށްވަމުންދިޔަ ހިއްސާގެންނަކަން ވަޒަންކުރެވިފައެއް ނުވޭ. މިއަދަކު، މި ނިމިގެންދާ އަހަރު ޗައިނާގެ މާކެޓުން ރާއްޖެއަށް އަންނަ ފަތުރުވެރިން އިތުރުވެގެން އެބަދޭ. ނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންގެ މާކެޓުގެ ސޯޝަލްމީޑިއާ ޕްލެޓްފޯމުތަކަށް އިތުރުވާ ސަމާލު ގިނަ ފަހަރަކަށް ދެނެގަނެވިފައެއް ނުވޭ. އަދި ރާއްޖެ އިސްތިހާރުކުރުމަށް ބަޖެޓް އެޅުއްވި ބައިވަރު ޓްރެވެލް ބްލޮގަރުންނާއި މިފަދަ ތަންތަނަށް އިސްތިހާރުކުރުމަށް، އެންމެ އާދައިގެ ގޮތަކަށް އެންމެ ކުޑަ ޖަމާޢަތްތަކުން، ރައީސް މަޖިލީހުން ޖަމާޢަތްތަކުން މާލެތިރާ ގޮތަށް ރޯޑްޝޯއާއި، އަދިވެސް މިހާރަކީ ފުރުޞަތެއް މި ގެންދަނީ. އެހެނިހެން، ސޯޝަލް މީޑިއާއި އަދި އެހެނިހެން މީޑިއަމްތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަން އިސްތިހާރުކުރުމަށް ގޮތްތަކެއް އެބަޖެހޭ އަޅުގަނޑުމެން ހޯދަން. ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ތެރެއިން، ހާއްސަކޮށް ރިސޯޓުގެ މުވައްޒަފުންނަށް މިނިމަމް ވޭޖުގެ ގޮތުގައި 600 ޑޮލަރު ދޭން ކަމަށް ނުވަތަ 10 ވަރަކަށް ހާސް ރުފިޔާ ދޭން ކަމަށް ވަޢުދު އަދި ވެސް ފުއްދަވަމުންނުދޭ. މިހާރު ސަރުކާރަށް މިއަދަށް އެއް އަހަރު ވެގެންދިޔައީ. ރިސޯޓު މުވައްޒަފުންނަށް ވެފައިވާ ވަޢުދުތަކުގެ ތެރެއިން، ރިސޯޓުގައި މަސައްކަތްކުރާ ޖޫރީ، ޓޭކްސްގެ އަނބިދަރިންނާއި ދަރިފުޅު ކައިރިގައި ޙާޟިރުވުމަށް ހުއްދަދޭނެ ގޮތަށް ތަރުތީބުކުރެއްވުމަށް ކަމަށް ވެސް ވަޢުދު ވިދާޅުވީ ހިސާބަށް ވެސް ފުއްދަވައިފައެއް ނުވޭ. އަދިވެސް ހަމަ އެ މުވައްޒަފުން އެ ތިބީ ފުލްޓައިމްގައި ޙާޟިރުވުމަށް ވަގުތުތަކަށް ހުއްދަނުލިބިފައި އެކަކަށް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އިމާރާތްކުރުމުގެ ދާއިރާއަށް ވޭތުވެދިޔަ އަހަރުގައި، މިދާ؛ އިމާރާތްކުރުމުގެ ދާއިރާގައި މިދާ އެތެރޭކުރުމުގެ 20% ދަށަށް ގޮސްފައިވޭ. އަދި ޖުމްލަ އިމާރާތްކުރުމުގެ ދާއިރާ 18% ދަށަށް ގޮސްފައިވުން އާއްމު ރައްޔިތުންގެ އަތްމަތީ ފައިސާއެއް ނެތް. އެހެން ވިޔަފާރިތަކެއް ދަނީ ބަނގުރޫޓުވަމުން. އެހެން ވިޔަފާރިތަކެއް ވިއްކާލަން އެބަޖެހޭ ތަންތަނުގައި އެ ހުށަހަޅާ ޖަހާ. ހޯޓަލް ގެސްޓްހައުސްތައް ބަނދުކުރަމުންދަނީ. މަޝްރޫއުތަކުގައި ހުރި ފާރަތަކެއް ބަނދުކުރަމުންދަނީ. މިއީ މިދެންނެވި ގޮތަށް އާއްމުންގެ އަތްމަތީ ފައިސާ ނެތުމުގެ ސަބަބުން ދިމާވެގެންދާ

މިޖޫރާއި މިގައި މަސްވެރިކަމާއި ދާއިރާގައި ކުޑަމިނުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބަރޭސް. އިއްޔަތުތެރި ވަސީލަތްތަކެވެ.

އަދިވެސް ހޮޓަލުތަކާއި އުފެއްދުން ކުންފުނިތަކުން ގައުމީ ކުޑަމިނުގެ މާލީގައި އެންމެ ބޮޑު ފައިދާއެއް މި ދެނީ ބޭރުގެ މީހުނަށް. ޓޫރިޒަމް އެންމެ ތަރައްގީ ހުރިހާ އެކުވެރިވުމުގެ ނަތީޖާ ގައުމީ އިން ބޭރުގެ މީހުން. މި ހުރިހާ ހުރިހާ ވަރަށް މާކެޓުތަކަކީ އެންމެ މީހުން. ދިވެހިންގެ ވެސް ހުނަރު އެބަހުރި. ދިވެހިންނަކީ ކޮންފިޝަރީ ޓޫރިޒަމް އެންމެ ބޮޑު މާކެޓުތަކުގެ ދިރާސާގެ ހުރިހާ ހިސާބަކަށް؟ އިއްޔަތުތެރި ބައިވެސް. ބޮޑުކަންފުޅުގެ އަހަރު 2018 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މިއަދާ ހިސާބަށް އަހަރަކު 70 ޑޮލަރުން މަސްވެރިން އަތަށް ލިބުނު ފައިދާ ދެ ހުރިހާ. މިއަދު ބޮޑުކަންފުޅުގެ އަގު އެހެން 45 ޑޮލަރާއި 35 ޑޮލަރާ ދެމެދުގައި. މަސްވެރިކަމަށް ނިކުންނަ މީހާ 10 ދުވަހަށް މަހަށް ދާއިރު، ބޮޑުކަންފުޅުގެ ދުވަހެއް އެ މީހުން ހަރަދުކުރާނީ 70 ހާސް ޑޮލަރާ، 80 ހާސް ޑޮލަރާ. އެއީ ދުވަހަކަށް 20 މީހުން ތިބެފައި ދެ ދުވަހުން ކުއްލިގޮތެއްގައި 5 ބަޔަކު މަސް ކުރާނީ 10 ދުވަހުން އެންމެ ތިބެނީ 1000 ޑޮލަރު. އެންމެ އަނެއްކާ ހެދުމަށް ނިކުންނަ ކަންތައްތަކަށް ޚަރަދުކުރަން ދެކޭ ދުވަސްވަރު ނަގައިގެން. 3000 ޑޮލަރު، 1000 ޑޮލަރު 10 ދުވަހު މަހެއް ގެއްސަ އަދިވެސް އެންމެއަށް ތިބޭނީ އެންމެ ދެ ދުވަސް ބޮޑެއްގެން ހިސާބެއް އެކަ ދުވަހެއް އުޅޭނީ؟ އަތުގަނޑުން އަޅާލާ މަސް އެކަސްޓްރީމްލީ، ހުއްޓާލަން މަސް އެކަސްޓްރީމްލީ ބޮޑު ދެ ކަންފުޅާ ސަރުކާރުން ފަރާތުން. ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ ހަމައެކަނި ބޮޑެއްގެން ބޭނުން ދައުލަތުން މިހާރު ވެސް ނަގާލާ އަތުގަނޑުމަތިން 5 އަހަރު ތެރޭ ވެސް ލިބޭނެ. އެކަމުގައި އަތުގަނޑުމަތިން ބައެއް މަހާރުގެ ސަރުކާރުގެ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ ބޮޑު ދިރާސާކުރުން ކަނޑައަޅާފައި ހުރި ސަލާމަތް އަތުގަނޑު ހިމާޔަތް ހިސާބަކުން އެއް. މިއަދު ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ ވެސް ހަމަ އެކަކަމަށް މިނިސްޓްރީއެވެ. މަސްވެރިންގެ ބައްދަލުވުމެއް، މަސްވެރިންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކެއް އަޅުއްސާ. އެންމެ ފަހަރަކު އެކުގައި ހުރި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ އުޅޭގޮތުން ދިރާސާ. ދެންހުރި ކަނޑައެޅުން ފަހަރެއްގައި. މިއަދުގެ ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ ވެސް އެ ހަމަހަމައެއް ހުރި ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީ. މަސްވެރިންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާއި ބައްދަލުވުމުގެ ކަންކަމަށް، ހައިސިއްޔަތުން ބޮޑެތި ސަރުކާރުގެ ހަރަދު ސަރުކާރަށް ލިބޭނެ ބޮޑުކަންފުޅުއާ ދުނިޔެ ފުރަތަމަ އެ ދުނިޔޭ، ބޮޑެތި އާބާދީގެ، މިދާނުމަށް މަސްވެރިކަމުގެ އާބާދީގެ ފަސްދާވަސް، ހަދާނަ ފަސްގަނޑުގެ މީހުން. އެ މަސް އެކަސްޓްރީމްލީ ފާހަގަކޮށްލެވޭ ދިރާސާތަކުން ނުފެނޭ. އެއަރލައިންސް، އެ މަސް އެކަސްޓްރީމްލީ ޓޫރިޒަމް އެއަރލައިންސް އެމިރޭޓްސް އެ މަސްކަލް ގެނެސް ފުރައިގެން އެއަރލައިން މިޑްލް ސްކޭލް ހިސާބަށް ގެންގޮސް ސްކޭލް ދުވަހަކު އެ މީހުން 10000 ޑޮލަރު އެއަރލައިން މިދަންނަވާ ހިސާބަށް ދަތުރުކުރެވޭ. އަދި އާގެވުން އެއަރލައިންސް އުޅުމާ ދެމެދުގައި ފަސް މިދަންނަވާ ކޮރަސްޕޮންޑް އުދާ ބޭނުން. އިޤްތިޞާދީ ބައިވެސް. ސަރުކާރުން މިދަންނަވާ އެއަރލައިންސްތަކާއި ފަރާތްތަކުގެން؛ އެއީ އާމްދަނީ ދެއްކި ފަސް އަދި އެއަރލައިން ފަސް، މިދަންނަވާ ބޭނުމަ އެއަރލައިންސްތަކާ ފަރާތްތަކުގެން އާގެ ޓިކެޓު ކޯޗަސް ހުޅުމާލޭއާ އެބަދޭ. ވަންނާގައި ހިފުމަކަށް ނަގައި 1.8 ޑޮލަރު، 2 ޑޮލަރު. ބޮޑުއިން އެމިރޭޓްސް، ޤަތަރު މަސް ހިފުމަށް ބޮޑުކުރަން ނަގައި 3 ޑޮލަރު. ވަންނާގެ މަސް ޓޫރިޒަމް

އެކްސްޕޯޓުކުރާއިރުގައި 22%ގެ ޑިއުޓީފްރީ ކަނޑައަޅާފަ. ރާއްޖެއިން މަސް ޔޫރަޕަށް އެކްސްޕޯޓުކުރާއިރު 22%ގެ ޑިއުޓީއެއް ނަގަމުންދޭ. ޔޫރަޕިއަން ކޮމިޝަނުން ޔެލޯފިނަށް 3 ޑޮލަރު، ސްކިޕްޖެކަށް 1.8 ޑޮލަރު. ކިހިނެއްތޯ މިދެންނެވި ކުންފުނިތައް ފަސް ދޭން ސަމާލުކަން މަސައްކަތްކޮށްދެނީހެއްޔެ؟ އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މިދެންނެވީ، ސަރުކާރުން ފަސް، އެމް.އާރް.ސީ.އެޗް ފަސް އަދި އާލިއާސަން ދުނިޔޭގެ ބަޔަރުންނާ ފަރާތް ފަސް މި ދަންނަވާ ކުންފުނިތަކާއި އަދި އެކްސްޕޯޓުކުރާ މި ދަންނަވާ ޕްރައިވެޓް އިންޑަސްޓްރީ ޕްރޮޑަކްޓްތަކާއި ވާހަކަދައްކާއިރުގައި އެ މީހުންގެ ޕްރައިވެޓްކުރުމުގެ ބޭނުމަކީ އަދި އެހެން ގޮތްތަކުން ބޭނުންކޮށްގެން ވެސް ޕްރޮޑަކްޓްތައް ގަތުމަށް، މަސްވެރިންނަށް މި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތު؛ އެ ވިޔަފާރި ހަރުދަނާ އެކަށީގެންވާނެ. ހަމައެކަނި 45 ދުވަހާއި 35 ދުވަސް ނޫން. އިންޓަރނޭޝަނަލް ވާރެސް. އަޅުގަނޑުގެ ފާއިތުވި ބަޖެޓުގައި ހުރި ކެޕިޓަލް ބަޖެޓާއި އަދި މި ޕްރޮފެޝަނަލް ބަޖެޓުގައި މަސައްކަތް ދައުލަތުގައި ހުރި ބައެއް ކެޕިޓަލް ބަޖެޓު އަދި އަޅުގަނޑު ބަލައިލާނަން. ހަމަހަމަކަމުގެ ނިސްބަތުން 2018 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ތަރައްޤީ މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ނިސްބަތް ހިސާބަށް ދިޔައިރު މިހާރު ވަނީ ނަގަމުންދާ ނިސްބަތުގެ މަސައްކަތް ހުއްޓުނު. އެ ދައުރުގެ ދަރަނިތަކުން، ހިންގުމާއި ބެލެހެއްޓުމާއި އަރާފައިވާ ދަރަނި ވަރަށް ބޮޑު އެ ދަރަނި ނިސްބަތާއި ދެމެދު ނިސްބަތަށް ވަރަށް ފުޅާ ނުވެ ނިސްބަތް. އެގޮތުން، ދެމެދު ނިސްބަތް ވާހަކަ ހަމަޖެހިފައި ވާ އަހަރުގެ ބަޖެޓުން އަޅުވާ ދައުލަތުގެ ޚަރަދުތަކާއި ޚަރަދުކުރަނީ އަޅުގަނޑު އިސްލާހުކުރަން. އެ ދަރަނިގައި ދަރަނިވެފައިވާ ބަޖެޓުގެ ދައުލަތުގެ މި އަހަރު 2019 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ހިމެނޭ. ނަމަވެސް އެ ދައުލަތުގެ އަދި ބަޔަކާ ދަރަނިކޮށްގެން ނޫން. އާމްދަނީއަށް އެ ދަރަނިގައި މި 2020 ވަނަ އަހަރު ބަޖެޓުގައި ކުރިއަށްދާ އެހީއާ ބެލެނިވެރި ބެލެނިވެރިން އެއްބާރުލުން އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަން. ކުރިއަށްދާއިރު، އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީ ޕާޓީގެ ސަރުކާރުގައި ވަރަށް ގިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ހިންގާފައިވާ ދަރަނި. އެ ދަރަނިގެ ނިސްބަތާއި މެނޭޖްމަންޓް، ޕްރޮޑަކްޝަން، އިންވެސްޓް އަމިއްލަ ކުރާނެ، ސަޕޯޓް ދިނުން ދެފަރާތް، ފައިސާ ދަށްވެގެން ދިޔަ ދައުލަތުގެ ދައުލަތް، އަދިވެސް ބަޖެޓު ފައިދާކުރާ، މިހާރަށް ވަރަށް ގިނަ ދައުލަތުގެ ޑިވިޝަނުގެ އެ ތަރައްޤީކުރުމަށް 5 އަހަރުގެ ބޮޑުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން ކަން ގޮތް ނިންމާފަ. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ފައިސާގެ ދަށުގެ ބޭނުން ދައުލަތުގެ ހިނގައިދާނެ އެ ތަރައްޤީ ދައުލަތުންނާ އުފެއްދުން އަޅުގަނޑު ޝުކުރުއަދާކުރަން. އަދި އެކަމުގައި ސަރުކާރުން ފަސް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އެ ތަރައްޤީ ފަހަރު ނިސްބަތުގެ ނިސްބަތް ގެއްލުމުގެ ތަފާތުގައި މި އަހަރު 2 މިލިއަން ރުފިޔާ. އިންޓަރނެޓް ބަޔަސް. 2 މިލިއަން ރުފިޔާއަކުން ތަރައްޤީގެ ފަހަރު ނިސްބަތުގެ ގެއްލުމުގެ ކުރިމަތީގައި ކުރެވުނު މި ބޭނުން ކަމެއް ނެތެވެ. މަރުޙަލާގައި އަތަށް ހިނގާ ދެބަސްވުމުގެ ގޮތުގައި މި އަހަރު ރޭގެ. ބޮޑު ބޮޑު ސާފުކުރުމުގެ ދެބަސްވުމުގެ 5 ވަނަ ރުފިޔާ. އެ 5 ވަނަ ރުފިޔާއަށް ދުވަހަށް ދަރިން ކުރެވޭނެ ދެއްވުމަށް ދެއްވާނެ. އެކަމަށް މަރުޙަލާގައި ބޮޑު ހުރި މަސައްކަތް ނިންމުންތަކަށް އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަން. އެގޮތުން ބޭނުމާ ތަރައްޤީ މަރުޙަލާގައި އެހީތެރިކަން އަޅުގަނޑު ހަމަ ޝުކުރުއަދާކުރަން. އިންޓަރނެޓް ބަޔަސް. ގޮތުގެ ބަޖެޓް އަޅުގަނޑު ދަރަނިކޮށްދޭން އެކު، ދިވެހި ދައުލަތުގެ ބަޖެޓުގައި 7.5 ބިލިއަން

ރުފިޔާ ދަރަނީގެ ގޮތުގައި މި އޮތީ މި ހިސާބުތަކުން ރައްޔިތުންނަށް އޮޅުވައިނުލާ ސާފުކޮށް ކިޔައިދޭން އެބަޖެހޭ. އަދި އޭގެއިތުރަށް މިދަންނަވާ ގޮތަށް، އެއް ޤައުމަކުން 4.6 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ހިލޭ އެހީ ލިބޭނެ ކަމަށް ބަޖެޓުގައި މި ބަޖެޓު ހަދައިފި ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރަނި ވަރަށް ބޮޑުތަން އިތުރުވެގެންދާނެ. އެ ދާނީ ގިނަ ޖެހިސާބު އިތުރުވެގެން. އިތުރަށް، އަޅުގަނޑު މިދަންނަވާ 7.5 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ އިތުރަށް. އަޅުގަނޑު ވާހަކަ ނިންމައިލާނަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ ދިވެހިރާއްޖެއަށް މި ފާސްކުރާ ބަޖެޓުން ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާހުރި، އުފާވެރިކަން ލިބޭނެ ކަމަށް. އަދި ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތަކުގައި ތަންފީޒުކުރާއިރު، ތަންފީޒުކުރާ ސިޔާސަތުތަކުގައި ހުރި މައްސަލަތައް ދިރާސާކޮށް، އެ މައްސަލަތަކަށް ރަނގަޅުކުރުމަށް މި ސަރުކާރަށް އަޅުގަނޑު ގޮވާލަން. والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޟަށް.

ތިމަރަފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު އަބްދުﷲ ރިޔާޟް ވާހަކަދެއްކެވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އާދެ! ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރަށް އެއް އަހަރު ފުރުނު މި ދުވަހުގެ މުނާސަބަތުގައި އަޅުގަނޑު އެންމެ ފުރަތަމަ ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙަށާއި އަދި ކެބިނެޓަށް 4 ވަޒީރުންނަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި މަރުޙަބާއެއް ދަންނަވަން، އަޅުގަނޑު ދާއިރާގެ އެންމެހައި ޤަދަރުވެރި ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި. އާދެ! ހަމަ އެހާއިރުގައި އަޅުގަނޑު މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ގޮތުން އެއްޗެހި ދަންނަވައިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވޭ، މިދިޔަ ދައުރުގައި އަޅުގަނޑު އެ ދާއިރާއެއްގެ ނިސްބަތުގައި މަސައްކަތްކޮށްދިނި ދާއިރާގެ ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް، ހަމަ އެންމެ ޕްރޮޖެކްޓެއް ވެސް ކުރިއަށްގެންދަވަން ސަރުކާރުން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ޝުކުރުދަންނަވަން. އެއީ ސިޔާސީ ގޮތުން އެ ދުވަސްވަރުގައި އަދި ނުބަދަލުވެސްކޮށްދެއްވި ސަރުކާރެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަނީ. އެހެންނަމަވެސް، 2020 ގެ ބަޖެޓު، މިއަދުގެ މި ބަޖެޓު ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙުގެ ސަރުކާރުން މި އޮތީ ވަރަށް ފަރުވާތެރިކަމާއެކު، ހާއްސަ ތަފާތު މީހުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ހިމަނައިގެން ހަދާފައިވާ ބަޖެޓެއްކަމަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ގަބޫލުކުރަން. އެހެންކަމުން، މިއީ އިންކްލޫސިވް ޑިވެލޮޕްމެންޓް. މިއީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ހިމަނައިގެން މި ސަރުކާރުން ހުށަހަޅާ ބަޖެޓެއްކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ގަބޫލުކުރަން. ސިޔާސީ ގޮތުން ހާއްޞަ ތަފާތުވުމަކާ ނުލައި ރައްޔިތުންނަށް ވިޔަފާރިއާ ހަމަޖެހުމާ ކަންތައްތަކެއް ކުރެވޭނެ މޫސުމެއް ރައީސް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙު އެބަ ދެއްވައިދެއްވާ ބަސް. އެހެންވީމާ، އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި އަޅުގަނޑު އެ ސަރުކާރުން ތާއީދުކޮށް، ވާހަކަދައްކާ އެންމެ ބޮޑު އެއް

ސަރަހައްދީ އެއީ. ރައްޔިތުން ހަމަ އެއްވެސް ބަޔަކު ބާލިނުކޮށް މި މަސައްކަތް އެބަ ކުރައްވާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާ ޤާނޫނުއަސާސީ 2008 ވަނަ އަހަރު އައި ފަހުން، އެ ޤާނޫނުއަސާސީގައި ސަރުކާރަށް، އެ ވަގުތަކު އޮތް ސަރުކާރަކަށް ލާޒިމު އެބަކުރޭ، އަސާސީ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް. ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް ކޮންމެހެން ދިނުމަށް. އެހެންނަމަވެސް، ވޯޓުލިބިގަ އެއްވެސް ސަރުކާރަކުން އެންމެ އިސްކަމެއް ދީގެން އެ މަސައްކަތް ކުރުވިފައިވާ ކަމެއް އަޅުގަނޑަކަށް ނުފެނޭ. މި ބަޖެޓުން މި އެޅީ 100 އަށްވުރެ ގިނަ ރަށްރަށުގައި ފެނާއި ނަރުދަމާ، ސާފު ބޯފެން ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ގޮތަށް ޕްރޮޖެކްޓުތައް ހިމަނާފައިވާކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ވަކިން ޚާއްސަކޮށް، ރ. އަތޮޅުގެ ވާދޫ. އަޅުގަނޑު ނިސްބަތްވާ ދާއިރާގެ އެއް ރަށް ކަމަށްވާ، އަދި މުޅި އަތޮޅުގެ ވެރިކަންކުރާ ރަށުގައި އިޤްތިޞާދީ ރަށެއް، މިހާރުވެސް ސާފު ބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ ޚިދުމަތް ނެތް. މިދިޔަ އަހަރު އެ ޕްރޮޖެކްޓް ފެށުން ކަމުގައި ވިޔަސް އަދި ވެސް އެ ޕްރޮޖެކްޓު އެންމެ ހަމައި ސްޓޭޖުގައި ނުދާކަން ވެސް މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވާހަކަދައްކާ ރައްޔިތުންނަށް ލިބޭ ޚިދުމަތް، ހިތްހަމަޖެހޭކަމެއް އެއީ، މި 2020 ބަޖެޓުގައި އެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނަށް ސާފު ބޯފެން ލިބޭނެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެހިފައިވުމަކީ. އެކަމަށްޓަކައި ވެސް އަޅުގަނޑު ސަރުކާރަށް ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ؛ މި ބަޖެޓާ ބެހޭ ކޮމިޓީގައި އަޅުގަނޑު ހިތާ މިހާރަކަން ވާލެވް، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީގެ ވާހަކަދެއްކުމަށް އަޅުގަނޑުމެން އަޑުއަހަން. ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް އޮތަ ދައްކަވާ، މި ބަޖެޓްގެ ސަރަހައްދު 4000 އަށްވުރެ ގިނަ ވަޒީފާގެ ފުރުސަތުތަކެއް އިތުރުވާނެކަމަށް ކަމަށް. މިއީ ރައްޔިތުންނަށް އުއްމީދީ ހަބަރެއް. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، އަދި ހަމައެއާއެކުގައި މިއަހަރަ އަހަރުގެ މި ބަޖެޓްގެ ސަރަހައްދު ސަރުކާރުގެ ވަޒީފާ އަދާކުރާ ފަރާތްތަކުގެ ވަޒީފާ ހަމަހަމަކަން، ފުލުސްއިރުގެ ހަމަހަމަކަން، އިންސާފާއެކު ހަމަހަމަކުރުމަށް ހަމަޖެއްސުމަށްޓަކައި ޖޭ ކޯލިޝަން މިގޮތު އެ މަސައްކަތް ހަވާލުކުރެވި ނިމިގެންދާނެކަން. އަދި ވަކިން ޚާއްސަކޮށް ސިއްޙީ ޚިދުމަތް ފަރާތްތަކާއި، ތަޢުލީމީ ޚިދުމަތް ފަރާތްތަކަށް އަދި ސިވިލް ސަރވިސްގެ މުވައްޒަފުންގެ މުސާރައާއި އިނާޔަތްތަކަށް ބަރާބަރު ބަދަލެއް އަންނާނެކަމުގެ އުއްމީދު ހަބަރު ދެއްވީ އެއީ ވެސް އަޅުގަނޑުމެން އުފާވާ އެއް ވާހަކަ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓުގައި އެކަންކަން ފާހަގަކުރެވިފައިވާކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކުރަން. އާދެ! އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ރާއްޖޭގައި ދެވަނަ އެންމެ ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކުރާ، އަދި ރާއްޖޭގެ ގިނަ ރައްޔިތުންތަކެއް އެ މަސައްކަތަކަށް ޝާމިލުވާ އެއް މަސައްކަތަކީ، މަސްވެރިކަން. މަސްވެރިން ބޭނާ މަހަށް ހަމައަގު ލިބިގަތުމަކީ މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ ބޮޑު އެއް ވައުދު. ސަރުކާރުން އެބަޖެހޭ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް ރަނގަޅުކުރަން. ވަރުގަދަކުރަން. މަސްވެރިކަމުގެ ސިނާއަތުގައި ހަރަކާތްތެރިވާ ޕްރައިވެޓް ސެކްޓަރުގެ އިންޓަރެސްޓް ހިމާޔަތްކުރުމަށް، ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ރަނގަޅު އަގު ލިބޭނެ ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުތައް އެބަ އަންނަންޖެހޭ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މިފަދަ އެއް ގޮތުންނަވަމުންދާ ކަންކަމުގެ ވާހަކަ ދައްކަމުން ނަމަވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަ އުއްމީދުކުރެވޭ ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު، ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި މިފަދަ ކަމަށް އިތުރު މަސްދަރު ބަދަލުކުރާ ކަރަންސީތައް އިތުރުކުރެވި، މުޅި

ރާއްޖޭގެ މަސްވެރިން ބާނާ މަހަށް ހަމައަގު ލިބޭނެ އިންޝުއަރަންސް މި ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ވެސް ކުރިއަށްގެންދާނަން. އަދި
މަސްވެރިންނަށް އޮތް އުއްމީދީ ހަބަރެއް. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މިދިޔަ؛ ކަސްޓަމްސްގެ ސަރުކާރުގައި އެންމެ އިސްކަންދީ
ދެއްވާ އެއް މަސައްކަތެކޭ، ގެސްޓްހައުސްގެ ވިޔަފާރި. އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށުން އާދަ ނަމޫނާ ފެހިރިސޯޓުތަކެވެ.
އަތޮޅުތެރޭގެ ރަށްރަށް މާލޭގެ އެރަށް ބައެއްގެ އަމިން އެބަ ދެކެމު، ދިވެހި ހުނަރުވެރިން ބޭރުގައި ޒުވާނުން އެ މީހުންގެ
ޓީބީގައި ހުންނަ ތަން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. މ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ޒުވާނާ. އެ މީހުން ތަނަވަސްކަން
ބޭނުންވާ. މުޅި ރާއްޖެއަށް ބަދަލުވެފައިވާ ވަރަށް އަދި އެއަރޕޯޓް ވ. އަތޮޅު ތިމަރަފުށިއަށް އޮތްކަމުގައި ފާހަގަ،
އާދޭ ސަރަހައްދުން އެންމެ ފުރިހަމައަށް މުޅި އަތޮޅަށް އާދޭ ފައިދާ ލިބޭނެކަންތައްތަކާއި މި ދެކޮޅަށްވާތީވެ އަތޮޅުތަކު
ފުރަތަމަ. އެހެންވީމާ، ގެސްޓްހައުސްގެ ވިޔަފާރިއަށް ސަރުކާރުން މި ގެސްޓްހައުސް ލޯނު ދަތުރުފުޅުގެ ސިޔާސަތުގެ
ބޭރުއިން ވިޔަފާރި ގިނަ އާދެވޭ ރައްޔިތުންނަށް އެ ފުރުޞަތުތައް ފަހިވާން އެބަޖެހޭ. ފަހަރެއްގައިވެސް އަދި ވައިގެ
ހިދުމަތުގެ އަގު ދަތުރުކުރުން މެދުވި، ރަށްރަށުގައި މި މަސައްކަތް ކުރާ މީހުންނަށް އެންމެ ރަނގަޅުން އެކަން ކުރުވުން
ކުރަނީ އަތޮޅުތަކު ގަވާއިދު ނިކުތަން. އަދި ހަމަ އެފަދަކަމުގައި އަތޮޅުތަކު އުއްމީދުކުރަން، ސަރުކާރުން މިއަހަރު އަހަރު
22 ރަށެއް ޖަޒީރާގެ ސިޔާސަތު އިމާރާތްކުރަން ކަމަށް ފާހަގަކޮށް މިނިސްޓަރު ފަހި ބަޖެޓު ކުރިމަތިގައި ވިދާޅުވި. އެ
22 ރަށުގެ ތަރައްގީ؛ މ. އަތޮޅުގެ ވަޒީފާ ހައުސިންގް އަތޮޅުތަކުގެ ދާއިރާގެ އެންމެހައި ރައްޔިތުން އުއްމީދުކުރާކަމުގެ
ކަނޑުދޫ، މ. އަތޮޅުގެ ކަނޑުދޫ ޖަޒީރާގެ މަރުކަޒީއަށް ނުރަ ރަށްތަކުގެ ތަރައްގީއަށް އެ ރަށް ހިމެނިގެންދާނެ ކަމަށް
އަތޮޅުތަކު ވަރަށް ބޮޑަށް ޙަޤީޤަތުގައި. އަދި އެއީ މިއަދު ވެސް އަތޮޅުތަކު ރައްޔިތުންގެ އަޑު ސަރުކާރަށް އިއްވުމަށް
ހަމަ ކުރާ އާދައެވެ. އެހެންވީމާ، އެކަން ހަމަޖެހިގެންދިއުމަކީ އަތޮޅުތަކުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު
އުއްމީދެވެ. އަދި އާދޭ ސަލާމަތުން، ޖަޒީރާގެ ސިޔާސަތު މ. އަތޮޅުގައި އިމާރާތްކުރާ ސަލާމަތް މަސްވީ، އެތަންގައި
މަސްޖިދެއްގެ މި ހިސާބު، އެ އެއަރޕޯޓާއި އެކަށީގެންވާ ބޮޑުގައި ފުރުޞަތުތައް އެދޭން ކަމަކަށް އަތޮޅުތަކު
ގެބަލައި ނުކުތަން. އެހެންވީމާ، އެ މަޤްބޫލުކަން ޖަކަތި ވެސް މި ކަންކަން އެބަ ކުރިއަށްގެންދަނީ. އާދެ!
އިޤްތިޞާދީ ރައީސް، މ. އަތޮޅުގައި ވެސް އެބަހުރި ފަރަށް ރަށްރަށް ބައިވަރު ރަށްރަށް ވަރުވާއަށް ދަތުރުކުރޭ. މި ރަށްރަށް
އަތޮޅުތަކުން ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ތަރައްޤީ އެބަ ހިނގަމުންދޭ. ވަރުވާއަށް ދަތުރުކުރައި ހުރި ރަށްރަށް އެންމެ
ރަނގަޅަށް ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ގޮތަށް. ދަތުރުފުޅުގެ ބަޖެޓަށް ފައިސާ ވަސީލަތް ގޮތަށް، އެކިއެކި ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ
މަސައްކަތްތަކާއި ހިނގާ ރަށްރަށުގެ ގޮތުގައި މި ރަށްރަށް ބަދަލުކުރަން އެބަޖެހޭ. ހަމައެކަނި ކާރު ހާލަތުގައި، އެ ކާރިކުރު
ވިއްކައިލާ ގޮތަށް އޮންނަ ރަށްރަށުގެ ބަދަލުގައި، އެ ރަށްރަށުގައި އެކިއެކި ސިޔާސަތުތަކާއި ހިންގައިގެން، އެ ކަންކަން
ކުރަން ބޭނުންވާ ރާއްޖޭގެ ފަރާތްތަކަށް ވެސް އެ ދުރުބަޔަކު ގެންދާ ޤާނޫނު އާއި ފުރުޞަތުތަކާއި ހިނގާ ރަށްރަށުން އާދޭ އެންމެ
ބޮޑު ނަފާ ލިބޭނެ ގޮތަކަށް މި ރަށްރަށުގެ ބޭނުން އެބަ ހިފަންޖެހޭ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ތިމަރަފުށީގެ ރައްޔިތުންގެ
އެންމެ މުހިއްމު އެންމެ ބޮޑު އެއް ކަންބޮޑުވުމަކީ، މި ހިސާބު އަހަރުގައި، 2019 ވަނަ އަހަރުގައި ތިމަރަފުށީގައި

ހޮސްޕިޓަލް ގާއިމުކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި އޮތުމާ، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެ ވާހަކަ ނެތުން. އެއީ ވަރަށް ބޮޑު ކަންބޮޑުވުމެއް. މި ކަންބޮޑުވުން އަޅުގަނޑު ފާޅު ސަރުކާރަށް ދަންނަވާލަން. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް ދަންނަވާލަން. އަދި ކަމާ ގުޅުންހުރި ހުރިހާ ވަޒީރުންނަށް ދަންނަވާލަން. އަދި ބަޖެޓު ކޮމިޓީގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އެބަ ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް އަޅުގަނޑު އިލްތިމާސްކުރަން، މި މަސައްކަތުގައި އެހީތެރިވެދެއްވުން. ސަރުކާރުން މި އޮތީ ބަޖެޓުގައި ޖަހާފަ. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އެކަން ކުރާނެ ކަމަށް ވިދާޅުވެފަ. އެއަށް ބިން ހޯދާފަ. ޑިޒައިންކޮށްފަ. އަދި ކައުންސިލުގެ އެޕްރޫވަލް ހޯއްދަވައި، މި ހުރިހާ މަސައްކަތެއް ކޮށްފައި ކުއްލިއަކަށް 2020ގެ ބަޖެޓުގައި ތިމަރަފުށީގެ ހޮސްޕިޓަލް ނެތުމުން ރައްޔިތުން ވަރަށް ކަންބޮޑުވޭ. އެހެންވީމާ، އެއީ ރައްޔިތުންގެ އާދޭސް، އެ ހޮސްޕިޓަލްގެ މަސައްކަތް މި އަހަރު ފެށިގެން މިއަންނަ އަހަރު ވެސް އާގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދިއުމަކީ އެއީ އުއްމީދުކުރާ. އެ އުއްމީދު މި ސަރުކާރުން ހާސިލުކޮށްދޭނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. 2019 ވަނަ އަހަރު މާލިއްޔަތު އައިއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރަށް އެންމެ ބޮޑު ގޮވާލާ ވާދަވެރިން ކުރަމުންދާ އެއް ވާހަކައަކީ، ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ނުހިނގާ ވާހަކަ. ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގައި ހިމަނާފައި ހުރި ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ނުހިނގާ ވާހަކަ. އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ދަނީ ހިތައް ޕްރޮޖެކްޓްތައް އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހިނގުން ބަލަން. އެބައުޅޭ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ނުހިނގާ. އެއީ ބަދަލެއް. 2019 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި ހުރި ބައެއް މަސައްކަތްތަކަށް އެބައުޅޭ ނުހިނގާ. ހަމަ ވަކިން ގާއިމުކަމަކުން ތިމަރަފުށީގައި އެބައުޅޭ ހަމަ މިނަ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ނުހިނގާ ހުރި. އެހެންވީމާ، އަދި މުޅި ރާއްޖެއަށް ބަލައިލިކަމުގައި ވިޔަސް، ބައެއް ޕްރޮޖެކްޓްތައް އެބައުޅޭ ނުހިނގާ. އެހެންވީމާ، މި ޕްރޮޖެކްޓްތައް ނުހިނގާ ހުރި ސަބަބުތައް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ބޭނުން ހޯދާލަން. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރު އަރިހުން އަޅުގަނޑުމެން ކުރި ސުވާލެއް އެއީ. މިހާރު 37 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބޮޑު ބަޖެޓެއް އަޅުގަނޑުމެން ހުށަހަޅައިރު، ބޮޑު އެމްބިޝަސް ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް، ޕީ.އެސް.އައި.ޕީ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެއް ހިމަނައިގެން، އަޅުގަނޑުމެންގެ ގައިގައި އެބަހުރިތޯ އެ ކެޕޭސިޓީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ވަޒީރުންގެ ގައިގައި އެބަހުރިތޯ ކެޕޭސިޓީ؟ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކަންފަރާތްތަކުގެ މުވައްޒަފުންގެ ޒަރޫރީ ހުނަރު ބޭނުމަކުގައި އެބަހުރިތޯ ކެޕޭސިޓީ؟ މި ކަންކަން ކުރެވޭވަރުގެ ޤާބިލުކަން، ވަގުތު ދިނުން، އެ ވިސްނުމާ އެއްކަލާ ރައްޔިތުންގެ އާދޭސްތައް، އުއްމީދުތައް ފުރިހަމައަށް ބައްޓަންކޮށް ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާނެ ބައެއް އެބައިމީ އަޅުގަނޑުމެންގެ؟ މިސާލަކަށް އެބަ ކުރެންޏާ. އެއް އަހަރު މި ސަރުކާރު އަންނައިރުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެ ރިޔާސީ ހަމަހަމަކުން. އެއީ އެންމެ ފުރަ ވަގުތުގައި މިއިން ކަމެއް ނުކުރެވޭ ކަމަށް ވަނީ އެކަމުގެ ހުރިހާ ޖަވާބުދާރީއެއް ނަގަންޖެހުނީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ މަޤާމުގައި ހުންނަވާ ބޭފުޅާ. އެހެންވީމާ، އެ މަޤާމުގައި ހުންނަވާ ބޭފުޅަކު ނަންގަވާނެ ޗެލެންޖުތައް ނަގަންޖެހޭނެ. އެގޮތުން، އެއީ އެކަންކަން ކުރަން ހަވާލުވެފައި ހުންނަ ވަޒީރުން، އެ ދާއިރާއިން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް ނުކުރާ ކަމަށް ވަންޏާ އެ ބޭފުޅުން އެ މަޤާމުން އެކަހެރިކުރަންޖެހޭ. އެއީ ވަޒީރެއް ކަމުގައި ވިޔަސް، އެއީ ކަންފުޅުތަކެއް ޖެހިފައިވާ ކަމުގައި ވިޔަސް

އެ ބަދަލު ގެންނަންޖެހޭނެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެން ކުރިޝަނުގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްތަކުރިކުރުމުގައި ވިޔަސް، އަޅުގަނޑު
ދެކޭގޮތުގައި ރައްޔިތުން ވޯޓުލާފައި މި އޮތީ ސަރުކާރަކަށް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަށް. އެ ބާރުވެރިޔާގެ ނަސްރުވެރި
އެބައިނދޫ. އެ ބާރުވެރި މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އެބައޮތް. އެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ފުރިހަމައަށް އަދާކުރުމަށް ބަލައި
އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ކަންކަން ކުރަންޖެހޭނެ. އާދެ! އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަދަލުގައި އެންމެ މުހިންމު ކަމަކީ
މި އޮތީ މިނިވަން ވޯޓް އަދި އިންސާފު ބެލެޓް ނުގެނދިޔުން ކަމަކީ. އަޅުގަނޑު ހަމަ ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަން.
މިނިވަން ވޯޓް ނަގަންޖެހޭ. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މިނިވަން ވޯޓް ނެގޭއިރުގައި ވެސް މީހަކަށް ބަޔާނުކުރާ ގޮތަކަށްނޫނެވެ. ވެސް
ބަދަލުކުރަން މިނިވަން ވޯޓް ޙައްޤުވާ ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގަބޫލުކުރަންޖެހޭނެ. ކޮންމެ މީހަކު ވޯޓް އިންސާފުން.
ކޮންމެ މީހެއްގެ ވޯޓް މަންފާއާއި ބަލައިގެން ހުންނަން. ބަދަލު މީހުން މި ޙައްޤަކަށް އަންނަނީ އެ މީހުން ވޯޓް
ވަރަށް ބޮޑު ތަނަވަސްކަމެއް ކޮށްދޭ. އުމުރުން ވީ، މިނިވަން ވޯޓެއް އިންސާފު ޙައްޤުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން.
އަޅުގަނޑުމެން މިނިވަން ވޯޓު ކަނޑައެޅޭ ކަމުގައި ވާނަމަ، އެއީ ބަދަލުކުރަނީ ވޯޓް އެ ޙައްޤު ލިބޭ ގޮތަށް އެކަން
ކުރަންޖެހޭނެ ކަމުގައި ދެކެން. ހަމަހަމަކަމާއި ވިޔަފާރިއާއި މުއްސަނދިކަމާ މި ޤައުމު ފަރުދުންތަކާއި ފުރުސަތު ބަހައި އަދި
މި ބަދަލުގައި މުހިންމު މަސައްކަތްތަކަކީ ކުރުމުގެ ބާރަށް އިތުރު ބާރުތަކެއް އަހަރެން އެބަހުރޭ. އިންސާފު ބާރުތަކާ، މުހިންމު
ބާރެކެވެ. އިންސާފު ބާރު އަޑުއަހާ، ގަނޑުއަޅާ އެއީ އަޅުގަނޑުމެން މީހަކު ތާއީދުކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު
ހަމަހަމަ ވެސް އެކަމަށް ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި
މަޖިލީހުގައި މިކަމާ ދާދިފަހުގައި ވަރަށް ބޮޑު ބަހުސްކުރެވުނު އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ އިޤުތިޞާދީ ހާލު އަސަރު
ނުކުރާ ގޮތަށް އަޅުގަނޑުމެން މި ބާރުތަކަށް ތަޢާރަފުވެގެން ދާންޖެހޭނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. ހަމަ އެއާއެކުގައި
މި ބަދަލުގައި އެންމެ މުހިންމު އެއް ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ފެނިގެން މި ދަނީ، ތަޢުލީމަށް ދައުލަތުން ޚަރަދުކުރުން.
ބޮޑެތި އަދަދުން ފައިސާ އެބަދޭ މަދު ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް. ހިލޭ ސިއްޙީ އެބަދޭ ޖީބުތެރިން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެސް އެބަދޭ ހިލޭ ސިއްޙީއާއިދާ ޖީބުތެރިން ސިއްޙަތާއިދިނުމަކީ ނާ ފައިސާއާ އަޅުގަނޑުމެންގެ
ޤައުމަށް ބޭނުންވާ ފައިސާއަށް ވާނެދޭ. ޤައުމުގެ، ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތްތަކުން ބޭނުންވާ ދައުލަތަކުން މީހުން
ތަފާތުކުރާ ފައިސާއަށް ވާނެ އެބަދޭ. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެސް ޕްރައިވެޓްސެކްޓަރު ޑިސްޕެޓް ހިތައް ޖެހޭ ބަރުން
އެބައިސްތިލާ ބޭރުސްބަން؟ ހިތައް ބޭރުސްބަން އެބައިސްތިލާ ނަރުހުންގެ ގޮތުގައި ސިލޭ ހިދުމަތުގައި؟ ހިތައް މީހުން އެބައިސްތިލާ
ޕެކޭޖުންގެ ގޮތުގައި؟ އެކަހެރިވެރިންގެ ގޮތުގައި ހިތައް ބޭރުސް މީހުން އެބައިސްތިލާ؟ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލަތުގެ
ފައިސާ ބޭރުގެ ޑޮލަރުގެ މަސް އެބަދޭ މަޖީ ތަޢުލީމު ހާސިލުކުރުމަށް ދިވެހިރައްޔިތުގައި އެ ކަންކަމަށް މި ޤައުމަށް
އަރައި، މި ޤައުމުގައި ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތްތަކާ ދައުލަތަކުން މީހުން އުފެއްދި ފައިސާ ކުރުގައި ވާނެ އެބަދޭ. އެ
ފައިސާތަކާ އެކޮށް ދީން އެބަދޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދި ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން،
އެންމެ އަވަސްކޮށް އެންމެ މުހިންމު އެއް މަސައްކަތެއްގެ ގޮތުގައި ކުރަންޖެހޭ އެއް ކަމަކީ، އަޅުގަނޑުމެން ރަށްރަށުގެ

ޗޭންޖް ހޫސް ޕްރޮސެސް އަވަހަށް ހަރުދަނާކޮށް، ޗޭންޖްކޮށް ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ގޮތަށް ބޭނުންކުރެވޭނެ އިންތިޒާމުތައް ފަހިވެގެންދިޔުން. އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ޕްރޮސެސްގެ މިނިސްޓަރަށް ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރިއްޔާ ދަންނަވަން. ތިމަރަފުށީގެ ޗޭންޖް ހޫސް ޕްރޮސެސް ވަރަށް އަވަހަށް ހައްދަވައި، އެ ގެޖެޓުކުރެއްވުމަށް، އެ ބޭފުޅުން އަޑުއަހައްވާފައިވާތީ މި ފުރުޞަތުގައި މިދިޔަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިމަތިވި މަސައްކަތެއް ދެއްކި.

އެއްޗިހި، އެ މަސައްކަތް ކޮށްދެއްވާފައިވާ މިނިސްޓްރީއާ އެދި މިނިސްޓްރީއެއްގެ ހުރިހާ މުވައްޒަފުންނަށް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އިޚްލާޞްތެރި ޝުކުރިއްޔާ ދަންނަވަން. އެހެން އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން، މި ސަރުކާރުން ތަރައްގީގެ ކަންތައް މި ގެންދާ އިސްލާހީ ސަރަޙައްދު މި ބިންތަކަށް، ހިއްސާވެސް ބިންތަކުން ދަތުރުކުރާ ގޮތަށް، ރައްޔިތުންނަށް ފައިދާވާ ގޮތަށް، ނަރާ ވަނަން ގޮތަށް، އިޤުތިޞާދީ އާދެ އަސްލަށް ފުނަން ކަންކަން ފައިދާވާގޮތަށް ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. އާދެ! އަޅުގަނޑު މިއަދު ވަކިން ޚާއްޞަކޮށް ދަ އުއްމީދުކުރަން، މި ބަޖެޓުން އެބަދު، ވަކިންތަކުގައި ވަރަށް ގިނަ ޚާއްޞަކޮށް އެ ބަހަރުގައި ދުރުއޮނިގަނޑާ ބަހައްޓާ އެ ބަރަވަ. އެ ބަޔަކު ޚާއްޞަ އަށް ތިބޭނެ ކަމަށްޓަކައި ކުރާއިރު ކަރުހާކުރާ ތަކެތި މި ބަޖެޓުން އެބަދު. ހަމަ އެއާއެކުގައި އެ ބަޔަކުގައި އިތުރު ސިޔާސަތުގެ އިމާރާތްތައް ހަދައި، އަދި ފަތުރުވެރިކަމުގެ ހިއްސާ 120 ހަރުދަނާގެ ދުވަހު އެބަހަމަ އަސްނާނުކުރާ ތަރައްޤީކުރުމުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ކޮންމެ ކަމެއް މި ދިނީ. ހަމަ އެއާއެކުގައި ތިމަރަފުށީގެ މަގުތަކުގައި، ސްކޫލް ގެ ބަނޑާ ސިސްޓަމް ތިމަރަފުށި އަދި ވަޒީފާގެ ހަރުކަށިވެގެންދިޔައި، ތިމަރަފުށީގައި ގެނާ ސަރަހައްދުގެ މަސައްކަތް ހިމާޔަތްކުރުމަށް މަސައްކަތްކުރަންޖެހޭ ފަރާތުގައި، އޮޅުވާލުން ކުރިޔަށް ބަރަ ޚާއްޞަ ކެތް ފުޅާދަރަ ދަށުގެ މަސައްކަތް މި އަހަރު ފުރިހަމަވާތަކަށް އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ހަމަ ފާހަގަކުރަން، ސަރުކާރަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ، ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާ ހިދުމަތް ކުރިއަށް އޮތް ބަސްމަގުގައި ފޮނު ވަރަށް އިޚްލާސްތެރިކަމާ އެކުގައި ރައްޔިތުންނަށް ދެއްވާނެ ކަމަށް. ހަމަހަމަކަމާއެކުގައި މި ސަރުކާރުން ކުރައްވާ މަސައްކަތުގައި މަޖިލީހުގެ ތެރެއިން ކުރިން އެކު ހިނގާ މަސައްކަތް އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތުންގެ ނަމުގައި އަޅުގަނޑުގެ ފުރިހަމަ ތާއީދުދޭ. އެއްބާރުލުން އަރުވާނެކަމުގެ ތަރައްޤީކުރާ އަރުވަމުން އަޅުގަނޑުގެ ވާހަކަ ނިންމާލަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގަތުން) މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުއަރުވަނީ މާފަނު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު އަށް.

މާފަނު ދާއިރާގެ މެންބަރު މުޙައްމަދު ސަޢީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2020ގެ ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކާއިރު އަޅުގަނޑު ހަމަ އެންމެ ފުރަތަމަ ވެސް ހަނދާނަށް އަންނަނީ، ނިމިދިޔަ 5 އަހަރަކީ ބަޖެޓު ހުރި، އެ ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑުމެންނާ ހާލު ވާދަވެރި މިއަދުގެ ސަރުކާރުގައި އޮތް އެމް.ޑީ.ޕީ އެއްވެސް ބޮޑުވަރު ވޯޓުދެއްވާ ބަޖެޓުތަކެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ތަހުނިޔާ އަރުވަން. ބަޖެޓު ވާތް ދެންމެ ޕީ.ޕީ.އެމުން އަދި ޕީ.އެން.ސީން އަބަދުވެސް ކުރާނެ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ބަޖެޓަކީ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެ އަހަރެއްގެ ހިސާބު މަޞްރަފުތަކާއި ކަންކަން ތަރުތީބުކުރާ ތަންފީޒުކުރުމުގެ އެންމެ މުހިންމު ދައުރެއް އަދާކުރާ އެންމެ މުހިންމު މަސްއޫލިއްޔަތެއް. އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ވެސް ހަނދާންކުރަން، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުން. މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި، 2020ގެ ބަޖެޓުގައި މާލަން ކުޑަކުޑަ އަދި ހިތަދޫއަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ މަޝްރޫޢުތަކާއި އެބަހުރި. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ދާއިރާ. ނަމަވެސް އަޅުގަނޑު މިއަދު ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން، ވެރިކަމަށް އައުމަށްޓަކައި އެމް.ޑީ.ޕީން މި ވައުދުވީމަ؛ އާދެ! ޖަޒީރާވާސީ ދިވެހިރާއްޖެއެއްގެ ނަމުގައި ދެއްކެވުން އަދި ވާހަކަތަކެއް މިއަދު ބަޖެޓު ބަލައިލީމަ ފެނިގެން މި ފެންނަނީ ވަރަށް ބޮޑަށް ގުރޫޕެއް މާލެއަށް ނުވަތަ މާލެ ކައިރިއަށް ކޮންސްޓްރަކްޝަންޕްރޮޖެކްޓުތަކުގައި އޮތް ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އެންމެ މަދުން ފައިސާ އެލޮކޭޓުކުރެވުން 10 އަތޮޅު ތެރޭގައި ލ. އަތޮޅު ހިމެނޭ ނުވަތަ މާލެއާ ދުރުގައި ހިމެނޭ ކަމެއް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮންމެއަހަރަކު އެބަދުވި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު ޖަޒީރާގެ މި މަސައްކަތްކުރުމުގައި ތިބޭފުޅުން ވެރިކަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ދައުރު ވާހަކައިގައި އެންމެ ބޮޑު ވާހަކަދައްކަވަނީ، ކޮންސްޓްރަކްޝަން ދުވަސް ގޮސް، ބިން ހިއްކާ ދުވަސް ގޮސް މިފަދަ ކޮންމެއަތޮޅެއްގެ ވާހަކަ. އެހެންނަމަވެސް، 900 އެކަތި މިލިއަން ރުފިޔާއެއް ބިން ހިއްކުމަށް ޚަރަދުކުރާއިރު އަޅުގަނޑު މި ފުރުސަތުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން. އަޅުގަނޑުމެން ބަޖެޓުގެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް ހަނދާނަށް ގެންނަންޖެހެނީ 2013 ދިވެހިރާއްޖެއާ ބައްދަލުކުރިއިރުގައި ދިވެހިރާއްޖެ އޮތް ހާލަތު. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރުގެ ދަރަނީގައި ހުރީ 295 މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރު. ނަމަވެސް، 2013 އިން 2018 ނިމުނުއިރު ގޮސްވަނިކޮށް 800 އެކަތި މިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ދަރަނި ހިނގައްޖެ. އަދި އެއީ 320 މިލިއަން ޑޮލަރު ދިވެހި ޗީ.އެމް.އާރު އަތޮޅު އަތޮޅު އަސާސީ އެއަރޕޯޓު ގުރޫޕުގެ، ދެން ބޭނުން ހުރި އަދަދުތަކުން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އެ އަދަދު ދަރަންޏަކަށް ނަމަ، 1.1 ބިލިއަން އެމެރިކާ ޑޮލަރުގެ ދަރަނި ހުރިކަމީ. އެހެންވީމާ، 1 ބިލިއަން ޑޮލަރަށް ދަރަނި އުފުލަން އަދަދު ވާން ކަމަކު ނޫން. ބާރުތަކައި އެކަން ވެސް އޮތީ ހިނގައިގޮސް. ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފުރަތަމަ ވަރަށް ދުނިޔޭގައި އިޤްތިޞާދު މި ދިވެހިރާއްޖެ ދޫކޮށްލާފައި 5 އަހަރަށް ވޭތުވެދިޔައީ، 2013، 2018. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ފުރަތަމަ ވަރަށް ބައިނަލްއަޤްވާމީ ދުނިޔޭގައި ބަލައިގަނެ އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ކުރިއަރާފައިވާ ރާއްޖެ ވެފައި މި 5 އަހަރުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދު ދުނިޔެ، ބައިނަލްއަޤްވާމީ ގޮތުން ހަމަތަކާއި އެސެސްމަންޓުތަކުން 5 އަހަރަށް ވޭތުވެދިޔައީ ރައީސް ޔާމީންގެ 5 އަހަރު. މިއަދު އަޅުގަނޑު ހަނދާންކޮށް، އާދެ 2013 އައިއިރު އިޤްތިޞާދީ ރައީސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ ނިސްބަތް،

ބޭފަރާތްތަކަށް އަދަދަކީ އެންމެ 4000 ޑޮލަރާ ހަމަވޭ. އެއީ އަލުގަނޑުމެންނަށް ދިވެހިރާއްޖެއަށް

ވަސީލަތްތަކެއް ވަދެ، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އުފެއްދުނު ތަރައްޤީއަށް ހުރަސްއެޅުނު ހިނދު، ދިވެހިރާއްޖެއަށް އެހެން ގޮތްތަކުން

ހުރަސްއަޅާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގޮތުގައި. އެންމެ އެމް.ޑީ.ޕީއަށް ފަރިތަވާން އަންނަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނަމުގައި.

އެހެންނަމަވެސް، ބަދަލުވެ އަންނަންޖެހޭ ކަމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހާލަތަށް ބަދަލުކުރުވާނެ އެއްބާރުލުން ކަނަލްކުރާ

ތަރައްޤީކުރުވެވެންދިޔައީ ރަށްތަކާ ގުޅިގެން 5 އަހަރުގައި. މިހާރު އަލުގަނޑުމެން މި ފަހަރު ދައުލަތައް، 2013 ގައި

4000 އެމެރިކާ ޑޮލަރު ބޭރުކަންޏަށް އާމްދަނީ 2018 އަހަރު ގޮތުގަނޑަކަށް 11000 އެމެރިކާ ޑޮލަރަށް

އަރައިގެންދިޔައީ އިޤްތިޞާދީ ރަށްތަކުން، އެންމެ 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި. މީހުން ފިޔަވަ ފަރު އިންޑަސްޓްރީ ރޭޓިންގ

އޮޅުންގަނޑުން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ވި ޕްރޮގްރާމް ރޭޓް އިކޮނޮމީއަށް ފުރި، ދިވެހިރާއްޖެއަށް ބޭނުންކުރާ ސަރުކާރުގައި

އިތުބާރު ގައިމުވެފައި އޮތް އިޤްތިޞާދީ ކުރިއެރުމަށް ތަރައްޤީ ވެގެންދިޔަ. މިހާރު އަލުގަނޑުމެން މި ފެންނަނީ ކަމެ

އަންނަކަމަށް. އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. ގުޅިގެންދިޔަ ބަޖެޓުގެ މި ބަޖެޓުގެ. އަލުގަނޑު މިހެން މި ދަންނަވަނީ 61%

ރިޕޯޓްގެ ހަރަދުގެ ގޮތުގައި އެއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖީޑީޕީގައި ރިޕޯޓެއް ހަރަދު އެންމެ ބޮޑުވެގެންދާ ބަޖެޓުގެ

ގޮތުގައި މި ބަޖެޓު ވެގެންދާނެ، 4.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމް، ސަރުކާރުގެ ޓޫރިޒަމް ހިންގުމަށް

ބޭނުން އެބަ ހަރަދުކުރޭ. މިއީ ވަރަށް ބޮޑު އަދަދެއް. އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. ފުރި، މަތީ ފުރި ސަރުކާރުގެ ގައިމުކުރުމަށް

ބޭނުން މި ސަރުކާރު އަދި. އެއީ ޕްރޮގްރާމް ސްކީމެއް. އެއީ ކަމުގެ ޕްރޮސެސް. އެހެންނަމަވެސް، 4.5 ބިލިއަން ހަމައެކަނި ޓޫރިޒަމް

ހިންގުމަށްޓަކައި އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް، މުވައްޒަފުންގެ ހަރަދު 2018 އަށް ބަލާއިރު ގޮތުގަނޑަކަށް 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ

އިތުރުވެފައި މި ވަނީ. އަލުގަނޑުމެން އަޅުއެވީ ސިޔާސީ ވަޒީފާތައް އިތުރުވެގެންދާ އަދި. ބަޔާއް އެއްބަސްވެކަމުގައި

ސަރުކާރުފައި ގެއްލޭ މިހާރު ގިނައި. ގެދޮރުގާ އެއްބަސްވ، ކުޑަމީބަ އެއްބަސްވ އަދި އަލުގަނޑުމެން އަޅުއިވާ

ގޮތުގައި ފޯނު އެއްބަސްވުމގައި ހަމަ ވަޒީފާ ދޫކުރުމީ އެއްބަސްވެ ތަރައްޤީކުރު މަޖިލީހުގައި ވެސް ބަޔާއް މުވައްޒަފުން ތިބި ކަމަށް

އަލުގަނޑުމެން އަޅުއިވޭ. މިއީ ހިސާބުތައް އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. 1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަހަރަކުގެ ތެރޭގައި

އިތުރުވެގެންދިޔުމަކީ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތެއް ކަންތައްތަކެއް. އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. ބަދަލުކުރުމުގެ ގޮތުގައި 1.7

ބިލިއަން ރުފިޔާ މިދިޔަ އަހަރު، 2019 އަހަރު ނިމުނިއިރު ހަރަދުކުރިއިރުގައި، ބަދަލުކުރުމު ގޮތުގައި ހަރަދުކުރިއިރު

މިގެ މާނައަކީ، ދުވާލަކަށް 2019 ގައި ކުރެވޭ ދުވަހަކަށް 4.6 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ވަނީ ބަދަލުގެ ގޮތުގައި ދިޔަ. 4.6

މިލިއަން ރުފިޔާ. މިއީ ނުކުއްސަރު ގޮތަކަށް ކުރުވާ ބޮޑު ވައްކަމެއް. އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. މިކަން ހުއްޓުވެންޖެހޭ.

މިހާރު އަލުގަނޑުމެން ބަޖެޓު ދެކިދާނެ. ދިނަސް މިގެ އިޤްތިސާދީ ރިޕޯޓުގައި، ފޮކަސްއެއް ނެތި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ

ނަތީޖާއެއް ނުނިކުންނާނެކަން އަލުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު ފާސްކޮށް ބަލައިލިމަ އެބައެނގޭ. 2020 ގެ ބަޖެޓުގައި ހަމައެކަނި

މާލޭގައި، ގެންދަވާ މާލޭގައި ހަމައެކަނި 3.4 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދުކުރޭ. އިޤްތިޞާދީ ރިޕޯޓް. 18 އަތޮޅަށް، ޖުމުލަ

މި ގޮތުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާ ފަދައިން، 18 އަތޮޅަށް މި ހަރަދުކުރަނީ އެންމެ 3.3 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ

މަސްތުވާތަކެތީގެ ތޮށްގައި. މިގޮ ވާހަކަ 18 އަހަރުން ދަށުގެ ކުދިންނަށް ... މި

ސަރުކާރުތަކުން 3.4 ބިލިއަން ޑޮލަރު ފައިދާގެ ތޮށްގައި ހޯދާފައެވެ. ޔުނިސެފުން ބުނެއެވެ. މި ފަރާތް ދައުލަތުގެ،

އަދުވަނަ ވަނަ ބަރަޖް ހުވާ ތިނެ ސަރުކާރުތަކުން ދުރު ހިނގާދޭތެރި ބުނެ ނަސީހަތް ފަރާތް ބޭފުނ

ތިނެހަރަދުނިލުމެ، ބަރަޖެ ކުރިކޮށް އަވަސް އެއްޗެހި؟ ބަރަޖް އަދަބުގެ؟ ކަންކުރުމެ މަސްނަވަސް ބޭނުމެ

ނޫ. ޖަރީމާ ބޭނު. ޔުނިސެފުން ބުނެއެވެ. މި ބަޖެޓުގައި އެބައަހާ ބަރަޖް އެދުވަނަބަކަށް އަރަދުތަކުން ޖަމާވެ. މި

ދުނިޔެ 3.4 ބިލިއަން ނުފޫޅާގެ ޔުނިސެފުން އަދި ބަރަޖް އެދުވަނަބަކަށް 300 މިލިއަން އެމްރިކާ ޑޮލަރު އެހެން

ކެމިނަލް ފަސް ހަރަދުކުރާ ނަމަ، އަދި މި ވިލާތާ ލާރި އަދި ދުނިޔޭގެ ހިސާބާއި، މި ހުރިހާ ކަމަކަން ޖުމްލަ 490

މިލިއަން އެމްރިކާ ޑޮލަރު ޔުނިސެފުން ބުނެއެވެ، މި ކުރީގެ ގޮތުގައި ދަރަނީގެ ހިސާބު 200 މިލިއަން

އެމްރިކާ ޑޮލަރުގެ ބަޖެޓް ޖަމާކުރެވެ ހަދާ ފަރާތް މި ދައުލަތް ފައިސާއާ މިނިސްޓަރު. ޑަބްލިއު.އެޗް.އޯގެ ގަވާއިދުތަކަށް

މިކަމުގެ ސާފުކަމެވެ. ޔުނިސެފުން ބުނެއެވެ. މިއަހަރުގައި އިންޑިޔާ ސަރުކާރުން 1 ބިލިއަން އެމްރިކާ ޑޮލަރުގެ ލޯނު

ނަގާ ފަރާތް ދައުލަތުން، އާބާދީ 300 މިލިއަނަށް އަދި ގިނަވެސް ކަމަށް ބެލެވެ، މި ދައުލަތް ދަރަނީގެ ގޮތުގައި 1.2

ބިލިއަން އެމްރިކާ ޑޮލަރު މި 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި އެކުއެކި ވަޒީފާ ފަރާތް. މިއީ ގޮތުގެ ސަރުކާރު 26 ބިލިއަން ދުނިޔޭގެ

ދަރަނިތައް. އެހެންވީމާ، މިހާރު އެމެރިކާ ޖެންޓަލް އެ ވިލާތާ، 71 ބިލިއަން ދުނިޔޭގެ ޖެހޭ ސަބަބުތައް އެވެއްޖެ ކަމަށް

ވަނީ، މި އަދަދު މި 26 ބިލިއަން އަނެއްކާ އެއްކަލަ މި 5 އަހަރުގެ ތެރޭގައި 91 ބިލިއަން ދުނިޔޭގެ ޖެހޭ

ސަބަބުތައް ޔުނިސެފުން ބުނެއެވެ ދައުލަތަކަށް ބަރަޖްއާގެ ގޮތުގައި ފެންނަ އެ ދަނީ. ކޮބައިތޯ ޖަރީމާ؟ ކޮބައިތޯ ބަރަޖް

ދެކެނުން ދައްކާ ފަރާތްތަކެއް. މިއަދު އެބައުޅޭ ދައުލަތް ބަރަޖް އެހީގައި ފައިދާވާކަން. މިއަދު އެބައުޅޭ ދައުލަތް 2 ވަނަ

ބަރަޖް އެހީގައި ފައިދާވާކަން. މިއަދު އެބައުޅޭ ދައުލަތް އިންޓަރނެޝަނަލް އެކަމަށް ކުރަނީ ކަމެއްކަން.

އެހެންވީމާ، މި ސަރުކާރުތަކުން ބަޖެޓުގައި އަދުވަނަ މި ދަރަނިތައް ދެ އެކިއެކިއެއްގޮތް ފަރާތް. އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ބަޖެޓުގައި މި

ބަޖެޓުގައި ކަންކަމަށް ހުރި. މިހާ ބޮޑު ޖެހޭ ސަބަބުތައް އެބުރުކުރީގައި، އާމްދަނީ ހޯދުމަށް ބަޖެޓު ނޫޅެ

ކަންތައްތަކެވެ. ހަމައެކަނި ހުރި ކަންތައްތަކެއް ބޮޑުކޮށް، އެއީ ބަޖެޓުން ތަބަ ފަހަރުތަކުގެ އިންޑެކްސް. ޖަމާކޮށް އިތުރުން

ނުވެނ. ގޮތުގައި ޖަމާކުރެވޭ ހަމައެކަނި ބޮޑުކޮށް މުޅި އާމްދަނީގެ 48%އަށް ޖަމާވެ. ޖަމާވެ ނަގައިފި

އިޖްތިމާޢީ ބުނެވެ. ޖަމާކުރުމުގައި އެއީ އެހާ ޖެހޭގޮތު މައުލޫމާތު ނޫނެ. އެހެންނަމަވެސް، ނަގާ ޖަމާވެ ބޭނުގެ

ދަރަނިތައް ކުރިމަތިލާ، ހަރަދު އިތުރުކުރިމަތިލާ، އާމްދަނީ ހިސާބުކުރިމާ، ސިޔާސީ ވަޒީފާތަކާ އިތުރުކުރިމަތިލާ، މި

ކަންތައްތަކުގެ ކުރިނގަ އިޖްތިމާޢީ ބުނެވެ، މަސްވެރިންގެ އާމްދަނީ، ދަނޑުވެރިންގެ އާމްދަނީ، ފަތުރުވެރިކަމުގެ

ސިނާޢަތުން މި ނޫނީ ޖަމާވެ ބޭނުގެ ނޫ. މިއީ މި ދައުލަތް ކަމަށް. 48% ޖަމާވެ. މިއީ އަދުވަނަ މުއްދަތު

އާމްދަނީން ހަމައެކަނި ޖަމާކުރުމަށް ބަރޯސާވާ އަށާރަ ސަރަހައްދުގައި ދަރަނި ހޯދާފައެވެ ކަންތައްތަކެއް ނޫނެ.

އިޖްތިމާޢީ ބުނެވެ. ޖަމާވެ ނަގައިފި. އެހެންނަމަވެސް، ނަގާ ޖަމާވެ ބޭސްފަރާތް، ޚާއްޞަކޮށް، އާމްދަނީ

މި އެއްކޮށް ނަގާނުލުމާ ބޭނުން ދެން ހާލަތުގައި ނުކުރެވޭ ހެދުމަށްބަލާއިރު އެމެރިކާ ކަރެއް ބިނާކުރަނިވި އުފެއްދުންތެރި
ގޮތްތައް މި ޤައުމުގެ ކުރިއެރުމާއި އެކުލެވިގެންވާ ފައިދާތައް މި ދިރާސާކުރުމަށް ގެންދެވޭ ދުނިޔޭގެ 91 ޤައުމެއް
ގައުމުގެ މި ކުރިއެރުމަށް؟ ވަރަށް އެއްވެސް ވިސްނުންތެރި ގޮތުން ވަނީ މުސްތަޤުބަލުގެ ކުރިންގެ ގާ. ޚިޔާލުކުރިން
އަމާޒުތައް ކުރިއެރުމަށް ކުރިންނާއި ހާލަތު ގޮސްފައިވާ މަޤްބޫލުކޮށް އަދިއާއި ޕީ.އެމް.ޖީއާއި، މާލީބަރުސާއި، ޖެހިލާއި،
މިއަދު މުސްތަޤުބަލުގެ ވިޔަފާރިއާ ވިސްނުންތެރިކަން ޖަޒީރާ ތަރައްޤީގެ މުސްތަޤުބަލާއި ކުރިންގެ މި ކުރިންނާއި،
ބިޔަޖެހިއަރައި، ޖޫރީ އަރައި، މި ހުރިހާ ކަމެއް ކުރާނެ އަންނަނިވި ސަރަހައްދު ދެ ސްޓޭޓް އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ.
އަހަރުތެރޭގައި ޖަހާ 320 މިލިއަން އޮސްޓްރޭލިއާ ޑޮލަރު ދިވެހި ޖީ.ޕީ.އާރު އަދަދު އާރަށްޖެހި ކުރެވޭ. މިއަދު ވެސް މި
މަސައްކަތްތަކެއް ކުރުމަށް އެންމެ ބޮޑު ދިވެހިރާއްޖެއަށް މިފަދަ އެސްޓިމޭޓް ބަރުގެ މީސް މިހެންނާ ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ
ފުރަތަމަ ތަރައްޤީކުރުމުގެ ސަރުކާރެއް. އެހެންވީމާ، މިއީ ކަންތައްތަކުގެ ކުރިއެރުމަށް އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ ޙާޞިލް. މިއަދު ޖާގަ، ކުރަމުންދާ،
ހިތްވަރު ދާއިރާގެ ތަރައްޤީ އަދަދުތަކެއް ގެނެސް ދީ އަދި ބަރަސް މަސައްކަތް ވާހަކަ. މަހާމަ ސަރުކާރު. އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ. އަ
މިހެން މަސް ބެހެއްޓުމަށް އަހަރަކު ކަރަކަސް ކަމަކަށް ހިތާހަމަޖެހުން؟ އެއްވެސް އަމަލު ނެތިނަމަ. ވިޔަފާރި އިންތިޒާމު ވެސް
ނޯވެ. ނިމިދިޔަ އަހަރަކު ނިވާވެ މި އަހަރަކު 2019 ވަނަ އަހަރަކު މަސްވެރިކަމުން ލިބުނު، މަސްވެރިކަމުގެ ގޮތުން
މަސް ބޭނުން އިޤުތިޞާދީ ދާއިރާ އަހަރުގެ. އެހެންނަމަވެސް، މަސް ކަމަށް ވެރިކަން ބޭނުމަށް، މަހަށް ލިބޭނެ
އާމްދަނީގެ ނިސްބަތަށް ލިބިގެން ދާއިރާ އަހަރުގެ އިޤުތިޞާދީ ތަރައްޤީ. އެހެންވީމާ، މިއަދު ގުޅޭ ގަވާއިދުތަކާއި
ތަރައްޤީގެ ސަރުކާރު ހިންގުމުގެ، މި ނިސްބަތުގެ މިދާ ސަރުކާރު ފާހަގަކުރި 35 ޕަސެންޓް ކުރިއަށް ބަޖެޓް ވިއްކާ
ކޮންމެ ދާއިރާއެއްގައި އަހަރުތެރޭގައި ޖުމުލަ މި ހިސާބުން 1.7 ޕަސެންޓް ކުރިއަށް، ދުވާލަކުން 4.3 މިލިއަން ކުރި ބަދަލުގެ
ގޮތުގައި މި ދިރި. އެހެންވީމާ، މި އަހަރުތެރޭގެ ކަންބޮޑުވުންތައް. ބަޖެޓު ހޯދިގެން. ބަޖެޓް ހަދަން ވެސް ވެސް.
ބަޖެޓު ދާއިރާއާގެ ތަރައްޤީކުރުމާއި ހުރިހާ އެކަކުއާ. އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ. ދާއިރާއާގެ ޑިޖިޓަލްއަށް،
ދާއިރާއާގެ މުއައްސަސާތަކަށް ދާއިރާއާއި ޖުމްލަ ޓޫރިޒަމް. އެހެންވީމާ، ތަރައްޤީ ހާސިލް 2013 ގައި ސަރުކާރު
ބަދަލުކުރި ބޭނުން ވިޔަފާރި. ދާއިރާއާއި އޭޝިއާ އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ، ދުނިޔޭގެ ޤައުމު އިންޑަސްޓްރީ
ކުލަބުތައް ޖުމުލަ އަހަރުތެރޭގެ އިންޑި. އަހަރުތެރޭ މި އުފެދި ހަމަ ފަހުމުގަ. އިކޮނޮމީ
އެކްސްޕޯޓް ޕްރޮޑަކްޓް މި ދާއިރާ ބޮޑުކުރުމަށް މުއައްސަސާތައް ކުރިން. އިކޮނޮމީ އެކްސްޕޯޓް ކުރުމަށް މި ޤައުމުގައި
ކުރީގެ ކުރީ. ޖަޒީރާއާ، އެންމެ ދާއިރާއާއި، އެހެން ސަރުކާރު ކުރަން ކުރީ ސަރުކާރު ވަނީ އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ.
ދާއިރާއާއި ބައެއް މިންވަރަށް، މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ މުއައްސަސާތަކެއް ހުރިން. އަ ވަސީލަތްތައް އުފެދި.
އިރުން ހުރިހާ، ހަމަޖެހުން އިތުރު ދަތިކަމާ ބޮޑުވަމުން ހަރަކާތް އަހަރުތެރޭ ބޭނުން ނެތިގެން،
އިގްތިސާދީ ތަރައްޤީ އަހަރުތެރޭގެ މުއައްސަސާތަކަށް އެހެން އަހަރުތެރޭ އަހަރެއް ހިމެނޭ. އެއީ މީގެ އިސްތިޤް
ޑިޖިޓަލްއަށް ވަރަށް ގާ މުއައްސަސާ އެއްކޮށް. އެހެންނަމަވެސް، އަހަރުތެރޭ އެއް ޓޫރިޒަމް އަހަރުތެރޭގެ

އެބަ މަސާކުރު ބައެއް ކަންތައްތައް. އަޅުގަނޑު މިއަދު ރައީސް ބާލިޣުން ގޮވާލަން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސްކޫލިންގ
އަންގެރިމައިންނުކުރާނަން. ކާމިޔާބު މިނިވަންކަން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ގާއިމުކޮށްދިނީ. ދިވެހިރާއްޖެ އެހެން ބަޔަކު ބޭކާ ގޮތް
ހަރަކާތްތެރިކަމާ. ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ ރަސްމީ ހުރިހާ މިނިވަންކަން ގާއިމުކުރުމުގައި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖެހޭ ސްކޫލަށް، ރައީސް ނަޝީދުގެ ސަރުކާރު، މިހެން ކިޔަމުންދިޔައިމުން އެއީ
މިއަދު 91 ބިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓް މި ބަޖެޓުގެ ސަބަބުން މިއަދު ގާއިމުވެގެން މި ދަނީ. ދެ އަހަރުތަކުން ހިން
އަހަރުތަކުން އެއީ އެއްކަލަ ނުލާ ބަޖެޓް. އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކަންކުރާނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެހެންނަމަވެސް، މި
ސަރުކާރުގައި ޖަޒީރާ، ޖަޒީރާ ހިތަދޫނަށް. ވާ ކަމަށް ހަދާން. އެހެންވީމާ، މިއަދު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓް
ލާރި ވެސް ދޫނު ބޭނުން. ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތްކުރާނަން ކަންކަން ކުރަންޖެހޭ ވެސް ބޭނުން. އެހެންނަމަވެސް،
އަޅުގަނޑުމެންނަށް އަހަރެއްގައި މި ދަނީ 65 ބިލިއަން މިއަދު ވަރަށް ގިނަބައިވަރު. 65 ބިލިއަނުގެ ބޮޑުދަރަނި ޖަޒީރާ 65
ބިލިއަން. ކަމެއް ނެތް. ފޮރިން މިނިސްޓަރު ދަތުރުތަކުގައި. ސަރުކާރުގެ 11 އަހަރު އެ މަސްދުވަސް ތެރޭގައި
ވަޒީފާދޫކޮށްފި. ޖުލައި 26 އަހަރު އެ މަސްދުވަސް ތެރޭގައި ވަޒީފާދޫކޮށްފި. ރައީސްގެ މުއައްސަސާތަކުގެ ޖަޖުނަލް ދެ ދުވަހު
ވަޒީފާއަދާކުރަމުން 9 ދުވަހު އިނާޔަތްކުރި. ދެން މި އަހަރުވެސް 200 މިލިއަން ޑޮލަރުގެ ބޮންޑްތައް ވިއްކާ. ގައުމުދަރަނިތަކަށް
ނުދޭ އެކަމާ. މަދުކަމަކީ ބޮޑުކަމުގެ ގައުމުދަރަނިތަކަށް ނުދޭ އެކަމާ. އަޅުގަނޑު ސިފަކުރަނީ ބަޖެޓް ކުރިއެރުމަކީ. ވިޔަފާރި،
ފިޔަވަޅުތަކަށް ނުދޭތީ. ފިނޭންސް މިނިސްޓަރ ކޮމިޓީގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރު ގޮތުގައި ގޮތުގައި ތަރުތީބުން އަޅުގަނޑު
ސިފަކުރަނީ. އިޤްތިޞާދީ ބޮޑުކަމުގެ، މި ވިޔަފާރި އިޤްތިޞާދީ ބޮޑުކަމުގެ އެއް ބިލިއަން ޑޮލަރު ގައުމީ އުނދަ މަސައްކަތްތައް.
އެ އިޤްތިޞާދީ ބޮޑުކަމުގެ ބަޖެޓުގެ ނަތީޖާ އެ ވާހަކައެއް. އަހަރެއްގައި އެކަން ބޮޑުކަމުން، ފިނޭންސް މިނިސްޓްރީން ކޮމިޓީގެ
ގޮތުގައި ދިރުން މިކަން ކުރީން. އަޅުގަނޑު އެއް.އަހަރު.ގެ ގައުމީ ދަރަނިތައް ސިފަކުރަނީ އެކަން ކުރުވިދާނެތޯ؟
ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކާމިޔާބު މިނިވަންކަން އެހެން ބައެއްގެ އަތުކަން ދުވާލެ ނުކުރެވޭނެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކޮށްދޭން މިންވަރަކީ މި ސަރުކާރުގެ އެންމެ މުހިއްސަކަމެއް. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް،
ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކައިރު އަޅުގަނޑުމެން ހަމަޖެހިގެން މި ދުވަހު އަދި އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ގަބޫލުކުރަނީ ރަނގަޅަށް،
ދިވެހިރާއްޖޭގެ މުހިއްމުކަމުގެ ހަމަ ބޭނުންހިފުމަކީ. އަޅުގަނޑު ވަރަށް ހަމަޖެހޭށެވެ ޢިނާޔަތްދޭން. ވަރަށް
ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ. والسلام عليكم ورحمة الله وبركاته.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު މެންދުރުގެ ހުސްވަގުތުކޮޅަށް އަޅުގަނޑު އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުންނަށް
އަރުވާނަން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާ ފެށޭނީ 1 ޖަހާއިރު.

{ހުސްވަގުތުކޮޅު: 12:29 އިން 13:05 އަށް}

(ރިޔާސަތުގައި އިންނެވީ؛ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، ރައީސް މުޙައްމަދު ނަޝީދު)

ރިޔާސަތުން ފާހަގަކުރެއްވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. އަޅުގަނޑުމެން މެންދުރަށް ފަހު އަނބުރާ މި އަންނަނީ އަށްއާލާފުސް ބަޖެޓުގެ ބަހުސަށް. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ، ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ޙާސިދު ޢަބްދުއްރަޙީމަށް.

ކުޅުދުއްފުށި އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު ޙާސިދު ޢަބްދުއްރަޙީމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އާދެ! ކައިވެންޏެއް އަޅުގަނޑުމެން ކުރަނީ އުއްމީދުތަކާ އެކުގައި. ފުރި ހުވަފެންތަކާ އެކުގައި. ހަމަ އެހެރީ ކަންތައް ވަރަށް އަހަރުކުން އެއް އަހަރު އޮންނަ އިންތިޚާބުގައި އަޅުގަނޑުމެން ވޯޓު ކުރަން ހުންނަ މަސައްކަތް ދުރާލާފައި، އަޅުގަނޑުމެން ހުވަފެން އަމަން އިނދެފައި އެ މަސައްކަތް ދުރާލާފައި، ހަމަ އެއާއެކުގައި ބޭނުންވާކަން އިނދެފައި އެ މަސައްކަތް ދުރާލާފައި ނިކުމެ ރައީސަށް ހުވަން މަސައްކަތްކުރަނީ އަޅުގަނޑުމެން އުއްމީދާ އެކުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް ފަހި މުސްތަޤްބަލެއް ހޯދައިދިނުމުގެ ބޭނުމުގައި. އަޅުގަނޑުމެންގެ ދަރިންނަށް، ވަޒީފާއެއް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ތަރައްޤީވެފައިވާ ގައުމެއް ބިނާކޮށްދިނުމުގެ ފުރި އުއްމީދުގައި. އެގޮތުން ބަލާއިރުގައި، މިގެ ބަޔާބަޔަށް އެއް އަހަރު ކުރިން 17 ނޮވެންބަރު 2018 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެން އިސްކުރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ، މިއަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙް މި މަޖިލީހަށް ފުރަތަމަ ހުށަހަޅުއްވައިދެއްވި ބަޖެޓަށް ބަހުސްކުރަން މިއަދު ފުރުޞަތުއް ލިބުމަކީ އަޅުގަނޑު ނަހަނު އުފާކުރާ ކަމެއް. މި ބަޖެޓަށް ބަލާއިރުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ވަރަށް ތަފާތު ބަޖެޓެއް މިގޭ ކުރިން ދުވަހަކު ވެސް ފެނިފައިނުވާ މަންޒަރުތަކެއް. އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ވައުދަށް ކަށަވަރުތަކާއި، އަޅުގަނޑަށް ފެންނަނީ ހަމަހަމަކަމާއި، އިންސާފު، ހަމަ އެއާއެކުގައި އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ، ރައްޔިތުންނަށް އެދޭ ކަންތައްތައްތަކެއް ފުއްދައިދިނުމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބަހައްޓަވާ އަހައްމިއްޔަތާއި އިސްކަން. މިގޭ އަހަރުތަކެއް ކުރިން 2008 ވަނަ އަހަރު އަޅުގަނޑުމެންގެ ޕާޓީގެ؛ އާދެ، ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ޕާޓީގެ ފުރަތަމަ ވެރިކަން ފުރިގެން އައިސް، އަޅުގަނޑުމެން ފުރި އުއްމީދުތަކެއް ކުރިން. މަސައްކަތްތަކެއް ކުރެވުމުން ދިޔަ. އެހެންނަމަވެސް ވަރަށް ހިތާމަޔާ އެކުގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ވެރިކަން ވައްޓާލީ، ހުއްޓުވާލީ، ތަކުރާރުކޮށް އަޅުގަނޑު މި ވާހަކަ އެއްބަސް ދައްކަންޖެހޭ މި ތަނުގައި. އަޅުގަނޑުމެން ހުއްޓުވާލީ އުޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރިހަމަ ނިޒާމް ގާއިމު. އެހެންނަމަވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން، މިއަދާ ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ކުޅުދުއްފުށީގެ އަންހެނުން ބޮޑު އެއް ނުކުތާތަކެއްގައި ބޭނުންވާ ގޮތަށް ދިރިއުޅެވޭ ދިމާކަން. އާދެގައި، މިއަދުގެ އަޅުގަނޑުމެންގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް، އާދޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ހަމަސިންގެ ދުނިޔޭގެ އިމާރާތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް

އައިއިރުގައި ހިސާބަށް މިއަދާ، އައިއިރުގައި ހިސާބަށް މިއަދާ. ވެއްޖެއީ ފެތުރިކަން ކްރިސްޓިއަނުންގެ އެ ހުއްޓާ ފެތުރިވުމާ
7 އަހަރު ގާއިމުވެގެންދިޔައިރުގައި އެ ހައުސިންގް ޕްރޮޖެކްޓް ހަމަ ހުރި ގޮތަށް ހުރީ. ހިތާމަޔާއި ކުރިމަތިލާ ނުންތެ
މީހުން؟ މިއަދު ހަމަ އަހަރު ފަހުން، މިއަދު އަށްޑަނޑުފަށް މި މަސައްކަތް ކުރަން މި ބޭނުން. މިއަދު އަށްޑަނޑުފަށް
ބަޔަކު އަށްޑަހު މި ކަންތައްތައް ކުރިމަތިލާއިރު ދުވަސްތަކުގައި މި ދަނީ. އަށްޑަހު ހަމަ އުފާ އެކަމަށް ފާހަގަކުރަން،
ކުރުމަށް އެއް ބަޔަކު މިއަދު އަށްޑަނޑުފަށްގެ ތެރެއިން އެކަނި، މިގޮތަށް އަދި އަހަރު ކުރިން ފަހުގައި ދައްކާފައިވާ
ހާލަތުތަކުގައި، އެންމެހާ އެ ބޭފުޅުންނަށް ނަތީޖާ ހުރި ބެލެނިވެރިންގެ ހާލަތުގެ ފެށުމަކީ ވަރަށް ބައިނަލް
ގައުމީ ބަޔަށް ފަހުގެ ކުރިއަށް ފާހަގަކުރާ ކަމަށް އުފާ އެކަނި ފާހަގަކުރަން. ހަމަ އެކަމާއި އަށްޑަނޑުފަށް
މި މަސައްކަތަށް: ހާލު، އަދި ސަރުކާރު ވަރަށް ބޮޑު ޢިސްކާލް ދައުލާ ކަމެއް ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ބެލެނިވެރިކަމުގެ
ޤުރުބާނީކޮށް. އެގޮތުން، 20 ހާސް ސްކޫލް ހުއްސާގެ ތަނުގެ ގައުމުކޮށްދޭނޭ އެ މަސައްކަތުގެ ވަގުތު. އެންމެ
އަހަރު އެ މަސައްކަތަށް 600 މީހުން ހިންގުމާއި އެއްޗެހި އުފާ ހާލަތު ފާހަގަކުރަން. އަދި މި
މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން، އެކި ސަރަހައްދުގެ ތެރެއިން ކުރުމަށް ފެށި ބެލެނިވެރިކަމުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަކޮށް
ގެނު އަށްޑަހު އެއްވެސް ސަރުކާރު ނުކުރަން. އެންމެ އަހަރުގެ ބެލެނިވެރިކަމުގެ ވަގުތު ދައުލަތާއިއެކުގައި 250
މީހުން އަށްޑަނޑުފަށް އެބަ އެކަކަށްވެސް އަމިއްލަ ގޮތުގައި އިމާރާތްކުރަން. ކުރުމަށްފަހުގައި 250 ގޭގެ އަމިއްލަ ގެ
އިމާރާތްކުރުމުގެ ކަންތައް ހިންގައިދޭން. ހަމައެކަނި އެކި ޤައުމުގެ އެހީގެ މަސައްކަތްތަކާ ވެސް ފުރިހަމަކޮށް
ގެނު އަށްޑަހު އެއްވެސް ސަރުކާރު ނުކުރަން. އަށްޑަނޑުފަށް ދިވެހިރާއްޖޭގައި މިހެން އުޅޭނެ ފުރިހަމަވެފައި، ހަމަ
އެކަނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިޔާމު ރަސްކަމުން ބަދަލުވެގެން އައިސް ރިޔާސީ ނިޒާމަކަށް ބަދަލުވެގެން މިއަދު ހިސާބަށް
އައިއިރުގައި އަށްޑަނޑުފަށްގެ ތެރޭގައި ސިޔާސީ ނިޒާމު އެކީ ކުރިއެރުން އަށްޑަނޑުފަށް ވަރަށް ގިނަވެއްޖެ!
އަށްޑަނޑުފަށްގެ ބަޔަކު މިގެ ކުރިންވެސް ހުރަސްޖެހިފައި އޮތުމަކީ. ތަންފީޛުކުރުމުގައި އެބަހުރި. އެހެންނަމަވެސް، މިއަދު
ހިސާބަށް އައިއިރުގައި ވެސް ސިޔާސީ ނިޒާމު އެކީ ހަމަ ސަލާމަތްތެރިކަމާ ކުރިމަތިލުމަކީ. މަސައްކަތްކުރުމަކީ. އަށްޑަނޑުފަށް
ހިމެނުމާ ކުރިއަށް ދިޔަކަމުގައި މިއަހަރު؛ ހާލު، މިހެންވެގެން، އެއްވެސް މަސައްކަތް ނިމި މިހެންވެގެން ވެސް،
ކުރުމަށްފަހުން އަދި އުފެދުން ދެކުނުން މާލެއަށް ޖަމާވާންޖެހުމަކީ އަށްޑަނޑުފަށް ހިތާމަކުރި ކަމެއް. ޖަނަވަރީ 12
ވަނަ ދުވަހު މި އަހަރުގެ އަށްޑަހު މިހާރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައްދަލުކުރި. އަދި އަށްޑަނޑުފަށްގެ ހުރި
ނުތަނަވަސްކަން އެ މަސައްކަތާ ހިއްސާކުރެއްވުނު. އަށްޑަހު ކައިރީގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވެދެއްވި، މިކަމަށް
ވަގުތުކޮށްދެއްވާ ދެއްވާނެ މިކަން ރައްކާކުރާނެ ގޮތަކަށް ވިސްނުމަށް ބޭނުންކުރަށް. އެއަށްފަހުގައި ވިދާޅުވި، އެ މަސައްކަތާ އިތުރު
އެއްވެސް ގޮތަކުން ނުފެނުނު ކަމަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަސް ސަރަހައްދުގައި ފެންވަރު ރަނގަޅު ބާޒާރު ހާސްފިޔަވަޅުތައް
ތަރައްޤީކުރުން ފެށުމައި. އަށްޑަހު އުފާ ހާލަތު ފާހަގަކުރަން، އެ މަސައްކަތްތަކުން މިހެންވެސް ހިނގަމުންދާއިރުގައި
އެ މަސައްކަތަށް އެންމެ އަހަރުގެ ބަޔަކުގައި ފުރިހަމަ އަދަދެއް ކަނޑައެޅުމައި އޮތުމަކީ؛ އެގޮތުން ހަމައެކަނި

ކުޅުދުއްފުށީގައި ތަރައްޤީކުރަން ބޭނުންވާ ޕްރޮޖެކްޓަށް 51 މިލިއަން އެކަށައެޅިފައިވޭ. ހަމަ އެއާއެކީގައި ކުޑަބަޖެޓް؛ އާދެ، ރިކަރަންޓް ހަރަދު އެބައޮތް ގުނައަޅަން އިތުރުކުރުވިފައިވޭ. މިއީ އަތޮޅުކައުންސިލް މި ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެކޭ. އަތޮޅުކައުންސިލްގެ އޮފީހަކީ، އަތޮޅުކައުންސިލްގެ ނިކަމެތި ތަރައްޤީން ކުރެވޭ ކަމަކަށް މާލެ އަދިއްސަ އޮތީކަމަށް ރުފިޔާތަކެއް ހަރަދުކުރަންޖެހެނީ. މިއީ އަތޮޅުކައުންސިލް އޮތުމުގެ ޚަރަދު ބޮޑުވާ ކަމެއް. އަތޮޅުކައުންސިލް މިއަދު ބޮޑު ބަޖެޓަކަށް ބަރޯސާވާކަމުން ތަރައްޤީގައި އަތޮޅުކައުންސިލް ފުރަތަމަ ކައުންސިލްތަކުން ބޭނުންވޭ، މިއަދު ރިސޯޓް އަދިއުރުގައި ކިޔައެވެ. ތަފުސީލުގައި ސަރުކާރާއި ކުރީގެ ނިޒާމު ހަމަ ތަކުރާރު. އަތޮޅުކައުންސިލް ހަމަ ތަޢާރަފް މިއަދު ވެސް އަތޮޅުކައުންސިލްގެ އަޚްލާޤު ހަދާ. ކުރިންނުގެ ބޭނުންކުރަންޖެހޭ. ހަމަ އެއާއެކީގައި ކުރިޔަތުގައި ސާފު ފެންއެއް ނެތެވެ. ނަޝީދާއެއް ނެތީ. މިއީ މިއަދު ވެސް މިއަދު އަތޮޅުކައުންސިލް އެންމެ ބަޖެޓަށް ބަލައިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތަކެއް ނެތް. ފަހަރު ރާއްޖެ ސަރުކާރުގެ ފާލަނާއި ނިޒާމަކަށް ގެނެސްދިން ތަބަދަލު ނުކުރެވި، ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓުގައި؛

އާދެ، އަދުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފުރަތަމަ ހުޅުހެޅުއްވި ބަޖެޓުގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ 143 ރަށެއްގައި ފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމު ފުރިހަމަކުރުމަށް ހިމެނޭފައިވާ ކަމެއް، އެ މަޝްރޫޢު އަސާސީ ޚިދުމަތްތަކާއި ފުރިހަމަކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި ދެއްވާފައިވާ އަހަރުމެންތެރި. އެކަމަށް ބަޖެޓުގައި ޝުކުރު އަދާކުރަން. ހަމަ އެއާއެކީގައި ފުރަތަމަ އަތޮޅު ބޭނުންވާ، އަތޮޅުކައުންސިލް މިއަދު މަޖިލިހުގައި ބަރޯސާކުރަމުންދާއިރު މި ހިސާބު ގެންދަނީ ދިވެހިރާއްޖޭގައި ޖާގަދޭގެ ނިސްބަތް އެންމެ ބޮޑު ދުވަސްވަރު. މި ގޮތުން. އަތޮޅުކައުންސިލް މި ޖާގަދެނެވުން ރަށްރަށަށް ކައުންސިލްތަކާއި ނުކުންނަވާފައިވާ ކަމުގައި ވާނަމަ، ކުރިއަށް އޮތް ކައިރި މުސްތަޤްބަލުގައި އަތޮޅުކައުންސިލް ޙައްޤު ދެނެގަނެ ބޭނުން ކުރެވޭ އަސާސީވަޒަނަށް ފައްސިގެން ހިނގައިދާނެ. އެގޮތުން، އަތޮޅު ފުރަތަމަކައުންސިލް، އަތޮޅުކައުންސިލްގެ މި ބަޖެޓުން ތަރައްޤީއަށް 4.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ އެބަ ކަނޑައެޅިފައިވޭ. އޭގެތެރެއިން، 3.7 ބިލިއަން ރުފިޔާއަކީ ރިކަރަންޓް ހަރަދު. ހަމަ އެއާއެކީގައި 617 މިލިއަން ރުފިޔާ ކެޕިޓަލް ހަރަދުގެ ގޮތުގައި އެކަށައެޅިފައިވޭ. މި ނިސްބަތް ފައިސާކުރުމަށް މަސައްކަތްތަކާއި އެބަ ކުރެވޭ. އަތޮޅު ފުރަތަމަކައުންސިލް، ކުޅުދުއްފުށީގެ ޖަލްސާއިން ސްޓްރަކްޗަރު، ހުރި. އަޅުގަނޑު ތައުރީފު މަދުކަނޑުގެ އިލްމާރާތް، ހަމަ އެއާއެކީގައި ޖަޒީރާއިން ސްޓްރަކްޗަރުގެ ދެމެހެއްޓުމަށް މިއަދު ދިމާވެފައި އޮތް ހާލު ބައްޓަން އަސާސީ އަހަރެ އިޖްރާއަތުކުރުމަށް ލިބިގެންދާނެ. އެ މަސައްކަތް ފުރިގެންދާނެ. މި އަހަރު މި ބަރޯސާވާއިރުގައި އަތޮޅުކައުންސިލަށް އިނގޭ ހާލަތު، އެ ސްޓްރަކްޗަރަށް ވަކިން ބޭނުންވާ ކުރިންނަށް ޖާގަދެނެވޭ. އަތޮޅުގެ އުފެދި، މި ކަންތައްތައް ރައްޔިތުންނާ ހިއްސާކުރަން، ހަމަ އެއާއެކީގައި ފުރަތަމަކައުންސިލް، ސްޓްރަކްޗަރަލްގެ؛ އާދެ، ސްޓްރަކްޗަރަލް އިޞްލާޙު ތަޢާރުފުކުރަން މި ބަޖެޓުން ރިކަރަންޓް ހަރަދުގެ ތެރޭގައި 21% ހިމެނިފައިވާކަން އަތޮޅު އުފެދޭ އެކިގައި ފުރަތަމަކައުންސިލް. މި 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ޖާގަތަން ތަރައްޤީކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި މިހާރު ރާއްޖޭގެ މުޅިގައުމު މާލީގައި އަދި ހަމަ އެހެންމެ ފުރައްމަލަކަތުގައި، ދެކުނުގައި ޖިޔޮޖީ ސެންޓަރެއް ގާއިމުކުރުމަށް ހަމަޖެހިފައިވޭ. އަތޮޅު ދަރަނިވާލަން ބޭނުންވެސް، الله އިރާދަކުރެއްވިއްޔާ މި ބަޖެޓު ފާސްވެގެންދިއުމުގައި މިފަދަ ސެންޓަރުގެ މަސައްކަތް ހަމަ އުޅުދުގައި ވެސް ގާއިމުކުރުމަށް

ހަމަޖެހިގެންދާނެކަން. އެމް.ޑީ.ޕީއަކީ އަބަދުވެސް ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ފިޔަވަޅުއަޅަން ވަކާލާތުކުރާ ޕާޓީއެއް. އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެއް އަސާސަކީ، ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު. ދިވެހިރާއްޖެ ހިނގަންޖެހޭނީ ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމެއްގެ ތެރެއިންކަން. އެހެންނަމަވެސް، ހުވާމަލީ އަޅުގަނޑުމެން މި ނިޒާމު ޤާއިމްކުރި ޤާނޫނުފާސްވެގެންދިޔައީ އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިޔަކަން ނިމުމަކަށް ގެނައީ. މިއަދު އަނެއްކާ އަޅުގަނޑުމެން މި ޤައުބަސީ އެ ހިސާބުން، ލާމަރުކަޒީ ނިޒާމު ޤައްކާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތްކުރަން. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުންވަނީ، މި ހުރިހާ ބަޖެޓުގައި 1.6 ބިލިއަން ރުފިޔާ ބޮޑުކޮށް ގްރާންޓުގެ ގޮތުގައި ކައުންސިލުތަކަށް އަޅުގަނޑުމެން އެބަ؛ އާދެ، ދިވެހި ސަރުކާރުން އެބަ އެކަށައަޅުއްވާ. މި ދަންނަވާ ފައިސާއަކީ، ކުރުދުވެލީގެ ކައުންސިލުތަކަށް މީގެކުރިން ދިނުމުގެ އަދަދަށްވުރެ ތިން ގުނަ ބޮޑު އަދަދެއް ސަރުކާރުން އެބަދީ ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމަށްޓަކައި. އަންނަ އަހަރު ކުރުދުވެލީގެ ކައުންސިލުތަކަށް ނުދެނެސް ހިނގާވެއް ނޫޅުގައި ދީބަލާނަން. އެ ބޮޑުވެސް ނިޔަމަނުލި ހިނގާވާގެއްގެ އަހާނި މި ބަޖެޓުގެ ތެރޭގައި. އެ ކަންތައް ކުރަމުން. މިއީ ނުރުއްމާ އަޅުގަނޑުމެން މި ދައުލާ ވެރިކަމަކީ. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ބޭނުންވާ ގޮތަކީ. އާދެ! އެއާއެކީގައި ހަމަ ވެރިކަމަށްއަރަން، އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ލާމަރުކަޒީ ގޮތުން އިސްޓާރޓްއަޕުކުރުމުގައި، މި ގޮތުން އިސްޓާރޓްއަޕުކުރުމާ އެކީގައި އަޅުގަނޑުމެން އެންމެ ބޮޑަށް އެދޭން، ކުރުދުވެލީގެ ރައްޔިތުން އެންމެ ބޮޑަށް އެދޭން އެއް ކަމަކީ، ކުރުދުވެލީ ސިޓީއަކަށް ބަދަލުވުން، ހުޅުމާލެއާ ގުޅޭ ގޮތުން. އަޅުގަނޑު އެކަމާ ދާއިރާގައި އެއްވެސް ޝައްކެއް ނުކުރަން. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނެ ކަރައިން، ކުރުދުވެލީގެ މަސްލަހަތު އިންސާފުވެރިކަން ހަމަޖެހޭގޮތަށް މަސައްކަތް. މަސައްކަތް ފުރިހަމަކޮށްދިނުން ހެދިން ފިޔަވަޅުތަކަށް އަޅުގަނޑު އެހީތެރިވެ ވެރިކަމުގައި. ހަމައެއާއެކީގައި ވެރިކަމުގައި ފުރިހަމަ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ހުރި ގޮތުން ހަމަ އިސްލާހުކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު ނަގަ، އަޅުގަނޑު ހަމަހަމަކުރުން ފެށީ ހުރިހާ ބޭނުން. ދެންމެ އެވާހަކަ ދައްކަމުން ގެއްލުން ވެގެން ދެއްކެވި މިނިވަންވެ. ކުރިއަށް އޮތް ބަޖެޓުގައި ދެން ހުރިހާ ކަމަކަށް ގާތުން، އާދެ! އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތް، މަގުތަކުގެ ކުރަން މަސައްކަތް ހުރިހާ ގޮތަކަށް ހިމެނުން ހެދުމުގެ މަސައްކަތް. ކުރުދުވެލީ އަށް ކުރަމުގެ ކުރިއަރާ ކަންތައް. ހަމައެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ފިޔަވަޅު، މަގު ތަރައްޤީގެ ވާހަކަ ވެސް ފަރުވާތެރިވާނެ. އެއާއެކީގައި އަޅުގަނޑު ވެރިކަމުގައި، އެ.ޖީ.ބީގެ ދަރުން މިހާރު ހެދުމުގެ މަސައްކަތް. ބަޔަކުގެ މަސައްކަތް. ރައްޔިތުން ބޭނުންވާ ކަންތައްތަކެއް ކުރުމަށް ބަޔަކު އެކުލަވާލައިގެ. ހަމަ އެއާއެކީގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން އެ ބަޖެޓަށް އިތުރުކުރައްވާފައި އެބަވޭ 30 މިލިއަން އެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ޖަހައި. މިކަމަށް ޖަހައި އަޅުގަނޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ފުރިހަމަ މަސްލަހަތު ޝުކުރު އަދާކުރަން. އާދެ! ކުރުދުވެލީގެ އެއަރޕޯޓް އެހެން ސަރުކާރުތަކުން، 2 އަހަރު ތެރޭގައި، 2 އަހަރު ތެރޭގައި ނިންމަވާނީ ވައްދުއް. އެހެންނަމަވެސް، ހުވާމަލީ 5 އަހަރު ނިމިގެންދިޔައިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެނުނީ ކޮންމެވެސް ގޮތަކަށް އަޅައިލާފައި ތިބި ތަރުގަނޑެއް. އެ މަސައްކަތް މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހަމަޖެހިގެން މިއަދު އެކަމުގެ ހުރިހާ ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް މި ލިބޭނެ ހަމަ ތަރައްޤީ ވެސް މި ސަރުކާރުން އެ ކަންތައްތައް ފުރިހަމަކޮށްދިނުމުގެ އުސޫލުން ކުރަމުންދާތީ. އަޅުގަނޑު ވެރިކަމުން، އިތުރަށް

ހ. ކަނޑުއޮޅުދޫއަށް ފުރިހަމަކޮށްދެއްވުމަށް ބަޖެޓުން 19 މިލިއަން ރުފިޔާ މި ބަޖެޓުގައި ލާނެ އެބަ ހިމަނުއްވާފައިވޭ.

ދާއިރާގައި ފަތުރުވެރިކަން އަށާއި މިހާރުސަބަބުން އަތިރިމަތީގައި އަށާއި ބިކަވާފައި އޮތް އެއް ދާއިރާއަކީ، މަސްވެރިކަމުގެ ދާއިރާ. ހެއްދުމަކީ މި އޮތް ހުރިހާ ދުވަހު ފަތުރުވެރިކަމުގެ މަސްވެރިންނަށް މަސް ވިއްކާނެ ގޮތެއް ނެތް. ފަތުރުވެރިން އޮއްވާ، ފަތުރުވެރިކަމުގެ ފެށުނުއްސެ މަސްބޮޑުކޮށް ވިއްކާލެވޭ ގޮތަށް، މިފަދަ ބަދަލުތަކެއް ގެނެސް، އަދި ހަމަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަން އުފެދޭ.ތިން ދުވަހު ވަރަށްބޮޑު އެއްގޮތަކަށް ފަތުރުވެރިކަމުގެ ދެމެހެއްޓެނިވި މަސްވެރިކަމުން ވެސް މަސް ފަތުރަވެރި ދިވެހިން ގޮތުން ވިއްކާލެވޭ ބަޖެޓުގެ ފަސްބައިކަ ވިޔަފާރި އަށާއި ސާރޫޓްގެ ވަރަށްގިނަ މަސް ހޯދަނީ ބަލަހައްޓަމުން ދެވަރުގެ ރިސޯޓުތަކުގެ އިތުރުބަޔަކު ކުރާ ހިސާބު ތިއްޔާ. ފަތުރުވެރިން މި ބަޖެޓުގެ 17.8 އެހެނިހެން ބައިތަކަށް ވިއްކާލާހުށަހަޅައި ޖުމްލަ އާމްދަނީ؛ އާދެ! އާމްދަނީ ލިބޭނެ ގޮތްތަކަށް ބަލާލާހުށަހަޅައި ބިލިއަން ރުފިޔާއަށް ޗެކުފަސްގެ އާމްދަނީން ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރާ ބަޖެޓު. ފަތުރުވެރިން 2005 ވަނަ އަހަރު

ދާއިރާގައި ޗެކުސަލަ ނަމުގެ އެއްޗެއް. ޗެކުސް ބަލާ ބަހުރުވަކުރައްވަ މިއަދުގެ ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ ރައީސް. ފަތުރުވެރިން މިހާރު މި ކުރިން މަސައްކަތަށް ޗެކުސްގެ ނިޒާމު ފެށިހަމަކުރުން. ހ. މަސައްކަތްތެރިން އިތުރު އާމްދަނީއެއް ފަތުރުވެރިންނަށް ލިބިގެންދާނެ. ހަމަ އެއާއިރާގައި ފަތުރުވެރި ފަރާތްތަކަށް، ހިސާ އެހެން ގޮތްތަކަށް 5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ހިމަނުއްވާފައިވާއިރުގައި، ފާއިތުވި ބަޖެޓުގައި އެނގޭ ބޮޑެތި ހިސާ އެހީ ރިޕޯޓުތަކުން އަހަރަށް 2019 ވަނަ އަހަރު.

އެހެންކަމުން، ފަތުރުވެރި މި ޖެހިފައިވާ އަދަދަށް އެއްވެސް ސަރުކާރު ނުކުރަން. ހަމަ އެއާއިރާގައި ފަރާތްތަކަށް ފަތުރުވެރިންގެ ބަޖެޓުން ގެރިސްޓު ފައިސާސްކުރުމަށް 300 މިލިއަން ރުފިޔާ ސަރުކާރު ބޭނުމެއް؛ ފަތުރުވެރި ދުރުގެމައިގައި މިއަދު މި ފެއްމަށް އެންމެ ތަނަވަސް ގޮތް. ޖުމްލަބިލު މާލެގައި ހުރި ރުފިޔާ ބަހައްޓާފައި އިންޖީނިއަރިންގެ މާލެއިން ބޮޑުކުރުމަށް ފަތުރުވެރިކަމަށް ފަހަރު ގޮތުގައި މިއަދު އެންމެ ތަނަވަސް ގޮތަކުރުމުގައި ފަތުރުވެރި ދުރުން. ހަމައެއާއިރާގައި ފަރާތްތަކަށް ބާރުއެޅު، ރިކަވަރީގެ ހަރަދު ބޮޑުވި ވާހަކަ ބައެއް ބޭބޭފުޅުން އަދި ހަމައެހެން ބެހޭގޮތުން ވާހަކަ ލާސް ދައްކަވައިދީ. އާދެ! ފަތުރުވެރިން މި ދަންނަވާ ވާހަކައަކީ، ފަތުރުވެރިން އޭރުވެސް މައްސަލައަކަށް ބެހޭގޮތް ނޫން. ފަތުރުވެރިންގެ މައްސަލައަކަށް، އާގެބަރުއިން ކުރުވެން ވައްކަން. ފަތުރުވެރިންގެ މައްސަލައަކަށް، އަސާސީ ހުރިހާބައިތަކަށް ނުގެނެސް އެކަށީގެންވާއެއްބައިތަކަށް ބަޖެޓުކުރިވެގެންދިއުން. އަދި ހަރަދުކުރިވެގެންދިއުން. އެއީ ފަތުރުވެރިގެ މައްސަލައަކީ. ނިންމާލަމުން ވެސް ފަތުރުވެރި ދަންނަވައިލާނީ، ސިޔާސީ ގޮތުން އަދި އެހެން ފުރުޞަތުކަމުގައި ވިޔަސް، އަދި ކޮންމެ ގޮތަކަށް މި ބަޖެޓަށް ވާހަކަދައްކަމުންދާއިރު ވިޔަސް، ހަމަ ތަފާސްހިސާބު ވެސް މާލީ ދާއިރާގެ އިޤްތިޞާދީ މުސްތަޤްބަލު ވެސް މި ބަޖެޓަށް ފެށިގެންދާނެ. ހ. ބޮޑުވާ ވެސް ގަބޫލުކުރާނެ މި ބަޖެޓަކީ ހަމަހަމަކަމާ އެކީގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ޚިދުމަތްތައް ހޯދައިދިނުމަށް އެކަށައެޅިފައިވާ ބަޖެޓެއްކަން. ފަތުރުވެރި ނިންމާލަމުން މިފަދަ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅުއްވިއިރުއްވި ކަމަށްޓަކައި ދިވެހި ސަރުކާރަށް ފުރިހަމަ ޝުކުރު ވެސް ޝުކުރު އަދާކުރަން. ޝުކުރިއްޔާ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް.

ރިސާޗުގެ މެތަޑޮލޮޖީ:

ސެކިއުރިޓާ އިންޓަވިއު މެތަޑް. އަދުވަސް މިހާރު މި ޒުރު ބަތުއަރުވަސް ހިތަދު ދުވަސް ތަރިކާގެ އިންޓަވިއު މެތަޑް އިބްރާހީމް ނަޖީބު.

ހިތަދު ދުވަސް ތަރިކާގެ މެތަޑް އިބްރާހީމް ނަޖީބު މެތަޑޮލޮޖީ:

ސެކިއުރިޓާ އިންޓަވިއު ރައީސް. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ދަތުރުތަކުގެ ބަޖެޓަކު ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. އިންޓަވިއު ރައީސް. 2018 ވަނަ އަހަރު ބޮޑުކަމާ ހަމަޖެހި ބަޖެޓުގެ ޒަމާން ރައީސް އިބްރާހީމް މުހައްމަދު ސާލިހް ޒުރުހަމަކަން މިނިވަންކަމާ އެކީގައި ބަޖެޓް މި މަޖިލީހާ ހިސާބަށް ޒިންމާވާއިދާރާ ކަމަށް ޖަކާއި، އަދުގެ ރައީސްގެޖުމްހޫރިއްޔާ އިބްރާހީމް މުހައްމަދު ސާލިހާއި އެމަނިކުފާނުގެ ޒިންމާ މިނިސްޓަރަށް ސެކިއުރ ދަރަނިވަން.

އިންޓަވިއު ރައީސް. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމްލަ ބަޖެޓް ޖުމްލަ އާމްދަނީއާއި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 29.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައިވޭ. ޚަރަދުތަކުގައި 17.9 ބިލިއަން ރުފިޔާ އަންދާޒާކުރެވިފައި ވަނީ ޖާރީ ޚަރަދުގައި ލިބޭނެ އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި. އަދި 7.1 ބިލިއަން ރުފިޔާ ޖާރީ ނޫން ގޮތުގެ ދަތުރުތަކަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައިވޭ. ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައި 5.2 ބިލިއަން ރުފިޔާ ދަތުރުތަކަށް ލިބޭނެ ކަމަށް އަންދާޒާކުރެވިފައިވޭ. ޖުމްލަ ބަޖެޓުގެ ގޮތުގައި 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ 2020 ވަނަ އަހަރު ދަތުރުތަކަށް ލިބޭނެ ކަމަށް. އިންޓަވިއު ރައީސް.

2020ވަނަ އަހަރު އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ސަރުކާރަށް ލިބޭ ފައިސާގެ ތެރެއިން ބޮޑު ބައެއް ހިއްސާ މި ކުރަނީ ޓީ.ޖީ.އެސް.ޓީ، ނޫނީ ޓޫރިސްޓް ގޮތުގައި. އިންޓަވިއު ރައީސްގެ ޚިޔާލުގައި 2008 ވަނަ އަހަރު ގެނައުން ޓޫރިސްޓް ނަޖީބު މިއަދު އަދުވަސްމެންނަށް ޒުރުހަމަ އުއްމީދީ ބަޖެޓް އަދުވަސްމެންނާ ހިސާބަށް އައިސްފައިވާތީ ޝުކުރު ސަރުކާރު. އިންޓަވިއު ރައީސް. އަދުވަސް މި ބަޖެޓުން ވަރަށް ބޮޑު ފައިދާ ލިބޭ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުން، މި ބަޖެޓުން ރާއްޖޭގެ އުމްރާނީ ޒަރީއްޔާ މިނިސްޓަރު އާއިލާގެ ތެރެއަށް ޖެހޭ، ދުވަސް ހިސާބަށް ކުރީގެ ރައީސްއަށް ފައިސާ، މިހާރު ދަރިއަކާ ކުރީގެ ރައީސްގެ ފައިސާ ޓީއެމްޖީ ޓްރާންސްޕޯޓް ހިންގާ ވަރަށް ސަރުކާރު މި ބަޖެޓުން ޒިންމާވާން އުފާކުރަން. އަދި އަދުވަސް ގަބޫލުކުރާ ގޮތުގައި އެކަން އެގޮތަށް ކުރިއަށްދާނީ. އިންޓަވިއު ރައީސް. އަދުވަސް ނިސްބަތްވާ ތަރިކާ، އަހަރު އަދިވެސް ހިތްދަތިކަމާ މާލީ ނޫނީ އެންމެ ފުއްދުމަކަށް ބޭނުން އެއް ކަން. ހިތްދަތި ބަނދަރުތަކަށް ބަލައިލުމުން، ބަނދަރުތަކާ ބެހޭ 25 އަހަރު ކުރިން، ބޮޑުތަނުގައި ބަނދަރުތައް ފެށި ނޫނަސް އެބައި. އެއްގަމު ތޮށިތަށް. ބަނދަރުތައް ބޭނާ ގޮތެއް އަޅުވަން ހުރި ތަނެއް ފެށި ނޫން. މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ކުޑަކުޑަ މިނޫވަތަށް، 5 މިލިއަން ރުފިޔާ ބަޖެޓުގެ ކަނޑައެޅުމެއްގައި ޖެހިފައި ހުރުމަކީ އަދުވަސް ހިތާމަކުރާ ކަމެއް އިންޓަވިއު ރައީސް. އަދުވަސްއާއި އަދުވަސްގެ އަދި އަނެއް ދެ މެނބަރުން ފެށި ނިސްބަތްވާ ތަރިކާއަށް ފެނުމުން، އެ ތަރިކާގެ 25 އަހަރުގެ ދުވަސްވީ ބަނދަރުތަކަށް ފެނުމުން، އެތަށް ލިބެންޖެހޭ އެއްވެސް ޚިދުމަތެއް ތަރިކާގެ ރައްޔިތުންނަށް ނުލިބޭތީ އަދުވަސް ހިތާމަކުރަން. އިންޓަވިއު

ރައީސް. އަޅުގަނޑު ތަކުރާރުކޮށް ޕްލޭނިންގ މިނިސްޓްރީގައި، މިނިސްޓަރާ ވެސް ތަކުރާރުކޮށް ވާހަކަދެއްކިފައިވޭ ބަނދަރަށް ރަނގަޅު ގޮތެއް ހޯދައިދެއްވުމަށް. 1 އަހަރު ވޭތުވެދިޔައިރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް އެކަމުން އެއްވެސް ކަހަލަ ޙައްލެއް، ފަސޭހަކަމެއް އަދިއަދު ނުލިބޭ. އަދި ކުރިއަށް އޮތް ތަނުގައި، ކުރިއަށް 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ވެސް އެއިން އެއްވެސް ކަމެއް ކުރުވާކަން ނެތްކަން އަޅުގަނޑު ހިތާމަޔާއެކު ދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހެން މިކަން އޮތް ނަމަވެސް، ސިއްޙީ ދާއިރާގައި މި ސަރުކާރުން، މިއަދުގެ ސަރުކާރުން ހުސްބަހުގައި ގާއިމުކުރަން ކުރި ސަރުކާރުން ފުރިހަމަ ނިމުމަކަށް ނުގެނެވިގެން ވެސް މި އުސޫލު ނިމިދިޔަ ޕީ.ޕީ.އެމް ސަރުކާރުގައި ހޮސްޕިޓަލު މަރާމާތުކުރަން ފުރިހަމަކުރުމުގައި އެ ބޭފުޅުން ތަން ބޭނުންކުރަމުންދިޔަ ގޮތް ކުރުނދާރީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އެތަނުގައި ބޭނުންވާ މެޝިނަރީތަކާ އެއްޗެހި ވައްދަން ބަލައިލިއިރު ޗެކުއަދި ދަތިކަން އެތާ އިންތިޒާމަށް ބޭނުމޭ. އެ ތަނަށް ބޭނުންވާ ޗާޖަހައި ތަންތަން އަޅުވައި ތަކުރާރުކޮށް ތަން ތަނުގައި މަރާމާތުކުރުމަށްފަހު ހޮސްޕިޓަލް ވަކި ހުޅުވަން އޮތް ތަން އަދިވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި އުފެދޭ ކުރިއަށް ނުގެންދެވޭނެ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑަށް މައުޟޫޢު ލިބޭނީ ގޮތުގައި މި ބަޖެޓް އެހީގައި ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހޮސްޕިޓަލް އެންމެ ފުރިހަމަ ސިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކެއް ލިބިގެންދާނެކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދައުލަތުން މިހާރު ކުރިއަށްގެންދާ ސިޔާސަތުގެ ތެރޭގައި 5 ސަރަހައްދުގައި ރީޖަނަލް ޓާޝަރީ ހޮސްޕިޓަލް ގާއިމުކުރަން ނިންމާފައިވާ ނިންމުމަކީ މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް ރަނގަޅުކަމެއް. އަދި އޭގެއިތުރުން ތޮރާފުކަމާ ގުޅޭ، ތޮރާފުކަމާ ގުޅުން މި މަޖިލީހުން ފާސްކުރެވުނު ޓްރާންސްޕޯޓް އެހީގައި ކަންކަން ފުރިހަމަ ބަދަލު، މާދު ބާރު އިތުރުކުރެވޭނެ ތިބިގޮތަށް ރީޖަނަލް ގޮތުން ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނާއި މި ބަޖެޓުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ފެންނަން އޮތް ހަމަ ރަނގަޅުކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އައްޑޫ ސިޓީގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ވެސް، ސިޓީ ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓަށް ބަލާއިރު ވެސް މިހާރު ކައުންސިލުގެ ބަޖެޓަކީ، 2019 ވަނަ އަހަރަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަޖެޓަކީ 42 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަދި ފަހުން އެއަށް ގެނެވުނު ބަދަލާ އެކީގައި 57 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަޅުގަނޑު ހަމަ އުފާވާ އެކީގައި ފާހަގަކުރަން، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި 87 މިލިއަން ރުފިޔާއާ ހިސާބަށް އަޅުގަނޑުމެން ސިޓީ ކައުންސިލަށް ބަޖެޓް މި ލިބިގެންދާކަމީ އުފާކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މިއާއެކީގައި ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ވޭތުވެދިޔަ 7 އަހަރު، 8 އަހަރު ވެސް އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ފޯނައި ނަގަދަޔާގެ ނިޒާމު އަހަރު ހިތްދަތި ގޮތެއްގައި ގާއިމުކުރެވިފައެއް ނޫން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސްގެ ވިޔަފާރިގައި ބައި ލާރި ކުންފުނިތަކަށް ފުރުޞަތު ނިޒާމުގެ ގާއިމުކުރެވުނު ދިރުމުން، އެ މިހެން އެކަން ކުރަން ފަށައިގެން 2013 ވަނަ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެކަން ކުރަން ނިންމާފައި އޮތް ނިންމުން ބަދަލުކޮށްލަނު އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފެނުނީ، އަދި މިއަދު ރިސޯޓު ވެސް އެ ރައްޔިތުންނާ ރިސޯޓު އެ ހިތުމަކީ ނުލިބި އޮތީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މިހާރު ދައުލަތުން އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ފުރުޞަތު ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމުން، ރައްޔިތުންނާ ރިސޯޓު ފޯރުކޮށްދިނުމުގެ ބޭނުންވާ ވަރަށް ހިސާބުގައިވާ އަޅުގަނޑު އުފާވެރިކަމާ ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

މިހާރުގެ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތުގެ ދަށުން ގެސްޓްހައުސްގެ ކަންތައް ކުރިއަރުވައި، ގެސްޓްހައުސް ކުރިއަރުވައި އިތުރަށް 8 ހާސް ބެޑް އަޅުއްޗޭ ސިޓީއަށް އަންނާނީ އެ ވާހަކަ ވެސް އަޅުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. ގެސްޓްހައުސްއަކީ، ރާއްޖޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ގެސްޓްހައުސް ހުޅުވައިލެވުނީ ފުރި ތަނަކީ އައްޑޫ، އައްޑޫ އަތޮޅު. އަދި މިހާރު ހިސާބަށް ވެސް ގެސްޓްހައުސްގެ ބޭފުޅުންނަށް އެ ބޭފުޅުންގެ އަމިއްލަ އާމްދަނީ ނަފާކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. ކުރިއަށް ހުރި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި ގެސްޓްހައުސްގެ ބިޒިނަސްތަކަށް ބަޖެޓުކުރެވި، ގެސްޓްހައުސްއަށް އެ ޚިދުމަތް ވަރަށް ފަސޭހައިން ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދިނުން ގޮތުގައި ވެގެންދާނެ އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ވެސް ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހައުސިންގެ ކަންތައްތަކާއި، އަޅުގަނޑުމެން މި ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް އައުޓް އަޅުގަނޑު ރިޕޯޓުގައި ހާއްސަކޮށް ގޮޅި ހުރި ހައުސިންގެ ޕްރޮޖެކްޓް އެހެން ހުންނާނީ 3 އަހަރު މިހާރު ވެއްޖެ. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރު، ހުރިހާ ކަމެއް ފުރިހަމަކޮށް، ހައުސިންގެ ކަންތައްތަކަށް ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ ހުރިހާ ޚިދުމަތްތަކެއް ލިބިގެންދާނެކަމީ އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކުގައި ކުރަންބޭނުން ދިމާވެފައިވާ ކަންތައް ޝަރުޢުކުރަމުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ބަދަލުވާނެ އަދި އިންޖީނުގައި އެ ހުރިހާ ކަމެއް ވެސް ހިންގުމަށް އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ ވެސް އުފަލާއެކު ފާހަގަކުރަން. އަދި އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން ބޭނުން، ކުރި އަންނަ އަހަރުގެ ކުރިން ހަމަ އުފެއްދުމުގެ ނިޒާމް މިހާރު ފެނި އަހަރު ގައިޑުލައިންތަކެއް. ކުރިއަށް އޮތް އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މިހާރުވެސް 50 މިލިއަން ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑު އަދަދެއް އެކަމަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފާވެރިކަމާއެކު ގަބޫލުކުރަން. މަސްވެރިކަމަށް ބަނދަރު، ހުޅުމީދޫގައި ކުރިފައި އޮތް ބަނދަރުގައި އެ ތަން ބަނދަރުކުރުމުގެ ގޮތުން ނުކުޅޭ ކަނޑު، މަސްވެރިންނަށް ދުއިސޭޓް ގޮތަކަށް އެ ތަން ވަޒީފާތަކުގެ، މަސްވެރިކަމުގެ ގޮތުން އަޑުގަދަ ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަކީ މިއީ އުއްމީދީ ބަޖެޓެއް. މިއަދުގެ ސަރުކާރުން؛ މިއަދަކީ މިދީ ރައީސް އިބްރާހިމް މުޙައްމަދު ޞާލިޙްގެ ސަރުކާރަކުން އެއް އަހަރު ފުރޭ ދުވަސް. އަޅުގަނޑު ހަމަ މި ފުރުސަތުގައި އެ ޤައުމު ނިޔަމިޔާ އަހަރުގައި އެ މަޤުޞަދު ރައްޔިތުންނަށް ކަންތައްތަކެއް ކަނޑައަޅާ ޝުކުރު އަދާކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓު މި އޮތް ގޮތަށް ހާސްކަންތައްދިޔަ އަޅުގަނޑު ހަމަ މި މަޖިލީހުގެ ހުރިހާ މެންބަރުންގެ ތާއީދު ވެސް އެދެމުން. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ދެއްވި ފުރުޞަތަށް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު މިހާރު މި ފުރުޞަތުއަރުވަނީ އިސްދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަލީ ނަވީދު.

އިސްދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަލީ ނަވީދު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ވެސް ހުށަހަޅާފައި މި ވާ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ސަޕޯޓް އޮތް ވާހަކަ ދަންނަވާލަން. އަދި މިއާއި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، ޖެނެރަލްކޮށް ފުރަތަމަ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް ހުށަހެޅުއްވުމުގައި މީގައި އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ވަރަށް ގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނިފައި އެބަހުރި. ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި މުޅި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދިމާލަކަށް ވެސް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ މަސައްކަތްތައް މީގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ދަށުން ހިމެނިފައި އޮތުމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އުފާކުރަންޖެހޭ ކަމެއް. އަދި މި އަހަރުގެ ބަޖެޓް ބަޖެޓުގައި ޕީ.އެސް.އައި.ޕީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ޖުމުލަ ގޮތެއްގައި ޕްރޮގްރާމްސް ހިނގަން އުޅުއްވާއިރުގައި މި ވާ ދުވަސްވަރުގައި ރާއްޖޭގެ ހުރިހާ ދިމާއަކަށް ވެސް، ހުރިހާ ރަށެއްގައި ވެސް ނިސްބަތުން ކަންކަމެއް ފެށޭގެ ޕްރޮޖެކްޓުތަކެއް ހިނގާކަން މިއީ އަޅުގަނޑުމެން މިއަދު ފާހަގަކޮށްލަންޖެހޭ ކަމެއް. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ފޮލޯވިންގ ޖެނެރަލްކޮށް ބަޖެޓުގައި ވެސް ސަބްސިޑީތަކުގެ ކައިރި ފާއިތުވި ފަރުވާތެރިކަމާ ސަބްސިޑީތަކުން ޕްރޮޖެކްޓުތައް ބަލާލުމުގައި ބަޖެޓުގެ ބަޔާނުގައި ބައެއް ރަށްރަށަށް ވުރެ އިންސާފުވެރިކޮށް، ބައެއް ރަށްރަށުގައި އެއްވެސް ކަހަލަ ތަރައްޤީގެ މަސައްކަތެއް ނުހިނގާ ކަމަށް ގޮތަކަށް ބަޖެޓުގައި ހުށަހެޅިގެންދާ ހުރިކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާ، އިސްދޫ ދާއިރާއަށް ވެސް މިގެ ކުރިމަގަށް ބަޖެޓުތަކުން ވަރަށް ބޮޑު އިސްތިސްނާކުރިން، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫޢުތައް ވަރަށް މަދުފަސްކަމާ ނޫނީ ކުރިއަށްގެންދަނީ އެކު ދާއިރާއާއި ނޫން. އެގޮތުން މިހާރު ހާލަތު ރަށްރަށުގެ ފެށިގެން ކަހަލަ ފެށިއްޖާތީ ގޮވާ އަދި މިސާލަކަށް ކުރިން ސްކޫލުގެ ނަމޫނާ ދާއިރާއާއި ވަރަށް މަދުވެފައި. ސްކޫލުގެ ނަމޫނާ ދާއިރާއާއި ވަރަށް މަދުވެފައި. އެހެންވީމާ، މި ކަންކަމާ މިއަދުގެ ޖަލްސާ ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ބަލާލުމުން ދޭތެ ކަންތައްތަކުގެ ނޫން. އެއީ އެހެންވެސް ވާ އަސާސީ ކަންތައްތަކެއް. ކަންމަ ސަރުކާރުން ރައްޔިތުންގެ މިދާސް، އެ ރައްޔިތުންނަކަށް ދިރިއުޅުމުގެ ކަންތައްތައް ކަންދޭހަކުރެވޭ ތަޖުރިބާ، އަސާސީ ހިދުމަތްތަކުގެ ފަރާތް އަޅުގަނޑު މި ދައުލަތަށް. މިހާ، ތަރައްޤީގެ ގޮތުން، މި ޖާގަތަށް ހިސާބު ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބަޖެޓުގައި މި ފަހުމު މި އަހަރުގެ، 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި އިސްދޫ ދާއިރާއަށް އެކަށީގެންވާ ބަރާބަރު ކަންތައްތަކަށް ހުރިކަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އެގޮތުގެ މަތިން، އިސްދޫ ބަނދަރު އިމާރާތް ބޭނުންކުރާ ރަށްތަކުގައި މި ބަޖެޓުގައި ފައިސާ ހިމަނާފައި އެބަހުރި. އަދި އާބާދީއަކީ އިސްދޫގެ ވާނުގެ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި އެކަށީގެންވާ ފައިސާ ހިމަނާފައި އޮތްކަން ވެސް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި އާއްމުކޮށް ޖަމާޢަތްތަކާ ބޭނުންވާ މިނިސްޓްރީތަކާއި ކައުންސިލްގެ ކަންތައްތަކުގައި އިސްދޫގެ ދަނޑު ގޮތުގެ، އެޕްލިކޭޝަން ކުރުމަށް އޮފްޝޯރ ބަލައި ވެސް މި ބަޖެޓުގައި އިމާރާތް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. އަދި އާއްމުކޮށް ދާއިރާގެ ކުރުގައި ވެސް އެކަށީގެންވާ ބަރާބަރު ޕްރޮޖެކްޓްތައް އުފާކުރަން. އެގޮތުގެ މަތިން އިސްދޫ، ކަލައިދޫ، ދަނބިދޫގެ ކުޅިވަރު ޕްރޮޖެކްޓްސް މި ބަޖެޓުގައި ހިމަނާފައި އިމާރާތް އަޅުގަނޑު ވަރަށް އުފާވާ ކަމެއް. އަޅުގަނޑު ދުވަހުގެ މި ދާއިރާގެ ރަށްރަށުގެ ތަރައްޤީން، އެއްވެސްކޮށްގެންވާ 3 ރަށް، ކުޅިވަރު ދަނޑުގެއިން މި ރަށް ރަށުގެ

ރައްޔިތުން އެއްވަސްކޮށްލުމުގެ ދިރާސާގައި، އަތޮޅުކައުންސިލުން އެކަށީގެންވާ އާބާދީއެއް އެތަނުގައި އެބަހުރޭ. އެކަށީގެންވާ އާބާދީއެއް ލިބުމުގެ ސަބަބުން އަތޮޅުކައުންސިލް ދާއިރާގެ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ހަމައަށް އަތޮޅުކައުންސިލުން ދާއިރާގައި ރައްޔިތުންނަށް މިއަދުވެސް ވަރަށް މަސައްކަތްތަކުގެ އަތޮޅުގައި އަތޮޅުކައުންސިލުން ހަރަކާތްތެރިވެއްޖެއެވެ. ބަރަށްޤާނޫނުގަނޑުން. އަތޮޅުކައުންސިލް މި އެއްބަސްވުންތަކުގެ ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި ހިންގުމުގެ ޝަރުޢީ ކަންކަމުގައި، ސަރުކާރުން ފުރުޞަތު ހުޅުވާލާފައި ވެސް މަރުކަޒީ ކުރެވިފައިވާ ކަމެއް. އެގޮތުން ކަރަންޓާއި ފެނާއި ނަރުދަމާ ހިދުމަތް ވެސް މަރުކަޒީ ކުރެވިފައިވާ ހިދުމަތެއް ވަނީ ދިރިއުޅުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ އަތޮޅުގައި ރައްޔިތުން ދުވަހު، މާލެއާ މަޢުލޫމާތު ތަރައްޤީގެ ގޮތުން އަތޮޅުކައުންސިލް މި ކުރިއަރުވަން ނިންމައިފައިވާ ކަމެއް ނެތެވެ. އަދި ޝަހުރު ހަރު ގުޅުވައިދޭ ކަނޑު ދަތުރު ހިދުމަތްތަކާއި ރާއްޖެއިން ބޭރުގެ ޖާގަ ނުލިބުމުން ހަމައެކަނި ޕާރކަށް ދިޔައީ މަސްވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަން ފިޔަވައި
އެހެނިހެން ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ބަޖެޓުގައި ދިރިއުޅުމަށް ކުރާން މަސައްކަތްތައް ކުރުމުގައި ވަރަށް ބޮޑު ދަތިތަކާއި
އެބަހުރި. އަތޮޅުކައުންސިލުގެ ދާއިރާއަށް، މިހެން ރާއްޖޭގެ ނިސްބަތުން ބެލުމުގައި ވިޔަސް ގ. އަތޮޅަކީ ޖުމްލަ ގޮތުގެ
ސޯލާރުކަން ވަރަށް މަދު މިންވަރަކަށް ނުލިބޭ ހަމައެކަނި ފަސްކަމަކަށް ވުރެ ބޮޑު ދާއިރާއެއް ނޫން. މިހާރު ގ. އަތޮޅުގައި ހުރީ
ހަމައެކަނި 2 ރިސޯޓެއް. މިހާ، ގ. އަތޮޅުގެ ރައްޔިތުންނަށް ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި މަސްވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަން ފިޔަވައި
އިތުރު އާމްދަނީއެއް ލިބޭނެ ވަސީލަތްތަކާއި ނިޒާމެއް އަތޮޅުކައުންސިލަށް ފޯރުކޮށްދީފައެއް ނުވޭ. އަދި ސަރުކާރުން ދެވޭ ދަރިވަރުން،
ކުއްޔަށް ރަށްތަކުގައި ވެސް ސަރުކާރުން ގެންގުޅޭ 70 އާއި 100 އާ ދެމެދުގެ ކުދިން ނިމުނުކަމުގައި މި ކުދިން
ވަޒީފާގެ ބާޒާރަށް ނުކުތުން މާ ބޮޑު ތަނަވަސް ފުރުޞަތުތަކެއް ނުލިބޭތީއެވެ ވެސް އަތޮޅުކައުންސިލް ފުރަގަސްކޮށްފައެވެ. މިހާ،
ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީގެ މަސްރޫޢުގެ ތެރެއިން، ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް މަސްރޫޢުތަކުގެ ތެރެއިން އިސްކޮށް ދާއިރާއަށް
އިތުރު ތަރައްޤީއާއި އާމްދަނީގެ ކުރިއެރުން ބަޔަކާއި ރައްޔިތުންނަށް ގެނައުމަށްޓަކައި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ވަސީލަތްތައް
އެކަށައަޅާ ދިއުމަށް އޭރު އަތޮޅުކައުންސިލުން ކުރިމަތިލާފައި ކުރިއަށްދާ ކަމެއް ހަމަ އަތޮޅުކައުންސިލް ދާއިރާ.
އަދި މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ އިސްނަންގަވާފައިވާ މަސްޙޫން، މި ފުރުޞަތުގައި އަތޮޅުކައުންސިލް މި ރާއްޖޭގެ ޕްރޮޖެކްޓް މިނިސްޓަރު
އަޅާ ވަޒީރުން ވަރަށް ބޮޑުން ސިފަކުރު ދަރުމަވަންތަ. އިސްދުރު ދާއިރާގެ ދެ ރަށެއް މި މަޝްވަރާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ
އިޖުރާއާތުތަކުގެ އަދަދު ހުޅުވާ ރަނގަޅުކަމުގެ ބައިގައި ހިންގުމަށް ޤާނޫނީ އަތޮޅުކައުންސިލު ވަރަށް އެކުލެވިގެން ހަމަ. އާދެ!
އެކަމަކު ސަރުކާރަށް ނިޔާމަތަށް ޝުކުރު ވެސް ދަންނަވާ ހަމަ. މި ރަނގަޅު ކުރިއެރުމަކީ މުހިންމު އަތޮޅުކައުންސިލް
ދާއިރާގައި އިސްދުރު ދާއިރާގެ ޖަވާބުދާރީ ވަޒީފާތައް ފުރިހަމަކޮށް ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ އިތުރުން، ރަށުގައި އާމްދަނީ
ލިބުމުގެ އިތުރު ވަސީލަތްތަކަށް ވެސް މަގުފަހިވެގެންދާނެ. އަތޮޅުކައުންސިލް އިންތިޚާބު ވެސް އެކުގައި ބޭއްވުމަށް، އިސްދުރު
ކަރުދާހެއް ރާއްޖޭގެ ނިސްބަތުން، ބަޔަކު ނިސްބަތުން ހަމަޖެހިފައިވާ އިންތިޚާބު ބަދަލު ވާނެ. އެހެންކަމުން، އެ
ރަށްރަށުގައި ދިރިއުޅެނިވި އާބާދީތަކާއި އިތުރު އާމްދަނީއެއް ލިބޭގޮތުގައި ހިދުމަތްތަކާއި ދި މަސައްކަތްތަކުގެ މިހާރުވެސް

ވީނަމަވެސް ކަމަށް ބަލައިލި މަސްވެރިކަމަށް. އެހެންނަމަވެސް، މަސްވެރިކަމާއި އަދި ދަނޑުވެރިކަމާއި އެއީ ކުރިއަރައިދަނީ.
މި ކަންތައްތަކާއި ބޮޑު މާ ދުވަސް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޒަމާނީ ދަނޑުވެރިކަމާ ދިމާ ތެރެއިން ބަޖެޓުގެ ސަރުކާރުގެ
ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަށް ޒަމާނީ ދަނޑުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމަށް. ކަމެއް ކުރުމަށް ހިއްސާކުރާ އިތުރަށް ތަރައްގީކުރުމަށް ބަޖެޓުގައި
ބަޖެޓުގައި ހިއްސާކުރާ ކުރިން ދަނޑުވެރިކަމަށް ޒަމާނީ ރާއްޖޭގެ ބޮޑު. އަދި ހަރުދަނާ ފަރުމާކުރެވި ކުރިން ދަނޑުވެރިކަމާއި ބޮޑު
ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގައި ބާރު ދަނޑުވެރިކަމާއި ބިންބޭނުން މަސްވެރިކަމާއި އަދި ބޮޑު. ވެސް ހަރުދަނާ ރަށްރަށުގެ
މި ރާއްޖޭގައި ދަރަނިދާރުވަމުން މަސްވެރިން، ކުދިކުދި ބިންބިމާއި ދާއިރާގެ އެ ބަޖެޓުގައި ޒަމާނީ ރަށްރަށުގެ
ދާއިރާގެ މަސްވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަމާ ބޭނުންވާ ފައިސާ. އަދި ކަމާ ބެހޭ ވުޒާރާ ކޮމިޓީގައި ޢަމަލު ކުރަމުން ސާފުކުރުން
ދަނޑުވެރިކަމާ އިގްތިޞާދީ ހިއްސާއާއި ދަނޑުވެރިކަމަށް ޒަމާނީ، އެ ދަނޑުވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިން ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބަޖެޓު
ވަނީ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބޭނުމުން މި ސިޔާސަތުތަކާ ހިންގާ ބަޖެޓުގައި، އެހީތެރިވުން ދަނޑުވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަމުގެ
މި ރާއްޖޭގެ، ފާހަގަކުރެވިފައިވާ ސަރުކާރުން އެހެންނަމަވެސް. ދަނޑުވެރިކަމާއި ހިއްސާ ވަރަށް ކުޑަވެފައި ބަޖެޓުގައި
ދަނޑުވެރިކަމާއި މަސްވެރިކަމާ ދާއިރާތަކަށް، އެހެންނަމަވެސް. އެއީ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާއިން ދާއިރާތަކަށް ބަޖެޓުގައި
ބަޖެޓުގައި 50 އިންސައްތަ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ދާއިރާތަކަށް ވަރަށް ބޮޑު ސަރުކާރުގެ ފައިސާ، ކުރިން ބޭނުންވާ
ދަނޑުވެރިކަމަށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ތެރެއިން ވަކި ދާއިރާތަކަށް ބޭނުން! އަދި ދަނޑުވެރިކަމާއި ފަހަރެއްގައި ދަނޑުވެރިންނަށް
ތަރައްގީކުރުމަށް ސަރުކާރުން ފާހަގަކުރެވިފައިވާ އިގްތިޞާދު ރާއްޖޭގެ، އެ ހިއްސާ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ހިއްސާ ދާއިރާގެ
ތެރެއިން ބޭނުން އިޤްތިޞާދީ ދާއިރާތަކުގެ ދަނޑުވެރިކަމަށް ދަނޑުވެރިން ތަރައްގީކުރުމަށް ހިއްސާ ދަނޑުވެރިކަމުގައި ބަޖެޓުގެ
ދާއިރާތަކުގައި ހިއްސާކުރާ ދާއިރާ. ދަނޑުވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިން ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާތަކުގައި ބޭނުންވާ
ފައިސާ ދާއިރާގެ ބަޖެޓު ތަރައްގީކުރުމަށް ސަރުކާރުގެ ދަނޑުވެރިކަމާ ތެރެއިން ދާއިރާ. ސަރުކާރުގެ ބޭނުންކުރާ
ދަނޑުވެރިކަމާ ދާއިރާތަކުގެ ތަރައްގީ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާ ކުރުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. ދަނޑުވެރިކަމާ ބޭނުން ބޭނުންކުރި،
ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބޭނުން ވަރަށް ދަނޑުވެރިކަމުގައި ހިއްސާ ދާއިރާ. ވީމާ، މި ދަނޑުވެރިކަމާ ކުރިއަރުވަން، އެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ތަރައްގީ
ދާއިރާތަކުގައި، ދަނޑުވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދަނޑުވެރިކަމާ ތަރައްގީކުރުމަށް ދާއިރާތަކަށް ދާ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާ
ތަރައްގީގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ދާއިރާތަކުގެ ބަޖެޓު އަދި ބަޖެޓުގެ. ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާތަކަށް
ދާއިރާގެ ބަޖެޓުގައި ތަރައްގީކުރުމުގެ ބަޖެޓުގެ ހިއްސާކުރާ ކަމެއް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސަރުކާރުން ދާއިރާތަކަށް މި ދަނޑު.
އަދި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާތަކުގެ ކުރިން ބަޖެޓުގައި ކަމެއް އަދި ކުރިއަރުވުން ދަނޑުވެރިކަމާއި ދާއިރާތަކުން ބޮޑު
ކަމަކަށް ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބަޖެޓު ދާއިރާ. ހަމަ އެހެންމެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ބަޖެޓު ދަނޑުވެރިކަމުގައި ދަނޑުވެރިން ތަރައްގީ
ދާއިރާތަކުގެ ބަޖެޓުގައި، މިފަދަ ބަޖެޓުގައި، މި ބަޖެޓުގެ ދަނޑުވެރިކަމާއި ދަނޑުވެރިކަމުގެ ދާއިރާތަކުގެ، އެ
ބަޖެޓުގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ކުރިން ތަރައްގީކުރުމުގެ ކަމާ ދަނޑުވެރިކަމުގައި ސަރުކާރުގެ ދަނޑުވެރިން، ސަރުކާރުގެ
ތަރައްގީގެ ތެރެއިން އެ ދަނޑުވެރިކަމާއި ދުވަސް، ދަނޑުވެރިކަމާ ދުވަސް، ހަމަ ދަނޑުވެރިކަމާ ދުވަސް، އިންޑަސްޓްރީ ވެސް،

ނޫނީ ކުރެވޭ އިންވެސްޓްމަންޓަކުން އެ ފެކްޓަރީތަކަށް މާލީ އެހީތެރިކަން ދެވި، އެ ފެކްޓަރީތައް މިކަމާ މަސައްކަތުގައި ޝާމިލުކުރުވައި ކުރިއަށް ދެވޭން ގޮތް ހަދައިގެން ނޫނީ ކަމަށް ވަންޏާ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ޕްރޮޑަކްޝަން އިތުރުކުރުވާކަން ނިންމާނެ މިދަންނަވާ ސަބަބުތަކާ ހުރެގެންނެވެ. ވީމާ، އަޅުގަނޑު އެކުލަވާލާފައިވާ ސަރުކާރުން މިދަންނަވާ ކަންތައްތަކަށް ވެސް ރިޢާޔަތްކުރައްވައި، އެ ފެކްޓަރީތަކަށް އެހީތެރިކަން ލިބޭނެ ކަހަލަ ގޮތްތަކަށް ވާނީ އިންތިޒާމްތައް ހަމަޖެހިގެންނެވެ ކަމަށް. އަޅުގަނޑު ވެސް ގަބޫލުކުރަން އެއް ބަޔަކަށް ހުރިހާ ޕާޓީތަކުން، އެއް ބަޔަކު ނުކުރާނެ ކަމަކާއި ދޭތެރޭ. މިގޮތުން އަޅުގަނޑުމެންގެ އިންސާނީ ވަޞީލަތްތަކުގެ ޤާބިލުކަން ބާއްޖަވެރި ކުރުމާއި ވުޒާރާތަކުގެ ޝޯރޫމްތަކުގެ ހުށަހެޅުން ތަރައްޤީކޮށް ބަރާބަރު ކުރުމަށް ވަރަށް ބޮޑު ފުރުޞަތު މި ބަޖެޓުގެ ހުށަހެޅުމުން ލިބިގެންދާނެ ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަން. އެގޮތުން ނުވަތަ ވިޔަފާރިވެރިންނަށް މިނިވަން ވަރަށް މަދު ކަންތައްތަކެއް ނޫނީ މިގޮތަށް ޢަމަލުކުރަމުންނެއް ނުދާ. މިހާރު ތިއްބަވާ ކުރިއަށް އަޅުގަނޑުމެން ބާކީވާ ފައިސާއިން ބަޖެޓަށް ފައިސާ ހޯދުމުގެ ބޭނުންތަކަށް ބޭނުންވާ ވިޔަފާރިވެރިން ބިނާކުރަމުން ކާމިޔާބު ދަތުރުތަކެއް ވެސް ކުރެވޭނެ ކަމަށް. އެއީ އަޅުގަނޑުމެން ގޮތުން ބައްދަލުކުރާ ކަމުގައި ވިސްނާ ފައިސާ ގުޅިގެން ބާކީ ކަންތައްތަކާ ވަކިން. ސަރުކާރުގެ އަޅުގަނޑުމެން އެކަށީގެންވާ އިސްލާމީ ދީނާއި ވިޔަފާރިވެރިންނާ ވިސްނުމަށް ބޭނުންވާ ކަމަކީ އަޅުގަނޑުމެން އެއްބަސްވުމެއް ވާކަމެއް ދަށުން. އެފަދަ އަޅުގަނޑުމެން ބާކީވެސް ބަޖެޓުގެ މުސާރަ ނުލިބޭ ހިނގަވާ. ވީމާ، ބާކީވުމުގެ އަދަދު އަޅުގަނޑުމެން އިތުރުކުރާ، ނަމަ ބާކީވުމުގެ ބޮޑުބޮޑު އިތުރުކުރުމަށް ދެވޭނެ ފުރުޞަތު، ވަނަ ފުރުޞަތު ފުރުޞަތު ދަތުރުގައި މަދުވާ ގޮތް ވީހާ. އެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެން ދޭތެރެ ގޮތްގޮތުން، ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުގައި ގޮސްފައިވާ ބަޔަކަށް ގޮތަކަށް ވަނީ ވަރަށް ބޮޑު. މިއީ އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑުކަމެއް ވިސްނަނީ ބާކީވެ. އިޤްތިޞާދީ ރައްޔިތު. ހިންގުމަށް ފުރުޞަތުތައް ދޭނެ ގޮތްތަކުން، މަސްވެރިކަމުގައި އިންސާނީ ވަސީލަތްތަކުގައި ރައްޔިތުންނާ ދިމާވާ ފުރުޞަތު މި ފޮނުވުމުގައި ބާކީވެފައިވާ ނަގަމުންދަނީ. އަޅުގަނޑު ބަޖެޓުގެ، ޖީ.ޑީ.ޕީ. އަދަދަކީ ނަގަމުންދާއިރުގައި މަސްވެރިން ހުރި ފައިސާއިރުގައި ގޮތުގައި އިމްޕޯޓް ބާކީވާ ބަޖެޓުން ވަރަށް ގިނަ ބާކީވާ ދަރަނިން އިމްޕޯޓް ބާކީ މާލީ ދަރަޖަވެފައިވާ އެއީ. ނަގާ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި އެއީ. ވަރަށް މަދު އަމިއްލަ ބަޔަކަށް ގޮތުގައި ނަގަމުންދާއީ. ގާއިމުކުރާ ކޮންސެޕްޓް ހިންގުމަށް ބެލެވޭ ގޮތުގައި ވަރަށް ގިނަ އަމިއްލަ ގޮތުގައި ބާކީ ނަގާ ގޮތަށް ހަމަޖެހިފައި އެއީ. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނާ، މިކަން މި ނަގާ ގޮތަށް އިމްޕޯޓް ބާކީވާ އައްޑޫގެ ނަގާ ގޮތުން ދަނީ ކަމަށް ވަނީ އަޅުގަނޑު ދަންނަވާ، އެއީ ހަމަ ބައްދަލުވުން އަމިއްލަ އެހެނިހެން ދައުލަތުގެ އައްޑޫކޮށް. އެއީ ގޮތަށް ބާކީވާ ގޮތުގައި ވަރުގަދަ ކޮމިޓީތަކުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކުރަން. ވީމާ، އަޅުގަނޑު ދަށުގޮތުގައި ދެމެހެއްޓުމުގައި މިހެން، ފުލުހުންގެ ބައްޔާއިން އުތުރުކުރަން، އިސްތިސްނާ އަދި މިނިވަންކަން ބަޖެޓް އަޅުގަނޑުމެން ފުރުޞަތު ދިނުމަށް މި އަންނަނީ. އެހެންވީމާ، ފުލުހުންގެ އަމިއްލަ ވެސް ނަގާ ބާކީވާގޮތް އެއްކޮށް ބަޖެޓުގެ ކުރިއަށް ކަމަށް ވާހަކަ ދެއްކީ އަދި ކުރިން ދެމުންދާ އަޅުގަނޑު ދަށުގެ ގޮތުގައި މި ތަރައްޤީގެ ނަޒަރު އިޤްތިޞާދީ އަންނަނީ ދެމުގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު ދަށަށް. ވީމާ،

އަޅުގަނޑުމެންގެ ވިސްނުމާއި ފިކުރު ހުށަހަޅަނީ، މި މިންވަރުކަމުން ވީހާވެސް ގިނަ އަދަދަކަށް ދިވެހިރާއްޖޭއަށް ޖަހަނީސްޖެން ގެންގޮސް، އެ ބޭފުޅުން މި ތަނަށް ވަޑައިގެން ކުރައްވާ ޚަރަދުތަކުގެ ތެރެއިން ބަޖެޓަށް ފައިސާ އެއްކުރުމުގެ ވިސްނުމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅެންވާނެ. އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ވަރަށް ބޮޑަށް ސަރުކާރުގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިނާއަތަށް ތާއީދުކުރަން. ގިނަ ރަށްތަކާއި އުފެއްދުމާއި، ބޮޑެތި ސްޕީޑްބޯޓު ނަރުދަމާ ޒަރީބޯޓު ރަނގަޅުކޮށް، އެތަކެއް ބޭރުގެ ފަތުރުވެރިން ދިވެހިރާއްޖެއަށް ޒިޔާރަތްކުރެއެވެ. އެއާއިއެކު އަޅުގަނޑުމެން ވަރަށް ބޮޑަށް ސަމާލުކަން އަދާކުރަން، ސަރުކާރުން އިސްދޭ ދާއިރާތަކުގެ ބޭނުންތެރި ނުކުތާ ކަނޑައެޅުމަށް މިފަދަ ވެސް ބޭނުން އެއްކޮށް ހަމަޖެހިފަ. ވީމާ އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އެ ދާއިރާގައި މިފަދަ ވިޔާނުދާނަމަ ފަރުވާވެރިންގެ ފައިސާ ވަރަށް ބޮޑު ތަރައްގީ ހޯދިދާނެ ބޭނުން ނިޔަމު އެ ފަތުރުވެރި ތިބި، އޭގެ ހުރިހާ ތަރައްގީއަށް ފައިދާ ހިތްވަރުދޭ ބޭނުން ތެރި. އަދި އަޅުގަނޑު މާލެއިރިން ފަހަރެއް ބޭނުންތެރި ދާއިރާގެ އިންސާފު ޖަނަވަރު ވެއްޓެއް ދެމެހެއްޓެނިވި ތަރައްގީއަށް މި ބޭނުންގެ ބެލެނިވެރިން އިންސާފު ޖެހޭ ހުރި އަޅުގަނޑުމެން ގިނަވެރިޔާގެ ކަމުގެ އެކަމާއި ގުޅޭ އިޓުއަރިއަމް ފޯރުކުރާ ގުޅުން ފަރާތްތަކާއި ފެށޭ އަޅުގަނޑުމެން އެކަ ވިސްނުމެއް ދިނުމަށް އަޅުގަނޑު ދިޔަގޮތުގައި އިންސާފު ޖެހިލާ އެނގިވާ ޖެހިއްޖޭ އިންސާފުކުރަނީ ގައުމީ ނުކުތާއެއް ދޭ ދައުރެއް ގައުމީ ސަރުކާރުން ބޭނުންކޮށް ދިނުމަށް. ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވިގެން ބޭނުމެއް. މިއަދު ފުޅާ ހިންގަމުން މިއަހަރު ފުޅާ ތަނެއް ވަރަށް ބޮޑު ރާއްޖެއިން އިސްލާހުކުރެވޭ އިޓުއަރިއަމްގައި ބޭނުން އެބަ ހުއްޓެވެ. ސަރުކާރު ބަދަލުކުރަން ހިއްސާ ކުރި ބަރުލަމާނީ ގަނޑުގައި، ގަރާރު ޖަލްސާއާއި މި ޚާއްޞަ މިއަދުވެސް ފަތުރުވެރި ތަނުގައި ތިބި އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަވީ ވަރަށް ބޮޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ގަވާއިދުތަކާއި ޤާނޫނީ އިޔާދަ އަޅުގަނޑުމެން ގެންގުޅެނީ ތަފާތު އިސްލާހީ ގޮތަކުން ކުރާ ގޮތަށް ކަމެވެ. އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަކުރަނިވި ރާއްޖޭގެ ބައިވެރިވުމާއި، ދިވެހިރާއްޖޭގައި އިޖުތިމާއީ ފަތުރުވެރިކަމާއި އަހަރެމެން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ދިރިއުޅޭ، ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވާޖިބު އަދާކުރާ ބޭފުޅުން މިރޭގެ އަތުގައި ބަދަލުކުރަން އެ މީހުން ފެނިގެން އަދި މިއަދުވެސް ފުރުޞަތު ގަވާއިދު ވެއް އަތުގައި ގެނައުމަށް މި ފުރުސަތު ގެއްލުވައިލައިފި ކަމަށް ފަރުވާތެރިވުން ރާއްޖޭގެ ހިތްވަރުދިނުން ހިންގުން ފަރާތްތަކަށް އެކަމާ ގުޅޭ ބޮޑު އުފެއްދުންތެރިކަމުގެ އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަކުރަން. އެކަމުގެ؛ އަޅުގަނޑުމެން އެއްގޮތަށް ފަސް އެބައިނަ އެކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ އަދާކުރާ، އަދާކުރާތީ ފާހަގަ ފުރުޞަތުއަދި އަޅުގަނޑުމެން މި ދުނިޔޭ ގަވާއިދު ކަމުގަ 150 އާއި 300 ފަހަރުގެ އުޅޭގޮތެވެ. މިއަދު އުފެދިފައިވާ 6000 ޓޫރިސްޓުން އަޅުގަނޑުމެން މަސައްކަތް ކުރެވޭ ތަނަށް ވަޑައިގެން އެ ދިވެހިރާއްޖޭގައި މަސައްކަތް ކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކުގެ އަދި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އުފެއްދޭ، މިހެންގޮސް ބޭނުންތެރިކަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތެރޭގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް ރާއްޖެ ވަރަށް ބޮޑު މަސައްކަތްތަކުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފުރިހަމަކުރަމުންދަނީ. އަދި ވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި މި ހަރަކާތް ބަޖެޓު

އަންނަ ދުރުން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވީނަމަވެސް، އިޤްތިޞާދުގައި ޗާލެންޖުތަކެއް ބޮޑެތި މިހެން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް އަހަރުތަކުގައި، ނޫނީ 2022 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓާ ކުރިމަތިލާއިރުގައި އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ދިވެހިރާއްޖެއިން، ރާއްޖެއިން ބޭރުން ނަގާފައިވާ ލޯނުތަކާއި އަދި މުޅިއަށް ބޭންކުތަކަށް ފައިސާ ދައްކަންޖެހޭނެ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ވާނީ ވަރަށް ބޮޑު ޑެފިސިޓެއްގެ ބަޖެޓަކަށް ސަރުކާރުން އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރ ޕްރޮޖެކްޓުތަކާއި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި. އެހެންނަމަވެސް އެ ބަޖެޓަކީ ބޮޑު ވިޔަފާރިއަށް ޗާލެންޖުގެން ސަރުކާރުގެ ޚަރަދުތަކުގެ ފައިސާ ނުލިބުމާއި އަދި ވިޔަފާރިއަށް މިހެން އާމްދަނީތަކުގެ ބަޖެޓަކަށް ހިނގައި ކަމަށް އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެގޭ ފައިދާ ކުރާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ވީމާ، މިއަހަރުގެ ބަޖެޓަށް ބެލިކަމުގައި ވިޔަސް 37.5 ބިލިއަން ރުފިޔާ ކަނޑައެޅިފައި އޮތުމުގައި ގޮތުގަނޑެކޭކަން ބަޖެޓުގެ 50% އަކީ ރިކަރަންޓް ޚަރަދުގެ ގޮތުގައި ހިމެނޭއިރު މި އޮތީ. ވީމާ، އަޅުގަނޑުމެންނަށް އޮތް ގޮންޖެހުމަކީ ސަރުކާރުގެ ސިޔާސަތަކީ ވެސް ޖަޒީރާތަކަށް ފައިދާއެއް ގޮތުގައި މި ފައިދާ ކުރިއަރައި ގެންދިއުމުގައި ވާއިރުގައި، ޖަޒީރާ ވަސީލަތްތަކުގެ އުސޫލުތަކުގެ ގަޑިން މި ބޮޑު ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ކުޑަކުރުމަކީ އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވަރަށް ބޮޑު ޗެލެންޖަކަށް ސަރުކާރު ވެސް ފެންނަނީ ފާހަގަކުރަމުން އަޅުގަނޑު ހަމަޖެހިލައްވަން. އަދި ހަމަ އެއާއިރުގައި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ މި ބޮޑު ހުސްކުރުގެ ބޮޑުއިން، ކުރި ދިވެހިރާއްޖޭގައި އެކަތިގަނޑާ ގެންދިއުމަށް ދަނޑުވެރިކަމާއި ސަރުކާރުގެ ހިންގުން މި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ރިކަރަންޓް ޚަރަދު ވަރަށް ބޮޑު އަދަދަކަށް އިތުރުވެގެންދާއިރު ކަމުގެ ވާނީ އަޅުގަނޑުމެން އެގެނަވަނީ. ވީމާ، އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި އަޅުގަނޑުގެ އުއްމީދަކީ، 2021 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރގެ އިތުރަށް ވިޔަފާރިތަކަށް ޚަރަދުގެ ދަނޑުގައި ޕްރޮޖެކްޓާ ދިރި، ސަރުކާރުގެ ފައިސާ ހުރި ކަމަށް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ޝުކުރު ދަންނަވަން.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދައްކަވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިޢްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވިލުފުށި ދާއިރާގެ މެންބަރު ހުސައިން ޢީސާ ރިޔާސަތާ ހަވާލުވެވަޑައިގެން) މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، މާމިގިލީ ދާއިރާގެ އިޢްޒަތްތެރި މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމަށް.

މާމިގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހީމް ވާހަކަދައްކަވުން:

بسم الله الرحمن الرحيم. ރައީސް! އިޢްޒަތްތެރި ރައީސް، އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތުގައި ދަންނަވާލަން އޮތީ، 2020 ވަނަ އަހަރަށް ދައުލަތުން ލަފާކުރައްވާ ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާތީ މިނިސްޓަރ އޮފް ފިނޭންސަށް ޝުކުރުދަންނަވާށެވެ ފަރާތުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަން. ސަރުކާރުން މި ބަޖެޓު ހުށަހަޅުއްވާފައިވާއިރު؛ ރައީސް! މި ސަރުކާރު އައުމަށްފަހު ކޮވިޑްގެ ބޮޑެތި ހީނަރުކަމާ

ތަޢުލީމާއި ޞިއްޙީ ޚިދުމަތްތަކަށް މި ބަޖެޓުގައި ވަރަށް ބަރާބަރަށް ވިސްނާވަޑައިގެންފައިވާކަން އަޅުގަނޑު އުފާހާއެކު ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކުގައި ޤައުމުގެ އިޤްތިޞާދު ހަރުދަނާކުރުމަށްޓަކައި ކުރެވެންހުރި ގިނަގުނަ މަސައްކަތްތައް ތަފާތު ގޮތްގޮތަށް ކުރައްވާފައި ހުރި ތަން އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެބަފެނޭ. އާދެ! އެހެންނަމަވެސް، ކުރުކޮށް ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ތާއީދުކުރަމޭ. މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރާ ވާހަކަ ފަށަފަށުން ދަންނަވާލަން. އާދެ! ދެން ވާހަކަދައްކާލަން ބޭނުންވަނީ ބަޖެޓު ހަދާފައި ހުރި ގޮތާ ބެހޭ ވާހަކަ ނެތޭ. އާދެ! މި ބަޖެޓު ހަދާފައި މި ވަނީ؛ އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރާ ގޮތަށޭ. އާދެ! އެއް ދުވަހަކު އަޅުގަނޑު ދެކޭ މި ސަރުކާރުގެ އިދާރީ ނިޒާމުގެ ތެރެއިން 4 ބަޖެޓް ހަދައި، އަދި މީގެ ކުރީގައި 5 އަހަރު ދުވަސް ވާންދެން ބަޖެޓް ދިރާސާކުރާ ކޮމިޓީގެ މެންބަރުކަން ވެސް އަޅުގަނޑު އިން ފަހަރަ ވެސް އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. އެހެންކަމާއި ގުޅިގެން މި ބަޖެޓަށް އަޅުގަނޑު ބަލާލީ ދުރުން. އަޅުގަނޑުމެން ވިސްނަން ފާހަގަކުރައްވާފައި ދަރަނިވާ ވަގުތު ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް، އަޅުގަނޑު ދެކޭ ގޮތުގައި ބޮޑު ބައެއް ދާކަން. ސަރުކާރުގެ ތެރެއިން ހިނގާ ޚަރަދުތަކުގެ ބޮޑު ބައެއް ދާ ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭ. އާދެ! އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން ކުރެވިދާނެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ކޮމިޓީގެ ތެރެއިން ވެސް ބޭނުންވާ ސަރުކާރުގެ ފުރުޞަތު ލިބިގެން ހުރި ކަންކަން ދަށަށް ދާކަމާއި މިއަދު ދިވެހި ސަރުކާރު ތަރައްޤީ ކުރާ ކަންކަން ހިނގަމުންދާ ގޮތް. އާދެ! ދެން ޕްރޮގްރާމް ދެ އިސްލާހަކަށް ވެސް ބަޖެޓު ބޭނުންވާ ވަރަށް ބޮޑު ބައެއް ދާކަމާ، އަޅުގަނޑު އެދެން ދިވެހި ދައުލަތުގެ އާމްދަނީ ބޮޑުކުރުމަށްޓަކައި ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތްތަކާ ބެހޭ ގޮތުން ވިސްނުމަށް. އާދެ! އެއްވެސް ކަމެއް ހުށަހަޅައި، ދުވަސްތަކެއް ނަގައި އެކަން ނިންމުން ނޫން، ކުރިއަށް ގެންދެވޭނެ ގޮތަކަށް ވިސްނުމަށް. ދެން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބޭރު ޤައުމުތަކާ ގުޅޭ ވާހަކަ ދައްކާލަން ބޭނުން. ދެން، އަންހެނުންގެ ބަޖެޓުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުރިއަށް ގެންދާ ކަންކަމާ ބެހޭ ގޮތުން. ޤައުމީ ބަޖެޓުގެ ބޮޑު ބައެއް ޚަރަދުވާ ކަމަށް ދިމާވާ ގޮތުން، ސަރުކާރުގެ ޕްރޮގްރާމްތަކުން ވެސް މިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް ފާހަގަކުރެވޭ. އާދެ! ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ހޯދުނު ކަމާއި، ޚާއްޞަ ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވެސް ހިނގަމުންދާ ކަންކަމަށް ވިސްނާލާ ކަމަށް، އަދި އެކަމާއި ގުޅޭ ކަންކަމަށް ބަޖެޓުގެ ތެރެއިން ފައިސާ ހޭދަކުރާ ގޮތް ފާހަގަކުރެވޭ. ދެން، އަޅުގަނޑު ވިސްނާލަން ބޭނުން ވާހަކައަކީ 2006 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް، 2007 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓް، 2008 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ގެނެސްދެއްވި ގޮތުގައި އެކަން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް؛ ހިނގަމުންދާ ޕްރޮގްރާމް ވަރަށް ގިނަ ވާހަކަ ވެސް ދެކެން. އާދެ! ހިތްހަމަޖެހޭ ގޮތަށް، އެ.އެން.ޑީ.ޕީ، ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީ، އަދި ޑަބްލިއު.އެޗް.އޯ އަދި އެހެނިހެން ބައިނަލްއަޤްވާމީ ޖަމްޢިއްޔާތަކުން ވެސް ދެކެން. އާދެ! ޑަބްލިއު.އެޗް.އޯގެ ރިޕޯޓުގައި ވެސް ފާހަގަކޮށްފައިވޭ، މީގެ ކުރީގެ ބަޖެޓުތަކުގައި ވެސް ހިނގައިފައިވާ ކަންކަން. އެ ބަޖެޓުތަކުގެ ހަމަ ގޮތުން ބަޖެޓުތައް ތައްޔާރުކުރީ ދުވަސްތަކަކަށް ވިސްނައިގެން. މިއަދުގެ ބަޖެޓުގައި 4 ބަޖެޓުން ހޭދަކުރެވޭ. އެހެންކަމުން، އަދި އެކަމުގެ ބަޖެޓު ދެވަނަ ފަހަރަށް ހުށަހެޅި. ދެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު 2005 ގެ ތެރެއިން އެކަމުގެ ބޮޑު ބައެއް ހޭދަކުރެވުނު. މިހެންނެވެ، އަހަރު 5 ގެ ތެރޭގައި ޚަރަދުކުރެވުނު 9 ގެ ތެރޭން

ޓޫރިސްޓުން 2006 ގައި އިތުރުވެގެން އައި. 2007 އަށް 12.3 ޕަސެންޓް ޓޫރިސްޓުން އިތުރުވެގެން އައި. 2008 އަށް ވެސް ހަމަ އެ ގޮތަށް އިތުރުވެގެން އައި. އެހެންކަމުން، އެއިން އެއްވެސް ބޭފުޅަކު އޭރު ބަޔަކަށް ވޯޓެއް ނުދެއްތޯ. އޭރު މިތާނގައި އެޖެންޑާގެ ގޮތުގައި އޮންނަނީ ރަސްމީ ގޮތުން އަދި ނުރަސްމީ ސިޔާސީގައި ނަމަވެސް އެމް.ޑީ.ޕީ. އާދެ! އެމް.ޑީ.ޕީ. ބޭފުޅުންނަކީ ވެސް އެއްވެސް ތަފާތެއް ނެތި ސަރުކާރުގެ ތެރޭގައި އޮތް މިނިސްޓަރަކަށް ހުންނެވި ބޭފުޅަކު؛ އާދެ! ހާމިދު އަބްދުލްޣަފޫރު އޭރު ވެސް ހުންނެވީ މިނިސްޓަރަކަށް. ހުންނެވިއިރު ވެސް އެ ވަނީ ފުރިހަމަ އެ ބަޔަކަށް ވާޖިބުއެއް ކޮށްދީ ދުވަހަކު ވެސް، ކޮންމެ ފަހަރަކު ވެސް ވާޖިބުއެއް ވަޒީފާއިރަނާ ކޮށްދޭވެސް ބިލެއް ހާމަކުރާއިރު މުޅިރިވެގެން ފުރާވަޖެހިގެންނަވާ ތަން އަލުގަނޑުމަށް ފުރާނި. އެހެންކަމުން، މިއަދު އަށްއުޅެވެސް އަޅުގަނޑުމަށް މި ފުރާނަ، މިތާނގައި ދައުލަތުން ކުރުވީފައި ހުރި މަސައްކަތްތަކުގެ ނުވަތަ މި ބަޖެޓްގައި އެކުލަވައިލެވިފައި ހުރި ކަންތައްތަކުގެ މައްސަލަ ފާޅުކުރުމަށް މަސައްކަތް. އަދި! ތަފާތު ހިސާބުތަކުގެ މައްސަލަ ކައުންސިލުގެ އެކުލަވާލުމުގެ އުސޫލުތަކާއި ބޭނުންކުރެވިގެން ވާހަކަދައްކާ މަސައްކަތް. ދިހަރުދަށު މިނިސްޓަރުކަން ކުރުއްވި ބޭފުޅުން ވެސް މިހާ ތިއްބަވައިގެން ދެއްކެވި ވާހަކަތައް އަދި ގަނޑު ހިތާމަފާޅުކުރު ފާހަގަކުރަން. މަރަށް އަސާސާ އެކުގައި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން، ޔައުމާ ވެގެން މި އުޅެނީ؟ ރައްޔިތުންނަށް އެހާބަޔަށް އޭގެވެރިކަމުގެ ނަޖިސްއާތީގެ ވާހަކަ ދައުލަތުގެ ހަމަޖެހުމެއް ހޯދައިދޭނެ ބަޖެޓެއް ބަދަލުކުރަން؛ އެ ދުވަހު ވެސް ވާހަކަދައްކަވަމުން ވިދާޅުވި، ޒުޅުމި ދަރުވާލަ، ވިޔާނާލަ، އަނެއް ކަމެއް ކުރަމުއްޓޭ. އެހެންކަމުން، އާދެ! 2005 އިން ފެށިގެން، ހެއްސަ ގޮތެއްގައި 2008 އިން ފެށިގެން މި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައި ތަރައްޤީއާއި ކުރިއެރުން، އެކި ކަންކަމަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ރައްޔިތުންނަށް ކުރަމުންގެންދާ ހިދުމަތްތަކުން، ރަށްރަށުގެ ބަނދަރު ކަނޑުފަތުން ފެށިގެން، ބޯހިޔާވަހިކަން ފެށިގެން، ދަން އެހެންވެސް ތަރައްޤީވުން ފެށިގެން، ކަންކަމުގެ ޔައުމީ ނިޔާޔަތި ނިކަމެތި؟ ޝުކުރުވެރިވާ މިހާރު ޝުކުރުވެރިވާން ޖައްޒު މިންވަރަކަށް ވެސް މާ ބޮޑަށް އަޅުގަނޑުމެން ތަރައްޤީކުރެވިގެންދިޔަކަން އެއީ އަޅުގަނޑު އުފާވާ އެކަމުގައި ފާހަގަކުރާ ކަމެއް. މި ކަންކަން ވެގެންދިޔައީ ސިޔާސީ މަސްރަހެއް އައި ބަދަލާ އެކުގައި. އާދެ! ސިޔާސީ މަސައްކަތުގައި ވެސް ވަދެކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް އެއް ބާރަކު އަށްއެ ބައިވަރަށް ލިބިގެންދިޔައީ. އެގޮ ކުރިގައި؛ އާދެ! ބަރަވެލީގެ ދުވަހަށް ނޫނީ ގާނޫނެއްގެ ދުވަހަށް ބޮޑަސް ނުވާ ފަދަ ގޮތަކަށް ދިޔައީ، ވޯޓުވެދިޔަ 27 އަހަރު ރަމްޒުގެ މައްސަލަގެ ވެރިކަމަށް އަރާވަޖެހިގެން އައިސް 27 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި 36 މިލިއަން ޓޫރިސްޓުން ފުރުން ބަޖެޓު އައި ގޮތަށް އައިސް، އާދެވޭ 27 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި 5 ޕަސެންޓް ދުއިން ހަމައެއް ނުވޭ. އެ ހިސާބާ ހަމައަށް. އެހެންކަމުން. އޭގެ ފަހުން، މި ދެންނެވި ފަހުން 2005ގެ ފަހުން 2006 އިން ފެށިގެން އައި ބަދަލުތައް މި ބޭފުޅުން ބަޔަކަށްއެއްވެސް އެނގިވަޑައިގެންނެވުން. އަޅުގަނޑު ކޮންމެހެން އޭގެ ކުރެހިގެ ނަމޫނާއެއް ނޫން. އަޅުގަނޑު އެނގޭ، އިންސާނުން ކަންތައްތައް ކުރަނީ، އިންސާނުން ކަންތައްތައް ކުރަން ބޭނުންވާނީ، އެ ކަންތައްތައް ކުރާނެ ގޮތެއް ސަބަބު ފުރުޞަތުދީފައި. ޙަޤީޤަތުގައި އެ ކަންތަކެއް އިންސާނުން ނުކުރާ. އިންސާނުން

ކަންތައްތައް ކުރަނީ މި ދެންނެވި ގޮތަށް. އަދިވެސް އެއް ފަހަރު ތަކުރާރުކޮށްލާނަން. ސަރަހައްދު ތޮވޭގެން ކަންތައްތައް

ކުރާނީ. އެހެންވީމާ، އެ ސަރަހައްދު މުދުވެރިކުރުމަށްޓަކައި އަޅުގަނޑުމެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް އަޅުގަނޑުމެން

ކުރަންޖެހޭނެ. އަޅުގަނޑު އިއްޔެވެސް ދެންނެވިން، ބޭނުންވާ ނިޒާމަކީ، ވަޒީފާ ބޭނުންވާ ނިޒާމުގައި ގާއިމުކުރެވިފައިވާ،

ރައީސް ނަޝީދު ފެށިކުރުމަށް ހުންނެވިއިރު އެ މަސިއްކަތް ފެށި ވިޔަފާރި ފަހަރެއްން، އަޅުގަނޑު ފެށި ހަމަ އެ ވާހަކަ

ދެއްކި. ވަޒީފާ ބޭނުން ނިޒާމަކީ؛ އާދެ! އިންސާފު ބޭނުން ފެށި ނަގަންޖެހޭނެ. އެހެންނަމަވެސް، ނަގަންޖެހޭ

އުސޫލުތަކައި ހަމަތައް ބިނާކުރެވިގެންވާ އެ ކަންކަމާ ގުޅޭ ވަރަށް ވިސްނުންތެރިކަމާއެކު ވިސްނައިގެން ނޫން ގޮތަކަށް

އަޅުގަނޑުމެން އެކަން ކޮށްދީއްޔާ އާޖެން ލިބޭނީ ތަނެއް ކަމަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން. އާދެ! މި ވާހަކަތައް

ދެއްކެކަން 15 މިނެޓްއިރަށް ފުރޭ ވަގުތަށް ނޫން. މިއީ ޔުނިވާ ބަޔަސްއޮތުގެ ތެރެއަށް ވެސް ހިނގައިދާނެ. އަދި،

ތަޖުރިބާގެ ތެރެއިންނާއި އަދި ޒަމާނީ ގޮތުން ކަންތައްތައް ވެގެން ހިނގައިދާނެ ގޮތަށް ވެސް ވާހަކަދެއްކިދާނެ.

އެހެންވީމާ، 15 މިނެޓްއިރަށް އެންމެ ބަޔަށް ވެސް މި ނަޒަރިއްޔާތުން ބަލާކަށް މާ ފުރޭ މިންވަރެއްގެ ވަގުތެއް

ވެސްނޫން. އެހެންނަމަވެސް، އަޅުގަނޑުމެންނަށް ލިބިފައިވާ ވަގުތުގެ ތެރޭގައި ހަމަޖެއްސަވަންޖެހޭ، އަޅުގަނޑު

ދަންނަވަން މި އުޅޭ ވާހަކައަކީ މާ ދިގު ވާހަކައަކަށްވާނެ ކަމަށް ނުހިތާ. ޚުލާޞާ ގޮތުގައި ދަންނަވާ ކަމަށް ވާނަމަ، މި

ބަޖެޓު ވަރަށް ރަނގަޅު އިނގޭތޯ. މި ގޮތަށް މި އަހަރާ ހުރިހާ، މި ވިޝަން ހުރިހާ މިގޮތަށް މަސައްކަތްކޮށްގެން

ދެނިވި އަޅުގަނޑުމެން ހަމަ އެއްވެސް ކަމެއް ހާސިލުވެ ނުކުރެވޭނެ. އެހެންވީމާ، މި ބަޖެޓު ރަނގަޅުވާނީ އިނގޭތޯ.

ދެން، ސިވިލް ސަރވިސްއިން، އެހީގެ ގޮތުގައި ލިބޭ މިއަދު ސަރުކާރު މިދިޔަ ރުފިޔާ ނޫނީ ޑޮލަރު، 300 ނޫނީ 200

ލިބޭނީ ކޮންގޮތަކަށް ކިޔަންވީތޯ؟ އެ ސިވިލް ސަރވިސްގެ އެ ކަންތައްތައް ކުރަން މި ބަޖެޓު ފުރުގައި ވަރަށް ރަނގަޅަށް

ތަފްސީލު އެބަހުރި ދެއްވާފަ. ދެން ފިނޭންސް މިނިސްޓަރީގެ ހުރިހާ ބަޖެޓުގައި 7 ބިލިއަން ރުފިޔާ އޮވޭނެ އެ ވާހަކަ

ދައްކަން. ބަލަ! އެ ވާހަކަ ދައްކާއިރު އަޅުގަނޑުމެންނަކަށް ނޭނގޭތޯ، އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރޭގައި ހިނގައިދިޔަ ހަރުދަނާ

އެއްޗެއް؟ މި ޖަޒީރާއަށް ބަޖެޓު ހުރަހެއްނެތް ޖަޒީރާގެ މާލިއްޔަތު ކޮމިޝަން ފާސްވެގެން ނޫން ގޮތަކަށް ހަރުދައް

ނުކުރާނެކަން އަޅުގަނޑުމެން އެބަ ގަބޫލުކުރަންޖެހޭ. އެއީ ފޮތުގައި ލިޔެވުނު އޮތް ގޮތެއް ވެސް، މި ސަރުކާރުން

ކުރައްވާނެ ކަމަށް އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރާ ގޮތް. އެހެން އަޅުގަނޑު މިދަންނަވަނީ، މި ސަރުކާރަކީ އެމް.ޑީ.ޕީގެ އެކަނި

ސަރުކާރެއް ނޫން. މި ސަރުކާރަކީ ކޯލިޝަން ސަރުކާރެއް. އަޅުގަނޑުމެންގެ އިއްތިޙާދީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ވިދާޅުވާ

ފަދައިން، މިއީ ކޯލިޝަން ސަރުކާރެއް. އެހެންވީމާ، އެމް.ޑީ.ޕީއެއް ނޫން މިގައި ބަދަލުގެނައުމަށް ތަރައްގީގައި އެކަނި

ބަދަލުގެނެވޭ ވެސް. އަދި ކޯލިޝަން ފިޔަވަޅު ތަރައްގީގައި ކޯލިޝަން ފިޔަވަޅު ވެސް. ހަމަ އަޅުގަނޑުމެން ވެސް،

އެންމެން ވެސް މިދިޔަތަނުގައި ބައިވެރިވެ އެންމެން ވެސް ހަމަހަމަކޮށްހަކަން އަޅުގަނޑު ގަބޫލުކުރަމު އަޅުގަނޑު އެ ވާހަކަ

މިދަންނަވާލީ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން ބޭނުންވަނީ، މިހާރު ސަރުކާރުން ދެން އަޅުގަނޑުމެންނަށް ވިސްނާލާ ހިނގާނެ،

ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި؛ އާދެ! މީގެ ކުރީގެ އަހަރުތަކުގައި 2018 ވަނަ އަހަރު، 2017، 2016، 2014، 2013

އެހެންނަމަވެސް 2013 އިން 2014 އިން ފެށިގެން 2015، 2016، 2017، 2018 އާ ހަމައަށް ބަޖެޓް އައިއްސަ ހުރި ކުރިންއޮތޯ؟ ހަމަ އެއްވެސް އެއްޗެއް ނެތޯތޯ ދަރަނި؟ ކުރިންއޮތޯ ދިޔައީ ކަންތައްތައް. 143 މިލިއަން ޑޮލަރު އައި.ޖީ.އެމް.އެކޯ 25 ބިލިޔަނުގެ ބިލިޔަނުގެއް އެކުވާ އެއީ ކިހާ ބިލިޔަނުގެ އަގެއް ލާރިންތާ އެ ބިލިޔަނުގެ އަގައިގެންދިޔައީ، އެކުގެ އަދުގަނޑުވުން ބަލައިލައިން އެބަޖެހޭ. އެއީ ހަމަ ބަލާބަލަން ސަރުކާރު ގަނޑުއެޅޭނޭ ހުރި؟ ހުރި ކަރުދާސް ފޮތިގަނޑުއެޅޭނޭ އެއީ؟ ބަލަ! މިގޮތަށް ކަންތައްތައް ކުރެވޭ، ކަންތައްތައް ކުރުވިގެންދިޔައީ ވާހަކަދައްކާން ދައްކާ. އެޕްރިޝިއޭޓްކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައްކުރެވޭ. އަދި އެޕްރިލްއަކީ ވެސް ކުރާނެ އެޕްރިލް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައްކުރެވޭ. މިހެން ބަސްބަހަށްޖެހޭ ކަންތައްތައްކުރެވޭ ރިޕޯޓަށްޖެހުމުގެ ޖުމްލަތައް ބޭނުންކުރަންޖެހޭ ވަގުތުތައްކުރެވޭ އެކަން ވެސް ކުރާނެ. އެކަމަކު އެހެންނަމަވެސް، މިއީ ސިޔާސީ ޕާޓީއަކަށް ވުރެ ރައްޔިތުންގެ ވާހަކައް ދައްކަންޖެހޭ ތަންތަނުގެ ގޮތުގައި އަދުގަނޑު ފާހަގަކުރާ ގަރާރު މި ވާހަކަދައްކާ. ދައްކަމުން މި ދަރަނި އިންސާފު. އަދުގަނޑު ދަރަނިވާގަން ބޭނުންވަނީ، އެގޮތަށް ބެލިޔަ ކަމަށް ވިދާޅުވި، އެއްރައްޔިތުންނަށް ކަމަށް ވިދާޅުވެ، އޭގެ 2 ގުނަ ހަރަދުގައި ކަމެއް ކުރިމަތި ކަމެއް ކުރުވިއްޖޭ؟ ކަމެއް ކުރުވިއްޖެ ނޫން. ހަމަ އެހެންގޮ މިއަދު އަދުގަނޑުމެން ބުނަންވީތޯ؟ އަދުގަނޑުމެން މި އުޅުނީ މި ފެއްޓި ބަޔަކު، އެހެން ބަޔަކު އަޅުގަނޑު އަދުގަނޑުމެން ދޫކުރާނީ. އަދުގަނޑަށް ކަނޑައަޅު، މިއަދު ހުރި ރައީސްގެ ޖުމްހޫރިއްޔާ އަދުގަނޑުމެންގެ ސަރުކާރު ޝަރުކަތަކާއި، އަދުގަނޑުމެންގެ އިސްތިޤުލާލު މިނިވަންކަމަށް އެއްވެސް ބުރުވުއް އަށާ މިންވަރުކަށް އަދުގަނޑުމެންގެ ފަރުދު އެއްވެސް ކަމެއް ނުކުރައްވާނަން. އެކަން އަދުގަނޑު ފުރިހަމައަށް ގެބޫލުކުރަން. އެހެންވީމާ، އެކަންކަން އެހެން ހުރިހެން، ދީން ރައްޔިތުން ހޯދުތަކުގެ ވާހަކައްކައިގެން ކަންތައްތައް، ސިޔާސީ ޖެހިއަހުލުގެ ބޮޑުގައި ބާރުވާ ޖުމްހޫރިއްޔާގައި ދައްލަތް ގަވައިދު މިލްކުގައި، މި މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާގައި ވާހަކައްކައިގެން ރައްޔިތުންގެ ގާނޫނުގެ ރައްޔިތުން ވާހަކަދައްކާން އަދުގަނޑު ހިމަނި މާ ރިޔާ ކަމެއް ނޫނެއްނުން. އަދުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ ބިޔަކުރަނި، އެމްއާރުޕީގެ ވާހަކަ. އަދުގަނޑުމެން ދައްކަންޖެހޭ ހަމަޖެހޭ، ދައުލަތުގެ ވަކިން ދައްކަންޖެހޭ ހަޤީޤަތް ކުރިމަތިލައިރު ހުރި، މިހާރު ކަންތައްތައް ކޮށްފައި ހުރި، މިހާރުން ކަންތައްތައް ކުރެވޭނެ ބައެއް ގޮތް ވާހަކައް ދައްކައިގެން ހަމަޖެހޭނެ ސިޔާސީ ހިނގުން މިހާރު ހޯދާމެން އެއްގޮތަށް ވަރަށް ބޮޑު ރައްޔިތުންނަށް ދަރަނީގެ ހިއްސާ ހުރި ބުނެވިދާނެ ވެސް އެކަން މާ ރަނގަޅު ވާހަކައްކުރަން އިންސާފު. ދެން އަދުގަނޑު ކަންބޮޑުވަނީ މި ރައްޔިތުން ދައުލަތުގެ ކުރިމަތީގައި ވެސް ދެންނެވީނަން، މާ ދިގު ރައްޔިތުން ގަސްތުގެ ނުކުރަން. އެހެންނަމަވެސް، ޖުމްލަ ގޮތެއްގައި އަދުގަނޑު ދަރަނިވާގަން ބޭނުންވަނީ، ދެން އަދުގަނޑުގެ ދާއިރާގެ ރައްޔިތު ވެސް އަދުގަނޑު ދަރަނިވާގަން އެބަޖެހޭ. އާދެ! ދާއިރާގެ ރައްޔިތުން ދަރަނިވާރިކޮށް؛ އާދެ! 37.5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ބަޖެޓެއް ހުށަހެޅި ފާސްވެގެންދާއިރު، އަދުގަނޑު ހަމަގައިމު ވެސް ޝުކުރުކުރަން. އަދި އަދުގަނޑު ތަފާސްހިސާބު، އަދުގަނޑު ޖުމްލަ، ޖީ.ޑީ.ޕީ ހުރިހާ ގޮސްބަރުން ވެސް މިއަދު ޝުކުރުއަދާކުރަން ކަމަށް. އަދުގަނޑުގެ އަތޮޅުގެ ވެސް ގ. އެއީ އަދުގަނޑުމެން ކުރިއަށް ޖެހިލުކުއްގެ ގޮތުގައި ވެސް ވަޒީފާ، އަދި

އަޑުގަސްދުމުން ގަބޫލުކުރާ ބަޔަކަށް ކަމަށް މި ބަޔަކު ވާތީ. އާދެ! މި ބަޔަކު ޚާއްސަކޮށް ޒުވާނުންނާއި ނުވަތަ ބަޔަކު ވޯޓުދިނުމާ ވިއްޔާ، މި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން މުޅިއެކު ޒުވާނުން މުސްތަޤްބަލާއި، އަދި އެހެން ވެސް ހުރިހާ ހަރުދަބަރުދާއް، މިގޮތައް ހިމެނޭ އަޑުގަސްދުމުން ކުރާނީ ކިހިނެއްތޯ؟ އެ ސުވާލު އުފެއްދުމުގައިވެސް އެއްވެސް އިރަކު އެއްވެސް ގޮތަކަށް މި ބަޔަކު ވޯޓުދިނުމުގެ އިސްނަގަނެގެން ކަމަކަށް އަޑުގަސްދު ގަބޫލުވޭ ނުކުރަން. ޤާނޫނުއަސާސީގައި ބުނަނީ، ބަޔަކު ޚާއްސަކުރެވިގެން ކަމަކު. އިސްތިޢުފާއެއް ގެނައުމުގެ ކަމަކު. އެހެންވީމާ، އަޑުގަސްދު ދަންނަވައިލާނީ، މި ބަޔަކުން؛ އާދެ! މާލޭގައި ދާއިރާއަށް 17.7 މިލިއަން ރުފިޔާ ޚަރަދުކުރެވިފައި މި ވަނީ. އަތޮޅުތަކަށް 4.2 މިލިއަން ރުފިޔާ މާލޭގެއިތުރުން ކަނޑައެޅިފައި މި ވަނީ. ފެންފޯރުކުރުމަށް ކަނޑައެޅިފައި މި ވަނީ، 13.5 މިލިއަން ރުފިޔާ. އަޑުގަސްދު ދަންނަވާނީ، މިއީ ވަރަށް ހިތާމަކުރަންޖެހޭ ކަމެއްގެ އަދަދުތަކެއް އިސްރާފެއް. މާލެއިއްޔަ، ޚާއްސަކޮށް އަޑުގަސްދު ދަންނަވައިލާނީ މާލެއިއްޔަ ދިވެހި ދައުލަތުން ބަޖެޓުން ދިރިއުޅުމަށް ދިވެހި ދައުލަތުން ކަނޑައަޅާ ފައިދާ ހޯދައިދެވޭނެ ގޮތް. ދިވެހި ދައުލަތުން ކަނޑައެޅުން ކުރިން ދައުރުގައި ވެސް ދިވެހި ދައުލަތުން ވެސް ސަރުކާރުން 2005 ވަނަ އަހަރުގެ ފުރުން އިމާރާތެއް ހައްދައިދެއްވާފައި ނުވޭ. މާލެކުރިއައްވާ! 2006 ގެ ފުރުން އިމާރާތެއް ހައްދައިދެވުނު، ސަރުކާރުން ފިހާރަ އަދި އެހެން ގޮތަކުން ފިހާރަ، އެހެން ކަމެއްގެ މަސައްކަތް ވެސް ހައްދައިދެއްވާފައި ނުވޭ. މާލޭގައި ހުޅުލޭ އިންޖިނިއަރިންގ ފުޅުގެ. މާލޭގައި އިހަށްދުވަހު އޮތީ އިންޖިނިއަރިންގ އެއަރޕޯޓް ވެސް. މިއަދު ދުވަހު ޖެހިލުވެސް ހުރިހާ ޕްރޮޖެކްޓަކީ މިދިޔަ ސަރުކާރުން އަޑުގަސްދު ނުހައްދުން ދަތުރުދެވެނީ ޖެހޭ. އެ ހަމައެ ވެސް ނިމުނުގޮތްވީ. ދުވަހު އެކަށް އެހެން ޖެހޭ ނިމުނުވެސް، މިދުވަސްތަކުން އިންޖިނިއަރިންގ އެއަރޕޯޓާ، ރާއްޖޭގެ އަތޮޅުތަކުގެ ޖެހޭ އެހެން ރަނގަޅު އެއަރޕޯޓް އައްޑު ގަން ފިޔަވައި. އެކަމަކު، އެހެންނަމަވެސް އަޑުގަސްދުމުން ކަންކަން ނުވޭ އެ ފުރުސަތެއް ވެސް. ދުވަހު އެހެންވިޔަސް ސަރުކާރު ތަރައްޤީ މި ދުވަހު. މި ހުރިހާ ހިނދުތަކެއް؛ ޕްރޮޖެކްޓް ނުވޭ ރަނގަޅު. ތަރައްޤީ މަދުކަމެއް، ސަރުކާރު ރަނގަޅު. އެކަމަކު ޕްރޮޖެކްޓް ވެސް އަދި ވާހަކަ އެބަދުއްލާ ބޮޑުކަމުގެ ވެސް ހެދުއީ ވާހަކަ. ނުވާނެ ކުރިއެރުން ދަތިކަމެއް މިންވަރު ވެސް އަޑުގަސްދުމުގެ ރަނގަޅު، މާލޭގައިހަރު ދިރިއުޅުއްވާ ނުވޭ. އާދެ! ދަރަނިވާގަން މި ދުވަހު، މި ކަންތައްތަކަށް ބަޖެޓު، އަދި ފުރުޞަތުގެ މަސައްކަތް އެމްޑީޕީގެ ފުރި ހިސާބުގެ ދެކެވޭ ހިނގާފައި ހުރި ފިޔަވަހި، ދަ. އަތޮޅުން މި ދުވަހު ހިސާބުގެ ތިލަ އެ ވެސް އަދި މަގާ ނުވާނެ ކަންކަން ވިއްސަނީ، މާލޭގައި ފުރީ އަޑުގަސްދުން ދަންނަވައިލާނީ ފުރުޞަތުގެ މަސައްކަތް. ބިން ވަޒީފާ އެއްވެސް 20 އަހަރުވެފައި ފުރި ކާރު ވެސް ފަޅުބަޑުގެ. ރަށުގެ ނަޝީދުގެ ފެހިކަމުގައި ވެސް އަޑުގަސްދުމުން ބަޔަކުރަން ނޫނީ ފުރަތަމަ ވެސް. އެކަމަކު، ބަޔަކުތިރިއަށް އެކަމެއް ނުވޭ. އަދި މިއަދު ވެސް ނުވޭ. އެހެންވީމާ، އަޑުގަސްދު ވަރަށް ބޮޑަށް އެދެން ފުރުޞަތުގެ އިމާރާތް، އެ މަސައްކަތް ނިންމައިދެއްވުން ގޮވާލަން ހައްދައިދެއްވުން. އެދޭނަމަ މިހެން ބަންދުކުރަން ޖެހޭ ހަމަޖެހި އެއްބާރު، މިހެންނަމަ ރަށުގެ ގޮތަށް އެއްބާރު އެކަން ކުރެވިދާނެ ކަމަށް އެބަޖެހޭ. ޕްރޮޖެކްޓް އެބަ އެދެން ޖެހޭ. ބައްލަވާ! ދަ ހާލު، ބިން ހާލު މިހެން އެވާ ރަނގަޅުގައި

ވަގުތަށް ހުރިގެން ތަރުތީބުވެގެންދާއިރު މާމިގިލިއަކަށް ނުލާ. އަޅުގަނޑު ހައިރާންވާ ކަމަކީ އިނގޭތޯ، ދަންނަވަންތޯ! އެންމެ ގިނަ ވޯޓު ކޮންމެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާއަކަށް ވެސް ވަޑައިގަންނަވަން އަޅުގަނޑުމެންގެ ކެނޑިޑޭޓުންގެ ތެރެއިން ލިބިގެންދާނީ، ދާ ރަނގަޅު، އެންމެ މަތީ ޕަސެންޓުގެ ވޯޓު ލިބިގެންދާ ރަނގަޅު މާމިގިލި. އެކަމަކު، މާމިގިލިއަށް ވާ ކަމެއް ނުވޭ އެއް ކަމެއް ވެސް. ކޮންމެ ކަމެއް ނުވޭ އެއް ކަމެއް ވެސް، ސަރުކާރުތަކުގެ ތެރެއިން. އެހެންވީމާ، މިހެން ސަރަޙައްދުވާއި އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މާ ގިނަފަހަރު އިއްޒަތްތެރި ރައީސް، އިއްޒަތްތެރި ރައީސް ސިޔާސަތުތަކަށް އަޅުގަނޑު ދަންނަވާލަން މި ބަޖެޓު ޑިބޭޓުން ދިރާސާކުރުމުގެ މާމިގިލިގައި، މާދު ކުރިމަތި، މާމިގިލީގެ ފުރުޞަތު މަޖާލަކު ހުޅުމާލެ، ޓާސްޓްބިޑީތަކި، އަދި ދެން ރާދި ކަންތައްތައް ވެސް؛ އާދެ! ދެން ހަމަ ކަންތައްތަކެއް، ފުދޭބަރު ދަނޑޭ، މި ކަންކަން އެބަ ޚިޔާލުގައި އަންނަނީ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށްފަހު) އާދެ! އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑުމެން މި ބަޖެޓް ޑިބޭޓުގައި މި އެންމެހާ ކޮންމެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކަށް 15 މިނެޓް. އެހެންވީމާ، އެކޮޅުން އެ ވަގުތު؛ ދެން އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މި ފާޑުކިޔުއްވާ ޒިޔާރަތްތެރިއާއާ އަޅުގަނޑު ހަމަ ދަންނަވާލަން، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރަކު ވެސް ބަޖެޓް ކޮމިޓީގެ މެންބަރެއް. އެ ގޮތަށް މި ހުށަހެޅުއްވުމަށް ގެންދެވުން. އާދެ! މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ، ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އިބްރާހިމް މުޢިއްޒަށް.

ހެންވޭރު އުތުރު ދާއިރާގެ މެންބަރު އިބްރާހިމް މުޢިއްޒު ވާހަކަދެއްކެވުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:

މަޑުކޮށްލައްވާ! މާމިގިލި ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނިޒާމީ މައްސަލައެއް.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

މާމިގިލި ދާއިރާގެ މެންބަރު ޤާސިމް އިބްރާހިމް ވާހަކަދެއްކެވުން:

އަޅުގަނޑު ކައިރީގައި ތިއްބެވި ބޭފުޅުން އެބަ ވިދާޅުވޭ އަޅުގަނޑަށް 10 މިނެޓުއިރު ލިބުނީ. އެހެންވީމާ، އަދި އިތުރު 5 މިނެޓުއިރު ދެއްވަން އެދެން ނޫންތޯ.

ރިޕޯޓުން ފާހަގަކުރެވުނު:

އިޤްތިޞާދީ ޖެންޑަރު މިނަންވަރު ވަރަށް ރަނގަޅަށް ބަލަހައްޓަމުންދާ އިންޑެކްސް ވަޒަން. އިސްކޯރު 1 މިންވަރަކީ، ސިކުންތުތަކުގެ ވެސް ތިބޭފަރާތަށް އިންޑެކްސް. އެއީ! ހަމަހަމަކަން ދައްކާ ދެޖިންސުގެ އިޤްތިޞާދީ ޖެންޑަރު ބަރާބަރު ވުޒާމު.

ހަމަހަމަ ކުރުމަށް ދެޖިންސުގެ ޖެންޑަރު އިޤްތިޞާދީ ވުޒާމު ފާހަގަކުރެވުނު:

ސިވިލް ސަރވިސް އިޤްތިޞާދީ ކައުންސިލް. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބޯޑުތަކުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސެކްރެޓަރީ ޖެނެރަލް ... ބޯޑު ބޯޑު. 37.5 ޕަސެންޓް ކުރިއަށް ގެ ބޯޑުތަކުން ބަލައިލާއިރު، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުގެ ބޯޑު ބައެއް ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުތަކުގެ ... 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުތަކުގެ %27.1 ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުތަކުގެ %26.1 ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުތަކުގެ %15.0 ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ބޯޑުތަކުގެ %5.3 ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ... 463 މެމްބަރުން ... ދިވެހިރާއްޖޭގެ ... ޕީ.އެސް.އީ.ގެ ... 12 މެމްބަރުން ...

ފަސޭހައިން ލިބިގެންދާނެ ކަމުގައި އުއްމީދުކުރެއެވެ. ބިނާވެރިކަމަށް 973 މިލިއަން ރުފިޔާ ޖީ.ޑީ.ޕީ.ގެ ދަށުން މި
ބަޖެޓުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ. އެއީ ޖީ.ޑީ.ޕީ.ގެ ބަޖެޓުގެ 9.6% ކަން ފާހަގަކޮށްލަން. އަމިއްލަފަރާތުގައި
ބިނާވެރިކަން ފުރުޞަތުދިނުމަކީ މި ސަރުކާރުގެ ވަޢުދުތަކުގައި ދަންނަވަން. އަޅުގަނޑު ދެކޭގޮތުގައި ސޯޝަލް
ހައުސިންގ، ބިނާވެރިކަމަކީ ކޮބައިކަން ޖެހިލުންތެރިކަމަކީ އެއްޗެކެވެ. ގޮތުން ރާއްޖޭގެ، ދައުލަތުން ދީ ބައިސް
ބިނާވެރިކަމަކީ ދެވޭ ބަންޑާރަ ގައުމުއްމަ ނޫނީ 20 އަހަރުން އަށް އެހާކުރިން ދެވޭ ދެ ކޮބައިކަމުގެ ފުރުޞަތުއްމަ، ނޫނީ ބޮޑު
އުސޫލުން މިލިއަން ރުފިޔާއަށް ގަންނަ ގޮތަށް ގޮޅިއެއް އެބަ ހޯދުމަށް ބޭނުންވެއެވެ. މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން އެޅުމަށް 19ގެ
ވަޢުދުތަށް ކަމުގައިވާ ފިނިފެނި ގޮތް ފްލެޓުތަކުގެ އެއްފަހަރާ ބަޖެޓުން ނިންމަން އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. ގެދޮރު
އިމާރާތްކުރުމަށް ޚަރަދުކުރާނެ ލޯން އަދާކުރެވޭނެ ގޮތަށް ހުށަހެޅިފައިވާ ފަދަ ބައިވެރިޔެއް ފަރާތުން ދައުރުވެރިކަން ކަމުގައި
ފާހަގަކޮށްލަން. ޕެންޝަނުގެ ރައްކާތެރިކަމުގައި އިޤްތިޞާދު ތިބޭނެ ތަރުތީބުތައް މެދު ފަސޭހަކަން ދޭ ބަންޑާރަ ބިމެއް އެއީ
ބިނާވެރިކަން ކަމުގައި ދަށް އުސޫލު ދަރަޖަ، ދިރިއުޅޭ އެހެން ޚިދުމަތްތަކުގައި ވެސް ސޯޝަލް ހައުސިންގ ކުރިއަށްދާ
އުސޫލުން ކަނޑަކަން ކުރުމުގެ ވިސްނުން މި ބަޖެޓުގައި ގެންގުޅުމަށް ހުރުމަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު ނިންމުމެއް ކަމުގައި
އަޅުގަނޑު ދެކެން. ރާއްޖޭގެ ބަޖެޓު އަހަރުން އަހަރަށް ބޮޑުވަމުން އަންނައިރު، މި ބަޖެޓުން ފުރުޞަތު ރާއްޖޭގެ
އިޤްތިޞާދު ފުޅާކުރުމަކަށް ސިޔާސަތެއް ބަދަލުވާ ވެރިޔާ ހުރުމަކީ ބޭނުން. އަޅުގަނޑަށް ފެނޭ ގޮތުގައި އިޤްތިޞާދު
ފުޅާކުރުމަށް ސިޔާސަތު މިހާ ބޮޑަށް ބަދަލުވާ ހުރުމަކީ އެހާ ރަނގަޅު ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ނުދެކެން.
އަޅުގަނޑުމެން އެބަހުރި ބޮޑު ފަރުވާ ވަރުގަދަ އިރުޝާދު ގޮތުގައި ހުއްޓެވެ. މި ރާއްޖެއަށް 99% އަށް ކަނޑު ކަމަށް
ވާއިރު، މި ކަނޑުގެ ވިޔަފާރި އިޤްތިޞާދީ ނަގާ އެކަށީ ފުރުޞަތު ގޮތުގައި ބޭނުންކުރެވެން އެބަހުރި. ރާއްޖޭގެ
މަސްވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ޚާއްޞަކޮށް، އިތުރަށް ވަރުގަދަކޮށް، ދިވެހި އިޤްތިޞާދުގައި ބައިވެރިކުރުވަން ޖެހޭ.
މަސްވެރިކަމުން ލިބޭ ބޭނުން ފައިދާ އިތުރުކުރުވަން އެބަހުރި. މިގޮތުން، ރާއްޖޭގެ ދަނޑުވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތު ވެސް
ދިވެހި އިޤްތިޞާދުގައި ބައިވެރިކުރުވަން އެބަހުރި. އަޅުގަނޑުމެންނަށް މި ފުރުޞަތު، ރާއްޖޭގެ އުފެއްދުން ގާތްގައި،
ތަކެތި ބަލައިގަތުމަށް އިމްޕޯޓުކުރާ ތަން. އަޅުގަނޑުމެން އެބަހުރި މި ތަކެތި ރާއްޖޭގެ ފަތުރުވެރިކަމުގެ ސިޔާސަތާއި
ދިވެހިންނަށް ބޭނުންކުރެވޭގޮތަށް އުފެއްދުން. ދަތުރުތަކުގެ ބަޖެޓު އަހަރުން އަހަރަށް ބޮޑުވަމުން ދާއިރު މިސާލަކަށް ވިސްނާލަންޖެހޭ
ކަމެއް ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މި ބަޖެޓުގައި އަޅުގަނޑުމެން ފާހަގަކޮށްލަން އެއް ކަމަކީ، ދަތުރުފަތުރުގެ ނިޒާމު
ހެލްތުގެ، ބޭސްފިހާރަ، ކަރަންޓާއި ފެނުގެ ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ބަޖެޓުން ބޭނުންކުރާނެ ގޮތް. މި ބަޖެޓުން ފުރުޞަތު ކަމަށް ވަރަށް
ނިންމުމެއްކަން؛ މި ފުރުޞަތު ދަތުރުފަތުރު ނިޒާމުގައި ކަމުގެ ބަޖެޓުކުރެވިފައިވާ އެއީ ވަރަށް ނިންމުމެއް
ކަމުގައި އަޅުގަނޑު ފާހަގަކޮށްލަން. މިސާލަކަށް ރާއްޖޭގެ ދަތުރުފަތުރުގެ ޖީ.ޑީ.ޕީ.ގެ ބަޖެޓުން 8.8% ވަނީ ބަޖެޓުކުރެވިފަ.
ސިއްހީ އަދި އިޖުތިމާޢީ ހިދުމަތްތައް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޖީ.ޑީ.ޕީ ބަޖެޓުގެ 6.4% ވަނީ ބަޖެޓުކުރެވިފަ.
އަޅުގަނޑުމެންގެ ދައުލަތަށް މާ ބޮޑު ކަމެއް މި ބަޖެޓުން ފުރުޞަތު ނުލިބޭ ކަމަށް، ހުރިހާ ދަނޑު އަޅުގަނޑުމެންގެ

3.8 މިދިޔައީ ރިވިޔާ އާއިމު ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރާ ގޮތަށް ބަޖެޓުކުރުމުގައި އުނދަގޫ. އަޅުގަނޑު ދާކުޅުތަކަށް ކުރިއަރުވާތީ ތަންތަނަށް މިފަދަ ތަންތަން ތަރައްޤީކުރެވިއްޖެ، ވިސްނާ ބޭނުން އާއްމު ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް އަތުރާލާ މުއްސަނދި ކަމުގެ ސަރުކާރުގައި އަޅުގަނޑު ދެކެން. މާލެ ކަހަލަ ތަރައްޤީވެފައިވާ ތަނެއްގައި މިގޮތަށް ހެދު ކުރިއަރާ ތަންތަން ވަކި ބަދަލުކުރުން ބޭނުންކުރާ ގޮތަށް ތަފާތުވެފައިވާ ރަށްރަށް ތަރައްޤީވެގެން ދިއުމަށް ހުރިހާ ގޮތެއް ކިޔަވާދޭ ނުކުރެވޭ. އަޅުގަނޑު ދަންނަވަން. ހަމަތަކަށް ދިމާލަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ނިސްބަތުން ވަރަށް ފުޅާ ބޭނުންތަކެއް ވެސް ދިރާސާކުރެވިފައި ހުރި ރަށްރަށް ބަޖެޓްކުރަން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީ ސަރުކާރުތަކުން ބަޖެޓު ކަނޑައަޅަން އަޅުގަނޑު ދެކެން، ހަމަގޮތް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ތަރައްޤީއަށް ކުރިއަރާ ނިޒާމެއް، ދެން ބަދަލުކުރަން މި ތަނަށް ބަޖެޓުކުރުމުގައި ހުރިހާ ކަމަކާ ގުޅުވައި ބަޖެޓު ކަނޑައެޅިފައި. އަދި އަޅުގަނޑުމެންގެ ދާއިރާތަކުގައިވާ ކަހަލަ ސަރަހައްދު ތަރައްޤީކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ހުރި ނަތީޖާ ހުރި ނަގަވާ، ހަމަތަކަށް ކަނޑައެޅިފައި ދިމާލަށް ބަޖެޓުކުރެވިފައި ނެތުމަށް އަޅުގަނޑު ފާހަގަކުރަން. އަޅުގަނޑުމެން ދާކުޅުތަކަށް ތަރައްޤީވެފައިވާ މާލޭގެ ކަހަލަ ސަރަހައްދު އެއް ގޮތެއް އިތުރަށް ހަސަންކަން: ތަރައްޤީވުން ފުރުޞަތު އިތުރު ކަމެއް ނެތުން. ވަކި ދިމާލަށް މާލެ ވަކިން ބިމާ ގޮތަށް މިފަދަ ބޭނުންތަކުގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބަޖެޓުގައި މާލު ކައިރިއަށް ދޫވާ ގޮތަށް ތަރައްޤީކުރެވިފައެވެ. އަޅުގަނޑު ދާކުޅުތަކަށް މި ބަޖެޓުން ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ އަތުގައި މައިގަނޑު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ކުރިއަރައި އަނބުރާ ލިބެނީ. އަދި އެކަން ވެގެންދާނެކަމުގައި ވެސް އަޅުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ދެއްވި ފުރުޞަތަށް ވަރަށް ބޮޑަށް ޝުކުރިއްޔާ.

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރު. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ފަހު) އާދެ! ކެޔޮދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު އަޙްމަދު ޝާހިރު ވަޑައިގެން ނެތް. އެހެންވީމާ، މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުޞަތު މި އަރުވަނީ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ސަޢުދު ހުސައިނަށް.

ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ހުސައިން ވާހަކަދެއްކުން:

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ދިވެހިރާއްޖޭގެ 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓު މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅުއްވާފައިވާތީ، މިއަދު މި ބަޖެޓާ ގުޅޭ ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އަޑު އިއްވާލަން މި ފުރުޞަތު ދެއްވީތީ ޝުކުރުދަންނަވަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. މި ބަޖެޓަކީ މިއަދުގެ މި ސަރުކާރުގެ، މިއަދުގެ ސަރުކާރުގެ...

ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކުން:

އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މަޑުކޮށްލައްވާ! ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް، ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު.

(ނިޒާމީ މައްސަލަ)

<u>ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ މެންބަރު އަޙްމަދު އާމިރު ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަޅުގަނޑު ނިޒާމާ ބެހޭ މައްސަލައެއް މި ނަގީ، ދެންމެ މި ތަޅުމަށް ތުހުމަތުގައި އަޅުގަނޑު ހަމަ ހުރެފައި ބޭރަށް ނުކުމެލި ވަގުތު ބޯޓުގައި ހުރިތޯ ނުބައި ނުބަލާ އިއުލާންކޮށްލި. ދެން އަޅުގަނޑު މިވަނީ ނުކުމެ ތަރުތީބު ބަދަލުވުމުން ދާއިރާގައި އަޅުގަނޑުމެންގެ ކުރިން ހުރިހައި މިވި ބާކީވެސް ފަހަރަށް އައިސްފައި، ނޫނީވަރަށް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ފުރުސަތު އަޅުގަނޑުމެންނަށް ކުރިއަށް ބޭނުންވާ އެހެން ވިސްނާކަމަށް ފުރުސަތު ދޭ ތާރީޚަކަށް ފުރުސަތުދެއްވި އަޅުގަނޑު ބޭނުން ނުކުމޭ. އެހެންވީމާ، އެ ވާހަކަ ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުގައި އަޅުގަނޑު މި ނަގީ.

<u>ރިޔާސަތުން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ނިޒާމީ މައްސަލައެއްގެ ގޮތުން އަޅުގަނޑަށް ބަލައިގަންނާކަށް ނުކެރޭ. އެއީ އަޅުގަނޑުގެ ޓެބްލެޓުން ދައްކާނީ ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އަޅުގަނޑު ފުރުސަތު އަރުވަން ގޮތް ވާހަކަ ވެސް ދެންނެވިން. އޭރު ވަޑައިގެންނެވީމާ ދެން ޓެބްލެޓުން އެނގޭ ކުރިއަށް އޮތް މެންބަރަކު މިހާރު އަޅުގަނޑު ފުރުސަތުއަރުވާފައި މި ވަނީ. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ފަހު) ކުޑަހުވަދޫ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ނުކުމެވަޑައިގެންނެވިއިރު އަޅުގަނޑަށް ނޫނަސް ނުކުމެވަޑައިގެންނެވި ކަމެއް. އެހެންވީމާ، އެހެންވެގެން އަޅުގަނޑަށް ދެންނެވި އިނގޭތޯ. އެހެންވީމާ، އިއްޒަތްތެރި މެންބަރުން ވެސް ވިސްނާވަޑައިގަންނަވާށެވެ. ރިޔާސަތުން ހުއްދަ ހޯދައިގެން ނުކުމެވަޑައިގަންނަވާށެވެ. އާދެ! ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު ކުރިއަށްގެންދަވާ ވާހަކަފުޅު.

<u>ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ މެންބަރު ސަޢުދު ހުސައިން ވާހަކަދެއްކެވުން:</u>

އާދެ! ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. 2020 ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓު ރައްދުކުރުމުގެ މަޖިލީހަށް ސަރުކާރުން ހުށަހަޅުއްވާފައިވާ، މި ބަޖެޓަކީ މި ސަރުކާރުން ސަރުކާރުގެ ސްޓްރެޓެޖިކް އެކްޝަން ޕްލޭނާއި، ސަރުކާރުގެ ޒަޢީމާ މެނިފެސްޓޯ ތަންފީޒުކުރުމަށް ޓަކައި ފުރިހަމަކޮށްފައިވާ، ސްޓްރެޓެޖިކް އެކްޝަން ޕްލޭނުގެ މައްޗަށް ރިޢާޔަތްކޮށް ސަރުކާރުން ރައްދުކުރުމުގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހަޅާ ފުރަތަމަ ބަޖެޓަކަށް މި ފުރުސަތުގައި ވާހަކަދަކުރަން. އެގޮތުން، މި ބަޖެޓުގައި އެންމެ ބޮޑު އިސްކަމެއް ދީފައިވަނީ، ރައްޔިތުންގެ ގާއިމުކުރަންޖެހޭ އަސާސީ، ޚިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެއްވުމަށް ގާއިމުކުރަމުން. މިގޮތުން ރައްޔިތުންގެ ހެލްތު ރަށްރަށުގެ ފެނާއި ނަރުދަމާ ގާއިމުކުރުމަކީ މި ބަޖެޓުގައި އެންމެ

ބޭނުން އިސްކަފަށް ދިފާޢީ ވާކަން އަދި ގަސްގަހި މި ފުރުސަތުތަކުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކުގައި ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި
ސަރުކާރުތަކުގައި ރާއްޖޭގެ ހަރި އަދި ޤުދުސް ފަސޭހަ މިއާއިރު ފުރާނަތަކުގެ ބަދަލުތަކުގައި ވަރަށް ހެޔޮ ސަލާމަތީކަމަށް
ދިފާޢީވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމައެއާއެކުގައި މި ބަޔަކުން ދަށް ބަލައިލުމުން ފެނިގެންދަނީ،
ރާއްޖޭގައި އިޤްތިޞާދީ ބޭނުމެއް ހަރަކާތްތަކަށް ހިންގުމުގެ ގޮތުން ގެރިބަރ މާލޭ އާރާއާގައި ހިނގަން އެތަ ފިހާރައަކަށް
ބޭނު މަސްރޫޢު. މި މަސްރޫޢު ގޮވެމުން ވެސް ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ފާގަ ދާއިރާއާގައި ބޭނު ބަދަލުގެ އަންނަނީކަން
މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ރަނގަޅު އުސޫލުތަކެއް މި ސަރުކާރުން ގާއިމުކުރުމުގެ ބަދަލުތަކާއި މި ބަޔަކުގައި
ފިހާރައަކީ ބޭނު ހިންގުމާއި އަދި ރާއްޖޭގެ ރަނގަޅު ބުރުޖަހަމުން ގެންދިޔުމާއި، މިގޮތުގެ މަތިން ރާއްޖޭގެ
ރައްޔިތުންގެ ޝަރުޢީ ފުރުޞަތުތަކުން އިޤްތިޞާދީ ބަދަލުތަކާއި ވެސް ވަރަށް ހެޔޮ ސަލާމަތީކަމަށް ދިފާޢީ އަތޮޅުތަކުން
ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ އެއާއެކުގައި ދިވެހި ރައްޔިތުންގެ ސިއްހީ ފަރުވާގެ ފެންވަރު ރަނގަޅުކުރުމަށް
ޒަކާތް ރާއްޖޭގެ 5 ސަރުކާރުތަކުގައި ބާޖަޓީ ހޮސްޕިޓަލް ގާއިމުކުރުމާއި، އަދި އެހެނިހެން އަތޮޅުތަކުގައި، އަތޮޅު
ހޮސްޕިޓަލްތައް، އަދި އިމާރާތްތައް ބިނާކުރުމާއި އަދި ވަސީލަތްތައް އިތުރުކުރުމަށް ބަޔަކު ވެސް ސަލާމަތީކަމަށް
ދިފާޢީ އަތޮޅުން މި ފުރުސަތުގައި ފާހަގަކުރަން. ހަމައެއާއެކުގައި އާސަންދަ، އިންސާފު ގެދޮރުވެރިކަމަށް ރައްޔިތުންނަށް
ދެމުންދާ އިންޖީ ފުރިހަމަ؛ ދެމުންދާ އެއް ހިދުމަތެއް މި ހިދުމަތް ކަމަށް ވެގެން އެބަދު. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް.
ހުސްނުވާ އާސަންދައިގެ ޚިދުމަތް ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތުދީ އާސަންދައިގެ ހިދުމަތާއި އަދި އިންސާފު ގެދޮރުވެރިކަން
ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ފުރުޞަތުދެމުންދާ ހިދުމަތް މި ފުރުސަތުގައި އަދުގަނޑު ހަމަ ފާހަގަކުރަން އުފާވެރިކަމާ. މިއީ
ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ލިބިގެންދިޔަ ވަރަށް ބޮޑު ޚިދުމަތެއްކަމަށް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ހަމަ
އެއާއެކުގައި އަދުގަނޑު ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ ހުވަދު މި ފުރުސަތުގައި. ވިލިނގިލީ ދާއިރާގެ
ޓެރަފިކް ބަދަލުތަކާއި ބޭރުގައި ވިލިނގިލީ، ކޮމްޕިއުޓަރގެ މި އަރަބި، މިއަހަރު އަހަރުގެ ބަޖެޓުން ފަރާތުން ކަމަށް
ޕްރޮޖެކްޓްތަކާއި ކޮމްޕިއުޓަރގެ ލޯކަލް ކަމަށް ޓެކްނިކަލް ޕްރޮގްރާމްތަކެއް ބޭނުން ހިންގުމުގެ މަސްރޫޢު
ބަޖެޓުތަކުގައި ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮމްޕިއުޓަރގެ ބޭނުން ހިންގުމުގެ މަސްރޫޢަކީ މުޅި އެ ރަށުގެ
ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޭނު އުއްމީދެއް. މި ޕްރޮގްރާމް ޒަރޫރީ ވެސްފަށް ކަމަށް އަދުގަނޑު އުއްމީދުކުރަން. ހަމަ
އެއާއެކުގައި ކޮމްޕިއުޓަރގެ ބަނދަރު ހެދުމަށް ބަނދަރު ހެދުމުގެ މަސައްކަތް އޮންނާނީ ފަސޭހަ ދެވޭ ނަމުގައި ނަމާ
ލޮނުގެ ޓެކްނިކަލް ކޮމްޕިއުޓަރގެ ބަނދަރު ހެދުމަށް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ކޮމްޕިއުޓަރަށް މި
ފަރާތްތަކުން ބަނދަރުގެ ދަތުރުތައް އެކުލެވޭ ބޭނުން ރަމްޒުކުރުމުގެ ގެއް ރަށް. މިއާދުވަސް ބަނދަރުގެ ދަތުރުތަކަށް
އެ ރަށުގެ މަސްތޮޅިފަހަރު ވެސް ހަމަ ވަޒީފާތައް، އަދި ބަނދަރުގުޅުމުގެ ވެސް އެހާ ޚިދުމަތް ބަނދަރުތައް
ވެލާ މި ވަނީ. އެކިއެކި ރަށްރަށުން ކަންކަމުގެ ވަސީލަތް ސަލާމަތީ ދަތުރުވެރިންގައި، ކޮމްޕިއުޓަރގެ
އެއްސެޕޯޓެޑް އެއީ ނުވުމާއި، އަދި ހަމަ އާސަންދައިގައި އެ ރަށުގެ ބަނދަރުގެ ހުރުމުގެ މި ވަނީ މިނިވަންކަމެއް

ވަރަށް ގިނައިން ކަންކަމުގެ ދަތުރުފަތުރުގެ އާ މަޝްހޫރުކަން ލިބި. އިބްނު ބަތޫތާ ބުނެއެވެ. ދެނެގަތުމަށް، މި ބަނދަރު
މަސްވެރިންނަށް ހިތްގައިމު، ދުއިފަސްޓާރަ ބަނދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ވެގެންދިޔުމަށް އެހެން ދުވަސްދުވަސް އަދި މިއީ ހާމަވާފަދަ
ރައްޔިތުންނާއި މި ބަނދަރު ބޭނުންކުރަމުންދާ ފަރާތްތަކަށް ވަރަށް ދުރަށް ކަމެއް ކަމުގައި، އިޤްތިޞާދީ ކަމެއް
ކަމުގައި އަދުގަނޑު ދެކެން. ހަމަ އެއާއެކުގައި މަސްވެރިކަމުގެ ހިއްސާ ރަނގަޅު ގޮތުގައި މި ރަށް ފުރަގަސްދޭންދާއިރު،
މި ރަށުގެ ބަނދަރަކީ މަސްދޯނި ފަހަރަށް ހިއްސާ، މަސްވެރި އެކިއެކި ބަނދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި ތަރައްޤީވެގެންދިޔުމަށް
އެރަށުގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އެދުރުމެއް. އިބްނު ބަތޫތާ ބުނެއެވެ. ކަރާފާތުގެ މަސައްކަތުގެ މަސްތަކުގެ މި ބަޔާންތަކަށް
ހިފަހަރަ އެބައޮތް. ކަރަމާރީގެ މަދު ޖަވާބު ފެންވަރަށް ތަރައްޤީވެގެން ހިނގާނެގޮތުގައި ވިޔަފާރި ދާއިރާއާއި،
ވިޔަފާރި ދާއިރާގެ ކަރަމާރި، އަދި ވިޔަފާރިގެ ރައްޔިތުން ފެނެ މިކަމާ ފަހުރުވެރިވާ ކަމެއް. ހަމަ އެއާއެކުގައި
ވިޔަވުދާ އެއްގަމުގައި ކަރަމާރީގެ ތަރައްޤީ ދަނޑުވެރިކަން އެއްގަމުގެ މި ކަމާ މަސައްކަތްތަކުގައި މިއީ އިތުރުވެގެންދާ
ބޮޑެތި ކަމުގައި ފެނެ ފުރަގަސްދޭނެ. އިބްނު ބަތޫތާ ބުނެއެވެ. ކަރަމާރީގެ އަތޮޅު މަދުރަސާގައި މަޖީދީހުސޭނު ހޯދައި
ގައުމުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ފެނެ މި ބަނދަރަށް ހިމާޔަތް އެބައޮތް. މިއީ އަދުގަނޑުދެން ކަރަމާރީގެ އަތޮޅު މަދުރަސާއަށް
ޖާރަފީކުރާ ކޮންމެ ފަރަތަކު އެ ސަރުކާރުގެ ދެންނެވުމަށް ޖަމާޢަތްތަކާއި އަދި ބޭރުފަރާތްތަކުގެ ފަރާތުން
އަދުގަނޑުދެންނަން ތަޢުލީމީ އެންމެ ބޮޑު އެއް ސަރުކާރު. އެހެންނަމަވެސް، އިސްތިރާޙަތާއި މިއަދުގެ ސަރުކާރުތަކަށް މި
ކަންކަމަށް އަހަރެން ހަމައެއް ދެކެންނަމަ ބަނދަރުތަކުގެ ރައްޔިތުން މި ފުރުސަތަށް ފުރަގަސްދޭނެ. ހަމަ އެއާއެކުގައި
މިގޮތުން ފެނެ، އަދުގަނޑުދެން ކަރަމާރީގެ ތަރައްޤީގެ މާސްޓަރ ޕްލޭންގައިވާ ގޮތުގެ މަޝްރޫ ކަރަމާރީގެ
ތަރައްޤީއަށް މި ވަނީ އަދިވެސް އިތުރު ވަސީލަތްތަކެއް ގެނައުމަށް ސަރުކާރުގެ ބައެއް ކޮށް. އެހެންނަމަވެސް މަސްޙޫރު ކަރަމާރީގެ ތެރޭ އަދި
ކަރަމާރީ ކަމުގެ ހައިހެދިފައިވާ މިނިވަން ބަނދަރުތަކުގެ ފަރުމާކޮށްދިނުމަށް ހަމަ ތަރައްޤީކުރުމަށް ފެނެ މި ރަށުގެ ޖާގައިން
މިކަމަށް އެހެނިހެން ކަމެއް ފުރަގަސްދޭނެ. އިބްނު ބަތޫތާ ބުނެއެވެ. އަދުގަނޑުދެން ހަމަ ވިޔަފާރިއާއި ބަދަލު، މި
ބަނދަރުގެ ތަރައްޤީ ވިޔަފާރި ކާރދާނެ ބޭރުން އަންނަކަމުގެ މިއަދު އަހަރެމެން އެކިއެކި ފަރާތް މި އަހަރު ފެނެ ހަމަ އެއް
މިވަގުތު ރަނގަޅު އެކަމުގައި ހަމަ މިއަހަރު ފެނެ ބަނދަރުގައި ތަޢުލީމީމަސައްކަތް ތަން މި ފެންނަނީ. މިއަދު އަހަރު މި
ކަމަށްދާ އަދިކަމުގެ ބަނދަރުގައި ބޭރުގެ ކަމަށްދާ ސަރުކާރުގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް 1 މިވަގުތު ރަނގަޅު ހިފަހައްޓަވާ.
އެހެންނަމަވެސް، މިއަހަރު ނިމުމުން މި ދަނީ، އަދި މި ބޭރުގެ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ނުހުރި ފާހު. އެހެންނަމަވެސް،
މި ފާހު އަހަރުގެ ބަނދަރުގައި މި ޕްރޮޖެކްޓް ހިފަހައްޓަވާކަން މި ފުރުސަތުގައި ފުރަގަސްދޭން. އަދުގަނޑު އުއްމީދުކުރަނީ،
މި ފާހު އަހަރުގައި މި ބޭރުގެ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ސަރުކާރު އެންމެ ޖެހިން ނިމި، އެމަށް މަސައްކަތް ހަމައެން ދޯނި ކަމަށް.
އިބްނު ބަތޫތާ ބުނެއެވެ. ވިޔަފާރީގެ ބަނދަރުގެ އެއްގަމު ތޮށި އާކުރުމަށް ބަނދަރުގެ ފާސް ޗެ މި ބަނދަރުގައި
ހިފަހައްޓަވާކަން ފުރަގަސްދޭން. ވިޔަފާރި ބަނދަރަކީ މިހާރު 400 ފޫޓު ފުޅާކުރުމަށް ބޮޑު ބަނދަރުތަކުގެ ގޮތުގައި
ފުރަގަސްދޭކަން. އެހެންނަމަވެސް، މިކަމަށް އަދުގަނޑު ހަމަ އެކަން؛ އެއްގަމު ތޮށިގެ މަސައްކަތް މިހާރު

ނިމުމުންދާއިރު، މި ޕްރޮޖެކްޓް ނިމުމާ އެކީގައި މި ޕްރޮޖެކްޓްގެ ދަށުން އެއްގަމު ތަރި ހެދިގެންދާނެކަން އަޅުގަނޑު މި ފުރުޞަތުގައި ފާހަގަކޮށްލަން. ބޭރު ތަރީގެ ޕްރޮޖެކްޓް ރައްޔިތުން އަދި މަސްވެރިން އަދި އާބާދީން ބޭނުންވާ ގޮތަށް ޖޯއިންޓްކުރި، މަސައްކަތް އެމް.ޓީ.ސީ.ސީން މިހާރުވެސް ހަމަ ކުރިއަށްދާކަން ފާހަގަކުރަން. ހަމަ އެހާއިޔަގައި، މި މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާއިރު، ރައްޔިތުން އެދޭ މިންވަރަށް މަސައްކަތުގެ ސްޕީޑް ނެތްކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލިނގިލީގައި އަޅާ ހޮސްޕިޓަލް އިމާރާތް އެޅުމަށްޓަކައި މިއަހަރު ބަޖެޓުގަ ހިމެނިފައި އެބައޮތް. މި އިމާރާތަކީ 2016 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނުމުން އަންނަ އިމާރާތެއް. އެހެންނަމަވެސް، އަދި މި ހޮސްޕިޓަލްގެ އިމާރާތް ބިނާކުރުމުގެން މި އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް ފެށޭ ދުވަހެއް ނުފެނޭ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ގއ. އަތޮޅު ހޮސްޕިޓަލް މިހާރު ހުރީ އަތޮޅަށް ހިދުމަތްދޭން ތަނަކަށް ވެގެން، މި ހިދުމަތާ އެކަށީގެންވާވަރުގެ އިމާރާތެއްގައި މިހާރު ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެއްވަމުން ގެންދަނީ. އެތައްއެތައް ގޮންޖެހުންތަކާ ކުރިމަތިލާން ނަރުހުންނާއި، އަދި މި ހޮސްޕިޓަލުން ފަރުވާހޯދާ ބަލިމީހުން ކިޔުމަށް ފަރާތްތަކުގައި މިހާރު ކުރިމަތިވާ ގޮންޖެހުންތައް ފާހަގަކުރެވިފައިވާނެ. އެހެންވީމާ، ވީމާވެސް އަވަހަށް މިހާރު ބަޖެޓުކޮށްފައިވާ އާ އިމާރާތުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެންދިއުމަކީ ވިލިނގިލި ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް ބޮޑު އުއްމީދެއް. ހަމަ އެހާއިޔަގައި ވިލިނގިލީގެ ޖަވާނުންނަށް އެނގޭ އުފާވެރި ހަބަރަކީ، ވިލިނގިލީގެ ޖަވާނުންނަށް ހިތްގައިމު ހިތްވަރެއް ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ޗާޓުއެޅުމެއް ހެދިގެންދާނެކަން މި ބަޖެޓުން ނޭނގުނެކަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލިނގިލީގެ ފުޓްބޯޅަ ދަނޑު ޖަވާނީ ފެންވަރަށް ތަރައްޤީކުރެވިގެންދާނެ. މިހާރު އެ މަސައްކަތް އެ ވަނީ ކޮންޓްރެކްޓް އެސައިންކޮށް ބަދަލާ ހަވާލުކުރެވިފަ. މި އަހަރު، މި ފޮނި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މި ޕްރޮޖެކްޓަށް ބޭނުންވާ ފައިސާ ހިމެނިފައިވާކަން ވެސް ފާހަގަކުރަން. ވިލިނގިލީގައި އަލަށް އާބާދުވި ސަރަހައްދާއި ހިޔާ ބިލްޑިން ނަރުދަމާ ނިޒާމު ގާއިމުކުރުމަށް މި ބަޖެޓުގައި ހިމެނިފައިވާކަން ފާހަގަކުރަން. ވިލިނގިލިއަށް 2008 ވަނަ އަހަރުން ފެށިގެން 54 ހެކްޓަރުގެ ބިން ހިއްކާފައި، ހިޔާ ބިން އެ އޮތް ގޮތަކަށް ދޫކޮށްލާފައި، ސަރުކާރުން އަޅައިނުލައި މިއަދު ހަމައަށް ވެސް ދޫކޮށްލާފައި އޮތް ހިޔާ ބިމެއްކަން ފާހަގަކުރަން. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ރަށުގެ ތަރައްޤީގެ މާސްޓަރ ޕްލޭން އެކުލަވައިލާފައި، ރަށަށް ބޭނުންވާ ކަންކަން ރައްޔިތުންގެ ލޮބުގައި މަޝްވަރާކުރެވިގެން ނިމިފައި، ހިޔާ ބިމުގެ ޓެންޑަ ދޫކޮށް ޕްލޭން އެކުލަވައިލާފައި އެންސަރާ މިހާރު ގޮތުގެ ސެޓުކަން 11 އަހަރު ވަމުން މި ދަނީ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. އަދިވެސް މި ކަމަކަށް، ތަރައްޤީގެ މަޝްރޫއުތަކަށް އިތުރު ސިވީ އަންނާނެ ތަނެއް ނުފެނޭ. ވީމާވެސް އަވަހަށް ވިލިނގިލީގެ ހިޔާ ބިމަށް ބޭނުންވާ ލެވެލްކުރުމާއި، ކަރަންޓާއި، ފެނާއި ނަރުދަމާ ގާއިމުކޮށް، އަދި ހަމައެހާއިޔަގައި އެ ތަންތަނުން ދޫކުރެވިފައިވާ ގޯތިތަކުގައި ގެއިޅެމުން ޖާގަނުން ބިންވެރިވެ، ޖަވާނުންނަށް މަގުފަހިވާ ގޮތަށް ތާރީޚީ ބަދަލެއް މި ރަށް ހުޅުވައިލެވިގެންދާނެ ރަށުގެ ރައްޔިތުންނާއި ޖަވާނުންނަށް އެނގޭ ބޭނުން ބޭނުންވާ ކަންކަން ކުރެވިގަތުވާ. އިއްޒަތްތެރި ރައީސް. ވިލިނގިލި ގިނަ އަދަދަކުގެ މަސްދޯނިފަހަރާއި އަދި އެ ސަރަހައްދަށް، ދޫނީގެ ދަތުރުކުރާ އެކިއެކި ކާގޯ ދޯނިފަހަރާއި ބޯޓުފަހަރު ހާއްސަކޮށް ބަނދަރުކުރަމުންދާ ރަށެއްގެ

ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ކައިރީގައި އެތައް ރިސޯޓެއް ހިނގާ މި ދަނޑު ހުސްކޮށް. ހަފުތާ އެތެރޭގެ ތަރައްޤީގެ އެއް
ރަށްކަމުގައި ވިޔަފާރިގެ ފެށުން މި ދަނޑު. އަތޮޅުތަކުގެ އަދިވެސް ތަރައްޤީގެ މިންވަރާ ގުޅޭ ފެށޭ އަސާސީ
ހުރިހާކަމެއް ފާހަގަކޮށްދިނުމުގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެގޮތުން، އަތޮޅުތަކުގެ ވިލާފުށް އަލަހަކަ ފައިދާ އެންމެ
ރަށްވެހި ސަރުކާރު ސްކޫލަށް ރަށަށް ބޭނުންވާކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. މިފަދަ ރަށްތައް ފެށޭ އަދިފަހުގެ އެހެން
ގިނަސަބަބު ހިނގައި ވިޔަފާރިގެ ބަސްފުޅުގައި އޮތް ދެންނެވި ފެށޭ ވަނީ އަންނައި އަދާހަމަ ވެސް. އިޤްތިސާދީ
ރަނގަޅު. މިގޮތުން އަހަރެން ހުރިހާ ކަމަކީ މީހުން ހިނގައި މިފަދަ ހަމައެކަނި ރަނގަޅުވާނެ ދާއިރާތަކުގެ ތެރެއިން، މީހުން
ހުރިހާކަމެއް އަތޮޅުތަކުގައި ފާހަގަކުރެވިގެންދިޔައީ މި ފަހުން ގޮތުގައި ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމަ އެހެންކަމުން ވިޔަފާރިގެ
މުޅިރަށުގެ މަސްވެރިކަމުގެ ބޭނުމުގައި ވިޔަފާރިގައި ހުރިހާ ކަމެއް އަދިއެކުގައި މުޅިރަށުގެ މުޅިގައުމުގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އަދި
ހަމައެހެންމެ ބޭނުން ހުރި މުޅިރަށްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ މައްސަލަ ހިނގާ އެއްޗެއް އިޤްތިޞާދީ ގޮތުގެ ތެރެއިން ހިނގާ ވަނީ
ފާހަގަކުރެވޭ. ވިޔަފާރިގެ މުޅިރަށްތަކުގެ މަސްވެރިކަން ނިމުނުހާއިރު، ފޮނުވާ ގޮތްތަކާއި ސިޔާސީ ގޮތުން ވެރިކަންކުރި
ގޮތުގެ ބޭނުންކުރުމާއި ވިސްނުމުން، މުޅިރަށުގެ ނިމުނުއިރު ފޮނުވާ ގޮތްތަކާއި ސިޔާސީ ގޮތުން ވެރިކަމުގެ ފައިދާތައް
ސަލާމަތް ވިޔަފާރިތަކާއި ގޮސްގެ ދުވަހު ވިޔަފާރިގެ ރަނގަޅުކަމާއި ބޭނުންތައް، ގޮތަކުން ބޭނުމަށް، އެހެން އާއިލާތަކެއް
ގޮސްގެ ވިޔަފާރިއެއްގައި ދުވަސްކުރުމުގެ ތަރައްޤީގެ ތަރައްޤީގެ ފާހަގަކުރެވެއެވެ. ހަމަ އެހެންކަމުން ވިޔަފާރިގެ ހިއްސާ
ބާޒާރު ރަނގަޅު ގުޅުވައިދޭ ކުރީގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް އެންމެގެ ސަލާމަތް އެހެނިހެން ބޭނުންތައް، އަދިފަހުގެ ހަމަ
ގޮތުގެ ހިސާބުން ކުރިއެރުމުގެ ތެރޭގައި މި ދަނޑު. ދެން ވިޔަފާރިއަށް ހިއްސާ ބޮޑުގެ ބޭނުމަށް ރަނގަޅުކަމުން ވެސް، މުޅި ރަށް
ފުރަޖެހިގެންދިޔަކަން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މި ކުރީގެ ތަރައްޤީކުރުމަށް ހިނގައިދިޔަ ވަރަށް މުހިއްމުކަމެއް ކަމުގައި
ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. ހަމަ އެހެންކަމުގައި ދެ. އެންމެ ތަރައްޤީ މުޅިރަށަކީ މުޅި އެންމެބޮޑު އަދި ކުރުމަށްފަހުން
ތަރައްޤީ ކަންކަން ކުރިއަށްގެންދާ ތަނަކަށް ވެފައި، އެންމެ ތަރައްޤީ މުޅިރަށުގައި މިހާރު ކުރިއަށްދަނީ އިސްލާމީ ދައުލަތް
މީގެ 30 އަހަރު ކުރީގައި ވެސް ހަމައެކަނި ހުރި ބައެއް އިސްލާމީ ގައުމު އެކަމަށް، މި ރާއްޖޭގައި މިހާރު ކުރިއަށްދާ
ބައެއް ކުދިންތަކުގެ ތަކެތި މިހާރު ބޭނުންކުރާ ތަރައްޤީގެ އަދި އެއް ކޮމިޓީ ފަދަ އިސްލާމީ ދައުލަތުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ.
އެހެންކަމުން، މުޅި އެންމެ ތަރައްޤީ މުޅިރަށުގެ އިސްލާމީ ގައުމުގެ ކުރިއަށްދާ އަދި އިޤްތިޞާދު 12 ކުދިންތަކުގެ ގާ
އިސްލާމީ ބޭނުންތަކަށް، އަތޮޅުތަކުގެ ތަރައްޤީ މުޅިރަށަށް ޖަމާޢަތުގެ ކުރީގެ ވިސްނުން ތަކުގެ ސަލާމަތް
ޖަމާޢަތްތަކުން ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އިޤްތިޞާދީ ރައީސް. 12 ކުދިންތަކުގެ ގާ އިސްލާމީ އެކަށް ހަމައެކަނި ސިޔާސީ
އިސްލާމީ އިންސާނިއްޔަތުގެ ހަމަހަމަކަން. މި އިސްލާމީ ޝަރީޢަތް ތަކަށް އަތޮޅުތަކުގެ އުމްރާނީ ރަށްތައް ވެސް.
އެހެންނަމަވެސް، މިހާރު ބޮޑު އަދިއެކު މި އިސްލާމީ ހުސްނުއިމާރާތް ފާހަގަކުރެވެއެވެ. އެހެންކަމުން، މި ބޮޑު
12 ކުދިންތަކުގެ ފަހަތުން ސަރުކާރުން ދަރިވަރުންގެ ވިޔަފާރިގައި އެންމެ ހިސާބުތައް ދެ ޒުވާނުންގެ ގޮތުގައި މި
ކުދިންތަކުގެ އިސްލާމީ ޢިލްމުތަކުގެ ކަންތައް ކަރަންޓް އަތޮޅުތަކުގެ ޢިމާރާތްކުރެވެއެވެ. ހަމައެހެންމެ އިޤްތިޞާދީ ރައީސް،

މި އަހަރުގައި ވިލިނގިއްލަކީ ޓޫރިޒަމްކާނިހުގެ ކޮންފަރެންސްއެއް ގޮއިދުކުރުވި ގއ. އަތޮޅަށް އަމާޒުކުރުވިގެން ބޭނުންކުރާ
ފާއިތުވެދިޔަ މުއްދަތުގައި ތަރައްގީކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. ހަމަ އެއާއެކު ޓޫރިޒަމް ބޮޑުކުރުމަށް
ކޮށްފައިވާ ބޭނުންތަށް ޖާގަ ލިބުނު ދުވަސްވަރު، އަދި ބިން ލިބުނު ހަމަޖެހުންތަކާއި ގުޅިގެން ލިބޭ ފައިދާތައް ފާހަގަކުރަން.
އެހެންކަމުން، ޓޫރިޒަމް ކޮންފަރެންސް އޮފްމަހޫޓަކީ ބަޖެޓް ކުރުވިގެންދިއުމުގައި އަތޮޅުތެރެއިން ފަރާތް ބޮޑު
އުއްމީދެއް. މި ކަންކަން ރިހުމާ އެކަމަކު އަތޮޅުތެރެއިން އަބަދުވެސް އެދޭ، މި ކަންކަން ރަނގަޅު ތަރައްގީވާނެ
ޖީ.އެސް.ޓީ. ޓެކްސްގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި ހިމެނުނު. އަދި ހަމަ އެއާއެކު ޖީ.އެސް.ޓީ. ޓެކްސްގެ މުއްދަތުގެ ތެރޭގައި
ނިމުނުކަމުގައި ވެއްޖެ، ސަރުކާރުގެ މިނިސްޓްރީތަކުން ނުވަތަ އެ އިދާރާތަކުން ކުރެވެން ހުރި ކަންކަމުގެ ތެރެއިން
މި ޓޫރިޒަމް ޓެކްސް ހޯދުމުގެ ކަމަށް އަތޮޅުގެ އުއްމީދުކުރަން. އިއްޔެތެރޭގައި ރައްޔިތުން. މުޅި ބަޖެޓަށް ބެލުމުން
ރައްޔިތުން އިތުރު ދިނުމަށް ބޭނުންވާނެ ފަހުން މުސާރަތަކުގެ ތެރޭގައި މި ކުރުނުކަމަށް ލިބުނު ރަށު ނަޖާތު ހިސާބުތަކަށް
ބޭނުންވާ މުސާރަތަކުގެ ދައުރުކުރާ. މުސާރަތަކުގެ ދައުރުކުރި؛ ވިލިނގިލި، ޓޫރިސްޓުން އަދި ގއ. އަތޮޅު، މުޅި
ހުވަދޫ އަތޮޅު، އައްޑޫ އަތޮޅު މުޅި ދުވަސް ނިސްބަތުން، ހަމަ އާއްމުކޮށް އެތެރެގެ؛ މުޅި ރަށްތަކުގެ ނިސްބަތުން
ބަލާއިރު ރަށްތަކުގެ ރައްޔިތުންނަށް އެންމެ ގިނައިން ފައިސާ ފައިދާވި ނިޒާމު. މަހަށް ގެއްސަ މަހަށް ފުރާއިރު ހަމަ
ރިޒޯޓްތަކުގެ މުސާރައާ ދަރިފުޅާ ހިސާބު ހަމަ ޖީޑީ ބޮޑުވާނެގޮތެވެ. އެއީބިހި ރަހަށް އެނދުތަކު، ގެއަށް ފައިސާތަކު
3000، 4000، 20000، 50000 ރުފިޔާ އެތައް މުސާރާއާ ގެއަށް މި ފައިސާ. ރަށްތަކުގެ ދައުލަތުގެ ބަޖެޓަށް
ބަލާއިރު، ގިނަ އަތޮޅުގެ ސަރުކާރު ކުންފުނިތައް އޮފްރާޓުކުރަމުންދާ ނިޒާމުގައި ދައުލަތް ހިނގަމުންދާއިރު
އަތޮޅުތެރޭގެ މި ފުރިހަމަ ކުންފުނިތައް އެގޮ ޖަލްވާގައި ރަނގަޅު ހިނގަމުންގޮސްފައި އެބަ ވަނީ.
އެހެންވީމާ، މުސާރަތަކުގެ ސިޔާސަތު ތަރައްގީކުރުން، މި ސިޔާސަތު ބޭނުންވާ އިސްލާހުތަކާބެހޭ އެބަ ބޭނުންވޭ.
ހަމަ ތަޖުރިބާ ކުއްލި ފިނިފެނު ކޮމްޕެނީއާ ރަށްތަކުގެ ދުވަސް ބޭނުން ހުރި މަގު ފިހާރަ، ރައްޔިތުން،
އެކްސްޕާޓެއް އެކުވެ މަރު މަރުކަޒު. މި މަރުކަޒުގައި ކުރިން ފުރުޞަތު ދެވިގެން ސްކޫލެއް ހުރި
ސަރަހައްދު އަތޮޅުތެރެ ހަމަ ކުރީގެ ނޫނީ މި އުޅުނު. ސަރުކާރުގެ ދުވަހު މި ކަމަކު ނޫން. އިދާރަތަކުއްވާ
މި އަހަރުގެ ބަޖެޓުގައި މުސާރަތަކުގެ ދާއިރާ ރަނގަޅުކުރުމަށް 50 މިލިއަން ރުފިޔާ ގެއިދުކުރުވިފައި އެބައޮތް.
އަތޮޅުގެ ފެށިގެން، މި ބަޖެޓުން މި 50 މިލިއަން ރުފިޔާ އެތެރޭ އަދި ކުންފުނީގެ ޖުމްލަ ބަޖެޓުން އެންމެ
ހިސާބުން ދިޔަ ކުއްޖާގެ ކަނޑު ފުރުޞަތުއެއް ގެއިދުކުރުވި، ކަނޑައެޅިގެން ރަނގަޅުކުރުވި، އަދި އެހެނިހެން
ސަރުކާރު ރަނގަޅުކުރުވިގެން މުސާރަތަކުގެ ސިޔާސަތު ހާ އިންސާފުވާނެ މި ސަރުކާރުން ގެންގުޅުނަ ކަމަށް.
އިއްޔެތެރޭގައި ރައްޔިތުން. ބަޖެޓުގެ ފަރުމާ ހަމަވަމުންދާ ތަރައްގީ އެތެރެއަށް އިތުރަށް ފަރުމާ ދުވަސް އަދި ނަމަ،
އަތޮޅުތެރެ ފަރުމާ ދުވަސްކުރުން ފަރާތް ރައްޔިތަށް. ހަމަ އާއްމުކޮށް، ދުވަސް ފާހަގަކުރަން ބޭނުންވޭ، ޝުކުރިއްޔާ

ސިނާޢަތާ ގުޅިގެން ގެއ. ސަރަހައްދުގައި މި ކުރެވޭ އިންވެސްޓްމަންޓުތަކާ ބަލާއިރު، ވިޔަނުދީ ކައިރީގައި ގެއ. އަތޮޅުގެ ގިނަ އަދަދެއްގެ...

<u>ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

ޝުކުރިއްޔާ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު. އާދެ! ކޮންމެ މެންބަރަކަށް ވެސް ދީފައިވަނީ 15 މިނެޓު. މިހާރު ފުރުޞަތަށް އެދިވަޑައިގެންފައިވާ މެންބަރުންގެ ތެރެއިން މި ވަގުތު ވަޑައިގެން މި އިންނަވީ ނޮޅިވަރަމް ދާއިރާގެ އިއްޒަތްތެރި މެންބަރު މުޙައްމަދު ނަސީރު ޢަބްދުﷲ. މި ވަގުތު، މިއަދުގެ ވަގުތު އޮތީ ބާކީ 4 މިނެޓު. ބޭނުންފުޅުވާއާ 4 މިނެޓު ދީފައިވަނީ. ދެން މާދަމާ އަންނަބަދު. (ވަގުތުކޮޅަކަށް ހުއްޓުން) އާދެ! އަޅުގަނޑު، މާދަމާ ފުރުޞަތު އެރުވޭނެ.

ނިންމުން

<u>ރިޕޯޓަރުން ފާހަގަކޮށްލެވުން:</u>

އާދެ! މިހާރު މި ބައްދަލުވުމުގެ ގަޑި ޖެހިއްޖެ 71 މެންބަރުން ފާހަގަކުރެއްވިއެވެ. 16 ގޮތުން ގިނަ ވަގުތު ދިޔަބޮޑުވެފައި ބައްދަލުވުން ކުރިއަށް. އާދެ! ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުގެ، ދެން ދިއުމާ ބޭނުންވާ މާދަމާ މި ބައްދަލުވުމުގެ ބައްސަ ނިންމާލުން ކުރަން. ދެން މަޖިލީހުގެ ޖަލްސާއަށް ހާޒިރުނުވި، 18 ނޮވެންބަރު 2019 ވާ ހޯމަ ދުވަހު ހެނދުނު، މަޖިލިސް ގާތަށް.

والحمد لله ربّ العالمين. މަޖިލިސް ނިމުނީ.